วารสารพุทธมัคค์

JOURNAL OF BUDDHAMAGGA

ISSN 2630-0788 ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ราคาเล่มละ 100 บาท

วารสารพุทธมัคค์

JOURNAL OF BUDDHAMAGGA

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

Vol. 6 No. 1 (January – June 2021)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารพุทธมัคค์ให้เกิดขึ้นในสำนักเรียน
2. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาวารสารพุทธมัคค์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI
3. เพื่อให้มีวารสารที่ได้มาตรฐานสำหรับตีพิมพ์ผลงานของบุคลากรภายในและภายนอกสำนักเรียน

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม (RESEARCH CENTER FOR DHAMMSUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL) สำนักงานวารสารพุทธมัคค์ กุฏิคุณแม่ขาลั้ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258

ที่ปรึกษา

พระเทพปัญญามุนี	เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระราชดิลก, ดร.	ประธานกรรมการบริหารการศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	เจ้าคณะแขวงบางพลัด
พระมหาสมาน ธมฺมวชิโร	อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระมหาฉัตรชัย สุฉตฺตชโย, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาบุญนา ฐานวีโร, ผศ.ดร.	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพรชัย สิริวโร, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.วิลาสินี วัฒนมงคล	ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณาธิการวารสาร

พระมหามฺวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการวารสาร

พระบุญฤทธิ์ อภิปุณฺโณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นายครรชิต มีซอง	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระครูปลัดสุรวุฒิ จนฺทธมฺโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พระมหาอดิเดช สติวโร, ดร.	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาขวัญชัย กิตฺติเมธี, ดร.	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหานรินทร์ สุรปณฺโญ, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุขุม สุขวฑฺโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุชาติ บุษย์ชญานนท์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.ประทีป พืชทองหลาง	คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ณัฐธพงษ์ มะลิซ้อน	วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ทรงศักดิ์ พรมดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ผศ.ดร.ภาษิต สุขวรรณดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผศ.ดร.ปัณณพงศ์ วงศ์นาศรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
ผศ.ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.พิเศษ ดร.สรวิชญ์ วงษ์สอาด อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.ชวลิต ไหลรินทร์ พนักงานเกษียณอายุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุชิน พลเสน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ประเวช วะทาแก้ว คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ทวี เลียวประโคน คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร.มนัสวี ศรีนนท์ สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธเนศ เกษศิลป์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.สุเนตร ธนศิลปะพิชิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.พูนศักดิ์ กมล วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ดร.ธานี สุวรรณประทีป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส
ดร.เมธา หริมเทพาธิป สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.ธารินี กิตติกาญจนโสภณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร.ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์ วิทยาลัยทองสุข
ดร.อรพรรณ สุชาติกุลวิทย์ นักวิชาการอิสระ ด้านศาสนาและปรัชญา
ดร.สมเจต หลวงกัน ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
ดร.กัญญาภัค แม๊กกี้ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
ดร.บัวบุษรา อัครศรุติพงศ์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

นายอริย์ธัช เลิศอมรไชยกิจ นางคมนภัค กฤดากร ณ อยุธยา
นางสาวพรทิพย์ พฤทธ์กิตติวงศ์ นางสาวณัฐปรียา วิจิตรฐะพันธุ์

พิมพ์ที่

จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

ปี พ.ศ. 2564 นับว่าเป็นปีที่ 6 ในการจัดพิมพ์วารสารพุทธมัคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม สำหรับการดำเนินการทุกอย่างในการบริหารจัดการวารสารนั้น ทางกองบรรณาธิการวารสารได้ทำงานบริหารจัดการบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI อย่างเคร่งครัดและเข้มข้นทุกขั้นตอน ดังนั้น วารสารฉบับที่ 1 นี้ ทางกองบรรณาธิการวารสารจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความละ 2 รูป/คน ทั้งนี้ แนวโน้มต่อไปอีกไม่นาน ทางกองบรรณาธิการวารสารจักได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในจำนวนที่มากขึ้นกว่าเดิมประเมินแต่ละบทความ เพื่อต้องการให้คุณภาพบทความที่จะเผยแพร่ในวารสารได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

วารสารพุทธมัคค์ฉบับนี้ได้นำเสนอผลงานของนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก (THE CAPITAL PUNISHMENT (DEATH PENALTY) IN THE VIEWOF BUDDHIST ETHICAL PHILOSOPHY AND WESTERN PHILOSOPHY) โดย พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (กฤษณะ บูชากุล) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า (1) การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษประเภทหนักที่สุดในกฎหมายทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศกล่าวเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของไทย ฉบับ พ.ศ.2540 มีระบุถึงความผิดและมาตราไว้ดังนี้คือ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร และความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ระบุไว้ในมาตรา 107, ความผิดข้อหาปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์หรือพยายามปลงพระชนม์ ระบุไว้ในมาตรา 108 เป็นต้น ส่วนในปรัชญาตะวันตกมีการกล่าวถึงทฤษฎีการลงโทษ 4 แบบด้วยกันคือ 1. ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน 2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ 3. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และ 4. ทฤษฎีคุ้มครองสังคม สำหรับวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ทำกันในประเทศต่าง ๆเท่าที่พบหลักฐาน มี 7 วิธีหลักๆ ดังนี้ 1.วิธียิงเป้า 2. วิธีแขวนคอ 3. วิธีฉีดสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และวิธีอื่น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของจอห์น สจ๊วต มิลล์ และอิมมานูเอล ค้านท์มาใช้วิเคราะห์ด้วย (2) การลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์เป็นการกล่าวเปรียบเทียบว่าเป็นการลงโทษที่เทียบเท่าการลงโทษประหารชีวิตคือการลงโทษโดยสั่งให้ลาสิกขา เป็นการขับออกจากกลุ่มหรือให้พ้นสภาพจากการเป็นอยู่ในสภาพเดิม เรียกว่าการลงโทษขั้นปาราชิก คือขับให้พ้นสภาพจากความเป็นพระภิกษุ เพราะพระภิกษุนั้นได้ละเมิดบทบัญญัติที่ทางพุทธปรัชญาถือว่าร้ายแรงมากข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อใน 4 ข้อ เรียกปาราชิก 4 ข้อ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงสำหรับพระภิกษุ เมื่อละเมิดแล้วอาจมีโทษตามกฎหมายบ้านเมืองด้วย บางข้ออาจถึงกับต้องโทษประหารตามกฎหมายอาญาจริง ๆ การลงโทษในทางพุทธจริยศาสตร์เรียกว่านิคหกรรม ตรงข้ามกับคำว่า ปัคคหกรรม แปลว่าการยกย่อง นิคหกรรมมี 6 อย่าง 1. ตัชนียกรรมคือวิธีลงโทษด้วยการตำหนิโทษ 2. นิยสกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการถอดยศ 3. ปัพพาชนียกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการขับไล่ออกจากหมู่คณะ 4. ปฏิสารณียกรรมคือวิธีลงโทษด้วยการให้ระลึกถึงอุปการคุณของผู้อื่น 5. อุกเขปนิยกรรมคือวิธีลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ 6. ตัสสาปาปิยสิกากรรมคือวิธีลงโทษด้วยการพิจารณาตามความเหมาะสม การลงโทษประหารชีวิตอาจเทียบเท่ากับอุกเขปนียกรรม คือลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ เพราะเมื่อคนถูกประหารชีวิตแล้วหรือให้ภิกษุลาสิกขาไปแล้วก็มาอยู่ร่วมกับหมู่คณะไม่ได้อีกต่อไป ระดับการลงโทษมี 3 ระดับ คือ 1. ระดับโทษสถานหนัก คือลงโทษไล่ขับให้พ้นจากสภาพพระภิกษุซึ่งเทียบเท่าการประหารชีวิต 2. ระดับโทษปานกลาง คือลงโทษให้อยู่ปริวาสกรรมในที่จำเพาะซึ่งเทียบเท่ากับการถูกสั่งให้จำคุก 3. ระดับโทษสถานเบาคือลงโทษโดยให้แสดงอาบัติหรือบอกกล่าวโทษของตน

ต่อหน้าพระภิกษุหรือต่อหน้าคณะสงฆ์ ซึ่งเทียบเท่ากับการประจานความผิดต่อหน้าสาธารณชน (3) วิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์ อาจมองได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นเรื่องโหดร้ายทารุณ ไร้เมตตา ในทางพุทธจริยศาสตร์ไม่ได้ส่งเสริมให้มีการประหารชีวิตจริง ๆ แต่การขับออกจากหมู่หรือขับออกจากสังคมของพระภิกษุก็ถือได้ว่าเทียบเท่ากับการถูกลงโทษประหารชีวิต จุดประสงค์ของการขับออกจากหมู่ก็เพียงปรามให้รู้ว่าคุณทำตัวไม่เหมาะที่จะอยู่ในสังคมของพระภิกษุ คุณควรไปอยู่ในสังคมฆราวาส และสามารถเป็นคนดีของสังคมนั้นได้ ยังทำดีทำประโยชน์ในสังคมฆราวาสได้ อนึ่งแม้ว่าเป็นการต้องโทษทางวินัยสงฆ์ ถ้าเป็นความผิดร้ายแรงที่ระบุในกฎหมายอาญาด้วยก็มีสิทธิ์ได้รับโทษประหารชีวิตจริง ๆได้ด้วย คนทุกคนจึงควรสำนึกรู้ในเรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้มีการลงโทษเมื่อคนๆนั้นกระทำความผิด ทั้งยังเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตมีความจำเป็นในสังคมไทย ยังควรคงไว้ในกฎหมายของประเทศไทย เพื่อจะได้ปกป้องคนดี และปรามไม่ให้คนทำความผิดร้ายแรง การใช้การลงโทษประหารชีวิตต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่ให้มีการลงโทษผิดพลาด ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายที่แก้ไขไม่ได้ ส่วนการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองของปรัชญาตะวันตกนั้น มีการกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการลงโทษประหารชีวิต กล่าวถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตว่ามี 7 วิธีคือ วิธียิงเป้าเป็นต้น นักปรัชญาตะวันตกเช่น มิลล์ พูดถึงประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ หรือคนจำนวนมาก ถ้าประหารฆาตกรคนหนึ่งแล้วทำให้คนจำนวนมากมีความสุข ก็เป็นเรื่องที่สมควรทำอย่างยิ่ง ถ้าคนส่วนมากไม่มีความสุข ก็ไม่สมควรทำ สำหรับความเห็นของค้านท์ซึ่งเป็นคนเคร่งศีลธรรม ท่านมีความเห็นว่าถ้าคนๆหนึ่งทำผิดกฎหมายก็สมควรถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ากฎหมายบัญญัติให้ลงโทษประหารชีวิต ก็ต้องลงโทษตามนั้น ถ้าไม่ประหารฆาตกรประชาชนที่อยู่ในเมืองนั้นหรือประเทศนั้นจะมีเลือดฆาตกรปนอยู่ด้วย ตามนัยยะนี้ถือว่ามิลล์และค้านท์เห็นด้วยกับการมีและใช้การลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่ต้องสงสัย

2. การประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยวชุมชน: บ้านด่านเนินสูง อำเภอเมือง จังหวัดตราด (Community Potential Assessment for Education and Community Tourism Management : Ban Dan Noen Sung, Mueang District, Trat Province) โดย ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี และ เริงวิชญ์ นิลโคตร ธีรังกูร วรบำรุงกุล วัยวุฒิ บุญลอย มนตรี วิชัยวงษ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญ ประกอบด้วยศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็งและสามัคคี ด้านทรัพยากรป่าไม้และธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์พร้อมรองรับการท่องเที่ยว มีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชุมชน มีต้นทุนด้านการบริหารจัดการเครือข่ายทั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวและเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าชุมชน และการสนับสนุนจากภาคีวิชาการระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาบนเนื้องานและความต้องการของชุมชน ผ่านจัดการความรู้ของทุกฝ่าย การให้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและตั้งอยู่บนฐานบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะส่งต่อให้กับชุมชน และทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ผ่านการดำเนินการต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้

3. ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมษี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (The Factors of Discipline and Patience Influencing the Achievement of NovicesOrdination in the New Group's Novices in 2020 of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province) โดย พระณัฏฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปปโภ) นักวิชาการอิสระ วัดปันเสา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านความมีวินัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน ด้านความมีวินัยของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านความขยันอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร ในปัจจัยด้านความขยันอดทน อยู่ในระดับปานกลาง การหาค่าที่แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.42) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.63) การบรรพชาเป็นสามเณรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในระดับสูง และการบรรพชาเป็นสามเณร มีปัจจัยด้านความมีวินัย (1.76) ความขยันอดทน (2.00) อยู่ในระดับพฤติกรรมปานกลาง และทำให้ทราบว่าการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 24 รูป มีปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับพฤติกรรมสูง ทั้งๆ ที่มีความแตกต่างของแต่ละปัจจัย

4. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสุพรรณบุรี (Potential Development of Buddhist Tourist Attractions of Monasteries in Suphanburi Province) โดย พระมหาวุฒิพงษ์ วุฑฺฒิวโส อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า 1)สภาพปัญหาของจังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ตั้งกระจายอยู่ห่างออกจากกันในหลายท้องที่ ซึ่งสภาพการกระจายตัวดังกล่าวส่งผลต่อปัญหาอื่น เช่น ขาดรถรับส่งสาธารณะ ขาดการดูแลด้านความปลอดภัย ขาดที่พักในชุมชนที่ห่างไกลจากตัวเมือง 2) เรื่องการขาดการประสานงานกับจังหวัดข้างเคียงและขาดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลายและมีมิติในเชิงลึกที่ต้องอาศัยความเข้าใจประวัติความเป็นมา และความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา โดยควรมีการยกระดับศักยภาพและสิ่งดึงดูดใจ ด้วยการจัดทำผังแม่บทเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาร่วมกับจังหวัดอื่นใกล้เคียง เช่น พระนครศรีอยุธยา นครปฐม และกาญจนบุรี เพื่อยกระดับเส้นทางและกิจกรรมนำร่องให้ชัดเจน และดึงดูดใจร่วมกันระหว่างภาคีด้านการท่องเที่ยงเชิงพุทธในแต่ละจังหวัด ตามเส้นทางนำร่อง ทั้งในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี-อำเภออู่ทอง เช่น การเข้าถึง การเดินทางที่สะดวก ความปลอดภัย หรือโรงแรมที่พัก เป็นต้น และ3) การทำงานโดยอาศัยผังแม่บทด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ครอบคลุมทั้งเรื่องเส้นทางและกิจกรรมจะช่วยจุดประกายการสร้างความร่วมมือและนำไปสู่การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างยั่งยืน

5. การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาบาลีเบื้องต้นด้วยอักษรไทย-โรมัน (The development of Learning Package Pali Language for The Beginners using Thai-Romanized Alphabets) โดย พระครูศรีอรรถศาสก์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลจากการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของพระนิสิตปริญญาตรีปที่ 1 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกวาคะแนนเฉลี่ยกอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ4) ผลการวัดระดับความพึงพอใจของพระนิสิตในการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน อยูในระดับมาก เฉลี่ย 4.14 คาสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทากับ 0.11

6. พระสงฆ์กับบทบาทในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (The Roles of Sangha in Community Development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province) โดย พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ วิทยาลัยทองสุข ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และเมื่อจำแนก

ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็ก และเยาวนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนาธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและฟื้นฟูอนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

7. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (SERVICE QUALITY OF NONG WUASO DISTRICT MUNICIPALITY UDON THANI PROVINCE) โดย อนันต์ มิทาโช บุญเหลือ บุบผามาลา และ โกศล สอดส่อง คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการให้บริการการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D.= 0.31) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านกระบวนการให้บริการ ($\overline{X}$ = 4.15, S.D.= 0.38) และด้านบุคลากรให้บริการ ($\overline{X}$ = 4.12, S.D.= 0.33) รองลงมาคือด้านการจัดสถานที่และสภาพแล้วล้อม ($\overline{X}$ = 4.01,S.D.= 0.32) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านช่องทางการให้บริการ ($\overline{X}$ = 3.60, S.D.= 0.40) การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ควรจัดให้มีช่องทางให้บริการการผู้สูงอายุ ผู้พิการ มีมุมหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ให้เพียงพอในระหว่างการรอรับบริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ

8. การสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่องไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (DEVELOP 3D ANIMATION MEDIA ABOUT COVID 19 FOR UNDERGRADUATE STUDENTS BANGKOK THONBURI UNIVERSITY) โดย วิศกรณ์ โสภาภิมุข โสพัฒน์ โสภาภิมุข และ อชิตพล มีมุ้ย สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการผลิตสื่อมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.00/82.44 2) คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สูงกว่าคะแนนทดสอบ

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความพึงพอใจในสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อยู่ในระดับมาก

9. การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น (IMPROVING THE PERFORMANCE OF SECURITY PERSONNEL IN THE NORTHEASTERN HYDRO POWER PLANT UBONRATANA DAM KHON KAEN PROVINCE) โดย วีรชิต ไชยเทพ และ ชาญยุทธ หาญชนะ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านการรักษาความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.55) รองลงมาคือด้านการป้องกันภัยพิบัติ ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.65) การเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมอยู่เป็นประจำสำหรับการด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือ และอุปกรณ์อยู่เสมอเพื่อความพร้อมต่อการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

10. การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม (INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION FOR CREATING PERCEIVED VALUE OF THE UTTAYAN ACHEEP CHAIPATTANA AT NAKORN PATHOM PROVINCE) โดย รัตน์ชนก มากะพันธ์ และ ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัย พบว่า ระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่มีระดับสูงสุดคือ การขายโดยบุคคล รองลงมาคือการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรม ระดับการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก การรับรู้คุณค่าอยู่ในระดับสูงสุดคือ การรับรู้คุณภาพ รองลงมาคือ การเชื่อมโยงตราสินค้า การตระหนักรับรู้ตราสินค้า สินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้า และความภักดีกับตราสินค้า ตามลำดับ แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการณ์ ประกอบด้วย 6 แนวทางได้แก่ 1) ควรสร้างความพร้อมให้กับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมในการสร้างเครือข่ายต่าง ๆ ในการโฆษณาให้ประชาชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดใกล้เคียงได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมมากขึ้น 2) ประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์สำคัญของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมให้ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น 3) การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมเป็นระยะเวลาสั่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้คุณค่าและเข้าใจในผลิตภัณฑ์/ การบริการ 4) การสนับสนุนการขายโดยพนักงานโดยพัฒนาพนักงานให้มีศักยภาพในการบริการให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมเป็นอย่างดี 5) ส่งเสริมให้อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ มีการตลาดทางตรงเพื่อส่งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนที่สนใจได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้ดียิ่งขึ้น 6) การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป

11. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุข (Factors that affect the success of Internal Quality Assurance at Thongsook College) โดย ณัฐพล เนื่องชมภู สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์ และ พรจิต อรัณยกานนท์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีสถานภาพในการปฏิบัติงานเป็นผู้อำนวยการ/หัวหน้าหลักสูตร มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 3 คือ ด้านบุคลากร ลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนและลำดับสุดท้าย คือ ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขด้านการวางแผนการดำเนินงาน แตกต่างกัน ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุขด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) และการติดตามตรวจสอบ (Check) แตกต่างกัน นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการและด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระดับสูง ตามลำดับ คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย (r=.761) ด้านการบริหารจัดการ (r=.720) และด้านบุคลากร (r=.709)

12. สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 (Teacher Competencies Affecting Leaners' Skills in the 21st Century, Schools in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3) โดย เบญญาภา เพิ่มบุญ นิพล อินนอก และ สยาม เสริมพิมาย มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ในพระสังฆราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครูอยู่ในระดับระดับสูง ลักษณะดังกล่าวนี้ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันพอสมควร 2) สมรรถนะของครูที่มีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครู ได้แก่ ระดับการพัฒนาผู้เรียนของครู ระดับการจัดการเรียนรู้ของครู และระดับการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู สามสมรรถนะนี้อธิบายความแปรปรวนของทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 84.80 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α = .05

13. การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร (THE HUMAN DEVELOPMENT IN VAJJIPUTTA SUTTA) โดย พระธนัท คุณสัวโร (สุทธิเมธีกร) พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ และ พระมหาสุขสันติ์ สุขวฑฺฒโน สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า 1. แนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก เป็นการพัฒนาคุณสมบัติในตัวบุคคล จากปุถุชนผู้มีกิเลสไปสู่ความเป็นอริยชน โดยใช้ปัญญาอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา 2. โครงสร้างและเนื้อหาหลักไตรสิกขาในวัชชีปุตตสูตร เป็นหลักธรรมของมนุษย์ แบ่งเป็น 3 อย่าง คือ 1) ศีล คือ การมีพฤติกรรมที่ถูกต้องกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม 2) สมาธิ การฝึกจิตให้มีความมั่นคง หนักแน่น ไม่หวั่นไหวต่อกิเลสต่าง ๆ และ 3) ปัญญา การมีความรู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิต มีความรู้อย่างแจ้งชัด ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสิ่งทั้งหลาย 3. แนวทางการ

พัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านศีล หมายถึง พฤติกรรมทางกาย การอยู่ร่วมกันในสังคมและสิ่งแวดล้อม (อธิศีลสิกขา) 2) ด้านสมาธิ มุ่งพัฒนาจิตใจและอารมณ์ การควบคุมจิตให้ตั้งมั่น จิตสงบปราศจากสิ่งเศร้าหมอง (อธิจิตสิกขา) 3) ด้านปัญญา มุ่งเน้นพัฒนาสติปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นสัมมาทิฏฐิ (อธิปัญญาสิกขา) และปัญญาในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โลกิยปัญญา และโลกุตตรปัญญา

14. สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท (THE SUKKAVAGGA IN DHAMMAPADA) โดย ณัฏฐาพรรณ กรรภิรมย์พชิรา และ พระมหาอดิเดช สติวโร สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1) โครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบทมี 8 เรื่องในพระคาถามีสาระสำคัญหลัก ดังนี้ (1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ เป็นเรื่องการระงับความทะเลาะของหมู่พระญาติ พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่มีเวรอยู่เป็นสุขจริงหนอ, เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อนอยู่เป็นสุขจริงหนอ และเราเป็นผู้ไม่ขวนขวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ, (2) เรื่องมารวัตถุ เป็นเรื่องมาร พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราไม่มีกิเลสเครื่องกังวล อยู่เป็นสุขจริงหนอ, (3) เรื่องโกสลรัญโญปราชยวัตถุ เป็นเรื่องความพ่ายแพ้ของพระเจ้าโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ ผู้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมนอนเป็นสุข, (4) เรื่องอัญญตรกุลทาริกาวัตถุ เป็นเรื่องสาวน้อยในตระกูลหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ สุข(อื่น) ยิ่งกว่าความสงบไม่มี, (5) เรื่องอัญญตรปุปาสกวัตถุ เป็นเรื่องอุบาสกคนใดคนหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, (6) เรื่องปเสนทิโกสลวัตถุ เป็นเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, (7) เรื่องติสสเถรวัตถุ เป็นเรื่องพระติสสเถระ พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ บุคคลดื่มปวิเวกรส ลิ้มรสแห่งความสงบและได้ลิ้มรสแห่งปีติในธรรมแล้ว เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวาย ไม่มีบาป, (8) เรื่องสักกวัตถุ เป็นเรื่องท้าวสักกะ พระคาถามีเนื้อหาสาระสำคัญหลัก คือ การอยู่ร่วมกับพระอริยะ ก่อให้เกิดสุขทุกเมื่อ, การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่ความสุข และบุคคลควรคบผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญา เป็นพหูสูต มีวัตร เป็นพระอริยะ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี, 2) ประเภทความสุขในสุขวรรค แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสุขแบบคฤหัสถ์ และความสุขแบบบรรพชิต และ 3) ลักษณะความสุขในสุขวรรค แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความสุขเกิดจากความไม่มีเวรต่อกัน, 2) ความสุขเกิดจากความไม่มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส, 3) ความสุขเกิดจากการละความติดใจในกามคุณ 5, 4) ความสุขเกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวล คือ ราคะ โทสะ และโมหะ, 5) ความสุขเกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึง นิพพาน ความสุขที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า 1) ประเภทของความสุขมี 13 ประเภท โดยจัดแบ่งเป็นคู่ ๆ ตรงกันข้ามกัน,จัดแบ่งความสุขออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสุขแบบคฤหัสถ์และความสุขแบบบรรพชิต, 2) ระดับขั้นของความสุข จัดตามลำดับขั้นของความสุขจากหยาบไปถึงขั้นละเอียดแบ่งได้เป็น 10 ขั้น ได้แก่ (1) กามสุข, (2) ปฐมฌานสุข, (3) ทุติยฌานสุข, (4) ตติยฌานสุข, (5) จตุตถฌานสุข (6) อากาสานัญจายตนสมาปัตติสุข, (7) วิญญาณัญจายตนสมาปัตติสุข, (8) อากิญจัญญายตนสมาปัตติสุข, (9) เนวสัญญานาสัญญายตนสมาปัตติสุข, (10) สัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติสุขในระดับขั้นของความสุข 10 ขั้นนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ความสุขระดับกามสุข 2) ความสุขระดับฌานสุข และ 3) ความสุขระดับนิพพานสุข ระดับความสุข 3 ระดับนี้ สามารถนำมาจัดระดับความสุขได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความสุขระดับโลกิยสุข, 2) ความสุขระดับโลกุตตรสุข การนำสุขวรรคไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข พบว่า มี 2 ลักษณะ คือ 1) ความสุขแบบโลกิยสุข 2) ความสุขแบบโลกุตตรสุข

15. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัย บริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี (Strategies for improving the quality of working life of security Companies employees in Pathum Thani province) โดย สมคิด ศรีนาเมือง สาขาวิชายุทธศาสตร์

การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลางในด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 2)สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงาน *(1)* ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (*2*) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (*3*) ด้านความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในงาน (*4*) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (*5*) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (*6*) ด้านประชิปไตยในองค์การ (*7*) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (*8*) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน วิสัยทัศน์ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ยุติธรรม มีหลักประกันชีวิตเพื่อความมั่นคง และดำรงความสุขร่วมกัน ยุทธศาสตร์ย่อย 7 ด้าน พันธกิจ 7 ด้าน เป้าหมาย 7 ด้าน และกลยุทธ์ 7 ด้าน ซึ่งมีความครอบคลุมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน4)การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมมาตรฐานการประเมินแผนงานและโครงการได้มาตรฐานอยู่ในระดับดีทั้ง 7 ด้าน

16. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาวอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (participation in Public cultural wisdom heritage management "Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District Roi Et Province) โดย ณฐนนท ทวีสิน วิทยาลัยทองสุข ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การลงทุนและปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล โดยการใช้กลยุทธ์คือ การประชุมกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วม สรุปผล การอภิปรายผลร่วมกัน ในการแสดงความคิดเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัจจัยที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 ประการคือ ค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซิ้งผ้าหมี่ งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปการณ์เซิ้งผ้าหมี่ จุดศูนย์รวมและหน่วยงานที่รับผิดชอบการเซิ้งผ้าหมี่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเซิ้งผ้าหมี่ และแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” มีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต การกำหนดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พร้อมเผยแพร่ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ให้ออกสู่สาธารณะชนทั่วไป

17. การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (Development of the Effectiveness of the Sangha Administration) โดย พระครูสาครธรรมประสิทธิ์ วิทยาลัยทองสุข ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากที่สุดโดยลำดับได้แก่ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) ค่าR Square = 0.805 คุณภาพการบริหาร ($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) ค่า R Square = 0.793 และการมีส่วนร่วมสนับสนุน($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$)ค่า R Square = 0.716ตามลำดับ โดยมีสมการพยากรณ์ $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$ ค่า R Square = 0.761 การวิจัยนี้ได้ค้นพบทฤษฎีสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์คือทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการบริหารและทฤษฎีการมีส่วนร่วมและได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดยังมีการบริหารงานตามทฤษฎีองค์การในระบบปิดเพราะประสิทธิผลของการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์ยังขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นหลักจึงควรที่จะเปิดการบริหารกิจการวัดให้มีผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมภายนอกตามทฤษฎีองค์การระบบเปิดให้มากยิ่งขึ้นและมีการปรับโครงสร้างการแบ่งงานของการบริหารวัดให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆและมีคณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่รองรับในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดองค์การที่ยึดหลักกฎหมายและเหตุผล

18. การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงานโรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี (The development of information technology skills of educational personnel for administration Nakornnon Wittaya Sport 6 School, Nonthaburi Province) โดย โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ วิทยาลัยทองสุข ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงานโรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าส่วนใหญ่คือ ด้านคอมพิวเตอร์อันดับที่สอง คือด้านระบบสื่อสารและลำดับสุดท้ายคือด้านเทคโนโลยีเครือข่ายตามลำดับและเพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรทางการศึกษามีทักษะในด้านคอมพิวเตอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว

19. ความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (Satisfaction of Higher Education Student on Student Loan) โดย ณัฐพล เนื่องชมภู สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์ และ จิระพันธ์ นามชวัด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมลำดับที่ 3 คือ ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมและลำดับสุดท้าย คือ ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ได้แก่ เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ด้าน เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา คือ การศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

20. พุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง (Buddhist ethics for political leaders) โดย พระครูโสภณสุตากร (ณัฏฐ์ณภัทร ฆ้องพาหุ) พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ และ กาญจนพงศ์ สุวรรณ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ในปัจจุบันนี้สังคมไทยกลายเป็นสังคมนิยมวัตถุทำให้คนเห็นห่างจากหลักพุทธธรรมไปต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์ตามการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโดยมิได้คำนึกถึงคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำทางการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เพราะหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยาธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองโดยเฉพาะ ในบทความนี้ผู้เขียนจึงขอนำเสนอประเด่นสำคัญดังต่อไปนี้คือความหมายของพุทธ

จริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง การเกิดของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง การปลูกฝังพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง และหลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

21. ความเชื่อเกี่ยวกับผีและพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษาพิธีส่งในบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในจังหวัดตราด (The faith about Ghost and Buddhism in folk ritual : A Case Study from Song Nai Ban Ritual of the Chong in Trat Province) โดย Wu Xiaoxiao นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษา พบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาในลักษณะของการแทรกซึมรวมเข้าไปกับความเชื่อดั้งเดิมในพิธี"ส่งในบ้าน"ในปัจจุบันนี้ทั้งในระดับรูปธรรมคือส่วนที่จะมองเห็นได้ เช่นพื้นที่ที่เลือกเครื่องสักการะ ภาษาปรากฏในชื่อพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ส่วนในระดับนามธรรมคือ คติความเชื่อที่แฝงในพิธีและการให้คุณค่า

22. มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19 (Looking through the lens: Thai political culture to the national upheaval towards the Covid crisis 19) โดย ชาญชัย ฤทธิร่วม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วินิจ ผาเจริญ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กฤษณา เสนาเวียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม และ สัญญา สะสอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สรุปว่า บทความทางวิชาการเรื่อง “มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤตโควิด 19” เป็นการศึกษาหลายมิติทางวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน 1) มองผ่านเลนส์ศึกษารูปแบบการบริหาร/การบริหาร 2) วัฒนธรรมทางการเมืองไทยปีพ.ศ. 2557-2563 3) กลียุคกับความเป็นอยู่ของคนในชาติ 4) วิกฤติโควิด 19 มีผลกรทบต่อประเทศไทย 2563

23. ระบบการบริหารราชการไทย (Thai government administration system) โดย ฉัฏฐ์ สุดา ชัยโฉม จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ ชุลีพร นาหัวนิล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สรุปว่า บทความนี้กล่าวถึงระบบการบริหารราชการไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับประชาชนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม หรือด้านการเมือง ระบบการบริหารราชการไทยจะต้องมีบทบาทในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเสมอ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการปฏิบัติในรูปของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือนโยบาย ดังนั้น ระบบการบริหารราชการไทย จึงมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมาก เนื่องจากการบริหารราชการมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนในสังคมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวและกีฬา การสาธารณสุข เป็นต้น

24. การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน (THE ALTERATION OF INTOLERANCE BY TAKING DOWN THE VENGEANCE OF PATHAN ALONG THE MAHAYANA BUDDHISM) โดย กรกนก ศรีสุวรรณ สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สรุปว่า บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน และแนวคิดการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน พบว่า “วิปลาส คือ ความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในสภาวะของไตรลักษณ์ อันเป็นไปในส่วนจิตและเจตสิก 3 ประการ คือ สัญญาวิปลาส จิตวิปลาส และ ทิฏฐิวิปลาส และการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน คือ การบำเพ็ญเพียรตามอุดมคติ 3 ประการ ประการที่ 1 หลักมหาปัญญาการเข้าถึงศูนยตา 2 ชั้น คือ “บุคคลศูนยตาและธรรมศูนยตา” (มาจากใหน) ประการที่ 2 หลักมหากรุณา การ

ตั้งโพธิจิตมุ่งพุทธภูมิ ไม่มุ่งเพียงอรหันต์ภูมิ สร้างบารมีเพื่อช่วยสัตว์ บำเพ็ญบารมีขั้น 6 คือ ขั้นที่หนึ่ง ทานปารมิตา ขั้นที่สอง ศีลปารมิตา ขั้นที่สาม กษานติปารมิตา ขั้นที่สี่ วิริยปารมิตา ขั้นที่ห้า ธยานปารมิตา ขั้นที่หก ศาสนาปารมิตา ประการที่ 3 หลักมหาอุปาย คือ พระโพธิสัตว์จะต้องประกอบด้วยกุศโลบาย นานัปการ ในการช่วยเหลือปวงสัตว์

25. บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “นิติปรัชญาแนวพุทธ” โดย สุธีระ ชาญสมร นิสิตพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปว่า หนังสือเรื่อง “นิติปรัชญาแนวพุทธ” เป็นหนังสือประเภทตำรา แต่งโดย คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีเนื้อหาสาระแบ่งเป็น 9 บท มุ่งหมายให้ศึกษาศึกษาทฤษฎีและปรัชญาแห่งกฎหมายตามแนวพุทธปรัชญาทางกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ ที่สำคัญในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนปัญหารากฐานแห่งกฎหมาย เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายแนวพุทธกับกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ มุ่งหมายให้ศึกษาเรียนรู้ทฤษฎีและปรัชญาแห่งกฎหมายตามแนวพุทธ ปรัชญาทางกฎหมายของสำนักคามคิดต่างๆ ที่สำคัญในอดีตและปัจจุบันตลอดจนปัญหารากฐานแห่งกฎหมาย เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายแนวพุทธกับกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	**ง**
สารบัญ	**ฒ**
การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก (THE CAPITAL PUNISHMENT (DEATH PENALTY) IN THE VIEW OF BUDDHIST ETHICAL PHILOSOPHY AND WESTERN PHILOSOPHY) พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (กฤษณะ บูชากุล)	1
การประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยวชุมชน: บ้านด่านเนินสูง อำเภอเมือง จังหวัดตราด (Community Potential Assessment for Education and Community Tourism Management: Ban Dan Noen Sung, Mueang District, Trat Province) ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์ เริงวิชญ์ นิลโคตร ธีรังกูร วรบำรุงกุล วัยวุฒิ บุญลอย และ มนตรี วิชัยวงษ์	13
ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (The Factors of Discipline and Patience Influencing the Achievement of NovicesOrdination in the New Group's Novices in 2020 of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province) พระณัฏฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปปโภ)	26
การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสุพรรณบุรี (Potential Development of Buddhist Tourist Attractions of Monasteries in Suphanburi Province) พระมหาวุฒิพงษ์ วุฑฺฒิวโส	41
การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาบาลีเบื้องต้นด้วยอักษรไทย-โรมัน (The development of Learning Package Pali Language for The Beginners using Thai-Romanized Alphabets) พระครูศรีอรรถศาสก์	54
พระสงฆ์กับบทบาทในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (The Roles of Sangha in Community Development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province) พระครูสาครธรรมประสิทธิ์	65
คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (SERVICE QUALITY OF NONG WUASO DISTRICT MUNICIPALITY UDON THANI PROVINCE) อนันต์ มิทาโช บุญเหลือ บุบผามาลา และ โกศล สอดส่อง	76

การสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่องไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 86
(DEVELOP 3D ANIMATION MEDIA ABOUT COVID 19
FOR UNDERGRADUATE STUDENTS BANGKOK THONBURI UNIVERSITY)
วิศกรณ์ โสภาภิมุข โสพัฒน์ โสภาภิมุข และ อชิตพล มีมุ้ย

การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น 96
(IMPROVING THE PERFORMANCE OF SECURITY PERSONNEL
IN THE NORTHEASTERN HYDRO POWER PLANT UBONRATANA DAM
KHON KAEN PROVINCE)
วีรชิต ไชยเทพ และ ชาญยุทธ หาญชนะ

การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม 109
(INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION FOR CREATING PERCEIVED VALUE
OF THE UTTAYAN ACHEEP CHAIPATTANA AT NAKORN PATHOM PROVINCE)
รัตน์ชนก มากะพันธ์ และ ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุข 119
(Factors that affect the success of Internal Quality Assurance
at Thongsook College)
ณัฐพล เนื่องชมภู สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์ และ พรจิต อรัณยกานนท์

สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 131
(Teacher Competencies Affecting Leaners' Skills in the 21st Century,
Schools in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3)
เบญญาภา เพิ่มบุญ นิพล อินนอก และ สยาม เสริมพิมาย

การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร 140
(THE HUMAN DEVELOPMENT IN VAJJIPUTTA SUTTA)
พระธนัท คุณสำโร (สุทธิเมธีกร) พระมหายุทธนา นรเชฏฐโฐ
และ พระมหาสุขสันติ์ สุขวฑฺฒโน

สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท 147
(THE SUKKAVAGGA IN DHAMMAPADA)
ณัฏฐาพรรณ กรรภิรมย์พชิรา และ พระมหาอดิเดช สติวโร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัย บริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี 157
(Strategies for improving the quality of working life
of security Companies employees in Pathum Thani province)
สมคิด ศรีนาเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาวอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 165
(Participation in Public cultural wisdom heritage management "Seung Pamee" of Ban Khwao, Selaphum District Roi Et Province)
ณฐนนท ทวีสิน

การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 177
(Development of the Effectiveness of the Sangha Administration)
พระครูสาครธรรมประสิทธิ์

การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี 190
(The development of information technology skills of educational personnel for administration Nakornnon Wittaya Sport 6 School, Nonthaburi Province)
โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ

ความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 202
(Satisfaction of Higher Education Student on Student Loan)
ณัฐพล เนื่องชมภู สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์ และ จิระพันธ์ นามชวัด

พุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง 215
(Buddhist ethics for political leaders)
พระครูโสภณสุตากร (ณัฏฐ์ณภัทร ฆ้องพาหุ) พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ
และ กาญจนพงศ์ สุวรรณ

ความเชื่อเกี่ยวกับผีและพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษาพิธีส่งในบ้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในจังหวัดตราด 225
(The faith about Ghost and Buddhism in folk ritual : A Case Study from Song Nai Ban Ritual of the Chong in Trat Province)
Wu Xiaoxiao

มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19 231
(Looking through the lens: Thai political culture to the national upheaval towards the Covid crisis 19)
ชาญชัย ฤทธิร่วม วินิจ ผาเจริญ กฤษณา เสนาเวียง
และ สัญญา สะสอง

ระบบการบริหารราชการไทย 241
(Thai government administration system)
ฉัฏฐ์สุดา ชัยโฉม จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ ชุลีพร นาหัวนิล

การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทาน ตามแนวพุทธศาสนามหายาน 248
(THE ALTERATION OF INTOLERANCE BY TAKING DOWN THE VENGEANCE OF PATHAN ALONG THE MAHAYANA BUDDHISM)
กรกนก ศรีสุวรรณ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “นิติปรัชญาแนวพุทธ” 260
สุธีระ ชาญสมร
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธมัคค์ 271
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารพุทธมัคค์ 273
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

THE CAPITAL PUNISHMENT (DEATH PENALTY) IN THE VIEW OF BUDDHIST ETHICAL PHILOSOPHY AND WESTERN PHILOSOPHY

พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (กฤษณะ บูชากุล)
Phrakrukosolsasanabandit (Krishna Buchakun)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: krisna_t@mcu.ac.th
วันที่รับบทความ (Received) : 23 กรกฎาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 ธันวาคม 2563
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตกนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก (2) เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทยและภาษาบาลี ตำรา เอกสาร งานวิจัย และมีการสัมภาษณ์บุคคลในสาขาอาชีพที่เห็นว่าเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม นำมาพรรณนา วิเคราะห์ วิจารณ์ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย พบว่า : (1)การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษประเภทหนักที่สุดในกฎหมายทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศกล่าวเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของไทย ฉบับ พ.ศ.2540 มีระบุถึงความผิดและมาตราไว้ดังนี้คือ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร และความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ระบุไว้ในมาตรา 107, ความผิดข้อหาปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์หรือพยายามปลงพระชนม์ ระบุไว้ในมาตรา 108 เป็นต้น ส่วนในปรัชญาตะวันตกมีการกล่าวถึงทฤษฎีการลงโทษ 4 แบบด้วยกันคือ 1. ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน 2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ 3. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และ 4. ทฤษฎีคุ้มครองสังคม สำหรับวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ทำกันในประเทศต่าง ๆเท่าที่พบหลักฐาน มี 7 วิธีหลักๆ ดังนี้ 1.วิธียิงเป้า 2. วิธีแขวนคอ 3. วิธีฉีดสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และวิธีอื่น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของจอห์น สจ๊วต มิลล์ และอิมมานูเอล ค้านท์มาใช้วิเคราะห์ด้วย (2) การลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์เป็นการกล่าวเปรียบเทียบว่าเป็นการลงโทษที่เทียบเท่าการลงโทษประหารชีวิตคือการลงโทษโดยสั่งให้ลาสิกขา เป็นการขับออกจากกลุ่มหรือให้พ้นสภาพจากการเป็นอยู่ในสภาพเดิม เรียกว่าการลงโทษขั้นปาราชิก คือขับให้พ้นสภาพจากความเป็นพระภิกษุ เพราะพระภิกษุนั้นได้ละเมิดบทบัญญัติที่ทางพุทธปรัชญาถือว่าร้ายแรงมากข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อใน 4 ข้อ เรียกปาราชิก 4 ข้อ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงสำหรับพระภิกษุ เมื่อละเมิดแล้วอาจมีโทษตามกฎหมายบ้านเมืองด้วย บางข้ออาจถึงกับต้องโทษประหารตามกฎหมายอาญาจริง ๆ การลงโทษในทางพุทธจริยศาสตร์เรียกว่านิคหกรรม ตรงข้ามกับคำว่า ปัคคหกรรม แปลว่าการยกย่อง นิคหกรรมมี 6 อย่าง 1. ตัชนียกรรมคือวิธีลงโทษ

ด้วยการตำหนิโทษ 2. นิยสกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการถอดยศ 3. ปัพพาชนียกรรมคือวิธีการลงโทษด้วยการขับไล่ออกจากหมู่คณะ 4. ปฏิสารณียกรรมคือวิธีลงโทษด้วยการให้ระลึกถึงอุปการคุณของผู้อื่น 5. อุกเขปนิยกรรมคือวิธีลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ 6. ตัสสาปาปิยสิกากรรมคือวิธีลงโทษด้วยการพิจารณาตามความเหมาะสม การลงโทษประหารชีวิตอาจเทียบเท่ากับอุกเขปนียกรรม คือลงโทษด้วยการห้ามอยู่และฉันร่วมกับภิกษุอื่น ๆ เพราะเมื่อคนถูกประหารชีวิตแล้วหรือให้ภิกษุลาสิกขาไปแล้วก็มาอยู่ร่วมกับหมู่คณะไม่ได้อีกต่อไป ระดับการลงโทษมี 3 ระดับ คือ 1. ระดับโทษสถานหนัก คือลงโทษไล่ขับให้พ้นจากสภาพพระภิกษุซึ่งเทียบเท่าการประหารชีวิต 2. ระดับโทษปานกลาง คือลงโทษให้อยู่ปริวาสกรรมในที่จำเพาะซึ่งเทียบเท่ากับการถูกสั่งให้จำคุก 3. ระดับโทษสถานเบาคือลงโทษโดยให้แสดงอาบัติหรือบอกกล่าวโทษของตนต่อหน้าพระภิกษุหรือต่อหน้าคณะสงฆ์ ซึ่งเทียบเท่ากับการประจานความผิดต่อหน้าสาธารณชน (3) วิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์ อาจมองได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นเรื่องโหดร้ายทารุณ ไร้เมตตา ในทางพุทธจริยศาสตร์ไม่ได้ส่งเสริมให้มีการประหารชีวิตจริง ๆ แต่การขับออกจากหมู่หรือขับออกจากสังคมของพระภิกษุก็ถือได้ว่าเทียบเท่ากับการถูกลงโทษประหารชีวิต จุดประสงค์ของการขับออกจากหมู่ก็เพียงปรามให้รู้ว่าคุณทำตัวไม่เหมาะที่จะอยู่ในสังคมของพระภิกษุ คุณควรไปอยู่ในสังคมฆราวาส และสามารถเป็นคนดีของสังคมนั้นได้ ยังทำดีทำประโยชน์ในสังคมฆราวาสได้ อนึ่งแม้ว่าเป็นการต้องโทษทางวินัยสงฆ์ ถ้าเป็นความผิดร้ายแรงที่ระบุในกฎหมายอาญาด้วยก็มีสิทธิ์ได้รับโทษประหารชีวิตจริง ๆได้ด้วย คนทุกคนจึงควรสำนึกรู้ในเรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้มีการลงโทษเมื่อคนๆนั้นกระทำความผิด ทั้งยังเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตมีความจำเป็นในสังคมไทย ยังควรคงไว้ในกฎหมายของประเทศไทย เพื่อจะได้ปกป้องคนดี และปรามไม่ให้คนทำความผิดร้ายแรง การใช้การลงโทษประหารชีวิตต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่ให้มีการลงโทษผิดพลาด ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายที่แก้ไขไม่ได้ ส่วนการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองของปรัชญาตะวันตกนั้น มีการกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการลงโทษประหารชีวิต กล่าวถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตว่ามี 7 วิธีคือ วิธียิงเป้าเป็นต้น นักปรัชญาตะวันตกเช่น มิลล์ พูดถึงประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ หรือคนจำนวนมาก ถ้าประหารฆาตกรคนหนึ่งแล้วทำให้คนจำนวนมากมีความสุข ก็เป็นเรื่องที่สมควรทำอย่างยิ่ง ถ้าคนส่วนมากไม่มีความสุข ก็ไม่สมควรทำ สำหรับความเห็นของค้านท์ซึ่งเป็นคนเคร่งศีลธรรม ท่านมีความเห็นว่าถ้าคนๆหนึ่งทำผิดกฎหมายก็สมควรถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ากฎหมายบัญญัติให้ลงโทษประหารชีวิต ก็ต้องลงโทษตามนั้น ถ้าไม่ประหารฆาตกรประชาชนที่อยู่ในเมืองนั้นหรือประเทศนั้นจะมีเลือดฆาตกรปนอยู่ด้วย ตามนัยยะนี้ถือว่ามิลล์และค้านท์เห็นด้วยกับการมีและใช้การลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่ต้องสงสัย

คำสำคัญ : การลงโทษประหารชีวิต, พุทธจริยศาสตร์, ปรัชญาตะวันตก

ABSTRACT

This research entitled ‘The Capital Punishment (Death Penalty) in the View of Buddhist Ethical Philosophy and Western Philosophy’ has three objectives: 1. to study the capital punishment (death penalty) in Thai law and in western philosophy, 2. To study the capital (death penalty) in Buddhist ethics, and 3. To analyze the capital punishment (death penalty) in the view of Buddhist ethical philosophy and western philosophy. This is a documentary research included with interviews people in the professional field that are directly and indirectly related, these can be described, analyzed and evaluated as followings.

In the research, it was obviously found that: 1. The capital punishment or the death penalty is the heaviest action in Thai law and in the law of foreign countries, for example : in Thai criminal law which is written in the year 1997, it mentioned about the offenses relating to national security and offenses by against the King, the Queen, Heir – apparent had written in Article 107, guilty of assassinating the King or attempting to assassinated had written in Article 108 and etc. In western philosophy, there 4 types of punishment theory which are 1. The Retributive Theory or the Just Deserts Theory, 2.The Utilitarian Theory, 3.The Rehabilitative Theory, and 4.The Social Protection Theory. For the death penalty in many countries as found evidence, there are several main methods as follows: 1.Shooting, 2.Hanging, 3.Injection and others. In this research, the researcher has brought the philosophy concepts of John Stuart Mill and Immanuel Kant to use in analysis. 2.The death penalty in Buddhist ethics is a comparison that is equivalent to the action which is ordered the monk to changed from monkhood. It is expulsion from the group or the status of monk called the Parachik, means man who was defeated and means man who was driven away from being a monk, because the monk violates one or more of the four Parachik that was very serious. The four parachik those are forbidden for monk. Punishment in Buddhist ethics is called Nigghahagamma (means to blame). It contrast to the word Paggkahakamma (means to praise). There are six kinds blame: 1. Tachchaniyakamma means the method of punishment by blame him for a little, 2. Niyasakamma is the method of punishment by removing the rank, go back to the beginning and give up his duties, 3. Pappachaniyakamma is punishment by expulsion from a group or a temple, 4. Pathisaraniyakamma is punishment by leading him to reminds others of their supporting or asking for forgiveness, 5.Ukkhepaniyakamma is a method of punishment by prohibiting living together or forbidden to share food with all of the monks, and 6.Tassapapiyasikakamma is a methodof punishment by considering as appropriate, or adding some more increase the penalty as much. The death penalty may be comparable to Ukkhepaniyakamma which is means a method of punishment by banning to lives together with all of monks, because man who was killed, he can not return, also monk who was prohibited to joint with group of monks, he can not come back again. Buddhist ethics is also divided into 3 levels: 1.the high level is the eight Magga, 2.the middle level is the ten Akusalakamma, and 3. the low level is the five precepts. Buddhist ethics also said about punishment by twelve Kamma as mentioned in the details. 3.An analyze the death penalty in Buddhist perspective. It can be seen that the death penalty is cruel] inhumane. In Buddhist ethics, it does not really support the death penalty} but an expulsion from a group of monks or society is regarded as equivalent to the death penalty and the purpose of expulsion from the masses of monks is to discourage you from being unfit to live in a monk’s society. You should go in a secular society, and then you can be a good person in that society, you can still do good, take benefit for the secular society. Moreover, even though it was a disciplinary discipline, if it is a

serious offense as specified in criminal law, it is also actually entitled to the death penalty. We should be aware of this. From the interviews with the people involved, the majority of the interviewees agreed that punishments when that person committed an offense, and also saw that the death penalty has most wanted by western philosophy, both John Stuart Mill and Immanuel Kant.

Keywords : death penalty, Buddhist ethical philosophy, western philosophy

1. บทนำ

การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษขั้นสูงสุดในกฎหมายอาญาของประเทศไทยและในหลายประเทศในโลก สำหรับในประเทศไทยมีการบัญญัติโทษประหารชีวิตในกฎหมายอาญา พ.ศ. 2540 ในหลายมาตรา ดังเช่น ที่ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต ดังมีข้อความตอนหนึ่งว่า “...ความผิดที่ต้องระวางโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน (กฎหมายอาญา ฉบับ พ.ศ. 2540) มีดังต่อไปนี้ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร (กล่าวถึง) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กล่าวไว้ใน มาตรา 107, ปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ หรือพยายามปลงพระชนม์ กล่าวไว้ในมาตรา 108, ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ หรือพยายามประทุษร้าย กล่าวไว้ในมาตรา 109, ปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท หรือฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพยายามปลงพระชนม์ กล่าวไว้ใน มาตรา 110, ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระราชินี หรือรัชทายาท หรือร่างการหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยมีลักษณะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต กล่าวไว้ใน มาตร 111, สนับสนุนการกระทำความผิดตาม กล่าวไว้ใน มาตรา 107, 110, ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร กล่าวไว้ในมาตรา 113, ความผิดฐานเป็นกบฏ กล่าวไว้ในมาตรา 119, มาตรา 121, และ มาตรา 127, ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย กล่าวไว้ในมาตรา 135/1, ความผิดต่อความสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ กล่าวไว้ในมาตรา 132, ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน กล่าวไว้ในมาตรา 218, มาตรา 224, ความผิดเกี่ยวกับเพศ กล่าวไว้ในมาตรา 227 ทวิ, ตรี, ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาตนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย กล่าวไว้ในมาตรา 280, ความผิดที่เกิดจากกระทำอนาจารแก่บุคคลหรือเด็ก เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ความผิดต่อชีวิต กล่าวไว้ในมาตรา 288 และ 289, ความผิดที่เกิดจากการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ กล่าวไว้ในมาตรา 313, ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ กล่าวไว้ในมาตรา 339, มาตรา 339 ทวิ, ความผิดที่เกิดจากการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย กล่าวไว้ในมาตรา 340, มาตรา 340 ทวิ ซึ่งกล่าวถึงปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย..(ความผิดทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต).” (ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ, 2551, หน้า 88-90)

การกระทำความผิดตามมาตราต่าง ๆที่กล่าวมานี้ล้วนถูกระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต ซึ่งก็ถูกอกถูกใจของคนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะญาติของผู้ตาย โดยเหตุผลว่าเป็นสิ่งตอบแทนที่สาสมต่อการกระทำความผิดของเขาผู้นั้น และจะเป็นการปิดโอกาสไม่ให้ไปก่อกรรมทำเข็ญต่อคนอื่น ๆ อีก แต่ก็มีคนส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย เช่น นักสิทธิมนุษยชน และคนมีเมตตาธรรมทั้งหลาย โดยมีเหตุผลว่า ถึงแม้ประหารคนที่ทำความผิดไปแล้ว คนที่ตายก็ไม่อาจฟื้น และไม่เกิดประโยชน์อันใดต่อสังคมและประเทศชาติเลย ทั้งยังต้องเสียงบประมาณ และเสียเวลาในการจัดการประหารอีกด้วย การอบรมบ่มนิสัยและให้โอกาสคนกระทำผิดนั้นพัฒนาตนเองยังจะเกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติมากกว่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า เรื่องนี้ถ้ามองในแง่พุทธจริยศาสตร์

จะมองได้อย่างไรบ้าง? ควรลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายได้แค่ไหน? อย่างไร? ทำไมการลงโทษประหารชีวิตจึงมีปัญหา? พุทธจริยศาสตร์จะแก้ได้อย่างไร? นักปรัชญาตะวันตกมีความเห็นอย่างไรในเรื่องนี้?

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก

2.2 เพื่อศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์

2.3 เพื่อวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 สืบค้นข้อมูลจากเอกสารหรือหนังสือตำราต่าง ๆที่มีเรื่องการลงโทษประหารชีวิต

3.2 ศึกษาจาก หนังสือตำราที่เกี่ยวข้องกับพุทธจริยศาสตร์ ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา และตำราวิชาการทางปรัชญารวมทั้งสัมภาษณ์นักปรัชญา/ นักจริยศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักการศาสนา นักกฎหมาย ทนายความ นักการศึกษา/ ครู นำข้อมูลที่ได้มาพรรณนาสนับสนุนและคัดค้านในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3.3 เขียนบรรยาย พรรณนา และแสดงเหตุผลในกรอบของวิชาการตีความในทางปรัชญา

3.4 วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และเสนอความคิดเห็น

3.5 นำเสนอผลการวิจัย และเผยแพร่ผลการวิจัย

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก

4.2 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์

4.3 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก

5. ผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายและในปรัชญาตะวันตก ผู้วิจัยพบว่าการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายโดยเฉพาะในกฎหมายไทย เป็นการลงโทษประเภทหนักที่สุด มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับอื่น ๆ หลายมาตรา เช่นมาตรา 107, 108, 109, 110, 111, 113, 119, 121, 127, 135/1, 132, 218, 224, 227ทวิ, 227ตรี, 280, 288, 289, 313, 339, 339ทวิ, 340, 340ทวิ เป็นต้น (สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์ และคณะ, 2546, หน้า 8-12) ความผิดตามมาตราที่กล่าวมานี้ ต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต ในกฎหมายอาญาฉบับ พ.ศ. 2540หรือฉบับใด ๆของทุกประเทศในโลกมีวิวัฒนาการเป็นลำดับคล้ายคลึงกัน กล่าวคือเมื่อมีผู้กระทำความผิด หรือล่วงละเมิดเสรีภาพ ชื่อเสียง ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น มนุษย์จะแสดงปฏิกิริยาออกมาในทำนองเดียวกัน เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขชดใช้ เยียวยา ตอบแทน หรือลงโทษผู้กระทำผิด หรือผู้ฝ่าฝืนนั้น การเรียกร้องดังกล่าว หากสามารถกระทำได้สำเร็จ ผู้เรียกร้องได้รับความพึงพอใจ เรื่องก็เป็นอันยุติ แต่ถ้าไม่สามารถจัดการโดยลำพังได้ ผู้เสียหายหรือพ่อแม่พี่น้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องอาจขอความช่วยเหลือด้วยการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ หรือทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ ผู้ปกครอง คนกลาง หรือผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องกฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาด และบังคับให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ ชดใช้แก้ไข เยียวยา ตอบแทน หรือรับโทษตามความผิดที่ได้กระทำ การลงโทษอาจดูได้จากวิธีการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับผิดหรือรับโทษ ในแต่ละสังคมอาจมีเนื้อหารายละเอียดแตกต่างกันออกไป กระบวนการดังกล่าวเรียกว่าการดำเนินคดี มีข้อแตกต่างระหว่างการดำเนินคดีในระบบไต่สวนสมัยโบราณและการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาในสมัยใหม่ ดังนี้ ศาลใน

ระบบไต่สวนสมัยโบราณเป็นศาลที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งแตกต่างจากศาลในระบบกล่าวหาในสมัยปัจจุบันซึ่งใช้เฉพาะอำนาจตุลาการเพียงอย่างเดียว อีกอย่างหนึ่งคือศาลในระบบไต่สวนดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาแบบเบ็ดเสร็จทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การรับเรื่องราวร้องทุกข์จากราษฎรผู้เสียหาย การไต่สวนคดี การพิจารณาพิพากษา และการลงโทษ มิได้มีการแยกขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาคดี กล่าวคือศาลไต่สวนทำหน้าที่เป็นทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาในบุคคลเดียวกัน ส่วนศาลในแบบกล่าวหานั้นทำหน้าที่จำกัดเฉพาะการพิจารณาและพิพากษาคดี โดยแบ่งแยกอำนาจสอบสวน ฟ้องร้อง ออกไปจากศาลให้องค์กรอื่นคือพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการรับผิดชอบแทน แต่ศาลก็ยังมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของขั้นตอนต่าง ๆ กระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การพิจารณาตัดสิน ลงโทษประหารชีวิตและลงโทษแบบอื่น ๆ ส่วนการลงโทษในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่การลงโทษด้วยการเรียกทรัพย์สินจากการปรับเพื่อทดแทนการกระทำความผิดของคนในสังคม เป็นเรื่องที่คนทุกคนต้องรู้ การตัดสินใจครั้งสำคัญมีความหมายต่อวิวัฒนาการทางกฎหมายของไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากที่เคยเป็นมาแต่โบราณสู่การยอมรับระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ของอังกฤษเข้ามาในชั่วขณะ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนเป็นซิวิลลอฟ์ (Civil Law) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายของภาคพื้นยุโรปตอนกลาง อันมีนิติวิธีหมายถึงวิธีคิดวิธีใช้และวิธีตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน การปรับเปลี่ยนดังกล่าวของพระองค์ท่านรัชกาลที่ 6 ทรงปล่อยให้มีช่วงเวลาของการวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะวงการนักกฎหมายเพื่อช่วยชี้ให้เห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่นั้นใช้ได้ดีเพียงใด ผลก็คือภายหลังการประกาศใช้กฎหมายเป็นเวลา 2 ปีจึงมีประกาศยกเลิกและประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 และบรรพ 2 ฉบับใหม่ ปี พ.ศ. 2468 แทน ล่าสุดบรรพ 1 ตรวจชำระใหม่ปี พ.ศ. 2535 แต่โครงรูปของกฎหมายปี พ.ศ. 2468 ส่วนใหญ่นั้นยังคงเป็นหลักอยู่จนกระทั่งตราบเท่าทุกวันนี้ ส่วนบรรพอื่น ๆ ตั้งแต่บรรพ 3 ถึงบรรพ 6 ได้ประกาศใช้เป็นลำดับต่อมา กล่าวคือบรรพ 3 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2467 และยกเลิกแก้ไข แล้วประกาศใช้ใหม่ในปี พ.ศ. 2471 บรรพ 4 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2475 บรรพ 5 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2477 และตรวจชำระใหม่ในปี พ.ศ. 2519 และสุดท้าย บรรพ 6 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 (พิชัย นิลทองคำ, ม.ป.ป., หน้า 7-8)

การลงโทษในปรัชญาตะวันตกกล่าวโดยย่อมีทฤษฎีการลงโทษ 4 ทฤษฎี ด้วยกันคือ 1. ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory or Just Deserts Theory) 2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) 3. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitative Theory) 4. ทฤษฎีคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) (Rupert Cross, 1981, p. 135) การลงโทษประหารชีวิตมีใช้ในหลายประเทศ และมีหลายประเทศที่ยกเลิกการใช้โทษประหารแล้วโดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1.กลุ่มที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตแล้วทุกกรณีมีจำนวน 83 ประเทศ เช่นออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยี่ยม บัลกาเรีย กัมพูชา แคนาดา เดนมาร์ก ฟิลแลนด์ เยอรมันนี ฝรั่งเศส อิตาลี โมนาโก สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ อุรุกกวัย เวเนซูเอลา ตาฮิติ เนปาล สโลเวเนีย เป็นต้น 2.กลุ่มที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดบางประเภท แต่คงใช้สำหรับความผิดบางประเภท เช่นอาชญากรทหาร อาชญากรการเมือง มีจำนวน 13 ประเภท คืออัลบาเนีย อาเจนตินา โบลิเวีย บราซิล ชิลี ฟิจิ กรีก อิสราเอล เม็กซิโก เปรู ตุรกี เป็นต้น 3.กลุ่มที่ยังคงกำหนดการลงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่มีการลงโทษประหารชีวิตเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปีแล้ว เนื่องจากมีข้อตกลงร่วมกันว่า จะไม่ใช้โทษประหารชีวิตอีกต่อไป มีจำนวน 22 ประเทศ คืออาฟกานิสถาน บังคลาเทศ บาเบโดส คาเมรูน จีน คองโก คิวบา อียิปต์ อินเดีย อิหร่าน อิรัก ญี่ปุ่น ลาว มาเลเซีย พม่า ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน ไทย เวียดนาม สหรัฐอเมริกา เยเมน ซิมบับเว เป็นต้น (องค์การนิรโทษกรรม

สากล (Amnesty International) http://www.amnesty.org/page/deathpenalty-countries-eng.), 30 กันยายน 2561)

วิธีลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่ามี 7 วิธี ดังต่อไปนี้คือ 1.วิธียิงเป้า (Shooting) 2.วิธีแขวนคอ (Hanging) 3.วิธีฉีดสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย (Injection) 4.วิธีให้นั่งเก้าอี้ไฟฟ้า (Electric Chair) 5.วิธีรมด้วยแก๊สพิษ (Lethal Gas or Gas Chamber) 6.วิธีขว้างด้วยก้อนหิน (Throwing Stone) 7.วิธีตัดศีรษะ (Cutting) (นันทรัศมิ์ เทพดลไชย, 2543, หน้า 24-36) แนวคิดเรื่องการลงโทษประหารชีวิตของนักปรัชญาตะวันตก 2 ท่านคือ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (โสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์, 2560, หน้า 187-199) และอิมมานูเอล ค้านท์ (ประยงค์ แสนบุราณ, 2548, หน้า 80-99) ในทัศนะของมิลล์ มีหลักการสำคัญคือหลักมหสุข (the greatest happiness principle) คือหลักที่ถือเอาผลของการกระทำหรือประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มากเป็นการวัดคุณค่าของการกระทำ ถือเอาประโยชน์หรือความสุขของคนหมู่มากเป็นหลักไม่ให้ความสำคัญต่อประเพณีและสถาบันต่าง ๆ ถ้าต้องประหารฆาตกรคนหนึ่งแล้วคนในสังคมมีความสุข ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องดีงาม และสมควรทำอย่างยิ่ง สำหรับในทัศนะของค้านท์ ยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ 1. การกระที่ถือว่าดีนั้นต้องเป็นกฎสากล 2.ต้องไม่ใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือเพื่อการใด ๆ ทั้งสิ้น จากหลักการนี้ ค้านท์ได้เสนอทฤษฎีในการลงโทษเอาไว้ว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่มีเหตุผล เหตุผลทำให้มนุษย์สามารถเลือกเป้าหมาย และการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองได้ เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์ทำความผิดมนุษย์ก็จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของตน นั้นคือคนทำความผิดต้องชดใช้ความผิดที่ได้กระทำ โดยค้านท์เห็นว่า 1. อาชญากรต้องได้รับโทษ ก็เพราะเขาได้ก่ออาชญากรรมขึ้นมา การลงโทษไม่ควรมีเหตุผลอื่น เช่นการอ้างว่าทำเพื่อสังคม เพราะนั้นก็เท่ากับเป็นการใช้เพื่อนมนุษย์มาเป็นเครื่องมือเพื่อเป้าหมายอื่นนอกตัวมนุษย์นั่งเอง 2. การลงโทษอาชญากรต้องเป็นไปตามสัดส่วนของความรุนแรงของอาชญากรรมที่เขาได้ก่อขึ้น นั่นก็คือถ้าเขาทำความผิดรุนแรงก็ต้องรับโทษหนัก ถ้าเขาทำความผิดเบาก็ได้รับโทษแต่น้อย และสำหรับผู้ที่ทำฆาตกรรมก็ต้องถูกประหารชีวิต ค้านท์ถือว่ามนุษย์ไม่ใช่สัตว์ป่า จึงสามารถฝึกให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างถูกต้องได้ การลงโทษที่ลงแก่มนุษย์ผู้กระทำความผิด ด้วยความเคารพต่อมนุษย์ ก็คือต้องให้ผู้ทำความผิดรับผิดชอบต่อการกระทำความผิด และชดใช้ต่อการกระทำความผิดนั้น ๆ ด้วย ดังนี้แล้วการลงโทษจึงเป็นความยุติธรรม และความยุติธรรมจะไม่เกิดขึ้น จนกว่าการลงโทษอาชญากรจะถูกดำเนินการจนเสร็จสิ้น ในกรณีที่อาชญากรได้กระทำฆาตกรรม และสังคมนั้นยังไม่ได้ประหารชีวิตของฆาตกร เลือดแห่งความผิด (Blood Guiltiness) จะยังคงติดอยู่กับประชาชนของสังคมนั้น และย่อมต้องนับว่าพวกเขาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำฆาตกรรมครั้งนั้นด้วย ส่วนเรื่องกระแสแนวคิดจะยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตหรือคงไว้ในโลกนั้นมีคนแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกและกลุ่มที่คัดค้าน ซึ่งมีจำนวนประมาณเดียวกัน ทั้งสองกลุ่มก็มีเหตุผลหลายประการเช่นกัน ส่วนผู้วิจัยเห็นว่าควรคงไว้เพื่อปรามคนไม่ให้คึกคะนองดื้นรนไปทำความผิดมากจนเกินไป ถ้าคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ คนทำความผิดร้ายแรงจะน้อยลง เพราะยังมีความเกรงกลัวเรื่องนี้อยู่ ถ้ายกเลิกไปเลย ไม่เหลืออะไรไว้ให้คนเกรงกลัว คนก็จะมีแนวโน้มในการทำผิดกฎหมายร้ายแรงมากขึ้น

5.1.2 การลงโทษประหารชีวิตในพุทธจริยศาสตร์ เริ่มจากการกล่าวถึงความหมายของจริยศาสตร์ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน คือให้ความหมายว่าจริยศาสตร์หมายถึง ศาสตร์อันมีกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยความประพฤติของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ที่ตัดสินความประพฤติมนุษย์ว่าถูกหรือผิด ว่าดีหรือชั่ว นอกจากนี้มีการตั้งคำถามว่า จริยศาสตร์ศึกษาเรื่องอะไร ก็มีคำตอบว่าศึกษาเกี่ยวกับภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องรับผิดชอบ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์สูงสุดของชีวิตมนุษย์ และศึกษาเกี่ยวกับความดีอันสูงสุดของมนุษย์ ส่วนความหมายของพุทธจริยศาสตร์นั้นก็หมายถึงหลักปฏิบัติที่ดี

สำหรับมนุษย์ทั่วไป ซึ่งกำหนดไว้ในพระพุทธศาสนา ซึ่งนำมาเรียนมาสอนกันในมุมปรัชญาเพื่อขบคิดหาข้อสรุปที่ดีกว่าเรียกว่าพุทธปรัชญา พุทธจริยศาสตร์เกิดขึ้นโดยการสอนและการแนะนำของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดา

จริยศาสตร์ในพุทธปรัชญาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือจริยศาสตร์ระดับมูลฐาน ได้แก่ หลักศีล 5 หรือเบญจศีล มีเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ และเว้นจากการดื่มสุราเสพยาเสพติด (ที. ปา. (ไทย) 11/ 286/ 247) จริยศาสตร์ระดับกลาง ได้แก่ หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ คือเว้นจากการปลงชีวิตหรือเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดทางกาม นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางกาย นอกจากนี้ ยังมีเว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางวาจา ยังมีอีก 3 ข้อ คือ เว้นจากการเพ่งเล็งอยากได้ของเขา เว้นจากการคิดร้ายต่อผู้อื่น เว้นจากการมีความเห็นผิด คือมีความเห็นที่ถูกต้อง นี่เป็นการควบคุมความประพฤติทางใจหรือควบคุมมโนกรรม (ที. ปา. (ไทย) 11/ 360/ 284) ในจริยศาสตร์ระดับกลางนี้มีเนื้อหาครอบคลุมจริยศาสตร์ระดับมูลฐานไว้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าปฏิบัติตามจริยศาสตร์ระดับกลางได้แล้ว ก็เท่ากับปฏิบัติจริยศาสตร์ระดับมูลฐานได้ด้วย อีกระดับหนึ่งคือจริยศาสตร์ระดับสูงเป็นระดับที่สามารถตัดข้าศึกภายในคือกิเลสได้ ข้อปฏิบัติที่ทำให้ตัดกิเลสได้คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ คือ 1. ความเห็นชอบด้วยปัญญา ได้แก่ เห็นอริยสัจสี่ประการมีทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค 2. ความดำริชอบ คือดำริออกจากกาม ดำริออกจากการพยาบาทออกจากการเบียดเบียน 3. เจรจาชอบ คือเว้นจากวจีทุจริต 4 ประการ 4. การงานชอบ คือเว้นจากกายทุจริต 3 ประการ 5. เลี้ยงชีวิตชอบ คือประกอบอาชีพสุจริต 6. พยายามชอบ หรือเพียรชอบ 7. ระลึกชอบ คือระลึกในสติปัฏฐาน 4 ข้อ 8. ตั้งใจชอบ หรือตั้งใจมั่นชอบ (ม.มู. (ไทย) 14/ 704/ 453)

แนวคิดที่เกี่ยวกับการลงโทษในพุทธปรัชญาเรียกว่า นิคหกรรม ซึ่งเป็นกิจที่พึงทำอย่างหนึ่งของผู้ปกครองหมู่คณะ เป็นคำคู่กับคำว่า ปัคคหกรรม คือการยกย่อง ทั้งสองอย่างนี้เป็นเครื่องมือในการปกครองมีความสำคัญเท่าๆ กัน ทั้งนี้เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งสงฆ์ เมื่อมีผู้ประพฤติมิชอบสมควรแก่นิคหกรรม พระศาสดาก็ทรงประทานอนุญาตให้สงฆ์ทำนิคหกรรมแก่ผู้นั้นตามพระธรรมวินัย ซึ่งมีอยู่ 6 วิธีคือ 1. ตัชนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการตำหนิโทษไว้ 2. นิยสกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการถอดยศ ให้กลับไปเริ่มต้นใหม่ ทำให้หมดอำนาจหน้าที่ 3. ปัพพาชนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการขับไล่ออกไปจากหมู่คณะหรือจากวัด 4. ปฏิสารณียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการให้ระลึกถึงอุปการคุณของผู้อื่น หรือให้ไปขอขมาโทษ 5. อุกเขปนียกรรม เป็นวิธีลงโทษด้วยการพิจารณาตามความเหมาะสม หรือควรจะเพิ่มโทษอีก (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548, หน้า 215) การบัญญัติวินัยขึ้นไว้นั้นก็เพื่อเป็นบรรทัดฐานหรือแบบอย่างสำหรับปรับความประพฤติของเหล่าภิกษุให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ประเด็นสำคัญพระภิกษุหรือสามเณรที่ประพฤติผิดพระวินัยโทษหนักที่สุดก็คือ ให้สละสมณเพศ ขอบเขตความผิดที่ต้องสละสมณเพศตามพุทธบัญญัติมี 4 ประการ คือ 1. เสพเมถุน หรือร่วมเพศ 2. ลักทรัพย์ 3. ฆ่าคน (แม้อยู่ในครรภ์) 4. พูดอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน พระภิกษุประพฤติใน 4 ประการนี้ แม้ข้อใดข้อหนึ่งจะมีความผิดต้องลงโทษให้สละสมณเพศซึ่งเทียบเท่าการตัดสินให้ประหารชีวิต คือประหารให้ตายจากความเป็นพระภิกษุ การลงโทษที่หนักถัดกันลงมาก็คือโทษสังฆาทิเสส ภิกษุที่ถูกตัดสินลงโทษชุดนี้เข้าแล้วต้องเข้าปริวาสกรรม เป็นการให้อยู่โดยจำกัดบริเวณ เทียบเท่ากับการถูกลงโทษจำคุก ระยะเวลาที่ต้องเข้าปริวาสกรรมตามที่อธิบายไว้ในพระวินัยนั้น คือต้องเข้าปริวาสกรรมเท่าจำนวนวันเวลาที่ปกปิดโทษไว้ แล้วเข้าประพฤติมานัส คือปฏิบัติเข้มข้นขึ้นอีก 6 คืน แล้วต้องเข้ารับการสวดอัพภาณซึ่งต้องมีพระสงฆ์ร่วมพิธีไม่น้อยกว่า 20 รูป จึงถือว่าพ้นโทษ ลำดับการลงโทษที่เบาลงมาอีกก็คือต้องแสดงอาบัติซึ่งเทียบเท่ากับการประจาน การตักเตือน และการภาคทัณฑ์ไว้ การแสดงอาบัตินี้ต้องทำต่อภิกษุ

ด้วยกัน หรือต่อหน้าคณะสงฆ์ เพื่อให้มีการสำนึกตนแล้วจะได้ไม่ทำความผิดอีก เรื่องการลงโทษในวินัยสงฆ์มีรายละเอียดมาก มีบันทึกไว้ในพระวินัยปิฎก มีเรื่องราวที่เป็นกรณีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่นกรณีพระสุทินผู้เป็นต้นบัญญัติ การบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้เกิดความผาสุกแห่งคณะสงฆ์ และให้เป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน

การลงโทษในหลักกรรม จำเป็นต้องกล่าวถึงกฎแห่งกรรมซึ่งหมายถึงกฎที่แสดงให้เห็นเหตุและผลของการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ คือกฎว่าใครทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่วก็ตาม บุคคลผู้กระทำนั้นจักต้องเป็นผู้รับผลของการกระทำนั้นเสมอ ผลต่าง ๆมิได้เกิดจากการดลบันดาลจากอำนาจของพระเจ้าองค์ใด และไม่มีใครมารับผลแทนบุคคลผู้ทำกรรมได้ หลักกรรมตามที่กล่าวไว้ในหนังสือวิสุทธิมรรค แบ่งกรรมไว้ 12 ประการ โดยแบ่งตามกาลเวลาที่ให้ผล แบ่งตามหน้าที่ และแบ่งตามความหนักเบา ดังนี้ (1.) กรรมให้ผลตามกาลเวลามี 4 ประการคือ 1. กรรมให้ผลในชาตินี้ 2. กรรมให้ผลในชาติหน้า 3. กรรมให้ผลในชาติต่อ ๆไป 4. กรรมที่เลิกให้ผล คือให้ผลเสร็จไปแล้ว หรือหมดโอกาสที่จะให้ผลอีกต่อไป (2.) กรรมให้ผลตามหน้าที่ มี 4 ประการ คือ 1. กรรมที่แต่งมาดีหรือชั่ว 2. กรรมที่สนับสนุน คือถ้ากรรมเดิมหรือชนกกรรมแต่งดี กรรมนี้ส่งให้ดียิ่งขึ้น กรรมเดิมแต่งให้ชั่ว กรรมนี้ก็ส่งให้ชั่วยิ่งขึ้น 3. กรรมบีบคั้นหรือขัดขวางกรรมเดิม คอยเบียนชนกกรรม เช่นเดิมแต่งมาดี เบียนให้ชั่ว เดิมแต่งมาชั่ว เบียนให้ดี 4. กรรมตัดรอน เป็นกรรมพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เช่นเดิมชนกกรรมแต่งไว้ดีเลิศ กลับทีเดียวลงเป็นขอทานหรือตายไปเลย หรือเดิมชนกกรรมแต่งไว้เลวมาก กลับที่เดียวเป็นพระราชาหรือมหาเศรษฐีไปเลย (3.) กรรมให้ผลตามความหนักเบา มี 4 ประการคือ 1. กรรมหนักฝ่ายดี เช่น ทำสมาธิจนได้ฌาน กรรมฝ่ายชั่ว เช่น ทำอนันตริยกรรมฆ่าบิดามารดาเป็นต้น เป็นกรรมที่จะให้ผลโดยไม่มีกรรมอื่นมาขวางหรือกั้นได้ 2 .กรรมที่ทำจนชิน 3. กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย หรือที่เอาจิตใจจดจ่อในเวลาใกล้ตาย ย่อมส่งผลให้ไปสู่ที่ดีหรือที่ชั่วได้ เปรียบเหมือนวัวที่อยู่ปากคอก แม้แรงจะน้อย แต่เมื่อเจ้าของเปิดคอกก็ออกได้ก่อน 4. กรรมสักแต่ว่าทำคือเจตนาไม่สมบูรณ์ อาจทำด้วยความประมาทหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็อาจส่งผลดีหรือร้ายได้เหมือนกัน ในเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผลแล้ว การลงโทษตามหลักกรรมชุดนี้อยู่ในกรอบที่ว่า คนทำดีก็ย่อมได้รับผลดี และให้ผลตามคำอธิบายที่กล่าวมา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553, หน้า 249) โดยย่ออาจกล่าวได้ว่าเมื่อคนทำความชั่วไว้ ผลที่ได้รับก็คือความชั่ว นี่เป็นการลงโทษโดยหลักกรรมนั่นเอง

5.1.3 วิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาตะวันตก เรื่องนี้จำเป็นต้องกล่าวถึงหลักการสำหรับเป็นเกณฑ์วินิจฉัยความดีและความชั่วในพุทธปรัชญามีสิ่งที่เป็นเกณฑ์วินิจฉัยคือกุศลมูลและอกุศลมูล โดยมีหลักว่าการกระทำใดที่มีรากฐานมาจากกุศลมูล ถือว่าเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์ มีคุณค่า ส่วนการกระทำใดที่มีรากฐานมากจากอกุศลมูลก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี เป็นการกระทำที่ชั่ว ไม่มีประโยชน์ ไม่มีคุณค่า ซึ่งต้องมีการวินิจฉัยถึงลักษณะของการกระทำโดยใช้เกณฑ์ที่ย่อยลงไปอีกคือ 1. ใช้หลักคุณธรรมและศีลธรรม 2. ใช้หลักกรรม การใช้หลักคุณธรรมและศีลธรรมนั้นคือต้องพิจารณาทั้งการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ การกระทำทั้งสามทางนี้ถ้าเริ่มจากทางใจคือการคิดดี ตามด้วยทางวาจาคือการพูดดี และตามด้วยทางกายคือทำดี ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ดี เป็นทางกุศลโดยแท้ ถ้าใจวาจาและการมีการคิดพูดและทำในทางตรงกันข้ามคือคิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ก็ย่อมเป็นทางอกุศลคือเป็นทางชั่วเป็นความชั่วอย่างไม่ต้องสงสัย คนๆหนึ่งจะเป็นคนดีหรือคนชั่วก็มาจากใจ วาจา และกายนี้ว่าเริ่มมาจากคิดดีพูดดีทำดี หรือคิดชั่วพูดชั่วทำชั่วซึ่งเชื่อมโยงไปหางเรื่องศีลและเรื่องธรรม เรื่องศีลก็เริ่มจากศีล 5 ข้อคือเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นต้นไป ซึ่งเชื่อมโยงเป็นอันเดียวกับการประพฤติธรรมคือมีการประพฤติที่ประกอบด้วยความเมตตากรุณา มีการประพฤติที่ประกอบด้วยสัมมาอาชีวะ มีการประพฤติที่ประกอบด้วยกามสังวร มีการพูดที่ประกอบด้วยสัจจะ มีสติสัมปชัญญะ หลักศีล 5 ข้อ ธรรม 5 ข้อ เป็นหลักการในการควบคุมความประพฤติเบื้องต้นหรือขั้นต้น ขั้นต่อไปคือขั้นกลาง ได้แก่กุศลกรรมบถ 10 ประการ และต่อไปเป็นขั้นสูงสุดซึ่งถือว่าเป็นขั้นประเสริฐ คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ

ส่วนเรื่องหลักกรรมนั้นกล่าวได้เป็นหลายประการคือ กรรม 2 ประการได้แก่กรรมดีและกรรมชั่ว กรรม 3 ประการ ได้แก่ กรรมทางกาย กรรมทางวาจา และกรรมทางใจ เฉพาะกรรมทางใจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามโนกรรม มีคำอธิบายโยงไปว่าถ้าเป็นมิจฉาทิฏฐิแล้ว การดำริพูดจาการกระทำก็ดำเนินไปทางผิดเป็นมิจฉาไปด้วย ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิการดำริพูดจาการกระทำต่าง ๆ ก็ดำเนินไปทางถูกต้องเป็นสัมมาไปด้วย รวมไปถึงกรรม 12 ประการซึ่งกำหนดด้วยเวลา กำหนดด้วยผลเป็นต้น ในพุทธปรัชญากล่าวถึงการทำดีและการทำชั่วว่าอยู่ที่เจตนา คือต้องมีเจตนาดี มีวิธีการที่ถูกต้อง ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม คำนึงถึงผลที่ตามมาอันจะเกิดขึ้นแก่ตนและผู้อื่น เรื่องนี้มีพระจักขุปาลเถระเป็นตัวอย่างในแง่ที่ทานมีเจตนาดี ตั้งใจปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ท่านมีวิธีการที่ถูกต้องคือนั่งสมาธิและเดินจงกรม ท่านคำนึงถึงเป้าหมายคือการบรรลุนิพพานอันเป็นบรมสุขเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นเจตนาดี นี่เป็นหลักที่ทำให้พระศาสดาตัดสินว่าพระจักขุปาลเถระไม่ผิดที่ท่านเหยียบแมลงค่อมทองตาย เหตุผลคือไม่มีเจตนาที่จะเหยียบแมลงค่อมทองนั่นเอง

ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองทางพุทธจริยศสตร์นั้นมองได้ว่า ถ้าลงโทษประหารชีวิตจริง ๆตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายบ้านเมืองซึ่งทำให้คนตายนั้น เป็นการกระทำที่ขัดกับหลักพุทธจริยศาสตร์อย่างแน่นอน พุทธจริยศาสตร์ไม่เห็นด้วยและไม่ยินยอมให้ทำอย่างนั้น อาจแนะนำให้นำคนนั้น ๆ ไปเขารับการอบรมบ่มนิสัยใหม่ หรือให้ทำคุณความดีอย่างอื่นเพื่อไถ่โทษแทนการประหารที่ต้องทำให้เสียชีวิตไป ในพุทธจริยศาสตร์ยอมให้ขับให้พ้นจากความเป็นภิกษุซึ่งเทียบได้กับประหารให้ตามจากการเป็นภิกษุ แต่ยังมีชีวิตอยู่สามารถทำความดีอื่นได้อีก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมดีกว่าการประหารให้เสียชีวิตไปเปล่าๆ ส่วนในทางบ้านเมืองที่มีการลงโทษประหารจริง ๆก็ถือเป็นข้อตกลงหรือการยอมรับกันของคนในสังคมนั้น ๆ สำหรับในปรัชญาตะวันตกมีปรัชญาคนสำคัญเช่นมิลล์มีความคิดว่าประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจำเป็นต้องประหารฆาตกรหรือคนที่ทำร้ายสังคมสักคนหนึ่ง แล้วทำให้คนส่วนใหญ่มีความสุข ก็เป็นเรื่องที่มิลล์ยอมรับได้ ส่วนค้านท์เป็นคนที่เข้มงวดทางศีลธรรมอย่างมากคนหนึ่ง มีความเห็นตรงไปตรงมา เช่น เห็นว่า ถ้าฆาตกรคนหนึ่งไปฆ่าคนตาย ก็เป็นการสมควรที่ฆาตกรคนนั้นจะถูกลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง หากไม่ลงโทษประหารฆาตกรดังกล่าว จะถือว่าคนทุกคนในสังคมมีเลือดของฆาตกรติดอยู่ นี่แสดงให้เห็นว่าในปรัชญาตะวันตกมีนักปรัชญาเช่นมิลล์และค้านท์ มีความเห็นสนับสนุนให้มีการลงโทษประหารชีวิตอย่างเห็นได้ชัดเจน

5.1.4 ข้อวิจารณ์ เรื่องการลงโทษประหารชีวิตมีใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆในโลก มีมาแต่ในสมัยโบราณแล้ว แม้ประเทศไทยที่เป็นประเทศที่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ก็ยังมีการลงโทษประหารชีวิตมาแต่สมัยโบราณแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตสามารถแก้ปัญหาบางอย่างของประเทศได้ และเป็นที่ยอมรับกันมาเป็นเวลานาน แม้ว่าจะขัดแย้งกับหลักพุทธจริยศาสตร์ แต่สังคมไทยส่วนใหญ่ยังยอมรับการลงโทษประหารชีวิตได้ ยังคงมีคนไทยประสงค์จะให้มีการใช้การลงโทษแบบนี้อยู่ในทุกยุคทุกสมัย แม้ในกรณีของนายสมคิด พุ่มพวง ฆาตกรต่อเนื่อง 6 ศพ ที่เป็นข่าวดังในประเทศไทยช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 เมื่อนายสมคิดถูกตำรวจจับได้ มีเสียงคนไทยจำนวนหนึ่งเรียกร้องให้ลงโทษนายสมคิด พุ่มพวง ด้วยการประหารชีวิต

ถ้าคนไทยหันมาพิจารณาว่า การลงโทษประหารชีวิตคนต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ต้องเสียชีวิตคนซึ่งเป็นประชากรของประเทศไปเปล่าๆ ต้องใช้เจ้าหน้าที่จัดการเรื่องนี้หลายคน ต้องเสียเวลาเตรียมการ ต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่น้อย มองในแง่นี้จะเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตมีแต่เรื่องที่ต้องสูญเสียจำนวนมาก และเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ถ้าคิดกลับไปอีกทางว่า ไม่ต้องลงโทษประหาร กลับให้ทำงานให้ทำคุณประโยชน์บางอย่างให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีการควบคุมดูแลให้ดีในฐานะนักโทษ ตลอดเวลาที่เหลือของชีวิต

นักโทษ จะเป็นประโยชน์หลายประการต่อสังคมและประเทศชาติ ประโยชน์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการบริหารและจัดการ เชื่อว่าจะได้ประโยชน์มากกว่าการนำไปประหารทิ้งเปล่า ๆ

มองในแง่ที่รัฐจะต้องจัดการเลี้ยงนักโทษไว้เป็นจำนวนมากและเป็นเวลานาน ก็ต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายมาก ใช้คนที่เป็นเจ้าหน้าที่จำนวนมาก ใช้พื้นที่มาก ถ้ามองแง่นี้จะเห็นว่า การจัดการลงโทษประหารชีวิตไปเสียให้หมดก็เป็นเรื่องดีเช่นกัน นำร่างที่เหลือไปฝังเป็นปุ๋ยให้พืชผักผลไม้ เพิ่มผลิตผลได้อีกมากเป็นประโยชน์อีกแบบหนึ่ง ไม่ต้องนำไปเผาทิ้งให้เสียประโยชน์ไปเปล่าๆ

ในประเด็นเรื่องควรคงการลงโทษประหารชีวิตไว้หรือควรยกเลิก ยังมีประเด็นถกเถียงกันอยู่อีกมาก แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับหลักพุทธจริยศาสตร์อย่างแน่นอน ตามความเห็นทางพุทธจริยศาสตร์เห็นว่าควรนำบุคคลผู้หลงผิดไปอบรมกล่อมเกล่าใหม่ ให้เป็นคนดีที่สามารถทำประโยชน์ให้สังคมและประเทศชาติต่อไป ผู้วิจัยเห็นถ้ารัฐเห็นว่าจำเป็นต้องประหารผู้ที่เป็นภัยร้ายแรงของสังคม คนที่ไม่สามารถเยียวยาได้อีกแล้ว ให้โอกาสแล้วก็ยังหันไปทำความชั่วซ้ำแล้ซ้ำอีก ก็สมควรให้มีการประหารตามกรอบของกฎหมาย และเห็นด้วยถ้ารัฐจะจัดการระบบการอบรมบุคคลเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ รวมให้มีการปรับปรุงระบบยุติธรรมทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความยุติธรรมจริง ๆ และให้มีการจัดระบบควบคุมนักโทษให้เข้มแข็ง มีระบบที่ดีในการนำนักโทษไปบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ จัดระบบให้ดีให้ประเทศชาติได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประเทศอื่น ๆ ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ในประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตยังมีพื้นที่ให้ทำการศึกษาวิจัยได้อีกในหัวข้อต่อไปนี้

(1) การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทยควรคงไว้หรือควรยกเลิก?

(2) ศึกษาประโยชน์ที่แท้จริงของการลงโทษประหารชีวิต

(3) ศึกษาพัฒนาการในกฎหมายไทยและต่างประเทศที่มีการลงโทษประหารชีวิต

(4) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เห็นด้วยกับการคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายไทย

(5) สังคมไทยจะเป็นอย่างไรถ้าปราศจากการลงโทษประหารชีวิต

(6) วิเคราะห์ประเด็นทางจริยศาสตร์เกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในละครโทรทัศน์เรื่องเปาปุ้นจิ้นตอนลูกกตัญญู

บรรณานุกรม

นันทรัศมิ์ เทพดลไชย. (2543). “ตามไปดูที่อื่นเขาประหารชีวิตกันอย่างไร”. **วารสารราชทัณฑ์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

พิชัย นิลทองคำ. (ม.ป.ป.). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 อาญา ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.** กรุงเทพฯ : ATHATAYA Co., LTD.

ประยงค์ แสนบุราณ. (2548). **ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.

ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ. (2551). **คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด.** กรุงเทพฯ : วัดราชโอรสาราม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์ และคณะ. (2546). **กฎหมายพิจารณาความอาญาและพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทฯ : บริษัท ประชุมช่าง จำกัด.

โสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์. (2560). **ปรัชญาทั่วไป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การนิรโทษกรรมสากล. (2561). สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561. จาก http://www.amnesty.org/page/deathpenalty-countries-eng.

Rupert Cross. (1981). **the English Sentencing System.** 3rd ed. London: Butheworths.

การประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยวชุมชน : บ้านด่านเนินสูง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

Community Potential Assessment for Education and Community Tourism Management : Ban Dan Noen Sung, Mueang District, Trat Province

ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์
Patipan Kittinathawat
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University
เริงวิชญ์ นิลโคตร
Reongwit Nilkote
ธีรังกูร วรบำรุงกุล
Theerangkoon Warabamrungkul
วัยวุฒิ บุญลอย
Waiwoot Boonloy
มนตรี วิชัยวงษ์
Montri Wichaiwong
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University
E-mail: patipan.k@rbru.ac.th
วันที่รับบทความ (Received) : 29 กรกฎาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มกราคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่การประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการศึกษาและการจัดการการท่องเที่ยวโดยมีพื้นที่บ้านด่านเนินสูง อำเภอเมือง จังหวัดตราด เป็นพื้นที่ศึกษาโดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และลงพื้นที่ของนักวิจัยในการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนมีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญ ประกอบด้วยศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็งและสามัคคี ด้านทรัพยากรป่าไม้และธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์พร้อมรองรับการท่องเที่ยว มีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชุมชน มีต้นทุนด้านการบริหารจัดการเครือข่ายทั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวและเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าชุมชน และการสนับสนุนจากภาคีวิชาการระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาบนเนื้องานและความต้องการของชุมชน ผ่านจัดการความรู้ของทุกฝ่าย การให้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและตั้งอยู่บนฐานบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่

จะส่งต่อให้กับชุมชน และทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ผ่านการดำเนินการต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้

คำสำคัญ : การประเมินศักยภาพ, การศึกษา, ท่องเที่ยวชุมชน

ABSTRACT

This article aims to assess community potential for education and tourism management with Ban Dan Noen Sung, Muang District, Trat Province as a study area. This study was a documentary study, interviews, group discussions and going to the field for research in participatory observation.

The result of the study shows that the community has significant potential, contains the potential of strength and unity in the community participation in terms of abundant natural forest resources to support tourism, outstanding social and cultural capital of the community network management funding for both tourism networks and community product manufacturers network and support for regional academic partners to develop on the content and needs of the community through managing the knowledge of all parties, providing information that's realistic and context - based. This is the heart of education and sustainable development that will be passed on to the community and every sector that has learnt through various actions resulting into the community having the potential to develop into an area for education and community tourism management.

Keywords: Potential Assessment, Education, Community Tourism

1. บทนำ

ประเทศไทยมีรายได้หลักมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ มีการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยนับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาทมาโดยตลอด ในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นกลไกที่สำคัญการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างแรงงาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, ออนไลน์) ด้วยความสำคัญดังกล่าวหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงได้ให้ความสำคัญกับเพิ่มขีดความสามารถของการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก มีการพัฒนาส่งเสริมและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ เช่น ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งที่พัก เส้นทางหลักในการเดินทาง ข้อมูลสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยว การเตรียมชุมชนให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี การพัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีรวมถึงการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งเชิงรับและเชิงรุกในกลุ่มเป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น (กองแผนนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562 : 22) ด้วยปัจจัยสำคัญในการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมในทุกด้านเพื่อเป็นฐานรองรับและสนับสนุนความจำเป็นเริ่มจากการเตรียมระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ การเสริมศักยภาพของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับการพัฒนาการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงหรือส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการพัฒนาตลอดช่วงชีวิต ตลอดจนพัฒนาช่องทางให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการ

จัดการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562, หน้า 22)

ปัจจุบันรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากโดยให้สำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและสุขภาวะมากขึ้น จากการสำรวจพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คนเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบทำระหว่างท่องเที่ยวพบว่าชอบถ่ายรูป ร้อยละ 68 รองมาคือการไหว้พระขอพร ร้อยละ 56 ชมวิวธรรมชาติ ร้อยละ 48 และชอปปิ้ง ร้อยละ 42 ตามลำดับ และสถานที่ท่องเที่ยวส่วนมากที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมากที่สุดคือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น จุดชมวิว/ภูเขา/หาดทรายทะเล รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ร้อยละ 52 ถนนคนเดินร้อยละ 38 และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ร้านกาแฟร้อยละ 27 ตามลำดับ (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562, หน้า 6) อาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชุมชนเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น สำหรับชุมชนบ้านด่านเนินสูงเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากจังหวัดตราดไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตไม่ไกลจากชายแดนภาคตะวันออกที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ประมาณ 28 องศา มีต้นทุนทางสังคมที่หลากหลาย เช่น ป่าไม้ธรรมชาติ พืชพรรณนานาชนิด สัตว์ที่ป่าหายาก สมุนไพรเฉพาะของพื้นถิ่น หินประหลาด และรอยเท้าสัตว์โบราณ รวมถึงศักยภาพด้านการจัดการมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวัดเนินสูงได้ผลิตเม็ดมะม่วงหิมพานต์อบเกลือภายใต้แบรนด์ “ภูผา” เป็นต้นทุนของชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และวัฒนธรรมสูง ชุมชนมีความต้องการพัฒนายกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดและเชื่อมโยงในระดับภาค

ดังนั้น การวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบ การจัดการศึกษาที่ดีให้กับชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เป็นโอกาสสร้างรายได้ให้กับชุมชนตามเจตนารมณ์และแนวนโยบายรัฐบาลต่อไป คณะผู้ศึกษาและตัวแทนของชุมชนจึงได้ศึกษาและประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ประเทศไทยมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับประเทศ กระทรวง ท้องถิ่น และชุมชน รัฐบาลได้สนับสนุนการท่องเที่ยวตามแนวนโยบายหลัก ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2562, หน้า 94)

1) **ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว** โดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน อาทิ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากทั่วโลก

2) **พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด** อาทิ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม

3) **ฟื้นฟูความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวไทยในสายตาโลก** ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งเชิงรับและเชิงรุกในตลาดเป้าหมายทั้งตลาดศักยภาพเดิมและตลาดใหม่ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความคุ้มค่าต่อประสบการณ์มากกว่าการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงิน รวมทั้งสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ

4) **พัฒนาทักษะฝีมือบุคลากรในภาคบริการและการท่องเที่ยว** จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ภาษาต่างประเทศทั่วประเทศ

5) **พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้เกิดความเชื่อมโยงกัน** เป็นโครงข่ายทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ

ระดับพื้นที่จังหวัดตราดได้มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยจังหวัดได้กำหนดตำแหน่งที่เป็นจุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positionining) 3 ประการ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดตราด, 2561, หน้า 40) ดังนี้

(1) เมืองเกษตรปลอดภัย

(2) เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

(3) ช่องทางการค้าชายแดน

ทั้งนี้ จังหวัดได้เน้นการเป็นเมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี (Trat Green City) โดยการป้องกัน การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอและได้มาตรฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และรักษาวิถีชีวิตชาวตราดให้คงอยู่ตลอดไปและมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ในภาคการเกษตรเน้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและนำเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อภาคการเกษตร เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการให้กับเกษตรกร พัฒนาส่งเสริมให้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มและผลผลิตที่สร้างสรรค์ ให้ความสำคัญด้านมาตรฐานการผลิต และการตลาด ตลอดจนใช้ศักยภาพทางภูมิศาสตร์ แผนพัฒนาจังหวัดตราด (พ.ศ. 2561-2564) ของจังหวัดเพื่อการส่งออก ด้านการท่องเที่ยวส่งเสริมให้จังหวัดตราดสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปี พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสร้างภาพลักษณ์เอกลักษณ์ของจังหวัดตราดให้เป็นที่จดจำของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้านการค้าชายแดนเน้นการพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยง (Connectivity) ระบบโลจิสติกส์ (Logistic) ระบบการผ่านแดนทั้งการตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากร ระบบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้ตราดเป็นประตูเศรษฐกิจสู่อินโดจีน รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

บทความนี้ คณะผู้ศึกษาได้ประยุกต์แนวคิดการท่องเที่ยวและแนวคิดการพัฒนาจังหวัดตราดเป็นแนวทางการอธิบายการประเมินทุนศักยภาพของพื้นที่ซึ่งจะครอบคลุมถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการเชื่อมโยงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดหลักจากนโยบายส่วนกลางลงมาสู่ระดับพื้นที่และแนวทางการจัดการที่ชุมชนสามารถจะพัฒนาไปให้ถึงเป้าหมาย

3. แนวคิดการศึกษาชุมชน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 25) ระบุวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ว่า จำนวนแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐานและประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่จำนวนแหล่งเรียนรู้

ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นด้านจำนวน แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน สถานประกอบการ สถาบันศาสนา มูลนิธิ สถาบัน/องค์กรต่าง ๆ ในสังคมเพิ่มขึ้น จำนวนรายการประเภทสื่อที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล มีระบบคลังข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถให้บริการคนทุกช่วงวัยและใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ นอกจากนี้แล้ว การจะศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ความสำคัญกับการศึกษาชุมชน (1) ภูมิปัญญาชุมชน เช่น สถาบันศาสนา มูลนิธิองค์กร (2) แหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ (3) ปราชญ์ชุมชน หรือบุคลากรที่มีความรู้ของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส เป็นต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าจะศึกษาชุมชนในแต่ละแห่งนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการศึกษา สำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ สำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชน ศึกษาด้วยการใช้ข้อมูลเชิงเอกสาร เช่น วรรณากรรม จดหมายเหตุ หรือบันทึกต่าง ๆ นับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในฐานะที่ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถดำรงอยู่โดยลำพังคนเดียว หรืออยู่อย่างโดดเดี่ยวเฉพาะตนหรือครอบครัวของตนได้ วิธีการศึกษาชุมชน ที่สำคัญประกอบด้วย การใช้ข้อมูลเชิงเอกสาร (documentary study) การสำรวจชุมชน (community study) การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์ (interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, หน้า 1,138) แนวทางต่าง ๆ คณะผู้ศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของบริบทต่อไป

แนวคิดการศึกษาชุมชนนี้เป็นพื้นฐานในการศึกษาซึ่งคณะผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้การศึกษาเอกสารและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ ในการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลจากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์และนำเสนอเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนของศักยภาพชุมชนให้ได้มากที่สุด

4. แนวคิดการประเมินศักยภาพ

การประเมินศักยภาพเป็นแนวทางการศึกษาชุมชนหรือแนวทางการประเมินโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อศึกษาข้อมูลและเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์เตรียมความพร้อม หรือเป็นแนวทางการประเมินทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน สามารถนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยประโยชน์ในการท่องเที่ยว ทรัพยากรเหล่านี้รวมถึงองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย เช่น กิจกรรมศาสนาที่ชุมชนถือปฏิบัติ โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่น นโยบายการบริหารประจำท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งหมดนี้จะเป็นเครื่องชี้วัดถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ๆ ผลการประเมินศักยภาพสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาการระดมทุน ทำจัดแผน และจัดทำโปรแกรมต่าง ๆ สำหรับการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างเช่น ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ความร่วมมือของชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วเมื่อศึกษาถึงศักยภาพแล้วการกำหนดปัจจัยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือเพื่อจะนำไปใช้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำ และเหมาะสมต่อไป (อัญชลี เชี่ยวโสธร ดูวอลม, 2557, หน้า 55-58) (สุภาภรณ์ หาญทอง, 2543, หน้า 9)

โดยภาพรวมแล้ว อาจสรุปได้ว่า คำว่า “ศักยภาพ” มีความหมายครอบคลุมถึงคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของบุคคล กลุ่ม องค์กรและชุมชน อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถและเสริมความสามารถในการพัฒนาตนเองและพัฒนาเพื่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ (ฐนันดร์ศักดิ์ บวรนันทกุล, 2557, หน้า 186-193) ในส่วนของการศึกษาศักยภาพมีมิติการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยวโดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ได้แก่ ความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ หลักฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.)

2) ศักยภาพในการบริหารการท่องเที่ยวของชุมชน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวคือการสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางธุรกิจในการพัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว การมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วยแผนงาน แผนการเงิน และแผนบุคลากร เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การรักษาความปลอดภัยหรือการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว หรือมาตรการควบคุมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาวต่อไป (กรมการท่องเที่ยว, 2563, หน้า 4)

3) ศักยภาพการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ถือเป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีให้เกิดขึ้น การประชาสัมพันธ์สามารถสร้างมุมมองให้เห็นกว้างมากขึ้นในเวทีสาธารณะ การประชาสัมพันธ์ยังเป็นกลวิธีในการสื่อสารให้เกิดการรับรู้ และมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งความเข้าใจและการยอมรับจากผู้รับสาร รวมทั้งเป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและสาธารณชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ความท้าทายสำคัญคือการกำหนดวิธีที่จะมีผลลัพธ์มากที่สุดในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดี การเพิ่มการรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์อาจจะเป็นสะพานไปสู่ความเปลี่ยนแปลง เป็นแนวทางในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเดิม (Petrovici, 2014, p. 67 อ้างใน นันทพร อดิเรกโชติกุล และเกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน, 2018, หน้า 46-52)

4) ศักยภาพด้านการบริการ หมายถึงการบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นสิ่งดึงดูดใจ การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย (สาระดีดีดอทคอม, 2563: ออนไลน์)

บทความนี้ได้นำแนวคิดการประเมินเป็นแนวทางการศึกษาและสังเคราะห์ความสามารถหรือความพร้อมของพื้นที่รวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาและการปรับปรุงใด ๆ ตลอดจนปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ความร่วมมือของชุมชน มาใช้เป็นแนวทางการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูล

6. สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านด่านเนินสูง

1. ด้านความเป็นมา บ้านด่านเนินสูงเดิมชื่อว่าบ้านเนินสูงได้แยกออกมาเป็นบ้านด่านเนินสูง หมู่ที่ 6 ในพื้นที่ตำบลตะกาง การตั้งชื่อหมู่บ้านตามคำเรียก “บ้านด่านเนินสูง” สืบเนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้มีด่านตรวจตั้งอยู่และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเนินสูง ซึ่งปัจจุบันบริเวณที่เป็นเนินสูงคือที่ตั้งของหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด บ้านด่านเนินสูงมีพื้นที่ทั้งหมด 6,000 ไร่ หรือ 9.6 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันมีประชาชน 219 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรประมาณ 509 คน (เทศบาลตำบลเกาะกาง, 2561, หน้า 4-15)

2. ด้านอาณาเขต บ้านด่านเนินสูงตั้งอยู่ในตำบลตะกาง อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด พื้นที่ห่างจากอำเภอเมืองตราดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทางทิศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ตำบลท่ากุ่ม ทิศใต้ติดต่อกับหมู่ 4 บ้านทุ่งบางเพชร ตำบลเกาะกาง ทิศ

ตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 3 บ้านตะกาง ตำบลตะกาง ทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 4 ตำบลท่าพริก และห่างจากทะเลฝั่งตะวันออกไม่มากนัก

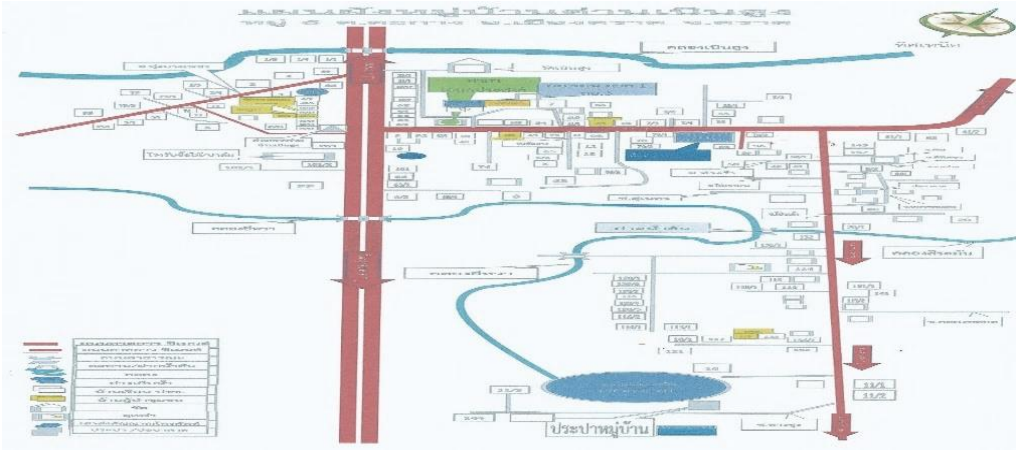

ภาพที่ 1 แผนหมู่บ้านบ้านด่านเนินสูง (จิรพิพัฒน์ วัฒนโชคชัย, 2563, หน้า 7)

3. ด้านลักษณะภูมิประเทศ บ้านด่านเนินสูงพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินและมีบางส่วนเป็นที่ราบ ส่วนมากประชาชนจะอาศัยอยู่บริเวณรัศมีรอบ ๆ ด่านตรวจบ้านเนินสูง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79 ของบ้านเรือนประชาชนทั้งหมด ในส่วนที่เป็นเนินเขาซึ่งเป็นที่ตั้งหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด ขึ้นตามถนนสายเนินสูงเขาแขวน ระยะทาง 9 กิโลเมตร เส้นทางการสัญจรยังไม่สะดวกมากนัก มีประมาณ 5.5 กิโลเมตรยังเป็นถนนลูกรัง ทั้งที่ถนนสายนี้เป็นสายหลักของการขนส่งสินค้าเกษตรของประชาชน ประมาณร้อยละ 95 ของประชากรในพื้นที่ใช้ถนนสายนี้สัญจรไปมา โดยสินค้าเกษตรที่นิยมปลูกคือ ยางพารา สวนปาล์ม และผลไม้ เช่น เงาะ สละ ลองกอง เป็นต้น สำหรับทางด้านบนสุดของชุมชนซึ่งห่างจากเทือกเขาบรรทัดประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าชุมชนบ้านด่านเนินสูง ซึ่งมีพื้นที่ปราณ 624 ไร่ ป่าชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพืชพรรณนานาชนิด มีสัตว์ป่าหายากและมีสมุนไพรหายากในพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่มีกลุ่มไม้พะยุงขนาด 3-4 คนโอบและขนาดต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 1,000 ต้น มีต้นตะพงยักษ์ขนาด 17 คนโอบ มีฝูงนกเงือก มีหมูป่า ระกำป่า พืชสมุนไพร หินประหลาด รอยเท้าสัตว์โบราณ ซึ่งเหมาะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เป็นอย่างมาก (เทศบาลตำบลเกาะกาง, 2561, หน้า 4-15)

ภาพที่ 2 พื้นที่ป่าชุมชนบ้านด่านเนินสูง (จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชน, วันที่ 10 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 3 ต้นตะพงยักษ์ขนาด 17 คนโอบ (จิรพิพัฒน์ วัฒนโชคชัย, 2563, หน้า 7)

4. ด้านศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชุมชนแห่งนี้นับถือศาสนาพุทธ มีวัดเนินสูงตั้งตระหง่านในหมู่บ้าน มีเจดีย์เก่าแก่อยู่ 2 องค์ ชื่อว่า เจดีย์ย่อมุม 12 ซึ่งสันนิษฐานว่าเจดีย์นี้สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม มีการค้นพบเจดีย์ลักษณะนี้ที่วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีหลายองค์ และยังพบในจังหวัดอยุธยาปรากฏอยู่หลังวิหารวัดกษัตราราม 2 องค์ เจดีย์ลักษณะนี้มักจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำ และมักสร้างเจดีย์ขนาดย่อไว้ 2 องค์ เพื่อบ่งบอกที่หมายของผู้ที่นั่งเรือผ่านไปมา สำหรับเจดีย์ย่อมุม 12 จำนวน 2 องค์ของวัดเนินสูงนั้นสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ สมัยรัชการที่ 1 สร้างขึ้นที่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอุโบสถ และวัดนี้เป็น 1 ใน 9 วัดของจังหวัดตราดที่สร้างในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ซึ่งทุกวัดนั้นล้วนตั้งอยู่นอกตัวเมือง จากข้อมูลได้มีการอนุมานว่าพื้นที่ของจังหวัดตราดมีระบบเศรษฐกิจการค้าที่เจริญรุ่งเรืองในอดีตตั้งแต่ก่อนรัชกาลที่ 1 ผู้คนจึงได้ขยายถิ่นฐานออกไปอาศัยนอกเมืองมากขึ้น จึงทำให้เกิดมีวัดวาอารามตามชาญเมืองมากมายดังกล่าว (สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดเนินสูง, วันที่ 10 กรกฎาคม 2563)

ภาพที่ 4 เจดีย์ย่อมุม 12 จำนวน 2 องค์ (จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชน, วันที่ 10 กรกฎาคม 2563)

5. ผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุมชนบ้านด่านเนินสูง ยังมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวัดเนินสูง ผลิตเม็ดมะม่วงหิมพานต์อบเกลือภายใต้แบรนด์ “ภูผา” ซึ่งมีพระครูโอภาสพลากร เจ้าอาวาสวัดเนินสูง ได้ดำริให้ชุมชนได้มีอาชีพและเพิ่มรายได้จึงได้ส่งเสริมให้ชาวเกษตรกรตำบลตะกางและพื้นที่ใกล้เคียงปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ที่รกร่างว่างเปล่า โดยท่านพระครูโอภาสพลากรได้เป็นผู้นำการพัฒนาพื้นที่และปลูกนำร่องในพื้นที่คลองสี

ระมัน มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ จากนั้นสมาชิกในชุมชนเกิดการตื่นตัวและเพิ่มพื้นที่การปลูกเพิ่มมากขึ้น หลังจากมีการปลูกและมีผลผลิตจำนวนมากขึ้นจึงเกิดปัญหาพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในราคาผลผลิตในราคาที่ที่ต่ำกว่าทุน สมาชิกในชุมชนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรวัดเนินสูงขึ้น เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2545 มีคณะกรรมการชุดแรก 17 คน และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มชุมชนวัดเนินสูง” และได้มีการพัฒนาและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การให้ความสำคัญกับวัตถุดิบต้นทางโดยเฉพาะที่ปลูกในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันออกโดยมีความเชื่อมั่นว่าวัตถุดิบในพื้นที่มีความสมบูรณ์ สวย และเป็นที่ต้องการของลูกค้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เน้นความสะอาดและให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด และการจัดจำหน่ายอย่างครบวงจร มีการใช้ทั้งทรัพยากรบุคคลจากชุมชนในพื้นที่และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในกระบวนการผลิต การอบแห้งและแปรรูปต่าง ๆ ที่พร้อมการบรรจุภัณฑ์ที่สมบูรณ์ สวยงาม โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคีต่าง ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน สหกรณ์การเกษตรจังหวัดตราด พาณิชย์และอุตสาหกรรมจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้นในการให้ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่และปัจจุบันได้รับการตอบรับจากตลาดทั้งในและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนบ้านวัดเนินสูงมีอาชีพ มีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ภาพที่ 5 ผลิตเม็ดมะม่วงหิมพานต์อบเกลือภายใต้แบรนด์ “ภูผา” (จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชน, วันที่ 10 กรกฎาคม 2563)

6. ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจุบันมีคณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชน มีการประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้และการศึกษาของเด็กเยาวชนในพื้นที่และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่โดยมีแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบ “**จากภูผาสู่มหานทีจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ**”ประกอบกับพื้นที่มีความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่สามารถสนับสนุนให้เป็นที่การท่องเที่ยวได้ ดังการสัมภาษณ์แกนนำว่า “ชุมชนมีความพร้อมเป็นอย่างมาก ต้องการให้เกิดรายได้ เราเชื่อว่าพื้นที่บ้านด่านเนินสูงมีความพร้อมไม่ด้อยกว่าพื้นที่อื่น ๆ ที่มีชื่อเสียงในพื้นที่จังหวัดตราด เพียงแต่เราขาดการเชื่อมโยง การประชาสัมพันธ์ และการวางแผนที่ดีเท่านั้นเอง” (สัมภาษณ์แกนนำ, วันที่ 10 มิถุนายน 2563)

การพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาพื้นที่และเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน เป็นต้น สามารถประมวลวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis เพื่อให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านด่านเนินสูงได้ตามตารางสรุป ดังนี้

จุดแข็ง (S : Strengths)	จุดอ่อน (W : Weaknesses)
S1 ชุมชนมีความสามัคคีและมีส่วนร่วม S2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ S3 ประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ S4 โบราณสถาน ศาสนสถานที่เป็นที่เคารพ S5 มีกลุ่มและชมรมที่รับผิดชอบตั้งต้น	W1 บางพื้นที่ยังขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน W2 การคมนาคมยังไม่สะดวกสมบูรณ์ W3 ความรู้ด้านจัดการด้านท่องเที่ยว/การประชาสัมพันธ์ W4 ขาดงบประมาณดำเนินการ W5 ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาเชิงรุก
โอกาส (O : Opportunities)	**ภาวะคุกคาม (T : Threats)**
O1 การมีแผนพัฒนาของท้องถิ่น/ท้องที่ O2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเรื่องการท่องเที่ยว O3 อยู่ในเส้นเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออก O4 เครือข่ายวิชาการ มรภ.รำไพพรรณี O5 เครือข่ายหน่วยงานระดับมีแนวนโยบายเหมือนกัน	T1 สถานการณ์โรคระบาด COVID 19 T2 ความไม่แน่นอนทางการเมืองท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า **ด้านจุดแข็ง** (S : Strengths) ที่สำคัญของชุมชนบ้านด่านเนินสูงคือการที่ชุมชนเป็นอยู่แบบสังคมเครือญาติ สามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายที่ไปในแนวทางเดียวกันที่สามารถพูดคุยกันได้ การมีพื้นที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรของชุมชนกล่าวคือพื้นที่ป่าชุมชนขนาดใหญ่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบให้ชุมชนดูและเป็นป่าต้นน้ำที่สำคัญของพื้นที่ การมีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยเฉพาะวิถีชาวพุทธ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพของชุมชนซึ่งสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ และการมีกลุ่มและชมรมที่รับผิดชอบชัดเจน ก็นับว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญของชุมชนบ้านด่านเนินสูงในส่วนของ **ด้านจุดอ่อน** (W : Weaknesses) เป็นข้อกังวลที่ชุมชนสมาชิกชุมชนบ้านด่านเนินสูง เห็นว่ายังเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาและประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ประกอบด้วยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยเฉพาะไฟฟ้าในพื้นที่บางส่วนซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สะดวก เส้นทางการสัญจรไม่สมบูรณ์ การขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยว ทักษะในด้านการพัฒนาเชิงรุกและด้านงบประมาณ **ด้านโอกาส** (O : Opportunities) การมีแผนพัฒนาของท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล) และของท้องที่ (ส่วนของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ที่เป็นแผนพัฒนาหมู่บ้านที่จะต้องดำเนินการอยู่แล้วจึงนับว่าเป็นโอกาสในการยกระดับต่อยอดไปได้เชื่อมโยงไปถึงแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดและยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคของพื้นที่ภาคตะวันออกที่มีมิติของการพัฒนาแหล่งเที่ยวระดับชุมชน นอกจากนี้แล้วประเด็นของเครือข่ายด้านวิชาการและเครือข่ายหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันยังมีแนวนโยบายที่จะพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน การมียุทธศาสตร์และแผนที่มีเป้าหมายเดียวกันจึงเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาการศึกษาและการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมขึ้นได้ และสุดท้ายคือ **ด้านภาวะคุกคาม** (T : Threats) ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของการเมืองซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายตามไปด้วย รวมไปถึงความไม่แน่นอนของสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนและจะเป็นปัจจัยด้านลบที่จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้

การวิเคราะห์ข้อมูลตาม SWOT Analysis สามารถสรุปให้เห็นทุนศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้ที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทางสังคมและวัฒนธรรม ศักยภาพด้านการเครือข่ายความร่วมมือ และศักยภาพด้านการสนับสนุนจากภาคีวิชาการระดับพื้นที่ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นทุนศักยภาพที่สำคัญและเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้การพัฒนาการศึกษาและแห่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นได้ตามความต้องการของชุมชนได้ ชุมชนบ้านด่านเนินสูงยังคงวิถีความเป็นชุมชนแบบ “**บ้าน วัด โรงเรียน**” มีสัมพันธภาพแบบสังคมเครือญาติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย ความเคารพและความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ปัจจุบันแกนนำชุมชน สมาชิกในชุมชนจะมีการจัดการเพื่อแจ้งข่าวสารและงานพัฒนาด้านอื่น

2. ศักยภาพด้านทรัพยากรป่าธรรมชาติ ทุนทางด้านทรัพยากรป่าธรรมชาตินับว่าเป็นจุดเด่นและความภาคภูมิใจของประชาชนในพื้นที่ตามสภาพภูมิประเทศที่มีความเป็นพื้นที่สีเขียว มีลำคลองเนินสูงไหลผ่านให้ความอุดมสมบูรณ์แก่พื้นที่ เป็นที่ราบตามแนวเขาบรรทัด และพื้นที่เลียบฝั่งทะเลทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ ในส่วนของพื้นที่ป่าธรรมชาติ ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้พัฒนาโครงการป่าชุมชนบ้านด่านเนินสูง ซึ่งเป็นพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าหินเพงทึบทิวเขาบรรทัดซึ่งชุมชนได้เข้าไปบริหารจัดการตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา และพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการโครงการอนุรักษ์ป่าไม้พะยุงอย่างเป็นรูปธรรม เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันแม่แห่งชาติ 12 สิงหาคม 2558 สนับสนุนโดย ทสม. ตราด ในการพัฒนาคนและจัดทำข้อมูลด้านต่าง ๆ

3. ศักยภาพด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยบริบทและประวัติศาสตร์ของชุมชน ประชากรในชุมชนทั้งสิ้น 852 ครัวเรือนนับถือพุทธศาสนาถึงร้อยละ 90 ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก มีวัดเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนา โดยมีวัดสำคัญ 2 แห่งคือวัดเนินสูงตั้งอยู่หมู่ 6 ที่เป็นวัดเก่าแก่ของชุมชน มีประวัติการก่อตั้งมีอายุประมาณ 200 ปี และวัดตะกาง ตั้งอยู่หมู่ 3 ซึ่งมีประวัติการก่อสร้างในระยะเวลาเดียวกัน นอกจากวิถีการดำเนินชีวิตที่ยังคงวิถีความเป็นชุมชนแล้ววัดทั้งสองแห่งยังเป็นโบราณสถานที่สำคัญที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

4. ศักยภาพด้านเครือข่ายความร่วมมือ เป็นต้นทุนด้านความร่วมมือระดับพื้นที่ที่ชุมชนบ้านด่านเนินสูงที่ได้รับการสนับสนุนการทำงานทั้งจากหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบโดยตรง เช่น กลุ่มชุมชนวัดเนินสูงซึ่งเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัด ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เทศบาลตะกาง และอำเภอในการสนับสนุนปรับปรุงสถานที่ การมีหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนและพัฒนาให้ชุมชนได้เป็นเครือข่ายที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและการยกระดับงานด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

5. ศักยภาพด้านการสนับสนุนจากภาคีวิชาการระดับพื้นที่ ชุมชนบ้านด่านเนินสูง ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดตราดเป็นพื้นที่อยู่ติดกับจังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในภูมิภาคนี้ การมีทีมวิชาการเข้ามาสนับสนุนทางวิชาการตั้งแต่การจัดประชุมระดมสมองการสังเกตการณ์ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการเติมเต็มส่วนที่ชุมชนต้องการเป็นอย่างมาก การมีเครือข่ายทางวิชาการในพื้นที่มาสนับสนุนจากจะเป็นส่วนหนุนเสริมให้เกิดแผนการดำเนินงานที่เป็นรูปแบบมากขึ้นแล้วยังจะเป็นโอกาสในระยะยาวในการพัฒนาความร่วมมือให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ต่อไปได้ โดยเฉพาะมิติทางการศึกษาและการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว จะเป็นขุมปัญหาในการเสริมศักยภาพชุมชน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ว่า “ศักยภาพชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการเสริมสร้างการศึกษาในทุกระดับ ทุกช่วงวัย” มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจึงเป็นอีกปัจจัยที่จะบ่มเพาะให้

ชุมชนมีความรู้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

7. บทสรุป

ภายใต้แนวคิดการศึกษาที่มุ่งให้ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตามนโยบายที่ต้องการให้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่บ้านด่านเนินสูง อำเภอเมือง จังหวัดตราดว่า มีทุนศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ และจากการศึกษาในภาพรวมของพื้นที่ผ่านการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis ของชุมชนทั้งด้านที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของพื้นที่ในการที่จะดำเนินการพัฒนาเป็นพื้นที่ศึกษาและการจัดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทางสังคมและวัฒนธรรม ศักยภาพด้านการเครือข่ายความร่วมมือ และศักยภาพด้านการสนับสนุนจากภาคีวิชาการระดับพื้นที่ เป็นสะท้อนภาพของความพร้อมเชิงบูรณาการในการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชุมชนในรูปแบบที่ชุมชนต้องการและสามารถบริหารตามศักยภาพของตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยหลักในการหนุนเสริมสำคัญสู่การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ นอกจากนี้แล้วบทเรียนจากการศึกษาพื้นที่ยังสะท้อนให้เห็นกระบวนทัศน์การจัดการชุมชนด้วยตนเอง กล่าวคือ การริเริ่มและการพัฒนาควรจะมาจากดำริและความปรารถนาร่วมของชุมชนในพื้นที่เอง ไม่ใช่ความต้องการหรือการสั่งการจากนโยบายส่วนกลางเพื่อให้เกิดภาพในสิ่งที่ส่วนกลางต้องการแต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนได้ การประเมินศักยภาพเบื้องต้นเพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่ยังนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ (partnership management) เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory) และพัฒนาบนเนื้องานและความต้องการของชุมชน ผ่านจัดการความรู้ของทุกฝ่าย การให้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและตั้งอยู่บนฐานบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะส่งต่อให้กับชุมชน และทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ผ่านการดำเนินการต่าง ๆ ในส่วนของการท่องเที่ยวชุมชน การริเริ่มโดยมุ่งเน้นหาศักยภาพชุมชน การสำรวจและพัฒนาให้เห็นถึงเป้าหมายร่วมของชุมชน การบูรณาการให้กับแผนการปฏิบัติงานหรือโครงการที่หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีต้นทุนอยู่แล้ว จากนั้น พัฒนาความร่วมมือเครือข่ายทั้งระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค เช่น ภาคีทางวิชาการ หุ้นส่วนทางชุมชน เครือข่ายผู้นำชุมชน เป็นต้น การได้ข้อมูลและเชื่อมโยงศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง เป็นแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถเชิงระบบทั้งระบบนิเวศของชุมชน เกิดความสมดุล และความสร้างสรรค์โดยชุมชนเป็นจุดเริ่ม เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพได้ ซึ่งทั้งหมดจะสะท้อนกลับมาสู่ความเข้มแข็งและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้จะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมถึงกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (มปป). **แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ: (Natural Attraction)**. กรุงเทพฯ.

กองแผนนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). **แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562-2564 ฉบับทบทวน พศ. 2563-2564**. กรุงเทพฯ.

กรมการท่องเที่ยว. (2563). **แนวทางการบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

จิรพิพัฒน์ วัฒนโชคชัย (2563). **แผนพัฒนาหมู่บ้านด่านเนินสูงประจำปี 2563.** จังหวัดตราด.

เชี่ยวโสธร ดูวอล. (2557). การประเมินศักยภาพและความต้องการจำเป็นในการบริการสุขภาพของชุมชน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 8(1), 55-58.

ฐนันดร์ศักดิ์ บวรนันทกุล. (2557). การเสริมสร้างศักยภาพการรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. 6(2), 186-193.

เทศบาลตำบลเกาะกาง. (2561). **แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีตำบลเกาะกาง พ.ศ. 2561-2564**. ตราด.

สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). **ศักยภาพการรจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562**). คำแถลงณ์นโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธิ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2562). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สาระดีดีดอทคอม. (2563). **องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Tourism Element)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2563. จาก http://saradd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=218:tourism-element&catid=25:the-project&Itemid=72.

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2562). **ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

อดิเรกโชติกุล และเกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน. (2018). การพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของอบตมะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนินจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารราชพฤกษ์**. 16(2), 46-52.

ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

The Factors of Discipline and Patience Influencing the Achievement of NovicesOrdination in the New Group's Novices in 2020 of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province

พระณัฏฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปฺปโภ)
PhraNuttawat Tangpatomwong (Ñāṇappabho)
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
วัดปันเสา จังหวัดเชียงใหม่
Wat Pansao, Chiang Mai Province
E-mail: Bhikkunuttawat.t@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 11 ตุลาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 มกราคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนในการบรรพชาที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และ2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างด้านความมีวินัยและด้านความอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบ 2 ทาง คือด้านความมีวินัยและด้านความอดทนในการบรรพชาที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬีฯ ด้วยการวิเคราะห์ผลทางสถิติแบบ Crosstabs Table โดยตั้งสมมติฐานในการวิจัยคือ การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีปัจจัยในด้านการมีวินัย และด้านความขยันอดทนในการบรรพชาเป็นสามเณรต่างกัน จะมีผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านความมีวินัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความมีวินัยของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านความขยันอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร ในปัจจัยด้านความขยันอดทน อยู่ในระดับปานกลาง การหาค่าที่แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณรโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.42) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.63) การบรรพชาเป็นสามเณรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

อยู่ในระดับสูง และการบรรพชาเป็นสามเณร มีปัจจัยด้านความมีวินัย (1.76) ความขยันอดทน (2.00) อยู่ในระดับพฤติกรรมปานกลาง และทำให้ทราบว่าการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมพี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 24 รูป มีปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับพฤติกรรมสูง ทั้งๆ ที่มีความแตกต่างของแต่ละปัจจัย

คำสำคัญ: การบรรพชาเป็นสามเณร, ความอดทน, ความมีวินัย

ABSTRACT

The objective of this research is 1) to study the factors of discipline and patience in ordination affecting motivation of novice ordination achievement, in the new year 2020 novice group of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province and 2) to find the relationship between discipline and patience of novice ordination, in the new year 2020 novice group of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province, using survey research to find a relationship of two-way variables, namely discipline and patience in ordination, affecting the motivation of the novice ordination achievement, in the new year 2020 novice group of Wat Lok Molee, by analyzing the statistical results in crosstabs table, the hypotheses were: ordination as a novice in the new year 2020 novice group of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province. That is a factor in discipline and diligence and patience in ordination as a novice is different, will affect the merit or virtue of the ordination of the novice ordination differently.

The analysis of the data, it was found that discipline factor, are moderate by mean and standard deviation (SD). The discipline of ordination was the novice overall with a mean (2.31) and a SD (4.25). Novice ordination with mean and SD, and the diligence factor of the novice ordination overall with mean (2.31) and SD (4.25), in the factor of diligence and patience is moderate finding a value showing the mean, and SD, the motivation of the novice ordination was overall mean (2.42) and SD (4.63), novice ordination. Is high and ordination as a novice, there was a factor of discipline (1.76), diligence (2.00), moderate behavior. And made it known that the ordination was a novice, in the new year 2020 novice group of Wat Lok Molee, Muang District, Chiang Mai Province, there were 24 figures in Chiang Mai Province with the motivation factor for success at a high level of behavior despite the differences of each factor.

Keywords: Novices Ordination, Discipline, Patience

1. บทนำ

การฝึกฝนวิธีคิดด้วยการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้พัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชน ในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2546, หน้า 34-35) ที่ว่า “หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามีกระบวนการศึกษาที่พัฒนาเด็กและเยาวชนแบบเป็นองค์รวม คือการฝึกเด็กให้รู้จักคิดที่สำคัญ คือ ให้เขามีโยนิโสมนสิการ หมายถึงการรู้จักคิด รู้จักพิจารณา หรือมองเป็น คิดเป็น มีหลักใหญ่ 2 อย่าง คือ 1) เอาความจริงจากประสบการณ์นั้น สถานการณ์นั้น หรือสิ่งนั้นให้ได้ 2) เอาประโยชน์จากมันให้ได้ ทั้ง 2 อย่าง เรียกว่า มองให้เห็นความจริงและ

มองให้เห็นประโยชน์ เมื่อเด็กรู้จักคิด เขาจะสามารถพลิกสถานการณ์ พลิกสิ่งที่กำลังเผชิญอยู่ ให้กลับร้ายเป็นดีได้ เด็กจะมีความรู้เท่าทัน ปัญญาที่ฝึกอยู่เป็นประจำ จะทำให้เขาคิดได้ไวขึ้น ได้แก่ พอมองอะไรก็เห็นทั้งแง่คุณและโทษ ทำให้เป็นคนที่ไม่มองอะไรด้านเดียว แต่มองทั้งด้านคุณและโทษ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย การมีโยนิโสมนสิการ จะเอาประโยชน์ได้จากทุกสถานการณ์ โดยรู้ตระหนักว่า วัตถุประสงค์คือ ได้เรียนรู้ พัฒนาชีวิต พัฒนาปัญญาได้”

ในสังคมทุกวันนี้ ที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การพัฒนาเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ประการเกื้อหนุนกัน แต่ปัจจัยหลักของการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งบุคคลที่มีคุณภาพนั้น จะต้องมีคุณสมบัติทั้งทางด้านสมรรถภาพทางร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่ดี มีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความอดทน ขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค ด้วยความมุ่งมั่น คุณสมบัติเหล่านี้ จำเป็นต้องถูกหล่อหลอมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ในรูปแบบของคำว่า “วินัยในตนเอง” วินัยในตนเองถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมที่ทุกคนต้องปฏิบัติ เพราะจะทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุข วินัยในตนเองนี้ เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่ทุกคนควรสร้างขึ้น สำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง ทำให้คนเราบรรลุจุดหมายของชีวิต ประสบความสุขความเจริญในชีวิต จึงเป็นวินัยที่ครูบาอาจารย์ควรสร้างสรรค์ให้ เกิดแก่เด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมสำหรับ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551, หน้า 434-435) “การบรรพชา” มีความหมายว่า การงดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ส่วน “สามเณร” แปลว่า เหล่ากอของสมณะ หมายถึงนักบวชชายในพระพุทธศาสนาที่มีอายุน้อย เพราะถ้าเด็กและเยาวชนมีวินัยในตนเองนั้น จะทำให้เด็กและเยาวชนได้ควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีงาม และประสบความสำเร็จในชีวิต จึงต้องดำเนินการฝึกให้เกิดผลอย่างจริงจังแก่เด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมสำหรับ “การบรรพชาเป็นสามเณร”

สามเณรนั้น นับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา หากไม่ได้เตรียมพัฒนาสามเณรให้เป็นทรัพยากรที่ดีแล้ว การพัฒนาพุทธศาสนาอาจจะเป็นไปได้ไม่เต็มที่ จะเห็นได้ว่าความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะที่จำเป็นต้อง ปลูกฝังให้กับสามเณร เมื่อสามเณรมีวินัยในตนเองเป็นพื้นฐาน และมีวินัยต่อสังคม ผลที่สุดก็จะวินัยต่อพระศาสนาของชาติโดยส่วนรวม ซึ่งจะทำให้พุทธศาสนาของประเทศชาติก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น (สุนทร บุญสถิต, 2543, หน้า 17) ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของจริยธรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านวินัยในตนเอง โดยเห็นว่า วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะในตัวบุคคล ที่ควบคุมตนเองได้ ทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรม ผู้ที่มีวินัยในตนเอง จะเป็นบุคคลที่รู้จักกาลเทศะ สนใจ และเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้ที่มีระเบียบ และปฏิบัติตามกฎของสังคม จากการศึกษาความหมายและขอบข่าย และพฤติกรรมของความมีวินัยในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) (2547, หน้า 7-8) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สามเณร แปลว่า เหล่ากอของสมณะ หมายถึง นักบวชชายในพระพุทธศาสนาที่มีอายุยังน้อย ยังไม่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ แต่ถ้าเป็นทางโลก ก็คือเยาวชนซึ่งมีอายุยังน้อยอยู่เปรียบเสมือนฤดูใบไม้ผลิของมนุษยชาติ ชีวิตของมนุษย์เรานั้น ระยะความเป็นเยาวชนเป็นชีวิตที่ล้ำค่ายิ่ง แต่ทว่าความเป็นเยาวชนก็ร่วงโรยง่ายที่สุด หากไม่ได้รับการอบรมบ่มเพาะอย่างดี เยาวชนที่มีคุณภาพสูงส่ง มีสติปัญญาเป็นเลิศ ย่อมจะเป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ และความเจริญของเผ่าพันธุ์” ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของวินัยในการบรรพชาเป็นสามเณร อันถือเป็นเหล่ากอของสมณะในพระพุทธศาสนาที่มีอายุน้อยความขยันอดทนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”

เพราะการมีวินัยในการบรรพชา จะทำให้การเป็นสามเณรเกิดแรงจูงใจ ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร อันมีผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวช และผู้บวชควรจะระลึกถึงผลของการบวชที่จะได้รับผลคืออานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ผู้อื่น และอานิสงส์แก่พระศาสนา โดยบริบทของพื้นที่ในวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้เน้นย้ำและฝึกความอดทน ตลอดจนการอบรมสั่งสอนให้กลุ่มสามเณรรุ่นใหม่ล้วนที่จะต้องได้รับผลจากการบรรพชาคือการมีความมีวินัยและความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณรได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนในการบรรพชาที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างด้านความมีวินัยและด้านความอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณรในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3. สมมติฐานการวิจัย

การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีปัจจัยในด้านการมีวินัย และด้านความขยันอดทนในการบรรพชาเป็นสามเณรต่างกัน จะมีผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรแตกต่างกัน

4. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษา “ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2563

ขอบเขตด้านเอกสารและเนื้อหา ผู้ศึกษาวิจัยใช้หลักฐานข้อมูลปฐมภูมิในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ตามนัยและกรอบของการวิจัย เพื่อให้ได้เนื้อหาที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์ที่สุด

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเน้นศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ในการศึกษาค้นคว้าเฉพาะการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น จำนวน 24 รูป

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยกำหนดกรอบระยะเวลา ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือ เฉพาะการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น จำนวน 24 รูป เท่านั้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การกระทำของบุคคลในการประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม

ความอดทน หมายถึง ความเข็มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุม อารมณ์ จิตใจ ร่างกาย ให้สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ได้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นของการบรรพชาเป็นสามเณรที่จะทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งให้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามมาตรฐานสูงสุด หรือเป็นไปตามที่สามเณรวางไว้ โดยสามเณรได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาโดยครอบคลุมประเด็นที่มีความสำคัญดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้นำรูปแบบการวิจัยที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่างๆ ตามรายละเอียดขั้นตอนจำนวน 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวางแผนการวิจัย โดยระบุปัญหา เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการกำหนดรูปแบบการวิจัย การจัดเตรียมเครื่องมือวัดตัวแปรต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสำรวจข้อมูลจากเอกสาร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ความอดทนและความมีวินัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” โดยพยายามรวบรวมตัวแปรที่สำคัญ เพื่อทำการตรวจสอบว่า ตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เพื่อสร้างเป็นตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของตัวแปรดังกล่าวฯ โดยขั้นตอนนี้จะเริ่มดำเนินการไปพร้อมๆ กับการวางแผนการวิจัย และได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยแล้ว

ขั้นตอนที่ 3: การสร้าง การทดสอบ และการแก้ไข แบบสอบถาม และการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนนี้ได้อยู่ภายใต้การแนะนำและควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย โดยเริ่มดำเนินการและเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลในระหว่าง เดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2563

ขั้นตอนที่ 4: การรประมวลผลข้อมูล การลงรหัสข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ หมายถึงการทดสอบฐานของสถิติ การทดสอบความเที่ยงตรง และการทดสอบความเชื่อได้ของมาตรวัด ที่ได้จากการแก้ไขแล้ว โดยขั้นตอนนี้เริ่มดำเนินการในเดือนมิถุนายน 2563

ขั้นตอนที่ 5: เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากขั้นตอนที่ 4 มาตีความผลของการวิเคราะห์ข้อมูล การหาข้อสรุป และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวแปรที่สำคัญ ที่มีผลต่อการฝึกอบรมแบบร่วมมือ (Jigsaw) ในขั้นตอนนี้ ได้ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม 2563

ขั้นตอนที่ 6: เป็นการเขียนรายงานการวิจัย และนำเสนอรายงานการวิจัยดังกล่าวต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยให้คณะกรรมการทุกท่านได้อ่านและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงรายงานให้มีความสมบูรณ์ เพื่อจะได้จัดทำเป็นรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ ในขั้นตอนนี้ ได้ดำเนินการในเดือนสิงหาคม 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ มุ่งเน้นศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการศึกษาค้นคว้า เฉพาะการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น จำนวน 24 รูป เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทำการศึกษาปัจจัยด้านความมีวินัย และด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณร

ใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยรูปแบบสอบถาม ที่นำมาใช้นั้น ได้ประยุกต์และดัดแปลงมาจากการพัฒนา งานวิชาการ หรือแนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ และลักษณะการมีวินัยในตนเอง ด้านการมีวินัยของการเป็นสามเณร ความขยัน อดทนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของเป็นสามเณร และจะต้องมีการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจแก้ไข เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถาม ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ความมีวินัย ในวัดและหน้าที่ของสามเณร จำนวน 9 ข้อ
2. ความขยันและอดทนของการเป็นสามเณร จำนวน 7 ข้อ
3. แรงจูงในใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถามทั้ง 3 ส่วน จะใช้มาตรวัดแบบประมาณค่า 3 ระดับ (Ratting Scale) คือ

กิจกรรม	ระดับคะแนน
ทำประจำ	3
ทำบางครั้ง	2
ไม่เคยทำ	1

การแปลความหมาย มีรายละเอียดดังนี้

ความหมาย	ช่วงคะแนน	ระดับกิจกรรม
ทำประจำ	2.33 – 3.00	สูง
ทำบางครั้ง	1.67 – 2.32	ปานกลาง
ไม่เคยทำ	1.00 – 1.66	ต่ำ

การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับและขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบรรพชาเป็นสามเณร โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบรรพชาเป็นสามเณร

2. สร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการควบคุมงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา สำนวนภาษา และนำมาปรับประยุกต์แก้ไขปรับปรุง

3. นำแบบสอบถาม ที่ได้รับการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว ไปหาประสิทธิภาพของแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1954: 202-204) ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบสอบถามชุดนี้ มีความเชื่อมั่นสูงพอที่จะยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้ได้ต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการเก็บข้อมูลจากสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น จำนวน 24 รูป เท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม มาตรวจสอบและให้คะแนนแล้วนำไปดำเนินการลงรหัส และทำการบันทึกลงในสื่อที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าทางสถิติตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเสร็จรูป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ มาช่วยสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ มีดังนี้

1) ค่าเฉลี่ยของประชากร μ (มิว)

2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation; S.D. หรือ S.)

3) ร้อยละ/สัดส่วน (Proportion: p) คือ การเปรียบเทียบจำนวนย่อยกับจำนวนรวมทั้งหมด

4) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบ 2 ทาง ด้วยสถิติ Crosstabs Table

7. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความมีวินัย และด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมหี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 24 รูป สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านความมีวินัยของการบรรพชาเป็นสามเณร

พบว่า 1) ในการเรียนพระพุทธศาสนาแต่ละวิชา สามเณรมีพฤติกรรมไม่เคยนำวิชาอื่นขึ้นมาทำ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 รูป คิดเป็นร้อยละ (50.0) 2) สามเณรมักจะมีพฤติกรรมไม่เคยทำการคุยเรื่องอื่นๆ กับเพื่อนในขณะที่พระอาจารย์กำลังสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ (58.3) 3) สามเณรส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ตรงตามเวลาที่พระอาจารย์กำหนด มีพฤติกรรมทำประจำจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 4) ในระหว่างการสอบ/ทดสอบสามเณรมักแอบดูข้อสอบเพื่อน หากทำข้อสอบไม่ได้ มีพฤติกรรมทำบางครั้ง และไม่เคยทำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 รูป คิดแป็นร้อยละ (50.0) ตามลำดับ 5) สามเณรแอบนอนหลับในชั่วโมงเรียนพระพุทธศาสนา มีพฤติกรรมทำบางครั้งจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 6) สามเณรไม่เคยทำพฤติกรรมเล่นกับเพื่อน ในขณะที่พระอาจารย์กำลังสอน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 7) สามเณรไม่เคยทำพฤติกรรมอ่านหนังสือการ์ตูน/เล่นโทรศัพท์ ในขณะที่พระอาจารย์กำลังสอน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 รูป คิดเป็นร้อยละ (75.0) 8) สามเณรมีพฤติกรรมทำบางครั้งและไม่เคยทำ ที่มักจะชอบลอกการบ้านเพื่อน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 รูป คิดเป็นร้อยละ (50.0) ตามลำดับ และ9) เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียนพระพุทธศาสนา สามเณรจะถามพระอาจารย์ มีพฤติกรรมที่ทำประจำเป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7)

สรุปว่า ในปัจจัยด้านความมีวินัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความขยันอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมหี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านความขยันอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณร พบว่า 1) สามเณรทำการบ้าน/งานที่ได้รับมอบหมาย ก่อนออกไปทำกิจกรรมอื่น เป็นพฤติกรรมทำบางครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 2) สามเณรมักชอบที่จะหลีกเลี่ยงงาน ที่พระอาจารย์ได้มอบหมายให้ทำ เป็นพฤติกรรมไม่เคยทำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 10 รูป คิดเป็นร้อยละ (41.7) 3) สามเณรมักจะมีความอดทนในการทำงานวัด/การบ้าน/งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบ เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 4) สามเณรจะพยายามทดลองทำงาน/กิจอื่นๆ จนเสร็จ เมื่อต้องทำงาน/กิจอื่นๆ แต่ละครั้ง เป็นพฤติกรรมทำบางครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ(58.3) 5) เวลาใกล้สอบ สามเณรจะดูหนังสือเพื่อสอบเอง โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ เป็นพฤติกรรมทำบางครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ (58.3) 6) เมื่อสามเณรทำผิด

จะรีบพยายามแก้ไขโดยไม่ท้อแท้ เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ (58.3) และ7) เมื่อมีการแข่งขัน สามเณรจะพยายามอย่างเต็มความสามารถ เพราะต้องการเป็นผู้ชนะ เป็นพฤติกรรมทำเป็นประจำและบางครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 10 รูป คิดเป็นร้อยละ (41.7) ตามลำดับ

สรุปว่า โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความขยันอดทนของการบรรพชาเป็นสามเณร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.31) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.25) การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจัยด้านความขยันอดทน อยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณร พบว่า 1) สามเณรคิดเสมอว่าจะต้องประสบความสำเร็จในการเข้ามาบรรพชา/การบวชเป็นสามเณรในครั้งนี้ เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 รูป คิดเป็นร้อยละ (83.3) 2) สามเณรทุ่มเทในการเรียนพุทธศาสนาทุกวิชาอย่างหนัก เพื่อสอบนักธรรมชั้นตรี, โท และเอก ให้คะแนนดีและผ่าน เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 รูป คิดเป็นร้อยละ (75.0) 3) สามเณรปฏิบัติตามคติประจำใจที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 22 รูป คิดเป็นร้อยละ (91.7) 4) สามเณรจะพยายามอย่างเต็มที่ในการสอบพระพุทธศาสนาแต่ละวิชา เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป คิดเป็นร้อยละ (66.7) 5) สามเณรมุ่งที่จะเรียนให้ดีที่สุด จึงเตรียมวางแผนการเรียนตั้งแต่เปิดภาคเรียนในวันแรก เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 รูป คิดเป็นร้อยละ (83.3) 6) สามเณรมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้ดีที่สุดอย่างที่ตั้งใจไว้ เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 รูป คิดเป็นร้อยละ (75.0) 7) สามเณรใช้ความพยายามมากยิ่งขึ้น หากผลการเรียนพุทธศาสนาทุกวิชาไม่ดี เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 รูป คิดเป็นร้อยละ (83.3) 8) ในบทเรียนที่ยากๆ สามเณรจะอ่านซ้ำหลายๆ ครั้ง จนเข้าใจแล้วจึงผ่านไป เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 รูป คิดเป็นร้อยละ (83.3) 9) สามเณรพยายามหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารหรือตำรา เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เป็นพฤติกรรมทำประจำ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ (58.3) และ10) สามเณรพยายามค้นคว้าทางอินเตอร์เน็ต/โทรศัพท์มือถือ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ในการเรียนได้ เป็นพฤติกรรมทำบางครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 รูป คิดเป็นร้อยละ (58.3)

สรุปว่า การหาค่าที่แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย (2.42) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4.63) การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมของความมีวินัย ความขยันอดทน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในแต่ละด้าน พบว่า การบรรพชาเป็นสามเณร มีปัจจัยด้านความมีวินัย (1.76) ความขยันอดทน (2.00) อยู่ในระดับพฤติกรรมปานกลาง และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (0.70) อยู่ในระดับพฤติกรรมต่ำ และในภาพรวมทั้ง 3 ด้านของการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับพฤติกรรมต่ำ ทั้ง 3 ด้าน

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยด้านความมีวินัย ความขยันอดทน กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัย ด้านความมีวินัยกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ในระดับที่ต่ำ เมื่อพิจารณาแยกระดับปัจจัยของการบรรพชาเป็นสามเณร กล่าวคือการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีปัจจัยทางด้านวินัยที่แตกต่างกัน ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะมีระดับอยู่ในระดับที่ต่ำทุกระดับ และด้านความอดทนที่มีต่อมีปัจจัยต่อด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่สูง และพบว่า มีปัจจัยต่อด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่สูง

เมื่อพิจารณาแยกระดับปัจจัยของการบรรพชาเป็นสามเณร กล่าวคือการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีปัจจัยทางด้านความขยันอดทนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะมีระดับอยู่ในระดับที่สูงทุกระดับ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความมีวินัยและด้านความอดทนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการเปรียบเทียบด้านความมีวินัยกับผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร พบว่า การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 6 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 2 รูป) ส่วน (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 8 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 2 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 2 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) และ (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 4 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 4 รูป) แสดงว่าปัจจัยด้านความมีวินัยส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชเป็นสามเณร

ผลการเปรียบเทียบด้านความอดทนกับผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร พบว่า การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 6 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 6 รูป) ส่วน (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 8 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 0 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 8 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) และ (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 4 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) แสดงว่าปัจจัยด้านความอดทนส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชเป็นสามเณร

สรุปว่า สามเณรมีวินัยในการบรรพชา และมีความอดทนที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ฉะนั้นจากสมมติฐานที่กล่าวว่า สามเณรที่มีปัจจัยด้านความมีวินัย และความขยันอดทนในการบรรพชาต่างกัน จะมีผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรแตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Crosstabs Table พบว่า สามเณรที่มีความมีวินัยและความขยันอดทนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของ การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน เราจึงยอมรับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

8. อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า สามเณรมีวินัยในการบรรพชา และมีความอดทนที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ฉะนั้นจากสมมติฐานที่กล่าวว่า สามเณรที่มีปัจจัยด้านความมีวินัย และความขยันอดทนในการบรรพชาต่างกัน จะมีผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรแตกต่างกันนั้น จากผลการวิจัยพบว่า “การบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของ

วัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับอานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 6 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 6 รูป) ส่วน (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 8 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับอานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 0 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 8 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) และ (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 4 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับอานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) แสดงว่าปัจจัยด้านความอดทนส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชเป็นสามเณร” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551, หน้า 436-438) ที่ได้กล่าวไว้ถึงการบรรพชาว่า ก็คงจะต้องเอ่ยถึงผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวช และผู้บวชควรจะระลึกถึงผลของการบวชให้ได้ 3 ประการไว้ว่า “**อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง** โดยส่วนใหญ่ย่อมหมายถึง การพ้นไปจากการเผาผลาญของไฟกิเลสและไฟทุกข์ หรือที่เรียกว่า “นิพพาน” เป็นที่ตั้ง หากไม่ได้ถึงขั้นนั้น ก็ย่อมได้ผลรองลงมา คือ มีไฟกิเลสและไฟทุกข์ เผาผลาญขัดเกลาแต่เพียงเบาบาง แล้วแต่ว่าตน จะสามารถประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยได้ดีเพียงใด ส่วนผู้ที่บวชชั่วคราว ตามขนบธรรมเนียมประเพณีย่อมได้ผล โดยสรุปคือได้เรียนรู้ศาสนาที่ตนนับถืออย่างใกล้ชิด ได้ลองชิมการปฏิบัติธรรม ดังที่เด็กๆ และเยาวชนไทย ได้บวชและปฏิบัติธรรมเท่าที่ตนจะปฏิบัติได้ และในที่สุดเมื่อบวชแล้ว จะได้กลับออกมาเป็นคนที่ดีกว่าเก่า ทั้งหมดนี้เรียกว่า อานิสงส์ที่ผู้นั้นจะพึงได้รับเฉพาะตน โดยผู้บวชต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและเคร่งครัด เพื่อให้ได้อานิสงส์อย่างแท้จริง **อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ผู้อื่น** หมายถึงการมุ่งตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณเป็นที่ตั้ง โดยมีบิดามารดาเป็นประธาน ของบุคคลเหล่านั้น เพราะคนเราเมื่อเกิดมา ยังไม่ทันจะลืมตาดูโลกก็เป็นหนี้บุญคุณแก่คนทั้งหลายอย่างมากมาย เหลือที่จะกล่าวได้ สำหรับบิดามารดานั้น ท่านมีบุญคุณเหนือเศียรเกล้าของบุตรเพียงไรนั้นย่อมเป็นที่ประจักษ์กันดีแล้ว เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนดี ที่จะต้องตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “ไม่มีอะไรที่จะตอบแทนดียิ่งไปกว่า การทำให้ผู้มีบุญคุณนั้นๆ ได้รับความดีความงามอันสูงสุด สำหรับความดีความงามอันสูงสุดนั้น ก็ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่า การได้พ้นไปจากความทุกข์ หรือพ้นไปจากการถูกเผาผลาญของไฟกิเลสและไฟทุกข์”ด้วยเหตุนี้ บุตรที่จะต้องตอบแทนบิดามารดา ต้องสำนึกถึงการทำให้บิดามารดา ได้รับความดีความงามเป็นความพ้นทุกข์ก่อนสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น เราจึงเห็นได้ชัดว่า โอกาสแห่งการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดานั้น นับว่ามีมากที่สุดในการบวช ด้วยการบวชนั้น ทำให้บิดามารดามีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ได้เป็นผู้ใกล้ชิด หรือเป็นญาติในพระศาสนายิ่งขึ้น ได้ใกล้ชิดการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยยิ่งขึ้น และได้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมอันลึกซึ้งยิ่งขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นผู้มั่นคงไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย จนเป็นที่รับประกันได้ว่า ไม่มีทางที่จะตกไปสู่อบายได้เลย จึงนับว่าการบวชที่ถูกต้องนี้ เป็นโอกาสที่จะตอบแทนบุญคุณบิดามารดาได้จริงๆ แต่ทั้งนี้ ย่อมหมายถึงว่า ผู้นั้นจะต้องบวชจริง ศึกษาเล่าเรียนจริง ประพฤติปฏิบัติจริง และได้รับผลแห่งพรหมจรรย์นี้จริงๆ จึงจะมีผลเป็นการตอบแทนบุญคุณบิดามารดาอันเป็นที่รักและเคารพยิ่ง ขอให้ผู้บวชแล้วทั้งหลาย จงอ้างเอาคุณมารดาบิดาเป็นที่ตั้ง โดยมีความสำนึกว่าท่านเหล่านั้น ได้มีบุญคุณแก่เรามาก่อนแล้ว เป็นฝ่ายทำคุณแก่เราก่อน ควรตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมวินัย ด้วยการทำจริงดังกล่าว มาให้เป็นการตอบแทนบุญคุณมารดาบิดาอย่างเหมาะสม อย่าให้เป็นขบถ หรือหลอกลวงต่อความหวังของบิดามารดา จึงจะเรียกได้ว่า การบวชมีอานิสงส์พึงได้แก่ผู้มีบิดามารดาและผู้มีพระคุณทั้งหลาย **อานิสงส์แก่พระศาสนา** แม้พระศาสนาก็เป็นสิ่งที่มีปัจจัยปรุงแต่ง และอาจเสื่อมสูญไปได้ หากไม่มีการสืบต่ออายุไว้ เพราะฉะนั้น การบวชจึงมีความมุ่งหมายให้เป็นการสืบอายุพระศาสนาไปด้วยอีกส่วนหนึ่ง เราทั้งหลายที่ได้บวชนี้ ก็เพราะมีพระพุทธศาสนา ถ้าหากไม่มีพระศาสนา เราจะบวชได้อย่างไร บุญคุณของพระศาสนานี้เอง ที่ทำให้เราได้บวช เพราะฉะนั้น เราจะต้องตอบแทนคุณของพระศาสนา โดยการ

ตั้งใจบวชจริง ศึกษาเล่าเรียนจริง ประพฤติปฏิบัติจริงให้ได้รับผลของพรหมจรรย์นี้จริง แล้วพยายามสั่งสอนผู้อื่นต่อๆ กันไป จึงจะเป็นการสืบอายุพระศาสนาได้จริง อานิสงส์ของการบวช นอกจากจะพึงได้แก่พระศาสนาเองแล้ว อานิสงส์นี้ ยังอาจแผ่ไปในทุกๆ โลก ทั้งมนุษยโลกและเทวโลก เป็นเหมือนร่มโพธิ์ร่มไทรที่คุ้มครองสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ให้เยือกเย็นอยู่ภายใต้ร่มเงาของพระศาสนาตลอดกาลนาน ทั้งหมดทั้งมวลนี้ ย่อมเป็นเหตุผลอันเพียงพอ ที่เราจะต้องเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างด้วย การอดกลั้น อดทน เพื่อให้เกิดการบวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง และได้รับผลจริง ซึ่งถือเป็นอานิสงส์ของการบวช ที่มีการจัดกิจกรรมของโครงการบรรพชาสามเณร โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เป็นอุปะการะคุณให้เด็กๆ และเยาวชนที่ด้อยโอกาสได้เข้าร่วมโครงการฯ และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ พึงได้รับอย่างแท้จริง”

และพบว่า สามเณรที่มีความมีวินัยและความขยันอดทนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน เราจึงยอมรับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ โดยผลการวิจัยพบว่า “การวิเคราะห์โดยภาพรวมของความมีวินัย ความขยันอดทน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในแต่ละด้านนั้น การบรรพชาเป็นสามเณรมีปัจจัยด้านความมีวินัย (1.76) ความขยันอดทน (2.00) อยู่ในระดับพฤติกรรมปานกลาง และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (0.70) อยู่ในระดับพฤติกรรมต่ำ และในภาพรวมทั้ง 3 ด้านของการบรรพชาเป็นสามเณรในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับพฤติกรรมต่ำทั้ง 3 ด้าน” ซึ่งปัจจัยในด้านความมีวินัยและความขยันอดทนทั้ง 2 ด้าน ส่งผลให้มีปัจจัยในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลบุญ/อานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Mc Celland (1961, pp. 207-256) ที่กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ดังนี้ “**1. กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate Risk-Taking)** มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่พอใจที่จะทำสิ่งง่ายๆ ซึ่งไม่ต้องใช้ความสามารถ หากแต่เลือกทำสิ่งที่ยาก พอเหมาะสมกับความต้องการของตน ทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จนั้นทำให้ตนเองพอใจ ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มักไม่กล้าเสี่ยง เพราะกลัวไม่สำเร็จ หรือไม่เสี่ยงจนเกินไปทั้งๆ ที่จะทำไม่สำเร็จแต่ก็พึ่งโชค **2. ความกระตือรือร้น (Energetic)** หรือความขยันขันแข็งในการทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไม่ได้ขยันไปทุกกรณี แต่เอาใจใส่มานะพากเพียร ต่อสิ่งท้าทายความยั่วยุ ความสามารถของตนเอง เป็นงานที่ต้องใช้สมองครุ่นคิด และจะทำให้ตนเองรู้สึกว่า ได้ทำงานสำคัญลุล่วงไป **3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility)** ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะพยายามทำงานให้สำเร็จ เพื่อความพึงพอใจของตนเอง มิใช่หวังให้คนอื่นยกย่อง ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ไม่ชอบให้คนอื่นมาบงการ ว่าตนควรจะทำอย่างนั้น อย่างนี้ **4. ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ (Knowledge of Result Decision)** ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะติดตามผลการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร ไม่ใช่คาดคะเนว่าเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ และทราบผลการตัดสินใจ หรือกระทำแล้วยังพยายามทำให้ดีกว่าเดิมอีก **5. การคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of Result Possibilities)** ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่มีแผนการระยะยาว เพราะเล็งเห็นเหตุการณ์ไกลกว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ **6. มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organization Skill)** ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ทีมีทักษะในการจัดระบบงาน ทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้”

จากผลการวิจัย พบว่า “การเปรียบเทียบปัจจัยด้านความมีวินัยกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของการบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ในระดับที่ต่ำ เมื่อพิจารณาแยกระดับปัจจัยของการบรรพชาเป็นสามเณร กล่าวคือการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีปัจจัยทางด้านวินัยที่แตกต่างกัน ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะมีระดับอยู่ในระดับที่ต่ำทุกระดับ และด้านความอดทนที่มีต่อมีปัจจัยต่อด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่สูง เมื่อพิจารณาแยก

ระดับปัจจัยของการบรรพชาเป็นสามเณร กล่าวคือการบรรพชาเป็นสามเณร ในกลุ่มสามเณรใหม่ ปี 2563 ของวัดโลกโมฬี อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีปัจจัยทางด้านความขยันอดทนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะมีระดับอยู่ในระดับที่สูงทุกระดับ" สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2542, หน้า 25-28) ได้สรุป ความหมายของวินัยได้เป็น 2 แนวทาง คือ "(1.) ความหมายในทางรูปธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติ หรือ แบบสำหรับคนในองค์กร ในหมู่ ในเหล่า ในวงการแต่ละแห่ง โดยข้อปฏิบัติ หรือแบบที่กำหนดไว้ สำหรับสมาชิกในองค์กรนั้นๆ จะเรียกว่า วินัย อาทิ เช่น วินัยทหาร วินัยข้าราชการพลเรือนสามัญ ความหมายของวินัยในทางรูปธรรม สามารถนำไปใช้เป็นหลักในทางปฏิบัติได้ว่า 1.1) วินัยในองค์กรต่างๆ อาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไป การกระทำอย่างเดียวกันในองค์กร หนึ่งอาจจะไม่ถือว่า การปฏิบัติดังกล่าวเป็นความผิด 1.2) ในการพิจารณาว่า การกระทำใดผิดวินัยหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ผิดข้อปฏิบัติ หรือผิดแบบของสมาชิกในองค์กรนั้นหรือไม่ ถ้าไม่มีการกำหนดไว้ในข้อปฏิบัติจะไม่ถือว่าเป็นความผิด หรือในกรณีกลับกัน ถ้าหากมีข้อปฏิบัติกำหนดไว้ และมีการฝ่าฝืนก็ถือว่า ผิดข้อปฏิบัติ และ1.3) ในการกำหนดระดับการลงโทษ ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย จะต้องพิจารณาการกำหนดความหนักเบาของโทษ โดยแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร และ (2.) ความหมายในทางนามธรรม หมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรม (Behavior) ที่แสดงออกมาเป็นการควบคุมตนเอง การยอมรับ หรือปฏิบัติตาม การนำ หรือการบังคับบัญชา การมีระเบียบ และการอยู่ในแบบแผน จากความหมายของวินัยในทางนามธรรม จะพบว่าโดยแท้จริงแล้ว วินัยที่ต้องการหา ใช่ตัวข้อปฏิบัติ หรือตัวแบบแผนไม่ หากแต่วินัยที่ต้องการให้มี คือ การควบคุมตน การปฏิบัติตามข้อบังคับ การอยู่ในแบบแผน การปฏิบัติตาม การนำการปฏิบัติตาม การบังคับบัญชา การมีระเบียบและลักษณะเชิงพฤติกรรมดังกล่าว จะแสดงออกมาด้วยสิ่งที่มาจากพื้นฐานทางจิตใจ ด้วยเหตุนี้ การที่จะทำให้ทุกคนในองค์กร มีวินัยจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องปรับพฤติกรรม ต้องพัฒนาจิตใจ ต้องนำต้องกำกับด้วย มิใช่มุ่งแต่จะพัฒนาหาทางกำหนดข้อปฏิบัติ หรือระเบียบให้มีความครอบคลุมรัดกุมแต่เพียงอย่างเดียว หรือมุ่งแต่จะคอยลงโทษ เมื่อมีสมาชิกในองค์กรคนใดคนหนึ่งกระทำการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติ หรือระเบียบขององค์กร"

ผลการวิจัย พบว่า "ผลการเปรียบเทียบด้านความมีวินัยกับผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 6 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 2 รูป) ส่วน (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 8 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 2 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 2 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) และ (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 4 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 4 รูป) แสดงว่าปัจจัยด้านความมีวินัยส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชเป็นสามเณร และด้านความอดทนกับผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณร (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 6 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 6 รูป) ส่วน (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 8 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 0 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 8 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) และ (การบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 4 รูป โดยมีสามเณรปรารถนาที่จะได้รับ อานิสงส์ที่จะพึงได้แก่ตัวผู้บวชเอง จำนวน 4 รูป อานิสงส์จะพึงได้แก่ผู้อื่น จำนวน 0 รูป และอานิสงส์แก่พระศาสนา จำนวน 0 รูป) แสดงว่าปัจจัยด้านความอดทนส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชเป็นสามเณร" โดยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของพระอาจารย์

ดร. ณัฏฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปฺปโภ) (2562, บทคัดย่อ) ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบวชของชายไทยชาวเชียงใหม่ ศึกษากรณี วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “การวิจัยเชิงเอกสารและการสำรวจวิจัย ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 รูป/คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ โดยการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของระดับพฤติกรรมของชายไทยชาวเชียงใหม่ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตามพฤติกรรมของการบวช พบว่า ชายไทยชาวเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ที่มีความประสงค์ที่จะขอบวชเป็นศาสนทายาทในกลุ่มพระสงฆ์ มีจำนวน 195 คน (95.0%) มีระดับการศึกษาทางโลกอยู่ในระดับการศึกษามัธยมปลาย/ปวส./อนุปริญญา มีจำนวน 99 คน (49.5%) ไม่เคยได้รับการศึกษาทางธรรมเลย มีจำนวน 90 คน (45.0%) มีระดับช่วงอายุ 18 – 27 ปี มีจำนวน 110 คน (55.0%) และมีช่วงระยะเวลาที่คาดหวังว่าจะบวช 1 – 3 เดือน มีจำนวน 90 คน (45.0%) โดยชายไทยชาวเชียงใหม่ เชื่อว่าการบวช นอกจากจะเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวสืบไปแล้ว ยังเป็นการสร้างอานิสงส์ ให้แก่บิดามารดา ตลอดจนเป็นการปลูกฝังให้ผู้บวช ได้เรียนรู้หลักของพระพุทธศาสนาเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจเชิงพฤติกรรมของชายไทยชาวเชียงใหม่ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตามพฤติกรรมของการบวช พบว่า การบวชเป็นโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนา มีระดับวัตถุประสงค์ตามพฤติกรรมด้านการศึกษาพระธรรมวินัยของการบวชอยู่ในระดับมากที่สุด, การบวชตามประเพณีหรือบวชแก้บน มีระดับพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการบวชที่แท้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด, มีความพึงพอใจมาแต่เด็ก ระดับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมตามปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบวชในด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด, เพศบรรพชิต เป็นเพศที่กำหนดให้นักบวชมีสติกำกับตนเองอยู่เสมอ, ชีวิตนักบวชดำรงอยู่ได้เพราะศรัทธาของประชาชน และชีวิตนักบวชเป็นชีวิตที่ต้องอดทนต่อความยากลำบาก ระดับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบวชในด้านการดำเนินชีวิตของภิกษุ-สามเณรอยู่ในระดับมากที่สุด”

งานวิจัยของชุติกร ธนาวัฒนากร (2543, บทคัดย่อ) ที่พบการศึกษาการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนในระดับประถมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นว่า “การที่ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะชาวญี่ปุ่นให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนั้น ชาวญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดี อย่างไรก็ตาม นอกจากการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือการมีภาระหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบแล้ว การศึกษาและการปฏิบัติตามหลักศาสนา เช่น การได้ไปวัดศึกษาธรรมะ การรักษาศีล การนั่งสมาธิ ฯลฯ ต่างก็มีส่วนในการปลูกฝังศีลธรรมให้กับบุคคลเช่นกัน” (ฉกาจ ช่วยโต, 2521, บทคัดย่อ) พบว่า “ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมธรรมะในวัด มีทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมต่างๆ สูงกว่าก่อนฝึก โดยเฉพาะผู้ที่ห่างเหินศาสนามาแต่เดิม” และ(สุนทรี และสนิท, 2522, บทคัดย่อ) พบว่า “กลุ่มที่ไปวัดฟังธรรมบ่อย ย่อมให้ความสำคัญต่อค่านิยมเกี่ยวกับการมีหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งอย่างมาก ในขณะที่กลุ่มผู้ที่ไม่เคยไปวัดฟังธรรมเลย ให้ความสพคัญกับค่านิยมนี้ต่ำมาก ผลการวิจัยดังกล่าวฯ” โดยมีสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสุดา ผู้พัฒน์ และคณะ (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการปลูกฝังศีลธรรมด้วยการสอบปัญหาธรรมะ พบว่า “เมื่อนักเรียนและครูได้เข้าร่วมโครงการ และได้อ่านหนังสือธรรมะที่ใช้ในการสอบแล้ว นักเรียนมีความสนใจธรรมะมาก และมีพฤติกรรมทางศีลธรรมมากว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า พฤติกรรมทุศีลธรรมของครูที่เข้าร่วมโครงการลดลง ในขณะที่พฤติกรรมทางศีลธรรมเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ”

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ผู้อบรมสั่งสอนควรชี้แนะให้สามเณรใหม่เห็นถึงคุณค่าของความมีวินัย ความขยันอดทน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน ที่ได้รับมอบหมาย ให้ต้องมีพฤติกรรม

การกระทำอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก อดทน อดกลั่นต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และควรยกย่องบุคคลตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจต่อไป

9. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สามเณรที่มีปัจจัยด้านความมีวินัย และความขยันอดทนในการบรรพชาต่างกัน จะมีผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยในด้านความมีวินัยและความขยันอดทนทั้ง 2 ด้าน ส่งผลให้มีปัจจัยในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลบุญ/อานิสงส์ของการบวชของการบรรพชาเป็นสามเณรสูงขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้การค้นพบองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนและสรรหาแนวทางในการสร้างให้สามเณรใหม่ เห็นถึงคุณค่าของความมีวินัย ความขยันอดทน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน ที่ได้รับมอบหมาย ให้ต้องมีพฤติกรรมการกระทำอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก อดทน อดกลั่นต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และควรยกย่องบุคคลตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อที่จะได้เหล่ากอของสมณะที่เป็นนักบวชชายในพระพุทธศาสนาที่มีอายุยังน้อยเปรียบเสมือนฤดูใบไม้ผลิของมนุษยชาติ ชีวิตของมนุษย์เรานั้น ระยะความเป็นเยาวชนเป็นชีวิตที่ล้ำค่ายิ่ง แต่ทว่าความเป็นเยาวชนก็ร่วงโรยง่ายที่สุด หากไม่ได้รับการอบรมบ่มเพาะอย่างดี เยาวชนที่มีคุณภาพสูงส่ง มีสติปัญญาเป็นเลิศ ย่อมจะเป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ และความเจริญของเผ่าพันธุ์สืบต่อไป

10. ข้อเสนอแนะ

1) ครูบาอาจารย์ผู้สอน ควรศึกษาพฤติกรรมของสามเณรที่ตอบสนองในขณะทำการเรียนการสอนและการอบรมสั่งสอน เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาสามเณรรู้ถึงคุณค่า และประโยชน์ของการมีวินัยและความขยันอดทน ในการดำรงชีวิต การทำงาน การศึกษาเล่าเรียน และอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อสามเณร และทำให้สามเณรมีผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวช การดำรงชีวิต การทำงาน การศึกษาเล่าเรียน และอื่นๆ ที่สูงยิ่งขึ้น

2) จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ความมีวินัย ความขยันอดทน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวช การดำรงชีวิต การทำงาน การศึกษาเล่าเรียน และอื่นๆ ของการบรรพชาเป็นสามเณร ดังนั้น ครูบาอาจารย์ ควรเสริมสร้างให้สามเณรมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยนำหลักการและแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวช และผู้บวชควรจะระลึกถึงผลของการบวชให้ได้ 3 ประการ และหลักการแนวคิดของ Mc Celland ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มาเป็นแนวทางในการนำไปปรับประยุกต์ใช้

3) การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การบรรพชาเป็นสามเณรมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ผลบุญหรืออานิสงส์ของการบวชแตกต่างกัน ครูบาอาจารย์ ควรปลูกฝังและเสริมสร้างกิจกรรม การเรียนการสอน การอบรมสั่งสอนการเป็นเป็นสามเณรที่เหมาะสม ให้กับผู้ที่ประสงค์จะเข้ามาบวช/บรรพชาเป็นสามเณรใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้สามเณรเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ฉกาจ ช่วยโต. (2551). **การศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักเรียนวิทยาลัยครูสงขลา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชุติกร ธนาวัฒนากร. (2543). **การศึกษาบุคลิกภาพตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตฺโต). (2546). **ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.

พระอาจารย์ดร. ณัฏฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ (ญาณปฺปโภ). (2562). “พฤติกรรมการบวชของชายไทยชาวเชียงใหม่ศึกษากรณี วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่”. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย** ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กค.-ธค. 2562).

สุนทรี และสนิท. (2522). **ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมสุดา ผู้พัฒน์ และคณะ. (2543). **รายงานผลการวิจัยผลกระทบของโครงการปลูกฝังศีลธรรมด้วยการสอบปัญหาธรรมะ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนทร บุญสถิต. (2543). **สถานภาพ บทบาท และปัญหาของสามเณรในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2547). **รายงานผลการดำเนินงาน กองทุนปลูกรากแก้วศาสนทายาท**. กรุงเทพฯ: ร่มธรรมการพิมพ์.

Cronbach, L. J. (1954**). Essentials of Psychological Test.** (5th ed.). New York: Harper Collins.

Mc Calland, David C. (1961). **Motivation economic achievement**. New York, the free.

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสุพรรณบุรี
Potential Development of Buddhist Tourist Attractions of Monasteries in Suphanburi Province

พระมหาวุฒิพงษ์ วุฑฺฒิวโส
Phramaha Wuttipong Wutthiwangso
อาจารย์พิเศษ
Special lecturer
วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
Suphanburi Buddhist College
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: wutthipong99@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 18 สิงหาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 กุมภาพันธ์ 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า 1)สภาพปัญหาของจังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ตั้งกระจายอยู่ห่างออกจากกันในหลายท้องที่ ซึ่งสภาพการกระจายตัวดังกล่าวส่งผลต่อปัญหาอื่น เช่น ขาดรถรับส่งสาธารณะ ขาดการดูแลด้านความปลอดภัย ขาดที่พักในชุมชนที่ห่างไกลจากตัวเมือง 2) เรื่องการขาดการประสานงานกับจังหวัดข้างเคียงและขาดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลายและมีมิติในเชิงลึกที่ต้องอาศัยความเข้าใจประวัติความเป็นมา และความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา โดยควรมีการยกระดับศักยภาพและสิ่งดึงดูดใจ ด้วยการจัดทำผังแม่บทเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาร่วมกับจังหวัดอื่นใกล้เคียง เช่น พระนครศรีอยุธยา นครปฐม และกาญจนบุรี เพื่อยกระดับเส้นทางและกิจกรรมนำร่องให้ชัดเจน และดึงดูดใจร่วมกันระหว่างภาคีด้านการท่องเที่ยงเชิงพุทธในแต่ละจังหวัด ตามเส้นทางนำร่องทั้งในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี-อำเภออู่ทอง เช่น การเข้าถึง การเดินทางที่สะดวก ความปลอดภัย หรือโรงแรมที่พัก เป็นต้น และ3) การทำงานโดยอาศัยผังแม่บทด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ครอบคลุมทั้งเรื่องเส้นทางและกิจกรรมจะช่วยจุดประกายการสร้างความร่วมมือและนำไปสู่การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศักยภาพ, แหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา, จังหวัดสุพรรณบุรี

Abstract

The research aimed to study the potential development of Buddhist tourist attractions of monasteries in Suphanburi Province. Firstly, Problematic situation of Suphanburi province, there are Buddhist tourist sites spreading far apart in many areas.

Which condition of such distribution affects other problems such as lack of public transportation Lack of safety supervision Lack of accommodation in communities far from the city Second, Lack of coordination with neighboring provinces and lack of diverse and in-depth Buddhist tourism activities that require an understanding of their history. And importance in Buddhism which should enhance potential and attractiveness by creating a master plan of the Buddhist tourism route in conjunction with other nearby provinces such as Ayutthaya, Nakhon Pathom and Kanchanaburi to enhance the route and pilot activities clearly. And attracting mutual interest among the parties in Buddhist merit-based tourism in each province Along the pilot route Both in Muang Suphanburi District - U-Thong District such as convenient access to transportation, safety or hotel accommodation etc. and; Three, Working through the Buddhist Master Plan covering both routes and activities will help create Cooperate and lead to the sustainable enhancement of Buddhist tourism in Suphanburi Province.

Keywords: Potentiality, Tourist Attractions in the Buddhism, Suphanburi Province

1. บทนำ

สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา มีมรดกทางวัฒนธรรม และเมืองโบราณเนื่องเชิงพุทธที่หลากหลายทั้งจากในสมัยทวารวดีและสมัยอยุธยา ซึ่งเมืองสุพรรณเป็นรัฐที่เป็นนครอิสระในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 และต้นพุทธศตวรรษที่ 20 เป็นศูนย์กลางของรัฐที่มีอำนาจบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน มีชุมชนตั้งอยู่ริมสองฝั่งน้ำ เป็นรัฐที่มีอำนาจการเมืองร่วมกับเมืองแพรกศรีราชาหรือสรรคบุรีที่ตั้งอยู่เหนือขึ้นไป เมืองสุพรรณนี้มีวัฒนธรรมความเจริญ รวมถึงรูปแบบศิลปกรรมเฉพาะตัวอยู่ในระดับหนึ่ง ก่อนที่ขยายอำนาจไปยังอยุธยาและรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยา (ศรีศักร์ วัลลิโภดม, 2549) โดยหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดสุพรรณบุรีจึงได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวโดยพยายามให้เชื่อมโยงกับวัด แหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว โดยได้กำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดระยะ 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2558-2561 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากลควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ดีในยุคปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรียังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาอย่างเต็มรูปแบบและยังไม่มีแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา แม้จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาไหว้พระทำบุญอยู่อย่างต่อเนื่อง สาเหตุเพราะว่าขาดข้อมูลในด้านความคิดเห็น ความต้องการ ความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีการแสดงเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา และขาดแผนแม่บทการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัยวัด และแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เพื่อจัดทำและนำเสนอเส้นทาง รวมถึงกิจกรรมท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้เกิดแนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยภาพรวม ขณะเดียวกันช่วยนำร่องสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยมีวิธีการดำเนินงานแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน 1) สำรวจเอกสารและสำรวจพื้นที่ 2) จัดทำเครื่องมือคือแบบสอบถามและสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวจำนวน 400 ชุด 3) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการสำรวจ 4) จัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างภาคีผู้ที่เกี่ยวข้องโดยร่วมกันตั้งข้อสังเกตโดยอาศัยข้อมูลจากผลการสำรวจ และ 5) จัดทำสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

4. อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

จังหวัดสุพรรณบุรีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดเด่นอยู่ที่เรื่องของการมีสิ่งดึงดูดใจ คือพระพุทธรูป วัด แหล่งโบราณสถาน เมืองโบราณ นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีศักยภาพจากการมีทำเลที่ตั้งที่ดี คือไม่ห่างจากกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงเช่น พระนครศรีอยุธยาหรือนครปฐม รวมถึงมีถนนสายหลักและสายรองที่สะดวก ได้มาตรฐาน

จากการสำรวจพบว่า ศักยภาพที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง คือประเด็นเรื่องแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่สุพรรณบุรีมีสิ่งดึงดูดใจให้มาสักการะ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 ค่าเฉลี่ยนี้มีค่าเท่ากับด้านแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่สุพรรณบุรีมีถนนหรือทางสัญจรเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ได้โดยสะดวก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 ส่วนค่าเฉลี่ยรองลงมา คือด้านแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่สุพรรณบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเส้นทางไหว้พระซึ่งเชื่อมโยงกับที่อื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ 3.26 ส่วนค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุดแต่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านที่พักมีที่พักที่สะอาดเงียบสงบอยู่ไม่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.05

ค่าเฉลี่ยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีศักยภาพพื้นฐานคือมีวัดหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ดึงดูดใจอยู่หลายแห่ง ขณะเดียวกันจังหวัดก็มีทำเลที่ตั้งค่อนข้างดี กล่าวคือตั้งอยู่ในเส้นทางไหว้พระที่เชื่อมโยงกับสถานที่อื่นๆ โดยมีถนนทางที่เชื่อมไปยังจังหวัดอื่นได้อย่างสะดวก

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลผลการสำรวจนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย โดยเชิญตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อสังเกตในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อศักยภาพดังแสดงในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 ข้อสังเกตที่มีต่อข้อมูลผลการสำรวจศักยภาพ

ลำดับที่	ข้อมูลผลการสำรวจ	ข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชุม
1	ด้านสิ่งดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวในท้องที่มีสิ่งดึงดูดใจให้มาสักการะ (3.32)	สืบเนื่องจากปัจจัยหลักคือการมีมรดกทางวัฒนธรรม เช่น พระพุทธรูป วัด โบราณสถาน และการเผยแพร่ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้

2	ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีทางเข้าถึงสถานที่ต่างๆ ได้โดยสะดวก (3.32)	สืบเนื่องจากปัจจัยหลักคือสุพรรณบุรีมีถนนและทางสัญจรที่สะดวกคล่องตัวและทำเลที่ตั้งซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังจังหวัดข้างเคียงได้โดยสะดวก
3	ด้านรายการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่มีเส้นทางไหว้พระเชื่อมโยงกับที่อื่นๆ (3.26)	สืบเนื่องจากปัจจัยหลักคือในข้อ 1 และ 2
4	ด้านความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวในท้องที่มีความปลอดภัย (3.25)	สืบเนื่องกับปัจจัยข้อ 2 แต่มีข้อสังเกตว่า สุพรรณบุรีมีสภาพพื้นที่กระจายห่างกัน ท้องที่บางแห่งจึงขาดความปลอดภัย
5	ด้านสังคมวัฒนธรรม ผู้คนในท้องที่มีความเป็นมิตรและมีวัฒนธรรมที่ดี (3.24)	สืบเนื่องจากปัจจัยหลักคือความเป็นมิตรและความจริงใจของคนสุพรรณบุรี
6	ด้านกิจกรรมสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่มีกิจกรรมในช่วงเทศกาล (3.23)	สืบเนื่องจากปัจจัยหลักคือความสามารถของผู้นำในการหางบสนับสนุน รวมถึงความเข้มแข็งของชุมชนต่างๆ
7	ด้านที่พัก มีที่พักที่สะอาดเงียบสงบอยู่ไม่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยว (3.06)	สืบเนื่องจากจำนวนและคุณภาพที่พัก แต่มีข้อสังเกตว่า สุพรรณบุรีมีสภาพพื้นที่กระจายห่างจากกันบางแห่งจึงขาดที่พักที่เหมาะสม

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อศักยภาพฯ สามารถจำแนกแบ่งออกได้หลายเรื่อง โดยประเด็นซึ่งที่ประชุมมีความเห็นร่วมกัน ได้แก่ 1. การมีมรดกทางวัฒนธรรม เช่น พระพุทธรูป วัด โบราณสถานต่างๆ และการเผยแพร่ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ 2. เรื่องถนนทางสัญจรที่สะดวก กว้างขวางและทั่วถึง 3. เรื่องทำเลที่ตั้งซึ่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ 4. เรื่องความเข้มแข็งของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ 5. เรื่องสภาพการกระจายตัวของวัด ชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว 6. เรื่องนิสัยใจคอ ความเป็นมิตร ความจริงใจของคนสุพรรณบุรี 7. ความสามารถของผู้บริหารหน่วยงานและนักการเมืองในการให้การสนับสนุน และ 8. จำนวนและคุณภาพที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม จังหวัดสุพรรณบุรีมีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพอยู่ประการหนึ่ง คือเรื่องของการขาดการตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ เมื่อขาดการตระหนักในเรื่องดังกล่าวจึงส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีช่องทางที่จะได้รับทราบข้อมูลประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม

จากการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับรู้ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวประวัติและความเป็นมาอยู่ในระดับปานกลาง โดยถือว่ามีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ กล่าวคือได้รับรู้รับทราบประวัติความเป็นมาและเส้นทางตามรอยพุทธศาสนา โดยอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.59 และมีความรู้ความเข้าใจในงานพุทธศิลป์และความรู้สึกถึงพระพุทธเจ้า โดยอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.92

ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการสำรวจในเรื่องนี้นำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย โดยเชิญตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อสังเกตในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางที่อยู่หน้าถัดไป

ตารางที่ 2 ข้อสังเกตเรื่องความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	ข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชุม
1. ทราบว่าที่นี่เคยเป็นบ้านเมืองโบราณในสมัยทวาร	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อาจเพราะขาด

วดี/และอยุธยา (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง) 2. ทราบว่าที่นี่เคยมีเรื่องราวของพระสงฆ์สาวกมาสืบต่อพระศาสนาของพระพุทธเจ้า (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง) 3. ทราบว่าที่นี่เป็นเส้นทางตามรอยที่สัมพันธ์กับเส้นทางพุทธสถานในอินเดีย ลังกา และดินแดนอื่น (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง)	กระบวนการสืบค้นและถ่ายทอดเรื่องราวที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องราวของบ้านเมืองและพระสงฆ์ในอดีต ตลอดจนเส้นทางความเจริญของพระพุทธศาสนานับจากอดีตถึงปัจจุบัน
1. ทราบข้อมูลและเข้าใจพุทธประวัติของแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง) 2. ทราบข้อมูลและเข้าใจพุทธศิลป์ของพระพุทธรูป พระเจดีย์ และรอยพระพุทธบาท (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง) 3. รู้สึกระลึกนึกถึงการสืบต่อพระพุทธศาสนาเมื่อได้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในท้องที่ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง)	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อาจเพราะขาดกระบวนการสืบค้นและถ่ายทอดเรื่องราวที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องราวประวัติความเป็นมาและคุณค่าของงานพุทธศิลป์และพระศาสนาที่จะส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึการสืบต่อพระพุทธศาสนากับคนรุ่นหลัง

ผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ค่าเฉลี่ยในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง อาจเพราะขาดกระบวนการสืบค้นและถ่ายทอดเรื่องราวที่เหมาะสม เช่น เรื่องราวของบ้านเมืองและพระสงฆ์ในอดีต เส้นทางความเจริญของพระพุทธศาสนา คุณค่าของงานพุทธศิลป์และพระศาสนา เรื่องราวดังกล่าวจะมีผลทำให้เกิดจิตสำนึกการสืบต่อพระพุทธศาสนากับคนรุ่นหลัง

ตอนที่ 2 กลุ่มนักท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีระดับการศึกษาไม่สูงมาก และมีรายได้ไม่สูงมาก ในด้านอายุพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรีค่อนข้างมีอายุอยู่ในระหว่างวัยรุ่นถึงผู้ใหญ่ กล่าวคือมีอายุ 26-40 ปี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 ในด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี มีระดับการศึกษาไม่สูงมาก กล่าวคือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมา การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ในด้านรายได้ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี มีรายได้ไม่สูงมาก กล่าวคือต่ำกว่า 1 หมื่นบาท จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมา รายได้ 10,000-20,000 บาท จำนวน 127คน คิดเป็นร้อยละ 32

ผลการสำรวจสะท้อนว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และน่าจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ดีมีข้อจำกัดว่า จังหวัดสุพรรณบุรีขาดนักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาสูงและมีรายได้สูง

เส้นทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวตามเส้นทางถนนมาลัยแมนซึ่งเชื่อมโยงจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรีไปยังอำเภออู่ทอง เนื่องด้วยเป็นถนนสายสำคัญที่เชื่อมไปจังหวัดอื่นๆ โดยอำเภอที่นักท่องเที่ยวนิยมไปไหว้ทำบุญ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี และอำเภออู่ทอง โดยจากการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวนิยมไปท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือ อำเภออู่ทอง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และต่ำสุดคืออำเภอด่านช้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

มีข้อสังเกตว่า ทั้งอำเภอเมืองสุพรรณบุรีและอำเภออู่ทองตั้งอยู่ในเส้นทางซึ่งสามารถสัญจรต่อเนื่องไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นได้โดยสะดวก ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครปฐม และกาญจนบุรี รวมถึงอำเภอทั้ง 2 แห่งมีวัดและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอยู่มาก เหตุผลข้างต้นอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวนิยมไปไหว้พระและทำบุญมากกว่าสถานที่อื่น

แต่อย่างไรก็ดี จังหวัดสุพรรณบุรีมีข้อจำกัดในเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาโดยยังขาดการประสานกับจังหวัดข้างเคียง โดยเฉพาะจังหวัดที่มีวัดและแหล่งโบราณเชิงพุทธศาสนาในลักษณะที่คล้ายกัน ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีวัดและแหล่งโบราณสถานคล้ายกันกับอำเภอเมืองสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐมที่มีแหล่งโบราณสถานคล้ายกันกับอำเภออู่ทอง การขาดการประสานกับจังหวัดข้างเคียงส่งผลให้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในสุพรรณบุรีขาดความชัดเจน และนักท่องเที่ยวอาจสับสน เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็มีเส้นทางท่องเที่ยวย้อนอดีตในลักษณะที่คล้ายกับการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดทำผังแม่บทเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาร่วมกับจังหวัดข้างเคียง ได้แก่ พระนครศรีอยุธยาและนครปฐม เพื่อยกระดับเส้นทางและกิจกรรมนำร่องให้ชัดเจน โดยเฉพาะในเส้นทางจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรีไปยังอำเภออู่ทอง

กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ได้รับความนิยมคือกิจกรรมไหว้พระทำบุญ ถัดมาคือ กิจกรรมเที่ยวชมงานประเพณีวัฒนธรรมและร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า สาเหตุที่นักท่องเที่ยวมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรีใน 3 อันดับแรก เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า 1. เพราะที่นี่อยู่ในเส้นทางไหว้พระที่สำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.61) 2. เพราะต้องการมาไหว้พระประธาน (ค่าเฉลี่ย 3.59) 3. เพราะต้องการมาทำบุญถวายสังฆทาน (ค่าเฉลี่ย 3.58) ส่วนอันดับ 4 ถึง 7 เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า 4. เพราะผู้คนที่นี่มีความเป็นมิตรและน่าคบหา (ค่าเฉลี่ย 3.57) 5. เพราะที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศดี (ค่าเฉลี่ย 3.56) 6. เพราะที่นี่มีกิจกรรมประเพณีน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.56) 7. เพราะวัฒนธรรมที่นี่มีความงดงาม (ค่าเฉลี่ย 3.52)

ค่าเฉลี่ยดังกล่าวสะท้อนว่า กิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ การไหว้พระทำบุญ ส่วนกิจกรรมที่นิยมรองลงมาคือ กิจกรรมเที่ยวชมงานประเพณีวัฒนธรรมและร่วมกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยนำผลการสำรวจเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อสังเกตในเรื่องกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อสังเกตเรื่องกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ

ลำดับที่	ข้อมูลผลการสำรวจสาเหตุที่มาท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี	ข้อสังเกตของผู้เข้าร่วมประชุมกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ
1	เพราะที่นี่อยู่ในเส้นทางไหว้พระที่สำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.61)	ไหว้พระตามวัดต่างๆ
2	เพราะต้องการมาไหว้พระประธาน (ค่าเฉลี่ย 3.59)	ไหว้พระประธาน
3	เพราะต้องการมาทำบุญ ถวายสังฆทาน (ค่าเฉลี่ย 3.58)	ไหว้พระทำบุญ
4	เพราะผู้คนที่นี่มีความเป็นมิตรและน่าคบหา (ค่าเฉลี่ย 3.57)	ร่วมกิจกรรมในชุมชน
5	เพราะที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศดี (ค่าเฉลี่ย 3.56)	พักผ่อนทั่วไป

6	เพราะที่นี่มีกิจกรรมประเพณีน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.56)	เที่ยวชมงานประเพณี
7	เพราะวัฒนธรรมที่นี่มีความงดงาม (ค่าเฉลี่ย 3.52)	เที่ยวชมวัฒนธรรม
8	เพราะที่นี่มีการประชาสัมพันธ์น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.52)	เที่ยวชมและถ่ายรูป
9	เพราะที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ขาดไม่ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.50)	เที่ยวชมและถ่ายรูป
10	เพราะที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.45)	-
11	เพราะที่นี่มีรถสาธารณะที่เดินทางมาได้สะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.41)	-
12	เพราะสนใจมาหาความสงบให้กับจิตใจ (ค่าเฉลี่ย 3.32)	แสวงหาความสงบ
13	เพราะที่นี่มีรถรับส่งสัญจรมาถึงได้โดยสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.25)	-
14	เพราะต้องการมาภาวนาปฏิบัติธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.20)	ภาวนาปฏิบัติธรรม
15	เพราะที่นี่มีที่พักที่ราคาไม่แพง (ค่าเฉลี่ย 3.10)	-
16	เพราะที่นี่มีที่พักเงียบสงบตั้งอยู่ไม่ไกล (ค่าเฉลี่ย 3.05)	-
17	เพราะต้องการมาแก้เคราะห์เช่าวัตถุมงคล (ค่าเฉลี่ย 2.89)	แก้เคราะห์เช่าวัตถุมงคล

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ ได้แก่ 1. กิจกรรมไหว้พระทำบุญ 2. กิจกรรมเที่ยวชมงานประเพณี วัฒนธรรม และร่วมงานในชุมชน 3. กิจกรรมเที่ยวชมและถ่ายรูปสิ่งที่น่าสนใจ ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจไม่มาก ได้แก่ 1. กิจกรรมภาวนาปฏิบัติธรรม 2. กิจกรรมแก้เคราะห์และเช่าวัตถุมงคล ทั้งนี้ กิจกรรมแก้เคราะห์และเช่าวัตถุมงคลเป็นกิจกรรมที่มีกลุ่มผู้สนใจเฉพาะทาง ไม่ใช่กลุ่มคนส่วนใหญ่ แต่ก็มีการซื้อขายและมีเงินหมุนเวียนมาก

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค

ผู้วิจัยนำผลการสำรวจปัญหาและอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา 5 ด้านเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มย่อย โดยเชิญตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุมได้ตั้งข้อสังเกตต่อข้อมูลผลการสำรวจ 5 ประเด็น ดังแสดงในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 4 ข้อสังเกตเรื่องปัญหาและอุปสรรค

ข้อมูลผลการสำรวจ	ข้อสังเกตของผู้เข้าร่วมประชุม
ด้านสิ่งดึงดูดใจ พบปัญหาว่า นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบถึงประวัติความสำคัญ ข้อมูลพุทธประวัติ คุณค่างานพุทธศิลป์ นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า ควรมีการจัดแสดงเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในหลากหลายมิติ เพื่อยกระดับให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและดึงดูดใจ	**ด้านสิ่งดึงดูดใจ** สาเหตุที่จังหวัดสุพรรณบุรียังไม่มีการสืบค้นและถ่ายทอดประวัติความสำคัญ ข้อมูลพุทธประวัติ คุณค่างานพุทธศิลป์นั้นอาจสืบเนื่องมาจากการขาดกระบวนการที่เหมาะสมในการที่ภาคีที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาทำงานร่วมกัน รวมถึงขาดแผนแม่บทที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคี

ด้านการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่กระจายห่างจากกัน ทำให้ต้องใช้รถส่วนตัวไปท่องเที่ยว ไม่มีรถสาธารณะที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกลออกไป นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า ควรมีการกำหนดเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยววัดให้ชัดเจน โดยมีรับส่งสาธารณะตามเส้นทางที่กำหนดเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงวัดที่สำคัญได้ครบถ้วน	**ด้านการเข้าถึง** สภาพการกระจายตัวของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเรื่องที่ขึ้นกับปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัยภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยทางประชากร เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ปัญหาการขาดรถรับส่งสาธารณะนั้นเป็นเรื่องที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ ถ้าหากมีการกำหนดเส้นทางนำร่องที่ชัดเจน
ด้านโรงแรมที่พักรอบแหล่งท่องเที่ยว มีข้อจำกัดคือโรงแรมที่พักส่วนใหญ่มักเป็นที่พักในระดับปานกลางถึงระดับบนที่มีราคาระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า ควรมีการจัดทำเว็บไซด์ประชาสัมพันธ์โรงแรมที่พักที่มีคุณภาพดีและราคาไม่แพง	**ด้านโรงแรมที่พักรอบแหล่งท่องเที่ยว** จังหวัดสุพรรณบุรีมีเว็บไซด์ประชาสัมพันธ์โรงแรมที่พักอยู่บ้าง แต่ทว่าขณะนี้ยังไม่มีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ชัดเจน ดังนั้นจึงไม่ยังไม่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์โรงแรมที่พักเฉพาะพื้นที่ได้
ด้านความปลอดภัย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่กระจายห่างจากกัน ในบางท้องที่ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป หากมีเรื่องอุบัติเหตุเกิดขึ้น ตำรวจต้องใช้เวลาเดินทางมาที่เกิดเหตุนาน นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า ควรมีตำรวจท่องเที่ยวช่วยตรวจตราบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีความสำคัญในช่วงกลางคืนอยู่เสมอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความอุ่นใจ	**ด้านความปลอดภัย** จังหวัดสุพรรณบุรีมีตำรวจท่องเที่ยวช่วยตรวจตราอยู่ในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวทั้งในอำเภอเมืองสุพรรณบุรีและอำเภออู่ทอง แต่เนื่องจากยังไม่มีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ชัดเจน จึงไม่สามารถระบุพื้นที่เป้าหมายแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ชัดเจน
ด้านรายการนำเที่ยว รายการนำเที่ยวยังขาดความชัดเจนในเรื่องเส้นทางและกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา รวมถึงขาดเรื่องราวที่มีความเหมาะสม นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าควรมีรายการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่มีข้อมูลและรายละเอียด บอกเล่าเรื่องราววัดในแต่ละแห่ง บอกเล่าความสำคัญของวัดที่มีต่อสังคมพุทธศาสนาท้องถิ่น	**ด้านรายการนำเที่ยว** สาเหตุที่ยังไม่มีรายการนำเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ชัดเจนและได้ผลนั้นอาจสืบเนื่องมาจากการขาดกระบวนการที่เหมาะสมในการที่ภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะเข้ามาทำงานร่วมกัน รวมถึงขาดแผนแม่บทที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกฝ่าย

จากตารางที่ 4 ได้ข้อสรุปว่า สาเหตุที่จังหวัดสุพรรณบุรียังไม่มีการสืบค้นและถ่ายทอดเรื่องราวที่ดึงดูดใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา อาจสืบเนื่องมาจากขาดกระบวนการที่เหมาะสมในการที่ภาคีที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาทำงานร่วมกัน และขาดแผนแม่บทที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกฝ่าย ถ้าหากมีแผนแม่บทดังกล่าวก็จะช่วยนำร่องให้เกิดสิ่งอื่นตามมา ได้แก่ การกำหนดรายการท่องเที่ยว เส้นทางรับส่งสาธารณะ แนวทางการช่วยประชาสัมพันธ์โรงแรมที่พักเฉพาะพื้นที่ โซนพื้นที่ที่จะตรวจตรารักษาความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้หารือและทำงานร่วมกัน โดยอาศัยผังแม่บทเป็นเสมือนเครื่องมือสื่อกลางที่เปิดให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนและ

ขับเคลื่อนงานการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาโดยกำหนดให้จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นประธานหรือเจ้าภาพในการดำเนินการ

5. ข้อเสนอแนะ

1) ด้านผังเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรีควรจัดทำผังแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาโดยประสานกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้สืบเนื่องจากผลการสำรวจวัดและโบราณสถานในพื้นที่ซึ่งได้พบว่า

1. อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัดและแหล่งโบราณสถานสมัยอยุธยาจำนวนมาก (เช่น วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดพระรูป วัดป่าไลไลยก์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุพรรณบุรี เมืองเก่าสุพรรณบุรี) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัดและโบราณสถานในพระนครศรีอยุธยา กล่าวคือมีเรื่องราวที่สืบเนื่องสัมพันธ์กัน และอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-23 ร่วมกัน

2. อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัดและแหล่งโบราณสถานสมัยทวารวดีจำนวนมาก (เช่น พระพุทธรูปปุษยคีรีศรีสุวรรณภูมิ วัดเขาพระศรีสรรเพชญ วัดเขาดีสลัก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง เมืองโบราณอู่ทอง) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัดและโบราณสถานในเมืองนครปฐม กล่าวคือมีเรื่องราวที่สืบเนื่องสัมพันธ์กันและอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10-16ร่วมกัน หากเป็นเส้นทางพระพุทธศาสนาในสมัยอยุธยาช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-23 ก็ควรกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวสายหลักจากวัดและแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุพรรณบุรีให้เชื่อมโยงกับวัดและแหล่งท่องเที่ยวในพระนครศรีอยุธยา แต่หากเป็นเส้นทางพระพุทธศาสนาในสมัยทวารวดีช่วงพุทธศตวรรษที่ 10-16ก็ควรกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวหลักจากวัดและแหล่งท่องเที่ยวในอำเภออู่ทองโดยเชื่อมโยงกับวัดและแหล่งท่องเที่ยวในนครปฐม

2) ด้านผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

สืบเนื่องจากผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความนิยมไปไหว้พระและทำบุญในวัดสำคัญ ได้แก่ วัดป่าเลไลยก์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดแค เป็นต้น ผู้วิจัยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยอาศัยข้อมูลผลการสำรวจ โดยมีจุดสำคัญได้แก่ วัดป่าเลไลยก์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดแค วัดพระนอน เป็นต้น การกำหนดจุดสำคัญส่งผลให้เกิดโครงข่ายเส้นทางและโซนพื้นที่ ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรในอนาคต

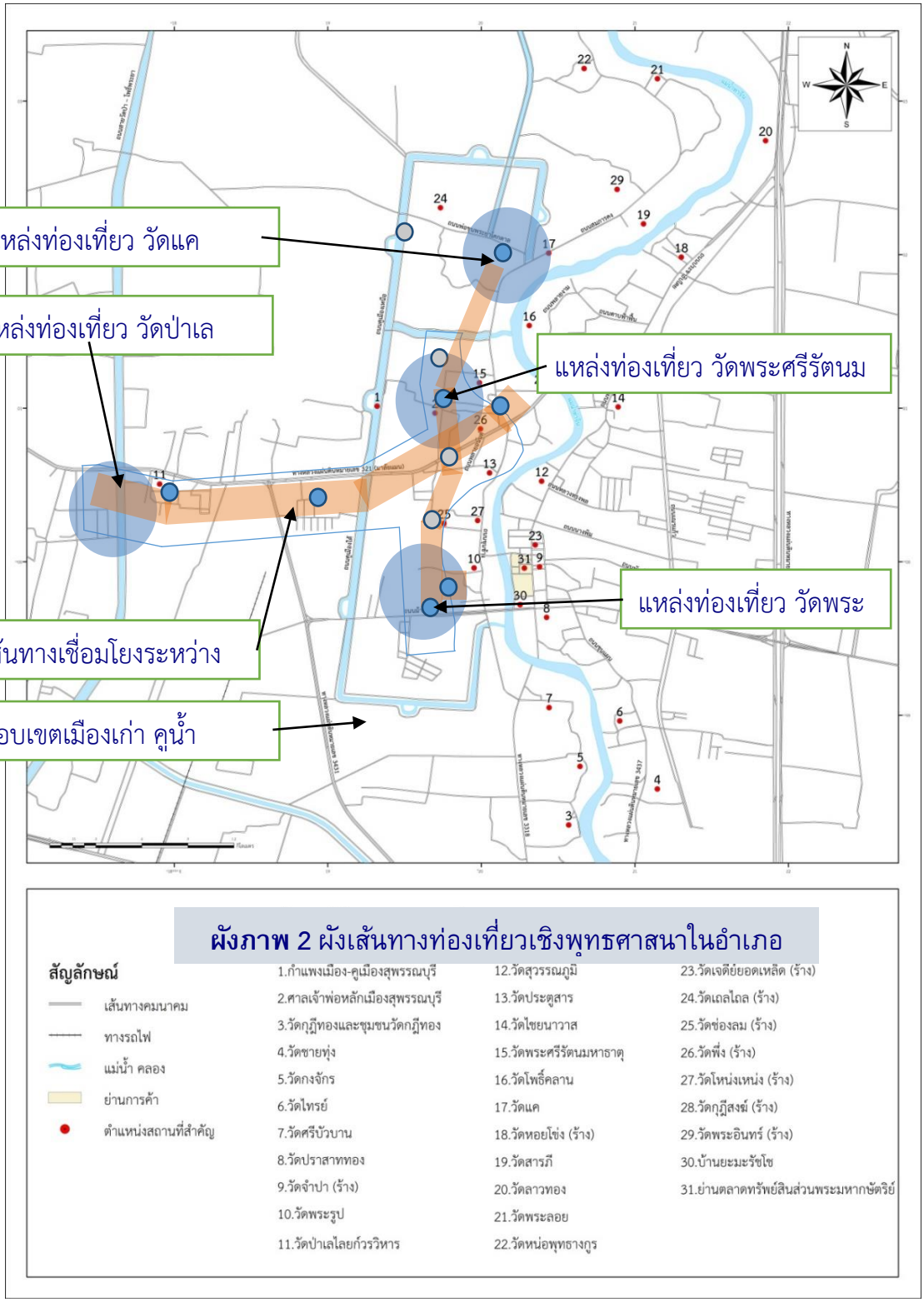

ผังภาพ 2 ผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในอำเภอ

3) ด้านผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในอำเภออู่ทอง

สืบเนื่องจากผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความนิยมกับการไหว้พระและทำบุญในวัดสำคัญในอำเภออู่ทอง ได้แก่ วัดเขาพระศรีสรรเพชญ พระพุทธรูปปุษยคีรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง เป็นต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาโดยอาศัยข้อมูลผลการสำรวจ โดยมีจุดท่องเที่ยวสำคัญได้แก่ วัดเขาพระศรีสรรเพชญ พระพุทธรูปปุษยคีรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง เป็นต้น ซึ่งการกำหนดจุดสำคัญนี้

จะส่งผลให้เกิดโครงข่ายเส้นทางและโซนพื้นที่ที่ใช้เป็นกรอบจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ รถรับส่งสาธารณะ ตำรวจท่องเที่ยว เว็บไซต์ให้ข้อมูล เป็นต้น เช่นเดียวกันกับผังแม่บทในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ผังภาพด้านล่างเป็นตัวอย่างข้อเสนอแนะผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในอำเภออู่ทอง

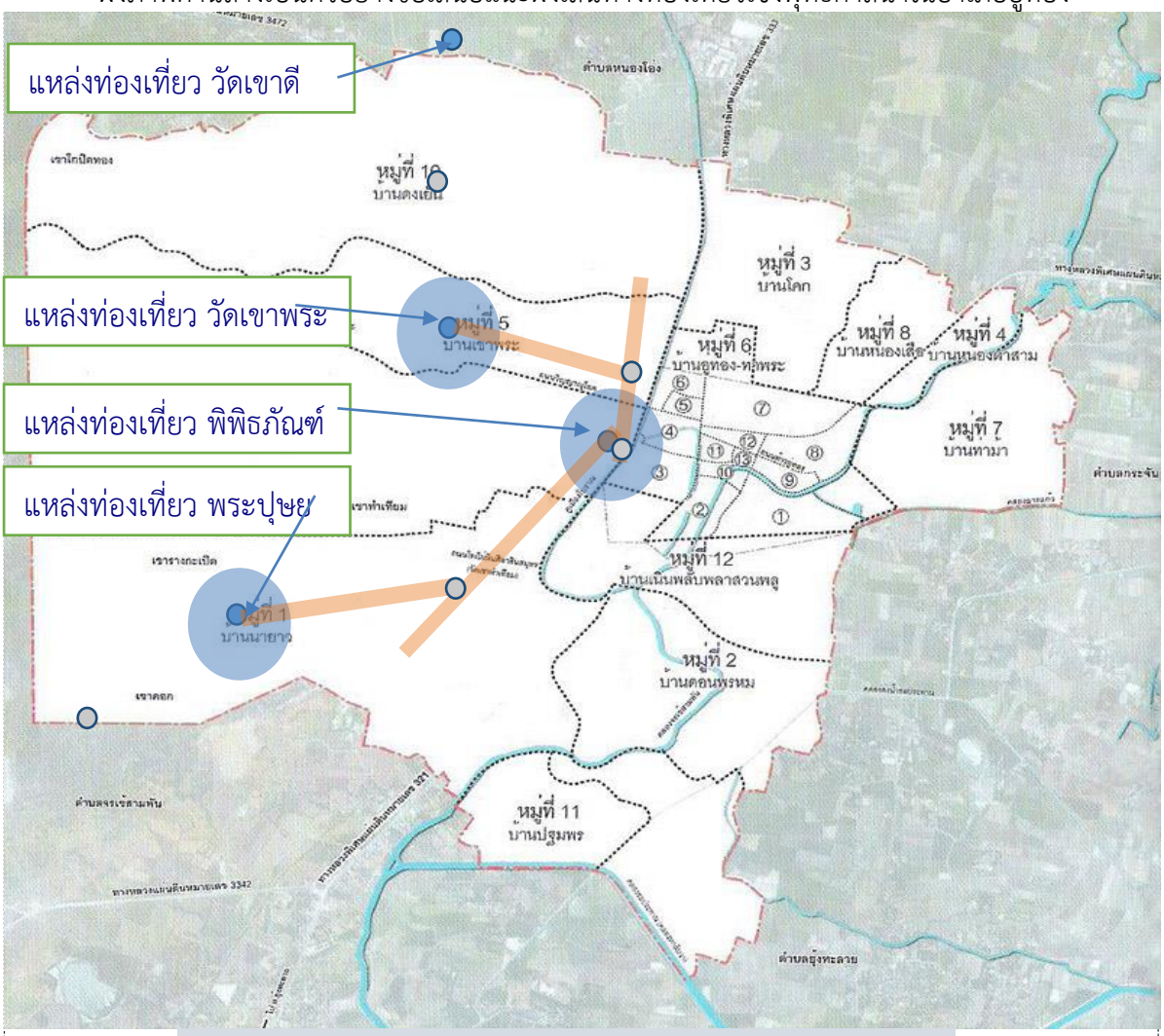

ผังภาพ 3 ผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในอำเภออู่ทอง

4) ข้อเสนอแนะเรื่องการสืบค้นและเผยแพร่

จากผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่ทราบว่า แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในเส้นทางตามรอยพระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับพุทธสถานในประเทศศรีลังกาและอินเดีย และไม่ทันคิดว่ามีพระบรมธาตุประดิษฐานอยู่ในเมืองโบราณอู่ทอง และวัดพระศรีรัตนมหาธาตุในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดสุพรรณบุรีควรให้มีระบบการสืบค้นและเผยแพร่เรื่องราวเชิงพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้นักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน จังหวัดสุพรรณบุรีสามารถสร้างตลาดใหม่ โดยนำเสนอสถานที่สำคัญในเส้นทางตามรอยพุทธศาสนากับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่สนใจเรื่องนี้ โดยไม่จำกัดเฉพาะคนไทยหากรวมถึงนักท่องเที่ยวคนต่างประเทศ ซึ่งก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดเส้นทางและกิจกรรมใหม่ๆ

คณะผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาเพื่อการสืบคืนเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทุกด้าน จากนั้นจึงเผยแพร่ข้อความหรือประเด็นสำคัญ (Key Message) ที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยให้มีความเชื่อมโยงกับข้อมูลผลการสำรวจ ใน 4 ประเด็นดังนี้ 1. จังหวัดสุพรรณบุรีเคยเป็นบ้านเมืองโบราณสำคัญในสมัยทวารวดีและสมัยอยุธยา 2. จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นบ้านเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมาก่อน นับเป็นชุมทางหลัก ในเส้นทางตามรอยพระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับเส้นทางฯ ในอินเดีย ศรีลังกา พม่า ลาว กัมพูชา และอินโดนีเซีย 3. ในสมัยทวารวดีและสมัยอยุธยาได้เคยมีพระสงฆ์สาวกได้นำพระบรมธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้ในเมืองโบราณ เช่น เมืองโบราณอู่ทอง เมืองเก่าสุพรรณบุรี 4. พระสงฆ์ในสมัยทวารวดีและสมัยอยุธยาได้เคยเผยแพร่พระธรรมคำสอนแก่ผู้คนที่อยู่อาศัยในเมืองโบราณ ยกตัวอย่างเช่น คาถาเยธัมมาที่พบในจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีควรสืบค้นและเผยแพร่เรื่องราวดังกล่าวควบคู่งานจัดทำผังแม่บทที่นำเสนอไปข้างต้น โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีหลายฝ่ายเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่เน้นสร้างการรับรู้และเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

บรรณานุกรม

คีรีบูน จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2547). **โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น :การเรียนรู้กระบวนการเสริมศักยภาพการวิจัยชุมชนในพื้นที่อำเภอหว้านใหญ่และอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร**. กรุงเทพฯ : สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กระทรวงวัฒนธรรม.

ไชยยศ จันทราทิตย์. (2550). **แนวคิดและรูปแบบการสร้างองค์กรเครือข่ายหรือองค์กรภาคประชาชนในบริบทศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในประเทศไทยกรณีศึกษาภาคเหนือภาคกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้.**

ชุมพล พืชพันธุ์ไพศาล. (2557). **การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเลนและเทศบาลตำบลบางกระสั้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ประพันธ์พงษ์ ชิณพงษ์. (2554). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชนของชุมชนคลองรางจระเข้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พงศ์เดช ไชยคุตร. (2548). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขสภาพการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมและสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ : สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กระทรวงวัฒนธรรม.

พันทิพา มาลา และลำยอง ปลั่งกลาง. (2558). **แนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุนชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ชุมชนอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ภัทราพร จันตะนี. (2556). **การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ยิ่งยง เทาประเสริฐ และคณะ. (2547)**. การศึกษาพัฒนาแนวทางความพร้อมในการบริหารจัดการวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.** กรุงเทพฯ : สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กระทรวงวัฒนธรรม.

ลำยอง ปลั่งกลาง. (2558). **การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วิภาพรรณ ดาราฉาย. (2556) **การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีศักร์ วัลลิโภดม. (2550). **ประวัติศาสตร์ โบราณคดี : เมืองอู่ทอง.** สำนักพิมพ์เมืองโบราณ

สำนักศิลปากรที่ 2 กรมศิลปากร. (2545). **ผลการดำเนินงานทางโบราณคดีกำแพงเมืองโบราณสุพรรณบุรี วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สุพรรณบุรี**.

สำนักศิลปากรที่ 2 กรมศิลปากร. (2546). **พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี**.

สำนักศิลปากรที่ 2 กรมศิลปากร. (2550). **พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อู่ทอง และเรื่องราวสุวรรณภูมิ.**

สืบวงศ์ กาฬวงศ์. (2560). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดการน้ำเสียคลองบางตลาด จังหวัดนนทบุรี.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

อารีรัตน์ คูณดี. (2549). **ความเป็นไปได้ในการเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเขตอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาบาลีเบื้องต้นด้วยอักษรไทย-โรมัน
The development of Learning Package Pali Language For The Beginners using Thai-Romanized Alphabets

พระครูศรีอรรถศาสก์
Phrakhrusriatthasasaka
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: atthasasaka01@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 8 ตุลาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 กุมภาพันธ์ 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาบาลีเบื้องต้นด้วยอักษรไทย-โรมัน”นี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน 2) หาประสิทธิภาพชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน ใหมีประสิทธิภาพตามเกณฑ 80/80 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกอนและหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผูเรียนหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน กลุมตัวอยางที่ใชในการวิจัย ไดแกพระนิสิต ปริญญาตรีชั้นปที่ 1 วิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 รูป ไดมาดวยวิธีการสุมแบบกลุม ผลการวิจัย พบวา ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของพระนิสิตปริญญาตรีปที่ 1 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกวาคะแนนเฉลี่ยกอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ4) ผลการวัดระดับความพึงพอใจของพระนิสิตในการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน อยูในระดับมาก เฉลี่ย 4.14 คาสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทากับ 0.11

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุดการเรียนรู, ภาษาบาลี, อักษรไทย-อักษรโรมัน

ABSTRACT

This research is experimental research. The goal is to: 1) develop a set of basic Pali learning with Thai -Roman alphabet 2) to find the efficiency of the initial Pali learning to set with Thai -Roman alphabet to be effective according to the criteria 80/80 3) compare the learning achievement before And after studying with the initial Pali Learning Kit with Thai - Roman alphabet and 4) studying the satisfaction of the learners after studying with the learning package Introduction to Pali with Thai - Roman characters Sample group used in research including student’s 1st-year bachelor degree,Suphanburisrisuwannapum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suphanburi Province, 15 images were obtained by group random sampling. The results of the research were as follows after

learning of the undergraduate students in the first year, the average score after the study was higher. Than the average score before studying at the statistical significance level of .05 and 4). Measure the level of satisfaction of the students in learning with the Pali learning to set with the Thai / Roman alphabet at a high level, average 4.14, standard Deviation equal to 0.11.

Keywords: Development, Package learning, Pali language, Thai/ Romanized Alphabet

1. บทนำ

ภาษาเปนมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย เราใชภาษาในการสื่อสาร ถายทอดความรูความเขาใจซึ่งกันและกัน ชนชาติที่มีความเจริญเปนปกแผนมาชานานยอมมีภาษาเปนของตนเอง มีกระบวนการศึกษาสืบทอดจากรุนสูรุนตามลำดับ มีการจัดระบบในการใชภาษาที่เปนเอกลักษณของตน เปนที่ประจักษวา ผูที่มีความรูความสามารถในการใชภาษาจะเปนผูที่ไดเปรียบและมักจะประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะสามารถใชภาษาในการถายทอดความรู ความคิดดวยการพูดหรือเขียนรวมถึงผูที่มีความสามารถในการฟงหรือในการอานก็จะเปนผูที่มีความรอบรูในศิลปะวิชาการในแขนงตางๆ อยางกวางขวางยิ่งขึ้น อันจะยังประโยชนใหการประกอบอาชีพหรือการทำกิจการงานตางๆ ของคนเหลานั้นไดรับความสำเร็จ เมื่อชนชาติใดชาติหนึ่งเขามาเกี่ยวของกับชนชาติอื่นๆ การหยิบยืมภาษากันยอมจะมีเกิดขึ้นเสมอ ภาษาที่ใชสื่อสารกันอยูยอมมีการปะปนหรือแลกเปลี่ยนกับภาษาอื่นๆ เปน ธรรมดา ดวยเหตุทุกวัฒนธรรมทางภาษายอมมีการแลกเปลี่ยนถายเทไปมาระหวางภาษาดวยกัน เชนเดียวกันกับประเทศไทยไดมีการติดตอสัมพันธกับประเทศอินเดียมากอนยุคประวัติศาสตร (สุธิวงศ พงศไพบูลย์, 2526) จากหลักฐานเกี่ยวกับการใชตัวอักษรในเมืองไทยนั้นสามารถหาดูไดจากศิลาจารึกจำนวน 200 กวาหลักและแผน ภาษาที่ใชจารึกมีทั้งภาษาสันสกฤต ภาษามคธ ภาษามอญ ภาษาเขมร สวนจารึกของพอขุนรามคำแหงมหาราชเปนหลักแรกที่ใชภาษาไทย (เสนีย ปราโมช.2508)

ปจจุบัน คนไทยก็ยอมรับและนำมาใชเปนภาษาพูดและภาษาเขียนกันทุกวันจนคุนชินและรูสึกเปนปกติ ผนวกกับความกาวหนาทางดานวิชาการ ดานการติดตอสื่อสาร และดานการศึกษารวมทั้งเทคโนโลยีตางๆ มีความกาวหนาเจริญรุงเรืองอยางแพรหลาย มีชาวพุทธหรือองคกรการกุศลหลายแหงไดนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจาไปเผยแผผานสื่อใหม (New Media) ไปทั่วโลก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกลาเจาอยูหัว ไดทรงพระราชนิพนธบทความชื่อ “The Romanization of Siamese Words” ลงพิมพในวารสารของสยามสมาคม โดยพระองคมีพระราชประสงคจะใหมีการเขียนอักษรไทยใหเปนอักษรโรมันที่มีระบบไมใชตางคนตางเขียน และทรงเห็นวาการเขียนตามรูปศัพทเดิมที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤตตามแบบของชาวตะวันออก (Orientalist) นั้นจะเปนประโยชนอยางยิ่ง เพราะทำใหรูที่มาของคำนั้น ๆ และทุก ๆ ประเทศก็สามารถเขาใจคำนั้น ๆ ได เชนคำวา “ราชา” เขียนเปนอักษรโรมันวา “RAJA” ไมวาจะเปน พมา ลาว เขมร หรือไทย ก็จะเขาใจตรงกันแมจะออกเสียงตางกันก็ตาม พระองคไมทรงเห็นดวยกับการสะกดตามแบบใชสัทอักษร(Phonetic Transcription) อันเปนการถายทอดตามเสียงที่ไดยิน ซึ่งมีขอเสียคือถาไดยินตางกันก็จะสะกดตางกันไป (Vajiravudh, King, 1912) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเปนสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูงในรูปแบบมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาดานพระพุทธศาสนาเปนหลัก ไดกำหนดใหมีการเรียนการสอนบาลีเปนวิชาแกนพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคณะสังคมศาสตรใหจัดการเรียนการสอนแกนิสิตทุกรูป/คนที่เขาเรียนในระดับปริญญาตรี รหัส 000-145 ชื่อวิชาวิชาบาลีไวยากรณ จำนวน 2 หนวยกิต เพื่อใหมีความรูความเขาใจในหลักเบื้องตนของภาษาบาลี นอกจากนี้ยังพบวากระทรวงศึกษาธิการก็จัดใหมีหลักสูตรวิชาเรียนเพิ่มเติมกลุมวิชาธรรมะ พุทธประวัติ วินัย และภาษาบาลี ใน

ระดับมัธยมศึกษาตอนตน และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ผูวิจัยไดตระหนักถึงปญหาดังกลาว จึงมีความตองการที่จะมุงใหนิสิตเขียน-อานภาษาบาลีเบื้องตนไดถูกตอง และสามารถใชอักษรโรมันเขียนชื่อ ฉายาไดถูกตอง จึงไดพัฒนาสื่อชุดการเรียนรูขึ้นโดยใชกระบวนการเรียนการสอนแบบถอดอักษรไทยเปนอักษรโรมันดวยการถายทอดเสียงแบบภาษาบาลีตามประกาศของราชบัณฑิตยสถาน 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) เพราะในกระบวนการเรียนการสอนนั้น สื่อการเรียนการสอนเปนทรัพยากรหนึ่งที่นำมาใชในระบบการเรียนการสอน เพื่อใหผูเรียนไดรับความรู้มากที่สุดในเวลาประหยัดที่สุด (นิพนธ์ ศุขปรีดี, 2519)

ดวยเหตุดังกลาวขางตนนี้ จึงทำใหผูวิจัยสนใจ ที่จะพัฒนาชุดการเรียนรูภาษาบาลีดวยอักษรไทย/โรมัน เปนการสงเสริมทักษะการอานและการเขียน โดยใชหลักเกณฑการถอดอักษรไทยเปนอักษรโรมันแบบถายเสียงของระบบราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเปนระบบที่เปนทางการมากที่สุดในขณะนี้ เพื่อเพิ่มพูนทักษะการเขียนการอานภาษาบาลี และอักษรโรมัน อันจะสงผลตอการพัฒนาทักษะชีวิตของนิสิตในการเขาสูการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไดอยางบริบูรณ์

2. วัตถุประสงคของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน ใหมีประสิทธิภาพตามเกณฑ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกอนและหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผูเรียนหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน

3. ปญหาการวิจัย

1. ชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน มีคุณภาพและประสิทธิภาพเปนอยางไร
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกอนและหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน แตกตางกันอยางไร
3. ผูเรียนมีความพึงพอใจหลังจากการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมันในระดับใด

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เปนการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อใหผลการวิจัยไปตามวัตถุประสงคของการวิจัยจึงไดกำหนดขอบเขตการวิจัยไว ดังนี้

1. ขอบเขตดานพื้นที่

พื้นที่ที่ใชวิจัยในครั้งนี้ไดแก วิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ คณะสังคมศาสตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ขอบเขตดานเนื้อหา

1) ผูวิจัย ไดเลือกระบบของราชบัณฑิตสถาน (หลักเกณฑการถอดอักษรไทยเปนอักษรโรมันแบบถายเสียง) ซึ่งเปนระบบที่ใชเขียนชื่อภูมิศาสตร และชื่อสถานที่ราชการ เพียงระบบเดียว

2) ผูวิจัยนำอักษรโรมันตามระบบของราชบัณฑิตสถาน(ฉบับทั่วไป) มาเปนตนแบบในการเขียนพยัญชนะตน (Initial Consonant) สระ (Vowel) และตัวสะกด (Final Consonant) ในภาษาไทย ตามรูปแบบของภาษาบาลี

3) ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะเรื่อง การเขียน – อาน ภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน เฉพาะ พยัญชนะตน สระ และตัวสะกด เทานั้น

4) ชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน ประกอบดวย

ชุดการเรียนรูที่ 1 เรื่อง ประวัติภาษาบาลี

ชุดการเรียนรูที่ 2 เรื่อง สระและพยัญชนะในภาษาบาลี

ชุดการเรียนรูที่ 3 เรื่อง ฐาปกรณ-ปยตนะ

ชุดการเรียนรูที่ 4 เรื่อง ประวัติความเปนมาของอักษรโรมันในภาษาไทย

ชุดการเรียนรูที่ 5 เรื่อง ประวัติความเปนมาของพยัญชนะไทย

ชุดการเรียนรูที่ 6 เรื่อง การถายเสียงอักษรไทยเปนโรมัน

ชุดการเรียนรูที่ 7 เรื่อง เทียบอักษรไทยเปนอักษรโรมันแบบภาษาบาลีตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน 2542

3. ขอบเขตดานตัวแปร

1) ตัวแปรตน ไดแก การเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน

2) ตัวแปรตาม ไดแก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตและความพึงพอใจของนิสิตที่มีตอชุดการเรียนรูภาษาบาลีดวยอักษรไทย-โรมัน

4. ขอบเขตดานประชากร

1) ประชากร

ประชากรที่ใชในการวิจัยครั้งนี้เปนนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1 ปการศึกษา 2561 ณ วิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 หองเรียน จำนวนนิสิต 274 รูป/คน

2) กลุมตัวอยาง

กลุมตัวอยางที่ใชในการวิจัยครั้งนี้เปน พระนิสิตวิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กำลังเรียนระดับปริญญาตรีชั้นปที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปการศึกษา 2561 จำนวน 1 หองเรียน จำนวนนิสิต 15 รูป

5. ขอบเขตดานระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการเปน 2 ระยะ

1) ระยะการหาคุณภาพชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน จากผูเชี่ยวชาญ และการหารประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพชุดการเรียนรูกับกลุมทดลองที่ไมใชกลุมตัวอยาง ดำเนินการทดลองที่สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ที่วัดสวนหงส อำเภอบางปลามา จังหวัดสุพรรณบุรี ใชเวลา 8 สัปดาห

2) ระยะการทดลองกับกลุมตัวอยาง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับพระนิสิตปริญญาตรีปที่ 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปการศึกษา 2561 ใชระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 16 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาหละ 2 คาบ รวมเปนเวลา 8 สัปดาห

6. ขอบเขตการพัฒนาชุดการเรียนรูภาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน แบงเปน 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ ประกอบดวย

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการ รวมทั้งจิตวิทยา จัดทำชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน หาคุณภาพชุดการเรียนรู

ขั้นที่ 2 ทำการวิเคราะหหาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการ

ขั้นที่ 1 นำชุดการเรียนรูไปทดลองกับกลุมผูเรียนที่เปนกลุมทดลองจำนวน 3 ครั้ง

ขั้นที่ 2 วิเคราะหผลการทดลองกับกลุมทดลอง

ขั้นที่ 3 นำชุดการเรียนรูที่พัฒนาแลวไปทดลองใชกับกลุมตัวอยาง

ระยะที่ 3 ระยะวิเคราะหและประเมินผล

ขั้นที่ 1 ประเมินผลการทดลองกับกลุมตัวอยาง

ระยะที่ 4 ระยะสรุปผลและนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงคการวิจัยและนำเสนอองคความรูที่ไดจากการวิจัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู หมายถึง ชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน เปนสื่อการเรียนการสอนที่ผูวิจัยสรางขึ้น เพื่อใชในการเรียนเสริมทักษะการอาน-เขียน ในการเรียนวิชาบาลีไวยากรณสำหรับนิสิตปริญญาตรี ประกอบไปดวย สื่อประสมที่มีสื่อการเรียนการสอน ไดแก ใบความรู บทปฏิบัติการ ใบงาน สื่อมัลติมีเดีย แบบประเมินกอน-หลังการเรียน จำนวน 7 ชุด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนิสิตที่เปนกลุมตัวอยางในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน ซึ่งผูวิจัยสรางขึ้น

นิสิต หมายถึง ผูเรียนที่กำลังศึกษาปริญญาตรีชั้นปที่ 1 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธของวิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช จังหวัดสุพรรณบุรี

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรูสึกที่มีตอการเรียนการสอน ดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน สำหรับครู

ภาษาบาลี หมายถึง การกำหนดเสียงสระ 8 เสียง และเสียงพยัญชนะ 33 เสียงในรูปแบบพยัญชนะและสระในภาษาไทย

อักษรไทย หมายถึง การนำพยัญชนะ-สระภาษาไทยมาเปนหลักในการกำหนดอักษรโรมันเขียนแทนอักษรไทย เชน ก. เขียนแทนอักษรโรมัน ดวย “k”เปนตน

อักษรโรมัน หมายถึง อักษรที่ใชเขียนภาษาลาติน ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน และภาษาในตระกูลอินโด-ยุโรป

การอาน หมายถึง การที่นิสิตสามารถเปลงเสียงวาตามภาษาบาลี ตามตัวอักษรไทย-โรมัน และเขาใจความหมาย สาระได

การเขียน หมายถึง การที่นิสิตสามารถขีดเปนลายลักษณใหเปนตัวหนังสือหรือเลขเปนภาษาบาลีดวยอักษรไทย-โรมัน

ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู หมายถึง ผลการใชชุดการเรียนรูระหวางเรียนและหลังเรียนได ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน ตามเกณฑมาตรฐาน 80/80

เกณฑมาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑที่ผูวิจัยใชเปนมาตรฐานในการพิจารณาหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนน เกณฑเฉลี่ยรอยละที่ไดจากการทำกิจกรรมระหวางเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนน เกณฑเฉลี่ยรอยละที่ไดจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนดวยชุดการเรียนรู

คุณภาพชุดการเรียนรู หมายถึง ผลการประเมินชุดการเรียนรูโดยผูเชี่ยวชาญจากแบบประเมิน 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมนอย และเหมาะสมนอยที่สุด

6. สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีปที่ 1 วิทยาลัยสงฆสุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เรียนโดยใชชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน หลังเรียนสูงกวากอนการเรียน

7. ประโยชนที่ไดรับจากการวิจัย

1. พระนิสิตระดับปริญญาตรีปที่ 1 มีทักษะการเขียน-อาน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นภายหลังจากที่ไดเรียนรูผานชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมันอยางมีประสิทธิภาพ

2. พระนิสิตระดับปริญญาตรีปที่ 1 มีความพึงพอใจและเจตคติที่ดีตอรายวิชา 000-145 วิชาบาลีไวยากรณ อยูในระดับมาก8

3. ผลการวิจัยนี้จะใหประโยชนตอคณะสังคมศาสตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไดมีชุดการสอนวิชาแกนพระพุทธศาสนา เปนคูมือในการเรียนวิชาบาลีไวยากรณ ระดับปริญญาตรี

แผนผังการแสดงขั้นตอนการทดลองใชชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน

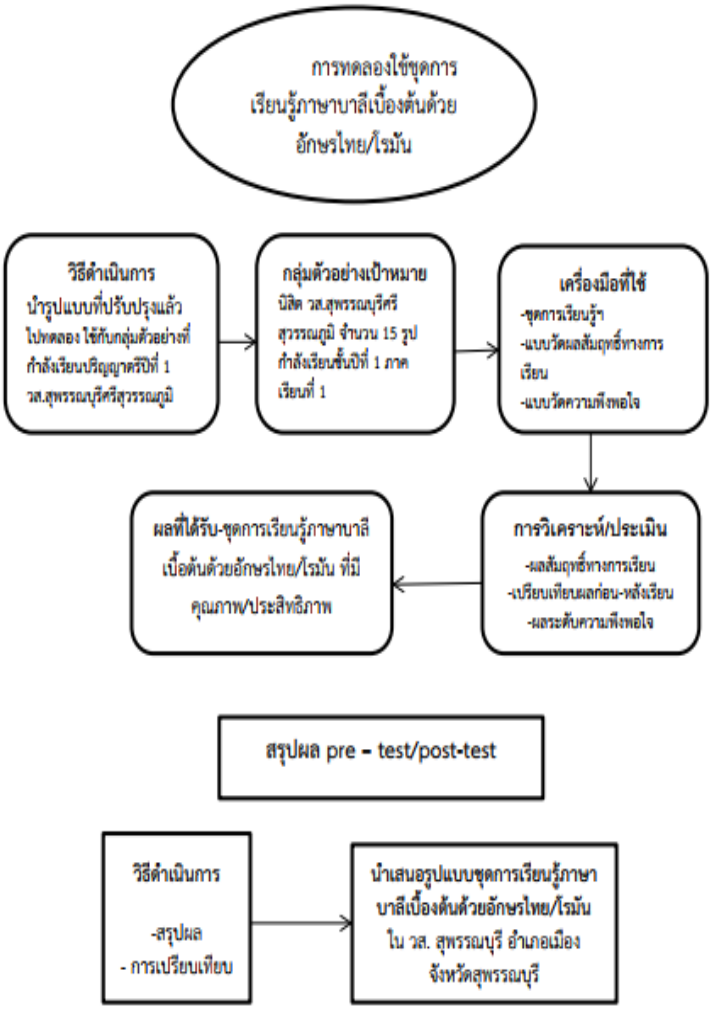

8. ทบทวนวรรณกรรม

ประวัติความเปนมาของภาษาบาลี ไดกลาวถึง ประวัติความเปนมาของภาษาบาลีวา เมื่อประมาณ 2,500ปกอนคริสตกาล ชนชาติอารยันไดอพยพเขามาตั้งถิ่นฐานในประเทศอินเดียแถบลุมน้ำสินธุ โดยเขามาจากดินแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย เชื่อกันวาอารยันเหลานั้นมาจากดินแดนที่เปนประเทศเปอรเซีย หรืออิหรานในปจจุบัน เนื่องจากคำ"อารยัน" (Arayan) และ "อิหราน" (Iran) เปนศัพทเดียวกัน เมื่ออพยพมาอยูในอินเดียแลว นักประวัติศาสตรจึงเรียกอารยันเหลานี้วา "อารยันอินเดีย" หรือ Indo-Arayan เพื่อแยกความแตกตางดานถิ่นฐาน แตยังคงมีความสัมพันธโดยสายเลือดกับอารยันกลุมอื่น ๆ ที่กระจัดกระจายอยูทั่วโลก เชน อังกฤษ เยอรมนี กรีก อิตาลี โปแลนด โรมาเนียและอิหราน เปนตน หลักฐานที่เห็นเดนชัด คือ ความสัมพันธในดานภาษาที่ยังคงมีใหเห็นอยูจนปจจุบัน ภาษาของชาวอารยันทั้งมวลจัดอยูในตระกูลภาษามีวิภัตติปจจัย สาขาอินเดีย-ยุโรป (Indo-Europeans) ซึ่งแบงผูใชภาษาออกเปน 2 สาย คือ สายที่อยูในประเทศอินเดีย และสายที่อยูในทวีปยุโรป ต่อมาในสมัยกลางของอินเดีย เมื่อราชวงศโมกุลเรืองอำนาจนับถือศาสนาอิสลามเปนศาสนาประจำชาติ ศาสนาพราหมณและศาสนาพุทธก็เริ่มคลี่คลายออกจากประเทศอินเดียไปสูประเทศใกลเคียงโดยศาสนาพราหมณ ซึ่งวิวัฒนาการเปนศาสนาฮินดูในกาลตอมา และศาสนาพุทธนิกายหีนยานขยายตัวลงมาทางใตสูประเทศลังกา และประเทศทางฝงทะเลตะวันออกเฉียงใตของทวีปเอเชียสวนพุทธศาสนานิกายมหายานขยายตัวขึ้นไปทางตอนเหนือสูประเทศทิเบต จีน ญี่ปุน และเวียดนาม ตามลำดับ เมื่อศาสนาเขามาสูดินแดนทางแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต ผลพลอยไดที่ติดมากับศาสนาก็คือภาษาและวัฒนธรรมของชาวอินเดีย ดังจะเห็นไดจากลักษณะการปกครองที่มีปุโรหิตเปนที่ปรึกษาของพระเจาแผนดิน และพิธีกรรมความเชื่อตาง ๆ เชน การรดน้ำ การทำขวัญเดือน การโกนจุกฯลฯ **(**สุภาพร มากแจง, 2535)

ประวัติการนำอักษรโรมันเขามาในภาษาไทย ในช่วงศตวรรษที่ 17 คณะนักสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสไดคิดวิธีการถายทอดการออกเสียงที่ถูกตองขึ้น ลาลูบร (La Loubere) เอกอัคราชทูตของพระเจาหลุยสที่ 14 ไดนำเอาวิธีสะกดคำในภาษาไทยดวยอักษรโรมันตามแบบของคณะนักสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสมาเขียนในบทความ มีตัวอยางคำและวลีตาง ๆ เชน SAPAROT = สับปะรด GLOUEY = กลวย CA-NOUN = ขนุน และ KIN LEOU REU = กินแลวหรือ เปนตน (Griswold A.B., 1960) เพราะ“การกำหนดอักษรโรมันในภาษาไทย จึงไดเขียนบทความชื่อ "Some Suggestions for Fomanizing Siamese" มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของสระซึ่งเห็นควรยึดตามเสียงสระในภาษาอิตาเลียนเพราะมีเสียงใกลเคียงกับเสียงสระในภาษาไทยมากที่สุด การใชเครื่องหมายเพื่อใหรูวาสระนั้น เปนสระเสียงสั้น จะทำใหผูอานแยกแยะเสียงที่ตางจากสระเสียงยาวและควรมีเครื่องหมายวรรณยุกตแสดงความแตกตางของพยางคตาง ๆดวย ตอมาใน พ.ศ.2450 แฟรงค เฟอเทอ ก็ยังไดเขียนบทความชื่อ " The Romanizing of Siamese"เพื่อเสนอแนวทางกำหนดอักษรโรมันในภาษาไทยตามที่คณะนักสอนศาสนาโรมันคาธอลิค เสนอโดยเปรียบเทียบใหเห็นถึงพยัญชนะตน ทั้งที่มีในภาษาไทยและอังกฤษ ซึ่งออกเสียงเหมือนกัน จึงไมเกิดปญหาในการกำหนดอักษรโรมันในภาษาไทย เชน พยัญชนะ b d t l m n r s w และ y แตเรื่องที่จะทำใหเกิดปญหาในการเขียนและอานคือเสียงพยัญชนะตน k p t c เพราะสามารถออกเสียงไดทั้งเสียงหยุด (stop) เปน / k / / p / t / และ / c / และเสียงเปนเสียงที่มีกลุมลมออกมาดวย(aspirated) เปน /k^h/ p^h / / t^h / และ / c^h / (Frankfurter, O.1906)

ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกลาเจาอยูหัวไดพระราชทานนามสกุลใหแกคนไทย เมื่อพ.ศ.2465 -2468 พระองคทรงเล็งเห็นความสำคัญของคนไทยที่ตอไปภายหนา มีความจำเปนที่จะตองมีกิจการติดตอกับชาวตางประเทศมากขึ้น จึงไดทรงเขียนชื่อสกุล เปนอักษรโรมันกำกับไวดวย และชื่อสกุลที่ทรงพระราชทาน สวนใหญมีรูปศัพทมาจากภาษาบาลี - สันสกฤต ดังนั้นพระองคจึงทรงกำหนดใหเขียนอักษรโรมัน

ตามแบบยึดรูปศัพทเดิม แตก็ทรงใหความเห็นวา ถาคำใดเปนคำไทยแทก็ใหเขียนตางกันออกไป (Vajiravudh, King, 1912)

องคประกอบของชุดการสอน ประกอบดวยสื่อประสมในรูปของวัสดุ อุปกรณและวิธีการสอนตั้งแตสองอยางขึ้นไป บูรณาการโดยใชวิธีการจัดระบบเพื่อใหชุดการสอนแตละชุดมีประสิทธิภาพและมีความสมบูรณเบ็ดเสร็จไปในตัวเอง แตมีความสัมพันธระหวางหนวยและเนื้อหาที่จัดระบบไวแลว ชุดการสอนอาจอยูในแฟมหรือกลอง และการใชชุดการสอนจึงควรมีหองจัดไวพิเศษ เรียกวา "หองเรียนรายบุคคล หรือ หองเรียนแบบโปรแกรม" ชุดการสอนจะมีลักษณะอยางไรและประกอบดวยสื่อใดบาง ขึ้นอยูกับวัตถุประสงคของการใชอาจใชสิ่งที่มีราคาแพง เชน ระบบบันทึกภาพ ฟลม สไลด หรือสิ่งที่มีราคาถูก เชน วัสดุ กราฟฟก รูปภาพตาง ๆ และใบไมใบหญาที่สามารถหาไดในทองถิ่น มีนักการศึกษาจำแนกชุดการสอน ดังนี้

ชัยยงค พรหมวงศ (2523) ไดจำแนกองคประกอบของชุดการสอนไว 4 สวน ดังนี้ 1. คูมือ สำหรับครูผูใชชุดการสอน หรือผูเรียนจากชุดการสอน 2. คำสั่ง หรือมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนใหนักเรียน 3. เนื้อหาสาระและสื่อ โดยจัดใหอยูในรูปของสื่อการสอนแบบประสมและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุมและรายบุคคลตามวัตถุประสงคเชิงพฤติกรรม 4. การประเมินผล เปนการประเมินของกระบวนการไดแก แบบฝกหัด รายงานคนควาและผลการเรียนรูในรูปแบบของแบบทดสอบตาง ๆ

กัลยวรรธน ฉันทจิตปรีชา (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง การสรางคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1 ผลการวิจัยพบวา 1) ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.97/80.11 2) จำนวนนักเรียนรอยละ 89.47 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผานเกณฑ รอยละ70 อยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1 ที่ไดรับการสอนโดยชุดการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกวากอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

พระมหาอภิพงค ภูริวฑฺโน (คำหงษา) (2561) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบวา 1). ผลการพัฒนาชุดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑมาตรฐาน (E1) 87.61/(E2) 84.95 ซึ่งสูงกวาเกณฑปกติ 80/80 ที่ตั้งไว 2).ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมมีความพึงพอใจอยูในระดับมาก 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใชชุดการเรียนรูฯมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรูอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยกอนการใชเทากับ 26 หลังการใชเทากับ 34 อยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไวระดับ .05 และคาเฉลี่ยรอยละหลังการใชชุดการเรียนรูเทากับ 84.95 สูงกวาเกณฑที่คาดหวังไว คือรอยละ 80

9. การวิเคราะหขอมูล

ผูวิจัยทำการวิเคราะหขอมูลตามกรอบของวัตถุประสงคการวิจัย ดังนี้

1. คาคุณภาพของชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน วิเคราะหขอมูลดวยคาเฉลี่ย คาเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑในการยอมรับวาชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวย 151 อักษรไทย-โรมัน ที่สรางขึ้นมีคุณภาพ ผูวิจัยกำหนดใหมีคาเฉลี่ยตั้งแต 3.51 ขึ้นไป

2. คาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมันตามเกณฑมาตรฐาน 80/80 วิเคราะหขอมูลดวยสูตร E1/E2

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรูระหวางกอนและหลังไดรับการจัดการเรียนรูดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน ใชคา t-test (Dependent Samples)

4. วิเคราะหความพึงพอใจของพระนิสิตที่มีตอชุดการเรียนภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน วิเคราะหขอมูลดวยคาเฉลี่ย คาเบี่ยงเบนมาตรฐาน

10. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจังเชิงทดลองสรุปไดดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน จากผูเชี่ยวชาญมีคุณภาพโดยรวมในระดับเหมาะสมมาก โดยมีคาเฉลี่ย 4.40. สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .0.48

2. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน จำนวน 7 ชุดที่ผูวิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเฉลี่ย 83.19/84.76..ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑเปาหมาย

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของพระนิสิตปริญญาตรี ชั้นปที่ 1 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกวาคะแนนเฉลี่ยกอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวัดระดับความพึงพอใจของพระนิสิตในการเรียนดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย/โรมัน อยูในระดับมาก เฉลี่ย 4.14 คาสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เทากับ 0.11

11. อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำใหชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน เมื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาตามเนื้อหาสาระทั้ง 7 ชุด สามารถทำใหผูเรียนมีพัฒนาการดานความรูความเขาใจในเรื่องดังกลาวเพิ่มมากขึ้นและจากผลการวิจัยดังกลาว ผูวิจัยจะอภิปรายสาเหตุที่ทำใหการวิจัยครั้งนี้เปนไปตามสมมุติฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสรางชุดการเรียนรูภาษาบาลีดวยอักษรไทย/โรมันในครั้งนี้เปนการเสริมสรางทักษะในการอานการเขียนทั้งภาษาบาลี ผานอักษรไทยและอักษรโรมัน ซึ่งไดสรางขึ้นตามหลักวิชาการ โดยคำนึงถึงความแตกตางระหวางบุคคล ยึดผูเรียนเปนศูนยกลาง ใชกระบวนการเรียนการสอนที่เนนกระบวนการกลุม เลือกใชสื่อการสอนหลากหลายที่สัมพันธกัน สรางรูปแบบอักษรที่สวยงาม สะดุดตา มีรูปภาพประกอบ ฝกการเขียนชื่อตนเอง ชื่อจังหวัด ใชสื่อมัลติมีเดียสรางความเราใจ เชน การนำรายงานการวิจัยของ ศนิชา อิงพลังษีกุล (2547, บทคัดยอ) มาใหพระนิสิตไดศึกษาลักษณะการใชภาษาคาราโอเกะและทัศนคติตอการใชภาษาคาราโอเกะ จากเนื้อเพลงคาราโอเกะแกรมมี่โกลด ซีรี่ ชุดที่ 1 – 10 เพื่อวิเคราะหวาภาษาคาราโอเกะใชหลักเกณฑใดในการถายทอดภาษาไทยเปน อักษรโรมันและใชหลักเกณฑการถอดอักษรไทยเปนอักษรโรมันแบบถายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน เปนเครื่องมืออยางหนึ่งในการเปรียบเทียบ พบวา ภาษาคาราโอเกะมักใชวิธีการถอดเปนอักษรโรมันในลักษณะผสมผสานกันระหวางวิธีการเลียนแบบคำและเสียงภาษาอังกฤษกับวิธีการถอดอักษรไทย เปนอักษรโรมันแบบถายเสียงการสรางชุดการเรียนรูไดจัดลำดับสาระจากเรื่องงายๆ ไปสูเรื่องที่ยากขึ้นตามลำดับกับเนื้อหาในรายวิชา ดังนั้น ชุดการเรียนรูที่ผูวิจัยสรางขึ้นจึงเปนชุดการเรียนรูที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑมาตรฐาน 80/80 ซึ่งเปนไปตามเกณฑที่ผูสอนคาดหมายวา ผูเรียนจะตองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเปนที่นาพอใจ โดยนำผลเฉลี่ยของกิจกรรมระหวางเรียน และผลเฉลี่ยของผลการสอบหลังเรียนของผูเรียนทั้งหมด คือประสิทธิภาพของกระบวนการตอประสิทธิภาพของผลลัพธเฉลี่ย 83.19/84.76 ซึ่งสอดคลองกับผลการวิจัยของ พระมหาอภิพงค ภูริวฑฒโน (คำหงษา) และคณะ (2561, หน้า 28) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวราราม วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบวา ผลการพัฒนาชุดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑมาตรฐาน (E1) 87.61/(E2) 84.95 ซึ่งสูงกวาเกณฑปกติ 80/80 ที่ตั้งไว พระนิสิตที่เรียนโดยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกวาคะแนนเฉลี่ยกอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคลองกับผลการวิจัยของ กัลยวรรธน ฉันทจิตปรีชา (2560, หน้า 899).ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง การสรางคำในภาษาไทย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1ผลการวิจัยพบวา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1 ที่ไดรับการสอนโดยชุดการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูง กวากอนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

12. ขอเสนอแนะ

1. ระดับนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำใหคนพบแนวทางการสรางชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน ผูบริหารสถานศึกษา และหัวหนาฝายวิชาการ ควรสนับสนุนและสงเสริมใหมีการจัดการเรียนการสอนดวยชุดการเรียนรูเพื่อเสริมสรางประสิทธิภาพใหผูเรียนเกิดทักษะทั้งดานพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain)และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) สามารถนำไปขยายผลสูการปฏิบัติใหเปนรูปธรรม ตอไป

2. ระดับปฏิบัติการ

1) การจัดกิจกรรมดวยชุดการเรียนรูภาษาบาลีเบื้องตนดวยอักษรไทย-โรมัน การลงมือปฏิบัติจริงในแตละตอนอาจใชเวลาในการทำงานที่แตกตางกันของแตะละกลุม ควรมีการยืดหยุนไดตามความเหมาะสม หรือยอมใหผูเรียนบางกลุมที่ไมเสร็จมาทำกิจกรรมนอกเวลา ผูสอนตองดูอยางใกลชิด

2) การจัดกิจกรรม ผูสอนจะตองกระตุนความสนใจแกผูเรียนเพื่อใหการสอนเปนไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว พรอมทั้งกระตุนผูเรียนที่เกงใหชวยเหลือสมาชิกภายในกลุม

3) ผูสอนควรชี้แจงขั้นตอนการเรียนรูใหผูเรียนทราบอยางชัดเจน เพื่อสรางโอกาสใหเกิดการเรียนอยางมีคุณภาพ

4) ผูสอนควรจัดบรรยากาศที่เอื้อตอการเรียนรูอยาสม่ำเสมอทั้ง 7 ชุด

3. ระดับการวิจัยครั้งตอไป

1) ควรมีการศึกษาพัฒนาชุดการเรียนรูในสาระวิชาชั้นอื่น ๆ

2) ควรพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีสวนรวม หรือการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสวนและการแสวงหาความรูเปนกลุม เปนตน

บรรณานุกรม

กาญจนา เกียรติประวัติ. (2523). **การวิเคราะหปฏิสัมพันธ์ในนวัตกรรมทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **เอกสารแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กัลยวรรธน ฉันทจิตปรีชา. (2560). **การพัฒนาชุดการสอนเรื่องการสรางคาในภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1.** ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค, รายงานสืบเนื่องจาก การประชุมวิชาการ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4 สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ชัยยงค พรหมวงศ. (2523). **เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เรื่อง กระบวนการสันนิเวศวิทยาการและระบบสื่อการสอน**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระมหาอภิพงค ภูริวฑฺฒโน (คำหงษา) และคณะ. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนรู เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารครุศาสตรปริทรรศนฯ** ปที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **ประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง หลักเกณฑการถายทอดเสียงอักษรไทยเปนอักษรโรมันแบบถายเสียง**. กรุงเทพฯ.

ศนิชา อิงพลังษีกุล. (2547). **ลักษณะการใชภาษาคาราโอเกะและทัศนคติตอการใชภาษาคาราโอเกะ.** วิทยานิพนธมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร**.**

เสนีย ปราโมช, ม.ร.ว. (2517). **ศิลาจารึกพอขุนรามคำแหง.** กรุงเทพฯ : ศิริมิตรการพิมพ ปาฐกถาแสดงที่สมาคมครูโรงเรียนราษฎร ณ หอประชุมคุรุสภา เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2508.

สุธิวงศ พงศไพบูลย. (2526). **บาลี-สันสกฤตที่สัมพันธกับภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุภาพร มากแจง. (2535). **ภาษาบาลี – สันสกฤตในภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพโอเดียนสโตร พิมพครั้งที่ 2.

Frankfurter, O. (1906). “Some Suggestion for Romanizing Siamese.” **Journal of the Siam Society.**

Griswold A.B. (1960). “Afterthoughts on the Romanization of Siamese.” **Journal of the Siam Society.**

Petithuguenin, P. (1912). "Method for Romanizing Siamese." **Journal of the Siam Society.**

Vajiravudh, King. (1912). “The Romanization of Siamese Word.” **Journal of the Siam Society.**

พระสงฆ์กับบทบาทในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

The Roles of Sangha in Community Development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province

พระครูสาครธรรมประสิทธิ์
Phrakhrusakhonthammaprasit
วิทยาลัยทองสุข
Thongsook College
E-mail: ntawan@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 18 พฤศจิกายน 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 เมษายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 5 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน โดยใช้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ความ เชื่อมั่น เท่ากับ 0.897 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุดของเชฟเฟ่ (Scheffe’s method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม

ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็ก และเยาวนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนาธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

คำสำคัญ : พระสงฆ์, บทบาทในการพัฒนาชุมชน, สมุทรสาคร

ABSTRACT

The study aimed 1) to study the role of Buddhist monks in the community development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province 2) to compare the roles of Buddhist monks in community development classified by their gender, age, education, profession and monthly income, and 3) to study the people's guidelines in supporting the roles of Buddhist monks in the community development. The sample size table by Krejcie & Morgan, the sample size consisted of 375 people by using simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher with reliability at 0.897. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and comparison of mean difference by pairs employing Scheffe's method with one-way analysis of variance (One way ANOVA).

Findings were as follows: 1) The role of Buddhist monks in the community development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province, in overall, was high. When each aspect being taken into consideration, it was found that aspect of social was highest mean followed by the environment, cultural and economic for public health was the lowest mean. With classification according to gender, age, educational level, occupation and monthly income, it was found that people's opinions on the role of monks in community development were at high level. 2) With regard to the comparison of the Buddhist monks' roles in the community development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province classified by gender, age, education level, occupation and income per month, people's opinions on roles on Buddhist monks in community development were not different. The people's opinions with different age, education, occupation and monthly income were the statistically significant difference at .05. 3) Regarding the guideline to promote the role of Buddhist monks in the community development in Tha Chin Subdistrict Municipality, Muang District, Samusakorn province, it was found that people suggested the role of Buddhist monks in the development on social aspect, expecting that Buddhist monks should preach and train people to unite and live together in a harmonious way, acting as a spiritual leaders and as a good model in following the Buddhist sufficiency economy, arranging the temples to be the center to support the

profession or the promotion of products. In the cultural community, Buddhist monks should train people to know about local culture and traditions for children and young people in the community in order to inherit traditions. In the public health, monks should be good models and teach Dharma to promote the healing of diseases or drugs to people in the community. With regard to the environment, Buddhist monks should be good examples of community in keeping the community clean and restoring forests and watersheds in the community.
Keywords : Sangha, Community Development, Samusakorn province

1. บทนำ

พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันมีบทบาทที่พระสงฆ์ทำได้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1) เผยแผ่ด้วยให้ปริยัติ (การศึกษา) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้พัฒนาสู่ความคิดที่สามารถพิจารณาได้เอง 2) เผยแผ่ด้วยการทำให้ดู (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างความสนใจต่อผู้พบเห็น และ 3) เผยแผ่ด้วยการมีความสุขให้ประจักษ์ (ปฏิเวธ) จนเกิดความไว้ใจในแนวทาง ส่งผลต่อการริเริ่มประพฤติปฏิบัติตาม (เบญจา มังคละพฤกษ์, 2562, หน้า 10) ส่วนพระสงฆ์ที่ออกไปแสดงบทบาทต่อชุมชนนั้น เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มบทบาท ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัด คือ เป็นผู้นำทางศีลธรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาธรรมะแก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้นๆ ล้วนเป็นการเสริมบทบาทและสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบัน ตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุกโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏชัดคือบทบาทของพระพยอม กลฺยาโณ ซึ่งท่านแสดงออกอย่างโดดเด่นใน 3 ประการ คือ 1) บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมให้สอดคล้องเหมาะสมต่อกลุ่มผู้ฟัง 2) บทบาทของผู้ปกป้องพระธรรมวินัย ด้วยการยึดรูปแบบและหลักการอย่างเคร่งครัด แต่หากมีพระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดท่านพร้อมพิสูจน์ หากพบก็เรียกร้องให้สละสมณเพศ และ 3) บทบาทผู้นำในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส ผ่านการฝึกอาชีพทั้งยังดูแลรับเลี้ยงผู้ยากไร้ ให้โอกาสเพื่อการพัฒนาตนเองจนสามารถนำไปปรับใช้ในอนาคต ดังนั้นบทบาทของท่านจึงนับว่าเป็นนักสังคมสงเคราะห์ โดยใช้วัดเป็นสถานที่เรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน(เบญจา มังคละพฤกษ์, 2552, หน้า 16) นอกจากนั้นพระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ ยังได้กล่าวถึงบทบาทหลักของพระสงฆ์ว่ามี 3 ประการ คือ 1) พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้แก่ประชาชน ด้วยการแนะนำให้ประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่โอกาส 2) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องที่ ด้วยการส่งเสริมให้มีการเรียนและสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชน และ 3) เป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การเป็นผู้นำในการทำงาน การเป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดการร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและการพัฒนา นอกจากนั้นท่านยังเป็นวิทยากรให้ความรู้และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทนั้นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้ ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัดที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่ออื่นๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง

กับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่มีความเกี่ยวพันธ์กับพระพุทธศาสนา(พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ, 2538, หน้า 60) และเพื่อตอบสนองต่อปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ควรมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านการแก้ไขและพัฒนาสังคม แต่กระนั้นพระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และเป็นผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอด้วย (พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ, 2538, หน้า 18) พระสงฆ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชนตลอดมาซึ่งเป็นกลุ่มของสังคมที่มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดกว่าคนในสังคมอื่น ๆ หรือ อาจเรียกได้ว่า เป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการของชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์ได้รับการยกขึ้นเป็นองค์กรชั้นพิเศษในกลุ่มชุมชนทั่วไป และอาจมองได้ว่าเป็นเทวบุคคลในชุมชน แม้กลุ่มชุมชนศาสนาอื่น ยังให้ความนับถือเนื่องจากเห็นข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ได้ให้กับสังคมต่าง ๆ พระสงฆ์ได้มีการสืบทอดการปฏิบัติต่อๆ กันมา แม้จะเป็นเวลานานถึง 2561 ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงปฏิบัติสม่ำเสมอในกิจต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติ กอปรกับยังได้ช่วยจรรโลงสังคมให้มีความสงบ รู้จักสร้างความดีละความชั่ว รู้จักความพอดีพองาม รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุดคือ ให้สังคมรู้จักคำว่าให้อภัยแก่กันและกันสืบมาถึงปัจจุบัน สังคมไทยและสังคมโลกต่างก็มีแนวทางพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำและปฏิบัตินาสังคมตลอดเรื่อยมา

วัดและพระสงฆ์ มีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็ง ทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลง ตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง วัด พระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกัน ขาดการส่งเสริมการให้การร่วมมือในกิจกรรมการทำนุบำรุงดูแลรักษาวัด และกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษารับรู้หลักธรรมทางศาสนาก็น้อยลง มีผลทำให้คุณธรรม จริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุ มากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดการสนใจในการศึกษาและการปฏิบัติ เพื่อเผยแผ่แก่ประชาชน มีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และ พุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟู พัฒนากำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2542, หน้า 2)

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป สำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ นั้นถือว่ามีความสำคัญต่อองค์กรพระพุทธศาสนำมาก เพราะนอกจากจะต้องปฏิบัติศาสนกิจตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระหน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายจากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้องรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในพันธกิจใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเผยแผ่ 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (ปลื้ม โชติษฐยางกูล, 2550, หน้า 293)

ผู้วิจัยในฐานะเจ้าอาวาสวัดหลังศาลประสิทธิ์ซึ่งตั้งอยู่ในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครให้ความสำคัญกับและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอ

เมือง จังหวัดสมุทรสาคร อันนำมาซึ่งความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนในเขตพื้นที่โดยพระสงฆ์มีความผูกพันกับชุมชนเป็นอย่างมากและมีบทบาทต่อการส่งเสริมกิจกรรมหลายๆ ด้านที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานของรัฐประชาชนในชุมชน และวัดได้อย่างลงตัวและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับแนวคิดและกระบวนการพัฒนาชุมชนในแง่ “กระบวนการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนา” ที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” หรือ “กลุ่มคน” โดยการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาให้กับชุมชนและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีอิสรภาพในการกำหนดวิถีชีวิต การดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติ ที่เน้นความยั่งยืนของสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เองงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์มีกับชุมชน ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และช่วยเสริมสร้างความเข้มเข็งให้กับพระศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

2.3 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

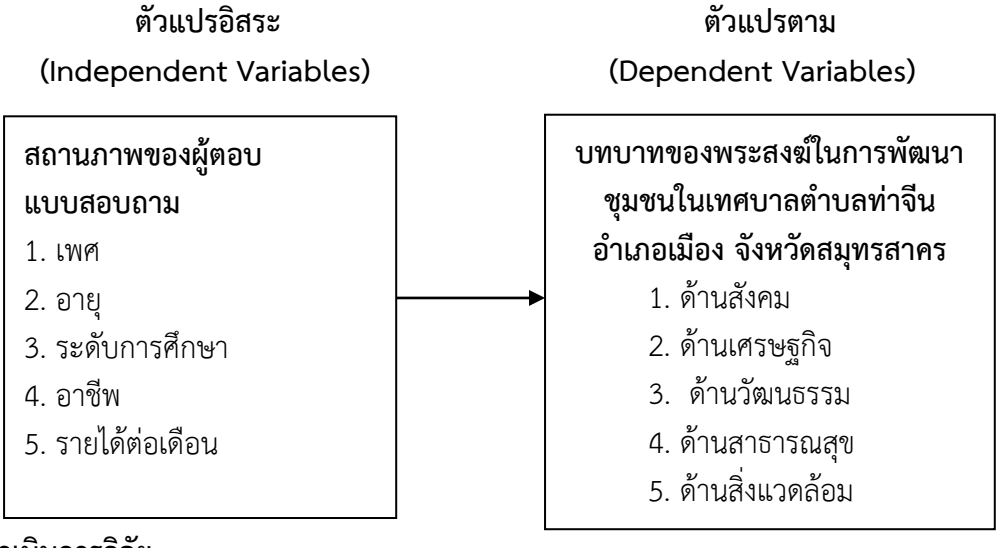

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่เทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 12,518 คน (เทศบาลตำบลท่าจีน, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 375 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 – 610) และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็น

สัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 กลุ่มจาก 7 หมู่บ้าน ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างกันจากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 7 หมู่บ้านตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Closed – Ended) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – Ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ของประชาชนในเทศบาล ตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชน ในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ (Five point Rating Scale) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการพัฒนา บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ของค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายผล

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของเบสท์

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตามลักษณะประชากรในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t-test) และกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference : LSD)

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวบข้อมูลจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการ ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยแจกแจงความถี่ นำเสนอเป็นตารางประกอบคาบรรยาย เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ขั้นตอนแล้วนำผลที่ได้มาสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และเมื่อจำแนกตาม

เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็ก และเยาวนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนาธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

6. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรมจริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนรวมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ เปลี่ยน พากเพียร (2537) ว่าบทบาทของผู้บริหารนั้น เป็นผู้มีหน้าที่ในการก่อตั้ง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์การ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกเป็นผู้แนะแนวทางเป็นผู้ให้คาแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ คอยช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์การ และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม อุทิศตนเองในการทางาน เป็นผู้นาที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี อธิปุญโญ (วรรณวิเศษ) (2544) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) ผลการวิจัยพบว่า การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรมความดีงามตามหลักธรรมคาสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก แต่ไม่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีการอบรม สั่งสอนให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม จัดตั้งองค์กรชุมชน ชักชวนให้ร่วม บริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541) ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาฉันทยา คนเจน (2555)ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ผลการวิจัยพบว่า ในทางเศรษฐกิจ คนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่พระอาจารย์สุบินมีบทบาทและเป็นตัวเชื่อม นั้น มีจานวนคนที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ในขณะจานวนผู้มีหนี้สินยังมีอยู่มาก แต่สามารถที่จะจ่ายได้ตามกำหนด การออมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกู้ยืมลดลงส่วนมากเงินที่ได้จากกลุ่มจะนำไปใช้ในการบริโภค การออม และการผลิตลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร(2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบ ว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการ จัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญต่างๆ สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัด เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บอนุรักษ์ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี สอดคล้องกับ งานวิจัยของพระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร(2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

4. ด้านสาธารณสุข พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการ ให้ความรู้ อบรมส่งเสริม สนับสนุน หรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในดูแลรักษาสุขภาพอนามัย และป้องกันโรคให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้ความร่วมมือกับ

หน่วยงานภาครัฐ ในการดูแลสุขภาพอนามัย จัดกิจกรรมหรือโครงการในการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย ศรีวิรัตน์ (ออนไลน์) ว่าการพัฒนาชุมชน ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐ บาลคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนาหลักมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลาวราภรณ์ (เฉลิม ฐิติสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระครูศีลาวราภรณ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี อธิปุญโญ (วรรณวิเศษ) (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคลเป็นพระสงฆ์ที่เจริญด้วยปฏิปทา มีอาจาริยวัตรอันงดงามอย่างเสมอต้น เสมอปลาย โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาโยธิน โยธิโก (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง6 ด้าน คือ การสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนา ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการการส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ และการออกกำลังกาย และการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณสงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ บทบาทในการการ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน มีจิตอาสา และส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ส่งเสริม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าอย่างยั่งยืนและต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อม ในชุมชน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541) ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชนชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการ พัฒนาสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 พระสงฆ์ในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ควรรวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มทางวัฒนธรรมในการพัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.2 พระสงฆ์ในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ควรแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชุนและพื้นที่ใกล้เคียงให้มากกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

งานวิจัยนี้ไม่อาจนำมาศึกษาได้ครอบคลุมทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ใ นการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

บรรณานุกรม

เปลี่ยน พากเพียร. (2537). **บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอตามความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอและผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประเวศ วะสี . (2541). **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ.** กรุงเทพฯ : มติชน.

พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. (2544). **บทบาทพระสงฆ์ในการนาหลักธรรมมาใช้ทากิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลาวราภรณ์ (เฉลิม ฐิติสีโล).** วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ. (2549). **“พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พระมหาพนมนคร มีราคา. (2549). **การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระครูสุวรรณวรการ. (2553). **ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี.** พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์. (2556). **บทบาทพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี.** พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณร าชวิทยาลัย .

พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2559). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

พระมหาฉันทยา คนเจน. (2559). **บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต.** ปริญญานิพนธ์เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาโยธิน โยธิโก. (2560). **บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น.

คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

SERVICE QUALITY OF NONG WUASO DISTRICT MUNICIPALITY UDON THANI PROVINCE

อนันต์ มิทาโช
Anan Mihtacho
บุญเหลือ บุบผามาลา
boonlua Boobpamala
โกศล สอดส่อง
Koson Sodsong
คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Faculty of Political Science, Pitchayabundit College
E-mail: kapobin003@Gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 23 กรกฎาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 ธันวาคม 2563
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพ การให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนาได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมานได้แก่ T-test และ F-test สำหรับการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ

ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการให้บริการการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D.= 0.31) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านกระบวนการให้บริการ ($\overline{X}$ = 4.15, S.D.= 0.38) และด้านบุคลากรให้บริการ ($\overline{X}$ = 4.12, S.D.= 0.33) รองลงมาคือด้านการจัดสถานที่และสภาพแล้วล้อม ($\overline{X}$ = 4.01,S.D.= 0.32) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านช่องทางการให้บริการ ($\overline{X}$ = 3.60, S.D.= 0.40) การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านการจัดสถานที่และ

สภาพแวดล้อมควรจัดให้มีช่องทางให้บริการการผู้สูงอายุ ผู้พิการ มีมุมหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ให้เพียงพอในระหว่างการรอรับบริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ

คำสำคัญ : การบริการ, เทศบาลตำบลหนองวัวซอ, หนังสือพิมพ์

ABSTRACT

This research contains Research objectives 1) To study the service quality of Nong Wua So Sub-District Municipality 2) to compare the quality Service of the Nong Wua So Municipality The sample used for this research was the voter population in the Nong Wua So Subdistrict Municipality. Nong Wua So District 380 persons in Udon Thani Province. The instrument for data collection was a statistical questionnaire used in Data analysis Are descriptive statistics, ie number, percentage, mean and standard deviation for general data. Of sample The inferential statistics were T-test and F-test for the comparison of service quality of Nong Wua So Municipality

The research results were found that Quality of service of the Nong Wua So Subdistrict Municipality Udon Thani Province Overall, it was at the high level (= 3.97, SD = 0.31) and when considering each aspect, it was found that the side with the highest mean was the service process (= 4.15, SD = 0.38) and service personnel (= 4.12. , SD = 0.33) followed by site setting and ambient conditions (= 4.01, SD = 0.32), and the side with the least mean value was the service channel (= 3.60, SD = 0.40). Quality of service of the Nongwua So sub-district municipality Nong Wua So District Udon Thani Province, classified by sex, age, education level and occupation as a whole, it was found that age, education level and occupation were statistically significant difference at 0.05 level while age was not different. Recommendations for development and solving problems related to service quality of Nong Wua So Subdistrict Municipality Nong Wua So District Udon Thani province, for location and environment arrangement, should provide a service channel for the elderly, the disabled, with sufficient book corners, journals and newspapers during the waiting time to receive services of Nong Wua So Sub-District Municipality.

Keywords: service, Nongwuasow Sub-district Municipality, newspapers

1. บทนำ

กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเป็นสุขาภิบาลหนองวัวซอ เมื่อปี พ.ศ. 2518 และต่อมาได้รับประกาศ ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลหนองวัวซอ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 โครงสร้างการบริหารของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ประกอบด้วย รวม 6 กอง 1 สำนัก ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองสวัสดิการสังคม และกองการศึกษาและวัฒนธรรม

เทศบาลตำบลหนองวัวซอ เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุน และเงินจากการจัดสรรภาษี และอากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542 ภารกิจที่เทศบาลได้รับการถ่ายโอนจากรัฐแบ่งออกได้เป็น 4 ด้านหลัก คือ ด้านการจัดบริการสาธารณะ ที่ เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน ทางระบายน้ำ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริการสาธารณะสุขมูลฐาน การจัดการศึกษาท้องถิ่น และการบริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบ เช่น การป้องกนอุบัติภัยทางถนน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการจัดบริการห้องน้ำสาธารณะในท้องถิ่น และด้านสุดท้ายคือ ด้านการลงทุน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวและอาชีพ การพัฒนาป่าชุมชน และการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น

เทศบาลตำบลหนองวัวซอจึงได้ดำเนินการวางแผน และกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและเกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด และทุกหน่วยงานของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ได้ดำเนินการตามตามแผนและยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ดังนั้นเพื่อให้ทราบผลการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นว่าบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องอาศัยการประเมินผลการให้บริการของเทศบาล ซึ่งถือเป็น ขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญ เพื่อที่จะนำข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริง มาใช้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งที่จะ ประเมินคุณภาพการให้บริการของเทศบาล เพื่อตรวจสอบว่าการให้บริการที่ดำเนินการ ในปัจจุบันประชาชนได้รับการบริการที่มีคุณภาพอยู่ในระดับใด มีปัจจัยหรือปัญหาอุปสรรคใด ที่ทำให้การบริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้นำข้อมูลมา ปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีใน ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ

2) เพื่อเปรียบเทียบการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน

3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองวัวซอ จำนวน 7,715 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แนวคิดการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, p.125) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2538, หน้า 40) และกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการให้บริการประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านกระบวนการให้บริการ 2) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ 3) ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม 4) ช่องทางการให้บริการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง วันที่ 1 ตุลาคม 2563

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะส่วนบุคคล เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 คุณภาพการให้บริการประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านกระบวนการให้บริการ 2) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ 3) ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม 4) ช่องทางการให้บริการ จำนวน 40 ข้อมาเปรียบเทียบกับน้ำหนักเฉลี่ยใช้หลักเกณฑ์การ แบ่งเป็น 5 ระดับ (พิสณุ ฟองศรี, 2549, หน้า 184)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ

5. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

2. กำหนดเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม และนิยามตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษาและมีลักษณะซึ่งทุกคนสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามภารกิจงานของอุดมศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับการให้บริการประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อและตรวจสอบ แก้ไข ความถูกต้องของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามของวัตถุของการวัดค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ให้ได้ค่า IOC แล้วไปหาค่าความเชื้อมั่น(Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 40 คน ทำการตอบและนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96

5. นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try –out) ที่เทศบาลตำบลหมากหญ้า ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน30 คน แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของ Cronbach โดยได้กำหนดค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ขึ้นไป

6. ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เทศบาลตำบลหนองวัวซอจำนวน 380 คน ผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามตลอดระยะเวลาการทำงาน ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามภาคสนามเป็นเวลา 30 วันตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2563

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนน้ำหนัก ดังนี้

คุณภาพการให้บริการมากที่สุด 5 คะแนน
คุณภาพการให้บริการมาก 4 คะแนน
คุณภาพการให้บริการปานกลาง 3 คะแนน

คุณภาพการให้บริการน้อย 2 คะแนน

คุณภาพการให้บริการน้อยที่สุด 1 คะแนน

2. นำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับน้ำหนักเฉลี่ย ใช้หลักเกณฑ์การแบ่งเป็น 5 ระดับ (พิสณุ ฟองศรี, 2549, หน้า 184) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึงคุณภาพการให้บริการ มากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึงคุณภาพการให้บริการ มาก

2.51 - 3.50 หมายถึง คุณภาพการให้บริการ ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง คุณภาพการให้บริการ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง คุณภาพการให้บริการ น้อยที่สุด

3. การจัดอันดับจัดตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1. ทำหนังสือถึงผู้นำชุมชนในเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ ประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถาม ตามวันและเวลาที่นัดหมาย 2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยวิธีการจับฉลาก พร้อมทั้งแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถาม การวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง 3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for the Social for Windows) โดยใช้สถิติพรรณนา แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยตัว แปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้สถิติคำที (t-test) ส่วนตัวแปรที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้คำสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว (one-way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe, Method)

7. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 และเป็นชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50

2. อายุ ส่วนใหญ่อายุ 31- 40 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ38.90 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 อายุ 26-30 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.20 อายุ 51-60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 อายุ18-25 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 และช่วงอายุน้อยที่สุดคือ อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10

3. ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส. /ปวท. อนุปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 110 คน คิดร้อยละ 28.90 ระดับปริญญาตรี 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับปริญญาโทและสูงกว่า จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80

4. อาชีพ อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและกสิกรรม จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมารับจ้างทั่วไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 รับข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

5. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.97, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.12, S.D.=.38) รองลงมาคือด้านบุคลากรที่ให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.12, S.D.=.33) และด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.01, S.D.=.32) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านช่องทางการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.60 S.D.=.40 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

6. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ด้านกระบวนการให้บริการ ปรากฏว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ =4.15, S.D.=.380) เมื่อวิเคราะห์แต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ขั้นตอนในการให้บริการเป็นไปตามระเบียบ และเป็นไปตามขั้นตอน ($\overline{X}$ =4.52, S.D.=.546) รองลงมาคือ การให้บริการตามลำดับก่อนหลัง (บัตรคิว) ($\overline{X}$ =4.51, S.D.=.565) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีแผนผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการชัดเจน เข้าใจง่าย ($\overline{X}$ =3.50, S.D.=.691)

7. ให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ ปรากฏว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.12, S.D.=.333) เมื่อวิเคราะห์แต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ ($\overline{X}$ =4.59, S.D.=.539) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการ ($\overline{X}$ =4.54, S.D.=.544) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความเหมาะสมในการแต่งกายของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\overline{X}$ =3.50, S.D.=.668)

8. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ด้านการจัดการสถานที่และสภาพแวดล้อม ปรากฏว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.01, S.D.=.323) เมื่อวิเคราะห์แต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ สถานที่ให้บริการมีการถ่ายเทอากาศดี ($\overline{X}$ =4.53, S.D.=.499) รองลงมาคือ มีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับผู้รับบริการ ($\overline{X}$ =4.47, S.D.=.545) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีมุมให้อ่านหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ในระหว่างรอรับบริการ ($\overline{X}$ =3.24, S.D.=.840)

9. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ด้านช่องทางการให้บริการปรากฏว่า คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=.401) เมื่อวิเคราะห์แต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ มีแบบฟอร์มการยื่นเอกสาร ที่สะดวกต่อการขอรับบริการ ($\overline{X}$ =4.32, S.D.=.535) รองลงมาคือ มีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับผู้รับบริการ ($\overline{X}$ =4.21, S.D.=.647) และมีการออกให้บริการที่หมู่บ้าน/ชุมชนตามห้วงเวลาที่กำหนด($\overline{X}$ =4.21, S.D.=.643) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีกล่องเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ($\overline{X}$ =2.81, S.D.=.763)

10. การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศและอาชีพไม่แตกต่างกัน

11. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1. ควรมีขั้นตอนการให้บริการไม่ยุ่งยากและซับซ้อน ลดขั้นตอนการปฏิบัติ 2. ความเหมาะสมในการแต่งกายของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ควรมีการแต่งการ

ให้เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน โดยให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน 3. มีมุมให้หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ในระหว่างรอรับบริการ 4.มีกล่องเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการในด้านช่องทางการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในด้านอื่นๆ และในภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีกาของ (Scheffe's Method) ดังนี้ 1) ด้านช่องทางการให้บริการ การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ จำแนกตามอาชีพ ด้านช่องทางการให้บริการมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ อาชีพ เกษตรกรรม / กสิกรรม กับ อาชีพรับจ้างคู่อื่นๆ นอกนั้นไม่มีความแตกต่าง นั้นหมายความว่าประชาชนกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรรม / กสิกรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ ด้านช่องทางการให้บริการ แตกต่างจากประชาชนกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง

8. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลตามสมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด 4 สมติฐานดังนี้

สมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายธีรวัฒน์ พรหมเพ็ญ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการให้บริการบุคลากรงานทะเบียนราษฎร เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี พบว่าการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพในการให้บริการจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ งานขอรับบริการ จำนวนครั้งที่ติดต่อ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีระดับอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยพรรณ สุดใจ (2544) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี พบว่าผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

สมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา นิวัฒนากุล (2546) ที่ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการปรับขยายเวลาการให้บริการประชาชนของกระทรวงมหาดไทย ของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชน ผู้มารับบริการ จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่ไปใช้บริการพบว่าเวลาที่ไปใช้บริการมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชน

สมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีระดับอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา ประชาชนที่มีระดับอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ

ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายธีรวัฒน์ พรหมเพ็ญ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการให้บริการบุคลากรงานทะเบียนราษฎร เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี พบว่าการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพในการให้บริการจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ งานขอรับบริการ จำนวนครั้งที่ติดต่อ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.97 S.D.=.31 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า 1. ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 4.15 S.D.=.38 2. ด้านบุคลากรที่ให้บริการ อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 4.12 S.D.=.33 3. ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 4.01 S.D.=.32 4.ด้านช่องทางการให้บริการ อยู่ในระดับมาก $\overline{X}$ = 3.60 S.D.=.40 ผู้วิจัยจึงนำ ผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ดังนี้ ให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรให้ทำงานให้มีความรวดเร็ว มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต เอาใจใส่ดูแลประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรนำความคิดเห็นที่ประชาชนผู้มาใช้บริการเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข กระบวนการทำงานให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน ลดขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดความยุงยากและซับซ้อน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ควรพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริการให้มีความสะดวก รวดเร็ว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น พัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในงานบริการและให้มีความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ มาใช้ ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็ว การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีการแต่งกายให้เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน โดยให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ควรปรับปรุงระบบบัตรคิวหรือให้มีระบบบัตรคิว เพื่อให้การบริการเป็นไปตามลำดับก่อน – หลัง ของการมาติดต่อขอรับบริการ และให้บริการตามลำดับบัตรคิวอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีอภิสิทธิ์ใด ๆ เป็นพิเศษ มีการนำวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการให้ บริการมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการประชาชน มีการให้บริการนอกเวลาราชการ หรือการออกหน่วยบริการ เคลื่อนที่เพื่อเป็นให้มีความถี่ขึ้น การอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับบริการอย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้รับบริการ บางคนอาจมีภารกิจในงานประจำของตนเอง หรืออาจไม่สะดวกในการที่จะมารับบริการทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ ควรมีการปรับปรุงสถานที่ เช่น ห้องน้ำ สถานที่นั่งพักคอยระหว่างรอรับบริการ จัดให้มีมุมอ่านหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ในระหว่างรอรับบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ และมีกล่องเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ หรือมีแบบสอบถามความพึงพอใจ ในการให้บริการ เพื่อนำปรับปรุงแก้ไขในการบริการของเทศบาลตำบลหนองวัวซอต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้มารับบริการเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระหว่างบุคลากรของเทศบาลตำบลหนองซอกับเทศบาลตำบลในจังหวัดอื่น เพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

กมลชนก อ่อนอิ่มสิน และคณะ. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและความพึงพอใจของผู้รับบริการแผนงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธรรมศาสตร์. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ปีที่ 10 ฉบับที่ 2.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2547). **การสร้างความพึงพอใจต่อการรับบริการของประชาชน.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

จักกฤษณ์ นรนิติผดุง. (2551). **การประเมินผลนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น.** คณะพัฒนาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2536). **ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

ณัฐวุฒิ พิริยะจีระอนันต์. (2543). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลนครเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์. (2545). **คู่มือปฏิบัติ Six Sigma เพื่อสร้างความเป็นเลิศในองค์การ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

ทองทิภา วิริยะพันธุ์. (2545). **มนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร (Online).**

ธิดารัตน์ โกสินทรานนท์. **การประเมินผลโครงการปรับปรุงการให้บริการประชาชนด้านการทะเบียนและบัตร.**

ธงชัย สันติวงษ์. (2533). **องค์การและการบริหาร.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ธนาธิป สุมาลัย. (2548). **ความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีรวัฒน์ พรหมเพ็ญ. (2557). **การพัฒนาคุณภาพการให้บริการบุคลากรงานทะเบียนราษฎร เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี.**

นราศรี ไววนิชกุล และ ชูศักดิ์ อุดมศรี. (2547). **ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา นิวัฒนากุล. (2546). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการปรับขยายเวลาการให้บริการประชาชนของกระทรวงมหาดไทย ของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.**

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. (2496). **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 70 ตอนที่ 14.**

พรทิพย์ วรกิจโภคาทร. (2540). **“ผู้รับสาร” หน่วยที่ 6 ในเอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ประสานงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานสิตร.

พิสณุ ฟองศรี. (2551). **เทคนิควิธีประเมินโครงการ.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

รัฐพล นราดิศร. (2545). **ประสิทธิผลในการให้บริการแก่ประชาชนของข้าราชการฝ่ายปกครอง:กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิภาศรี คงเกลี้ยง. (2539). **ทัศนคติของประชาชนผู้รับบริการที่มีต้องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหามัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2545). **คุณภาพในงานบริการ.** กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด.

วสันต์ เตชะฟอง. (2548). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2537). **กลยุทธ์การตลาดและการบริการการตลาด.** กรุงเทพฯ : พัฒนศึกษา.

สุรางค์ จันทร์เอม. (2537). **หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช.

สมิต สัชฌุกร. (2542). **การประเมินผลการปฏิบัติงาน : แนวความคิด หลักการ วิธีการและกระบวนการ.** กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

สุวิทย์ พัฒนกิติ. (2546). **ความพึงพอใจของผู้ให้และผู้รับบริการต่อบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2547). **คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ระบบการดูแลอำนวยความสะดวกและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ (Online).** http://bora.dopa.go.th/part4.him.go.th, 2556, ธันวาคม 15.

สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2550). **เกมครองใจลูกค้า.** กรุงเทพฯ : ซีบีทีแอล บุ๊คส์.

สุฟาง แซ่หล่อง. (2553). **การพัฒนารูปแบบการให้บริการคุณภาพกาประชาชนของเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อุทัยพรรณ สุดใจ. (2544). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี.**

Australian Institute of Health and Welfave (AIHW). (2006). **Public Housing National Social Housing Survey-key result.** [Online Serial]. Available : http://www.aihw.gov.au/publications/aus/bulletin41/bulletin41.pdf.

Govmonitor Public Sector News & information. (2009). **Singapore Releases 2009 Patient Satisfaction Survey.** [Online serial]. Available. http://www.thegovmotitor.com/world_news/asia/singapore_release_2009_patient_satisfaction_survey_27574.html.

การสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่องไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

DEVELOP 3D ANIMATION MEDIA ABOUT COVID 19 FOR UNDERGRADUATE STUDENTS BANGKOK THONBURI UNIVERSITY

วิศกรณ์ โสภาภิมุข
Visakorn Sopapimuk
โสพัฒน์ โสภาภิมุข
Sophat Sopapimuk
อชิตพล มีมุ้ย
Achitpol Meemuy
สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
Educational Technology and Communications
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Education, Bangkokthonburi University
E-mail: vtvisath@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 4 พฤศจิกายน 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 8 มีนาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 18 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนโดยใช้สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเหมาะสมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี แบบประเมินคุณภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการผลิตสื่อมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.00/82.44 2) คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความพึงพอใจในสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สื่อแอนิเมชัน 3D, ไวรัสโควิด 19, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

The purpose of this research is to 1) develop 3D animation media about COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University To have quality and efficiency according to the criteria 80/80 2) Compare the test scores before studying with the learners' achievement scores. Studying using 3D animation on COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University 3) To study student satisfaction with 3D animation media about COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University.

The sample used in this research is undergraduate students. Bangkok Thonburi University, Semester 2, Academic Year 2019, by simple random sampling, a total of 30 subjects were collected in the research. The research instruments were 3D animation media on COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University The quality and efficiency are suitable for undergraduate students. Bangkok Thonburi University. Quality assessment form for experts Pre-study test and achievement test And the satisfaction questionnaire for undergraduate students Bangkok Thonburi University The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the research were as follows: 1) 3D animation media about COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University Evaluated by content experts and media production, the quality was very good. And efficiency is 81.00 / 82.44 2) Student achievement test scores after studying with 3D animation about Covic 19 for undergraduate students Bangkok Thonburi University. Significantly higher than the pre-test scores at the .05 level. 3) Undergraduate students. Bangkok Thonburi University Satisfaction in 3D animation media about COVID 19 for undergraduate students. Bangkok Thonburi University Very level.

Keywords : 3D Animation Media, COVID 19, undergraduate students

1. บทนำ

ราชกิจจานุเบกษา ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ประกาศ ให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) เป็นโรคติดต่ออันตราย ว่าด้วยเรื่องอาการของโรค คือ มีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หอบเหนื่อย หรือมีอาการของโรคปอดอักเสบ ในรายที่มีอาการรุนแรง จะมีอาการระบบทางเดินหายใจล้มเหลว และอาจถึงขั้นเสียชีวิต (กระทรวงสาธารณสุข, 2563, หน้า 1)

ประเทศไทยเป็นประเทศแรกนอกประเทศจีน ที่มีผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสโคโรนา (หรือโควิด 19) โดยพบรายแรกเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 กระทรวงสาธารณสุขออกประกาศ ว่า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ โควิด 19 เป็นโรคติดต่ออันตราย โดยบังคับใช้สถานการณ์ฉุกเฉินตั้งแต่วันประกาศจนถึงวันที่ 30 เมษายน 2563 และมีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาออกไปอีกหนึ่งเดือน จากรายงานสถานการณ์โควิด 19 จากศูนย์ควบคุมสถานการณ์โควิด 19 (CCSA) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2563, หน้า 1) เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2020 ประเทศไทยมีผู้ป่วยที่ยืนยันแล้ว 3,018 ราย มีผู้เสียชีวิต 56 ราย และมีผู้ป่วยที่กำลังรับการรักษาในโรงพยาบาล 112 ราย จนถึงปัจจุบัน ได้รายงานผู้ป่วยแล้วทั้งสิ้น 68 จังหวัดจากทั้งหมด 77 จังหวัด นอกจากนี้ยังมีรายงานเบื้องต้นของสหประชาชาติ ชี้ให้เห็นว่าการระบาดของโควิด-19 อาจส่งผลให้จีดีพีของประเทศไทยในปี 2568 ลดลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับสถานการณ์ปกติ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโควิด-19 ต่อประเทศไทย กล่าวว่า อัตราการว่างงานในกลุ่มผู้หญิงจะสูงถึงร้อยละ 4.5 ในขณะที่อัตราการว่างงานโดยรวมจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.1 สำหรับทั้งปี 2563 ซึ่งในระหว่างปี การว่างงานจะเพิ่มสูงกว่านี้ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมยานยนต์และการท่องเที่ยวมีแนวโน้มชะลอตัวอย่างรุนแรง ขณะที่ผลิตผลทางการเกษตรจะได้รับความเสียหายเพิ่มเติมจากการระบาดของไวรัส

จากประเด็นดังกล่าวได้มีการรณรงค์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างต่อเนื่องและมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไทยทุกระดับทุกวัย เข้าใจถึงการป้องกันตนจากเชื้อไวรัสดังกล่าว อย่างไรก็ตามสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ที่ผลิตออกมาจำนวนมาก มีเจตนาให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยเข้าถึงโดยง่าย แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้น จึงควรตอบรับด้วยสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยขึ้น เช่น สื่อแอนิเมชันที่เป็น 3D ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3 มิติ สามารถขยับและเคลื่อนไหวได้ มีแสงเงาและสีสรรค์ที่สวยงามสมจริง มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความสมจริงและดึงดูดผู้ชมให้มีความสนใจได้มากกว่าสื่อมัลติมีเดียที่เป็น 2 มิติหรือสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไปในอดีต

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในรูปแบบของแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษา ในการป้องกันตนเองจากโรคโควิด-19 อีกทั้งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และนักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันตนเองและเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้

2. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สื่อแอนิเมชัน 3D หมายถึง สื่อการเรียนการสอน เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3 มิติ สามารถใส่กระดูกเพื่อให้เกิดการขยับและเคลื่อนไหวได้ มีแสงเงาและสีสรรค์ที่สวยงามสมจริง มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ

ไวรัสโควิด 19 หมายถึง โรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนา มีการระบาดในเมืองในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และมีการขยายพื้นที่การระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก

ประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดีย หมายถึง ความสามารถในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบ แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนได้หลังจากที่เรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 ($\mathbf{E_1/E_2}$) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80 ที่ผู้เรียนทั้งหมดสามารถทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาบทเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้

80 ตัวแรก (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80 ที่ผู้เรียนทั้งหมดสามารถทำแบบทดสอบหลังจากเรียนเมื่อเรียนจบเนื้อหาบทเรียนครบทั้ง 2 หน่วยการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาหลังจากการเรียนจบเนื้อหา เรื่อง ไวรัสโควิด 19 ด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ความเอนเอียงทางจิตใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ซึ่งประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้แอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

4. สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่เรียนด้วยแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

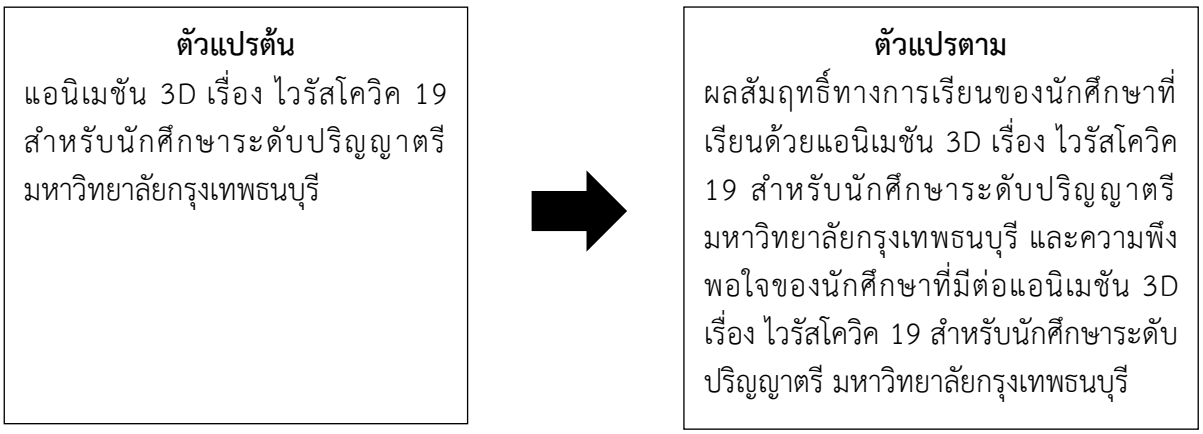

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2562

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2562 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสร้างสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หน่วย ดังนี้

- หน่วยที่ 1 ประวัติและอาการของโรคไวรัสโควิด 19
- หน่วยที่ 2 วิธีการป้องกันหรือยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเหมาะสมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

3.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและด้านเนื้อหาโดยใช้มาตราวัดของ Likert เป็น 5 ระดับ

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยใช้สูตร E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2533) มีสูตรดังนี้

สูตร $$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} X100$$

สูตร $$E_2 = \frac{\frac{\sum f}{N}}{B} X\ 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของการกระบวนการที่วัดได้จากการทำแบบฝึกหัด

E_2 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่วัดจากการทำแบบทดสอบ

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบ

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากการทำแบบฝึกหัด

$\sum f$ แทน คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากการทำแบบทดสอบ

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำมาหาค่าสถิติโดยใช้ t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. การวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale ของ Likert และใช้เกณฑ์การตัดสินจากคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 67-71)

5 หมายความว่ามีความพึงพอใจ มากที่สุด
4 หมายความว่ามีความพึงพอใจ มาก
3 หมายความว่ามีความพึงพอใจ ปานกลาง
2 หมายความว่ามีความพึงพอใจ น้อย
1 หมายความว่ามีความพึงพอใจ น้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินค่าเฉลี่ย ดังนี้

ระดับคะแนนระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายความว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับคะแนนระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายความว่ามีความพึงพอใจมาก
ระดับคะแนนระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายความว่ามีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับคะแนนระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายความว่ามีความพึงพอใจน้อย
ระดับคะแนนระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายความว่ามีความพึงพอใจน้อยที่สุด

4. การหาค่าความเที่ยงตรง โดยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 123)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

8. ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา (n = 3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.43	0.40	มาก
2. การใช้ภาษา	4.33	0.38	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.07	0.35	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.28**	**0.38**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านเนื้อหา มีความเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 มีค่าอยู่ในช่วง 4.07 - 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38

เมื่อนำเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ พบว่าอยู่ในระดับมาก สามารถนำสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีไปใช้ได้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 รองลงมา คือด้านการใช้ภาษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38 และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.07 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิควิธีการ (n = 3)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาและกิจกรรม	4.40	0.23	มาก
2. ด้านสื่อมัลติมีเดีย	4.29	0.43	มาก
3. ด้านตัวอักษร และสี	4.20	0.35	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.07	0.19	มาก
5. ด้านการจัดการบทเรียน	4.10	0.82	มาก
6. ด้านการออกแบบปฏิสัมพันธ์	3.89	0.86	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.16**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านเทคนิควิธีการ มีความเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 มีค่าอยู่ในช่วง 3.89 – 4.40 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่าอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาและกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.23 รองลงมาคือด้านสื่อมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 รองลงมาคือ ด้านตัวอักษร และสี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการออกแบบปฏิสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86

ตารางที่ 3 แสดงประสิทธิภาพสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จากกลุ่มทดลองภาคสนาม (Tryout) (n = 30)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	เฉลี่ยร้อยละ
แบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1)	30	729	81.00
คะแนนทดสอบหลังเรียน (E_2)	30	742	82.44

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทั้ง 2 หน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองภาคสนามจำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยคิดรวมเป็นร้อยละ 81.00 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 82.44 นั้นคือประสิทธิภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คิดเป็นร้อยละ 81.00/82.44 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 (80/80)

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (n = 30)

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	30	20.57	1.73			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	30	25.47	1.36	11.77	29	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 คะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนโดยใช้สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีค่าอยู่ที่

25.47 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.36 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 20.57 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 สรุปได้ว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

ตารางที่ 5 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (n = 37)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนผ่านสื่อแอนิเมชัน 3D	4.17	0.65	มาก
2. ภาพรวมของสื่อแอนิเมชัน 3D	3.97	0.72	มาก
3. บทเรียนมีความน่าสนใจสามารถใช้งานสื่อแอนิเมชัน 3D ได้ง่ายสะดวก	4.23	0.73	มาก
4. สื่อแอนิเมชัน 3D มีความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอเนื้อหา	4.33	0.76	มาก
5. ภาพและวิดีโอในบทเรียนสอดคล้องกับเนื้อหา	3.97	0.72	มาก
6. ขนาดตัวอักษร สีตัวอักษร และสีพื้นหลังมีความชัดเจนสวยงาม	4.07	0.78	มาก
7. ภาษาที่ใช้ในบทเรียนมีความถูกต้องเหมาะสม	4.00	0.83	มาก
8. การเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D นักเรียนสามารถอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง	4.17	0.70	มาก
9. เนื้อหาในสื่อแอนิเมชัน 3D มีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียน	3.87	0.82	มาก
10. การเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระจากบทเรียน	4.03	0.72	มาก
ค่าฉลี่ย	**4.08**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 และมีผลการประเมินในระดับใกล้เคียงกับรายการประเมินที่นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก และด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ สื่อแอนิเมชัน 3D มีความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอเนื้อหา มีคะแนนเฉลี่ย 4.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 รองลงมาได้แก่ บทเรียนมีความน่าสนใจสามารถใช้งานสื่อแอนิเมชัน 3D ได้ง่ายสะดวก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 รองลงมาคือ การเรียนด้วยสื่อแอนิเมชัน 3D นักเรียนสามารถอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 ตามลำดับ

9. อภิปรายผล

ผลการวิจัยด้านคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สร้างขึ้นเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คือ คุณภาพของบทเรียนเนื้อหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.38) คุณภาพบทเรียนด้านสื่อและการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.48) ทั้งนี้เนื่องมาจากด้านเนื้อหาของสื่อ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเนื้อหาในเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยอย่างละเอียด และได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ส่วนด้านของเทคนิคการสร้างสื่อ ผู้วิจัยได้สร้างสื่อเป็นลักษณะสามมิติซึ่งภาพเคลื่อนไหวแบบ 3 มิติสามารถมองเห็นทั้งความสูงความกว้าง และความลึก ภาพที่เห็นจะมีความสมจริง ซึ่งคุณภาพของภาพขึ้นอยู่ที่เครื่องที่ใช้ทำการผลิต สามารถทำได้ดีกว่างานแอนิเมชัน 2D โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังเป็นการช่วยประหยัดเวลา

ในการทำงานและทรัพยากรเป็นอย่างมาก ซึ่งทุกขั้นตอนของการสร้างอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปรับปรุง แก้ไข ก่อนนำไป ใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยด้านผลสัมฤทธิ์ของสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่า t-test พบว่าได้ค่า t เท่ากับ 11.77 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนทั้งนี้เป็นเพราะสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนหัวข้อการเรียนด้วยตนเอง โดยมีการนำเสนอแบบภาพประกอบเป็นลักษณะของการ์ตูนสามมิติ ให้ความสนุกเพลิดเพลินในการเรียน และทราบผลการเรียนรู้ได้ในทันที การสร้างสื่อแอนิเมชัน มีการ ตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการทดลองใช้และประเมินคุณภาพเพื่อให้ได้สื่อแอนิเมชัน ที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด จึงทำให้สื่อแอนิเมชันที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติพงศ์ พันธุ์สมบัติ และพงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2559: 39-48) ทำการวิจัยการพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ โดยใช้เทคนิคการนำเสนอแบบเล่านิทานเป็นฐาน เรื่องการบริโภคอาหาร สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการ์ตูนที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือรูปแบบ Super Deformation คิดเป็นร้อยละ 36.67 ตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุดคือตัวละครแบบตาโต คิดเป็นร้อยละ 46.67 และฉากที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด คือฉากแบบคล้ายจริง คิดเป็นร้อยละ 63.33 2) สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื้อหา ของสื่อ ตัวละคร ฉาก และเสียงบรรยาย มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 3) นักเรียนระดับ อนุบาลมีคะแนนเฉลี่ยหลังชมสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เท่ากับ 7.77 คะแนน จาก 10 คะแนน 4) นักเรียนระดับอนุบาล มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารหลังจากชมสื่อ การ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การบริโภคอาหาร โดยรวมมีการบริโภคอาหารทั้ง 5 หมู่ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

ผลการวิจัยด้านความพึงพอใจต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สร้างขึ้นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าด้านเทคนิคสื่อแอนิเมชัน 3D ที่สร้างขึ้นมีความสวยงามสมจริง และมีการออกแบบตัวละครที่น่าสนใจ สามารถเคลื่อนไหวท่าทางต่างๆ ได้ ทุกมุมมอง ทุกด้าน มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สามารถใช้เป็นสื่อที่ประกอบการสอนให้กับนักศึกษาได้จริง และเหมาะสำหรับใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรชัย ชวรางกูร (2550) ทำให้แอนิเมชัน 3 มิติมีคุณภาพด้านการออกแบบและด้านเทคนิคมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้สอนแทนครู - อาจารย์ได้ เหมาะสำหรับใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจาก บทเรียนนี้ได้ออกแบบมาให้เป็นทั้งผู้สอน และผู้ประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้เรียนได้ทั้งแบบเรียนผ่าน CD บทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนโดยตรง

2. สื่อแอนิเมชัน 3D เรื่อง ไวรัสโควิด 19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อที่ประกอบการสอน ให้กับนักศึกษาได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพของบทเรียน ประสิทธิผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์การสอนที่สร้างขึ้น

2. ควรนำบทเรียนที่สร้างขึ้นพัฒนาต่อเป็นรูปแบบการสอนออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2563**. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2563. จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/048/T_0001.PDF.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2533). **แนวคิดเทคโนโลยีการศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). ระบบสื่อการสอน การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5(1), 7-19.

ชุติพงศ์ พันธุ์สมบัติ และพงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2559). **การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ โดยใช้เทคนิคการนำเสนอแบบเล่านิทานเป็นฐาน เรื่องการบริโภคอาหาร สำหรับเด็กปฐมวัย.** อินฟอร์เมชั่น. 23(59): 39-48.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ ครั้งที่ 7. กรงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สรชัย ชวรางกูร. (2550). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติและ 3 มิติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

IMPROVING THE PERFORMANCE OF SECURITY PERSONNEL IN THE NORTHEASTERN HYDRO POWER PLANT UBONRATANA DAM KHON KAEN PROVINCE

วีรชิต ไชยเทพ
Wirachit chaithep
ชาญยุทธ หาญชนะ
Chanyut Hanchana
คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Faculty of Political Science, Pitchayabundit College
E-mail: Wirachit.cha@egat.co.th
วันที่รับบทความ (Received) : 23 กรกฎาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 ธันวาคม 2563
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยใช้สูตรของ Taro Yamane จำนวน 247 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนาได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับศึกษาข้อมูลทั่วไป สถิติเชิงอนุมานได้แก่ T-test และ F-test สำหรับการเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านการรักษาความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.55) รองลงมาคือด้านการป้องกันภัยพิบัติ ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.65)

การเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมอยู่เป็นประจำสำหรับการด้าน

อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์อยู่เสมอเพื่อความพร้อมต่อการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

คำสำคัญ : พนักงานรักษาความปลอดภัย, การพัฒนา, โรงไฟฟ้าพลังน้ำ

ABSTRACT

The main objective of this research was to study the performance development of security personnel of the Northeastern Hydroelectric Power Plant. Ubolratana Dam Khon Kaen Province The samples used in this research were personnel working at the Northeastern Hydroelectric Power Plant, Ubolratana Dam. Khon Kaen Province Using the formula of Taro Yamane of 247 people, the questionnaire was used to collect the data. It consists of 3 parts of content, statistics used in data analysis. The descriptive statistics were number, percentage, mean and standard deviation for general data study. The inferential statistics were T-test and F-test for comparing the performance development of the security personnel of the Northeastern Hydroelectric Power Plant by gender, age, education level and work experience.

The results of the findings were as follows :Improving the performance of security personnel Hydroelectric Power Plant Region North East Ubolratana Dam Khon Kaen Province Overall, it was at the high level ($\overline{X}$ = 3.82, SD = 0.43) and when considering each aspect, it was found that the side with the highest mean was security ($\overline{X}$ = 3.94, SD = 0.55), followed by protection. Disaster ($\overline{X}$ = 3.92, SD = 0.56) and the side with the least mean was occupational health. And occupational safety ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.65).

A comparison of the performance development of security personnel for the Northeastern Hydroelectric Power Plant Ubolratana Dam Khon Kaen Province By gender, age, education level and work experience Overall, it was found that gender, age, education level and work experience No different.

Guidelines for the Development of Operations of the Security Officers of the Northeast Hydropower Plant Ubolratana Dam Khon Kaen Province, for example, should have regular training for occupational health. And safety at work Regularly inspect equipment, tools and equipment for readiness of response to emergency situations.

Keywords : Security Guard Employees, improving, Hydroelectric power plant

1. บทนำ

งานรักษาความปลอดภัย เป็นอาชีพหนึ่งซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทยมานาน และนิยมเรียกกันทั่วไปว่า “ยาม”อันที่จริงแล้วคำว่า “ยาม” มาจากคำภาษาบาลีที่เรานำมาใช้ในภาษาไทยซึ่งออกเสียงว่า “ยา - มะ” แปลว่า เวลา และคำที่เกี่ยวกับ “ยาม” ที่คนไทยเรารู้จัก และเข้าใจดีอีกคำหนึ่งก็คือ “แขกยาม” ซึ่งได้แก่ แขกที่เป็นชาวอินเดีย มักจะเป็นแขกปาทาน ไว้หนวดนุ่งผ้าขาวโจงกระเบนในสมัยโบราณมักว่าจ้างให้มาอยู่ยามตามตลาด หรือโรงเลื่อยโรงสี บางคนก็มีเตียงนอนถักด้วยเชือกโดยส่วนใหญ่มักจ้างเฝ้ายามเฉพาะในเวลากลางคืน แขกพวกนี้มักจะถือกระบองขนาดยาว น่าเกรงขาม และมักจะตีเหล็กแผ่นเพื่อเป็นสัญญาณบอกเวลาทุกชั่วโมง (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน 2542) สืบเนื่องถึงปัจจุบันอาชีพยามนี้ยังคงอยู่ และถูกเรียกสรรพ

นามใหม่ว่า “พนักงานรักษาความปลอดภัย” หรือย่อว่า “รปภ.” คือ งานรักษาความปลอดภัยที่มีหน้าที่ต้องปกป้อง คุ้มครอง ดูแล ไม่เฉพาะแต่ทรัพย์สิน แต่เป็นทุก ๆ ส่วนที่อยู่รอบบริเวณพื้นที่รับผิดชอบ โดยมีอาวุธคู่กายเพียงกระบองไม้หนึ่งอัน หรือบางบริษัทอาจมีมีดพกให้หนึ่งเล่ม งานดังกล่าวเป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ธุรกิจบริการการรักษาความปลอดภัย ซึ่งประเทศไทยมีบริษัทให้บริการเกี่ยวกับงานดังกล่าวอยู่จำนวนมาก

ธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการด้านรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ว่าจ้างเช่นบริษัทห้างร้าน สำนักงาน ฯลฯ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยการจัดส่งพนักงานรักษาความปลอดภัยไปให้บริการยังสถานที่ของผู้ว่าจ้าง ไม่ว่าสภาพเศรษฐกิจจะรุ่งเรือง หรือตกต่ำ ธุรกิจบริการการรักษาความปลอดภัยยังคงสามารถดำเนินกิจการ และขับเคลื่อนระบบธุรกิจของตนได้อย่างต่อเนื่อง ภาคธุรกิจ หรือภาคอุตสาหกรรมมีสภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยมีการขยายกิจการ หรือเพิ่มสถานประกอบการ ผู้ประกอบการยังต้องมีความจำเป็นในการจ้างธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัยมาเพื่อป้องกันภัย และพิทักษ์ทรัพย์สิน ในทางตรงกันข้ามหากภาคธุรกิจภาคอุตสาหกรรมมีสภาวะการถดถอย หรือมีการเลิกกิจการ หรือปิดสถานประกอบการ ผู้ประกอบการยังต้องมีความจำเป็นในการจ้างธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัยมาเพื่อป้องกันภัย และพิทักษ์ทรัพย์สิน เพื่อเฝ้ารอสภาวะทางเศรษฐกิจคลี่คลายไปในทางที่ดีจนสามารถดำเนินกิจการต่อไป จากสภาวะความต้องการธุรกิจบริการด้านการรักษาความปลอดภัยได้เติบโตอย่างต่อเนื่องนั้นมาจากความกังวลเนื่องจากความเสี่ยงด้านอาชญากรรม ด้านวินาศกรรม ด้านภัยพิบัติ ด้านอาชีวะอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อาทิ ความเสี่ยงด้านอาชญากรรม เช่น การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ การประทุษร้ายร่างกาย การทำลายทรัพย์สิน การบุกรุก เป็นต้น และความเสี่ยงด้านวินาศกรรม เช่น การวางระเบิด การก่อการร้าย หรือแม้แต่การลักลอบวางวัตถุต้องสงสัยเพื่อสร้างความปั่นป่วนให้กับสังคม เป็นต้น ความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย วาตะภัย ปฐพีพิบัติภัย เป็นต้น ความเสี่ยงด้านอาชีวะอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน อันตรายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอันตรายที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสถานประกอบการไม่ว่าจะเป็น อาคารสำนักงาน ห้างร้าน โรงงาน ผู้ประกอบการต้องการมีการบริหารจัดการด้านการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกัน และลดความเสี่ยงจากอันตรายที่สามารถเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในการป้องกันภัย และพิทักษ์ทรัพย์สิน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ควบคุมงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาศักยภาพพนักงานรักษาความปลอดภัยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงตลอดจนมาตรฐานตามที่ได้ระบุในนโยบายรักษาความปลอดภัยขององค์กร หรือหน่วยงานผู้รับบริการการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานรักษาความปลอดภัยดังกล่าว สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่นโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักสูตรการรักษาความปลอดภัยโดยประกอบด้วยวิชาด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การรักษาความปลอดภัย
2. การป้องกันภัยพิบัติ
3. การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน
4. อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน
5. การบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ
6. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัย

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พนักงาน กฟผ. และลูกจ้างบริษัทคู่สัญญาที่รับจ้างทำงานกับโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งได้แก่ พนักงาน กฟผ. จำนวน 227 คน ลูกจ้างเหมาจำนวน 417 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 644 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์เดิม และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1. การรักษาความปลอดภัย
2. การป้องกันภัยพิบัติ
3. การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน
4. อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน
5. การบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ
6. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง วันที่ 1 ตุลาคม 2563

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะส่วนบุคคล เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์เดิม และระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท

ส่วนที่ 3 แบบข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

2. กำหนดเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม และนิยามตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษา และมีลักษณะซึ่งทุกคนสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

3. เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ในเนื้อหา ภาษาและความเที่ยงตรงผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงในเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาค่า IOC โดยเลือกข้อที่มี IOC 0.66 ขึ้นไปมาเป็นแบบสอบถาม

4. ประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ที่โรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของ Cronbach โดยได้กำหนดค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ขึ้นไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างในโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่นจำนวน 247 คน ผู้ศึกษาทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามตลอดระยะเวลาการทำงาน ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามภาคสนามเป็นเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2563

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนน้ำหนัก ดังนี้

ระดับความต้องการพัฒนามากที่สุด	5	คะแนน
ระดับความต้องการพัฒนามาก	4	คะแนน
ระดับความต้องการพัฒนาปานกลาง	3	คะแนน
ระดับความต้องการพัฒนาน้อย	2	คะแนน
ระดับความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด	1	คะแนน

2. นำคะแนนเฉลี่ยรายข้อและรายด้านเทียบกับเกณฑ์เพื่อหาระดับความต้องการพัฒนาดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2548 : 100) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนามากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนามาก
2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด

3. การจัดอันดับจัดตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

4. การวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ(Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตาราง วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (x) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบระดับการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย จำแนกตามอายุ โดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) โดยกำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 00.25 ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบระดับการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์เดิม และระยะเวลาในการปฏิบัติงานโดยใช้ สถิติ F-test (One-way Anova) โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างเกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

5. ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนวการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย ที่ได้จากแบบสอบถาม และจากประชุมกลุ่มผู้มีประสบการณ์ในด้านการรักษาความปลอดภัย จำนวน 15 คน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เป็นความเรียง

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (x)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปและหากพบว่ามีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกันและแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

8. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 57.89 และเป็นเพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 อายุอยู่ระหว่าง 30 - 39 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 34.01 และช่วงอายุน้อยที่สุดคือ 20 - 29 ปีจำนวน 24 คิดเป็นร้อยละ 9.72 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 47.37 และน้อยที่สุดคือประถมศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 27.94 และน้อยที่สุดต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตารางที่ 1 การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรักษาความปลอดภัย	3.94	0.55	มาก
2. ด้านการป้องกันภัยพิบัติ	3.92	0.56	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน	3.82	0.71	มาก

4. ด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน	3.70	0.65	มาก
5. ด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ	3.70	0.73	มาก
6. ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัย	3.75	0.60	มาก
รวม	**3.82**	**0.43**	**มาก**

2. การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านการรักษาความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.55) รองลงมาคือด้านการป้องกันภัยพิบัติ ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.65) และด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.73) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการรักษาความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, S.D = 0.55) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. การควบคุมระบบทางเข้า-ออก ($\overline{X}$ = 4.16, S.D.= 0.72) รองลงมาคือ ข้อ 2. การฝึกระเบียบแถว และท่าบุคคลมือเปล่า ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 6. มาตรการการรักษาความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.69)

2.2 ด้านการป้องกันภัยพิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, S.D = 0.67) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 9. การใช้อุปกรณ์ดับเพลิง ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.74) รองลงมาคือ ข้อ 7. การป้องกันอัคคีภัยและการระงับอัคคีภัย ($\overline{X}$ = 3.93, S.D.= 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8. การซ้อมดับเพลิงและการอพยพหนีไฟ ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.67)

2.3 ด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D = 0.71) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11. การปฏิบัติเมื่อถูกขู่วางระเบิด และการปฏิบัติเมื่อพบวัตถุต้องสงสัย ($\overline{X}$ = 3.86, S.D.= 0.85) รองลงมาคือ ข้อ 15. ศิลปะการป้องกันตัว ($\overline{X}$ = 3.85, S.D.= 0.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 14. การตรวจตราลาดตระเวน และการตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะ ($\overline{X}$ = 3.78, S.D.= 0.94)

2.4 ด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70, S.D = 0.65) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 16. การป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.74, S.D.= 0.91) รองลงมาคือ ข้อ 17. การป้องกันการสูญเสีย และการประเมินความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 3.73, S.D.= 0.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 18. การตรวจสอบใบอนุญาตเข้าทำงานผู้รับเหมา ($\overline{X}$ = 3.67, S.D.= 0.76)

2.5 ด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70, S.D = 0.73) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 22. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.80, S.D.= 0.86) รองลงมาคือ ข้อ 21. วิธีการป้องกันและการปฏิบัติเมื่อเกิดข้อร้องเรียน ($\overline{X}$ = 3.66, S.D.= 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 20. การบริการลูกค้าเพื่อความประทับใจ ($\overline{X}$ = 3.63, S.D.= 0.78)

2.6 ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D = 0.60) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 23. ระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษ ($\overline{X}$ = 3.80, S.D.= 0.79) รองลงมาคือ ข้อ 25. กฎหมายอาญาเบื้องต้น กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ($\overline{X}$ = 3.75, S.D.= 0.66) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 26. กฎหมายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.72, S.D.= 0.74)

3. การเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่

1. ท่านคิดว่า**ด้านการรักษาความปลอดภัย**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

1.1 ประตูทางเข้าออกควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น

1.2จัดอบรมกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดแก่ผู้ปฏิบัติงาน

1.3 ควรมีการบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ให้มากกว่านี้

1.4 การแจ้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานและให้บริการต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เช่น การหยุดรถ ลดกระจก เปิดไฟหรี่เพื่อตรวจสอบ การสวมหมวกนิรภัย

1.5 ประตูทางเข้าด้านหน้าควรเปิดใช้บริการให้รถวิ่งเข้าสองทาง ปกติเพื่อความรวดเร็ว

2. ท่านคิดว่า**ด้านการป้องกันภัยพิบัติ**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

2.1 ควรมีการจักอบรมอยู่เป็นประจำสำหรับการป้องกันภัยพิบัติในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีแผนการฝึกหรือซ้อมเพื่อรับมือด้านการป้องกันภัยพิบัติอยู่เป็นประจำ

2.3 ควรมีการฝึกพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันภัยพิบัติเพื่อความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติอยู่ตลอดเวลา

2.4 ควรมีการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่พักอาศัยภายในเขื่อนให้มีความเข้าใจปละสามารถป้องกันในเบื้องต้นได้

2.5 การสำรวจพื้นที่ ที่มีความเสี่ยง ร่วมมือกันในองค์กร บูรณาการ ปรับปรุงป้องกัน และแจ้งเหตุประสานงานระหว่างหน่วยงานให้รวดเร็ว

3. ท่านคิดว่า**ด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

3.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่เสมอ

3.2ควรมีการจัดกิจกรรมอบรบด้านการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น หากเกิดเหตุอาชญากรรมในพื้นที่ เราควรจะรับมือกับสถานการณ์นั้นได้อย่างไร

3.3 การแจ้งหตุเสียงตามสายให้ครอบคลุมในพื้นที่ ที่มากกว่านี้

3.4 สามารถติดต่อได้ตลอดเวลาหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือการแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3.5 เน้นการประชาสัมพันธ์ เบอร์ฉุกเฉินที่ติดต่อกันได้ง่าย

4. ท่านคิดว่า**ด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

4.1 ควรมีการจัดอบรมอยู่เป็นประจำสำหรับการด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน หรือมีการจัดอบรมทุกปี

4.2 ให้เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยลงพื้นที่ตรวจสุขภาพของพนักงาน พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ อยู่เป็นประจำ

4.3 หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์อยู่เสมอเพื่อความพร้อมต่อการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

4.4 เพิ่มจำนวนอุปกรณ์เนื่องจากยังไม่เพียงพอ

4.5 กำกับดูแลการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย การจัดหาอุปกรณ์การป้องกันให้ครบในแต่ละแผนก

5. ท่านคิดว่า**ด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

5.1 พนักงานที่ทำงานด้านการบริการควรที่จะมีใจรักในการทำงานด้านนี้ และควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่มารับบริการ

5.2 ควรมีการแจ้งเตือนให้ชัดเจนสำหรับสถานที่ นั้น ๆ ต่อนักเดินทางหรือนักท้องเที่ยว เช่นการเพิ่มเติมเครื่องที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

5.3 ควรใช้วาจาที่สุภาพ และการแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ให้นักเชท้องเที่ยวเข้าใจและแนะนำวิธีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของพื้นที่นั้น ๆ

5.4 ประชาสัมพันธ์กำกับดูแลให้ทุกแผนก กำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ให้ความเคารพกฎระเบียบต่าง ๆ

5.5 สถานที่ทำงานควรมีการปรับปรุงให้เอื้อต่อการทำงานให้มากกว่านี้

6. ท่านคิดว่า**ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัย**ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงานมีมากขึ้น

6.1 ควรมีมาตรการการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับพนักงานหรือจากการปฏิบัติงาน

6.2 ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพรักษาความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

6.3 ควรมีการสร้างความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้แก่ผู้ปฏิบัติงานสำหรับพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้สูงขึ้นเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่ปฏิบัติงาน

6.5 จัดการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง อยู่เป็นประจำ

9. อภิปรายผล

การพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านการรักษาความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.55) รองลงมาคือด้านการป้องกันภัยพิบัติ ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.65) และด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.73) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมนัสยา แรกคำนวณ (2561) ที่พบว่าคุณภาพการให้บริการของพนักงานรักษาความปลอดภัย สปภ.อผศ. ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านมาตรฐานด้านการตอบสนองและด้านความพึงพอใจ พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัย มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการตอบสนองการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.15) รองลงมาคือด้านความพึงพอใจการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.01) ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 3.94) และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน($\overline{X}$ = 3.77) ตามลำดับ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของพนักงานรักษาความปลอดภัย สปภ.อผศ. เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ว่าจ้าง จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของพนักงานรักษาความปลอดภัย สปภ.อผศ.ทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1)ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน องค์กรควรเพิ่มกำลังพลให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ว่าจ้าง 2)ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้ว่าจ้างให้ความเชื่อถือในคุณภาพการให้บริการขององค์กร 3) ด้านการตอบสนองการปฏิบัติงาน ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่ที่ใช้บริการเป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งการตอบรับค่อนข้างดีจากสถิติการจ้างงานพนักงานรักษาความปลอดภัยและจำนวนสัญญาจ้างที่เพิ่มมากขึ้น 4) ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ควรเป็นไปตามเงื่อนไขข้อตกลงที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างของทั้งสองฝ่าย เพราะพนักงานรักษาความปลอดภัยลาออกบ่อย สาเหตุมาจาก พนักงานไม่ภูมิใจในอาชีพและรู้สึกไม่ก้าวหน้าในอาชีพเลยอยาก เปลี่ยนงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพพงศ์ เหล่าแสนสุข (2559) เรื่อง การยกระดับคุณภาพชีวิตพนักงานจ้างเหมาบริการ รักษาความปลอดภัย ธนาคารแห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยมีระยะเวลาปฏิบัติงานไม่เกิน 2 ปีแสดงให้เห็นถึงอัตราการลาออกที่สูงมาก และมีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ไม่เกิน 15,000 บาท เพราะสปภ.อผศ. มีอัตราค่าบริการ ที่เป็นมาตรฐานบนฐานค่าแรงขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ พลเอกสาธิต สุวรรณประกร (2559) เรื่อง ปัจจัย ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย ผลการศึกษา พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 10,000-14,999 บาท และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของชัชวาลย์ สุขสวัสดิ์ (2552) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัทเซ็นทรัล ฟู้ด รีเทล จำกัดสาขาเอฟดีซี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า 1) ระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทเซ็นทรัล ฟู้ด รีเทล จำกัด สาขาเอฟดีซี มีความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงในภาพรวมทุกด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานทางด้านทักษะอยู่ในระดับสูง ความเห็นในการทำงานเป็นทีมมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความรู้สูง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านคุณลักษณะสูง และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านความเข้าใจในการปฏิบัติงานสูง 2) ผลการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุงานที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อสมรรถนะกันในการปฏิบัติงานที่แตกต่างโดยพบว่าระดับอายุงาน 17 ปีขึ้นไปมีความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะสูงกว่าระดับอายุงานไม่เกิน 1 ปี อายุงาน 7-11 ปี และอายุงาน 12 -16 ปี และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรรณทิพา มหาวรรณ (2553) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะและความต้องการเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยการฝึกอบรมของเลขานุการโรงแรมขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสมรรถนะและความต้องการเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยการฝึกอบรมของเลขานุการโรงแรมขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านลักษณะนิสัยในการประกอบอาชีพ มีระดับสมรรถนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับมาก และระดับสมรรถนะที่ต้องการเพิ่มพูนโดยการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สำหรับด้านวิชาการเชิงธุรกิจ และด้านความรู้ทั่วไป และยังสอดคล้องกับการศึกษาของณัฏฐ์ชนินท์ พยัคฆชาติ (2560) ที่พบว่าภาพรวมความภักดีของผู้ใช้บริการที2มีผลต่อ บจก. รักษาความปลอดภัย ดวงพรดี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, SD = 0.49) โดยมีด้านการมีข้อร้องเรียนแต่ยังกลับมาใช้บริการ ($\overline{X}$ 4.45, SD= 0.44), ด้านความตั้งใจที่จะซื้อ ($\overline{X}$ = 4.25, SD = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด, 3) ภาพรวมสมรรถนะ บจก. รักษาความปลอดภัยดวงพรดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.28, SD =0.36)

โดยมี ด้านรายงานผลการตรวจสอบการผ่านเข้าออกของบุคคลให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่แจ้งไว้ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ($\overline{X}$ = 4.49, SD = 0.43) และ ด้านตรวจสอบรายการทรัพย์สินส่วนกลางที่รับมอบจากลูกค้าตามวิธีการปฏิบัติงานที่กำหนด ($\overline{X}$ = 4.39,SD = 0.42) อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

การเปรียบเทียบการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชุติกาญจน์ ฉลาดสกุล และคณะ (2562) ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามสายงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยภาคเอกชน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศและอายุงาน ไม่มีความแตกต่างกับสมรรถนะตามสายงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานรักษาความปลอดภัยเป็นงานที่ต้องแสดงความเข้มแข็งและมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาจึงต้องมีความพร้อมด้านร่างกาย ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุจึงมีผลต่อสมรรถนะ ส่วนด้านสถานะภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อสมรรถนะเช่นกัน ด้วยสภาพของงานด้านรักษาความปลอดภัยต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์พร้อมที่จะรับสถานะการณ์ต่าง ๆ ทุกรูปแบบ ปัจจัยด้านการศึกษามีความสำคัญถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์แยกแยะอย่างมีเหตุผล และด้านรายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงร่างกายและจิตใจให้มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีสมรรถนะการทำงานก็จะดีด้วย ส่วนปัจจัย ด้านเพศ และอายุการทำงานไม่มีผลต่อสมรรถนะอาจเป็นเพราะว่าไม่ว่าชายหรือหญิงสามารถปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งได้เหมือนกันเพียงแยกประเภทของหน้าที่ที่เหมาะกับเพศชายหรือหญิง ซึ่งงานรักษาความปลอดภัยจะทำงานเป็นทีมทั้งการควบคุมพื้นที่การต้อนรับการบริการการจัดทำรายงานเอกสารจึงถือว่าเพศชายหรือหญิงสามารถทำหน้าที่ที่เหมาะสมได้เช่นกัน ส่วนปัจจัยด้านอายุงาน จะไม่มีผลต่อสมรรถนะเนื่องจากลักษณะงานรักษาความปลอดภัยสามารถฝึกฝนเรียนรู้ได้ถ้ามีความขยันตั้งใจก็สามารถปฏิบัติงานที่ดีได้ ซึ่ง อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์ ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Functional Competency ว่าเป็นขีดความสามารถในงานกำหนดขึ้นจากขอบเขตความรับผิดชอบในงานถึงแม้จะอยู่ในหน่วยงานเดียวกันแต่ขอบเขตความรับผิดชอบต่างกัน Functional Competency ก็จะแตกต่างกันด้วย การกำหนด Functional Competency ไม่จำเป็นจะต้องมีจำนวนมาก ควรจะเป็นข้อหลักๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์, 2548) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของศตวรรษ กล่าดิษฐ์ (2560) ศึกษาสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตสายไฟฟ้ากรณีศึกษาบริษัท สายไฟฟ้าไทย-ยาซากิ จากัด พบว่าการพิจารณาเปรียบเทียบสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัทสายไฟฟ้าไทย - ยาซากิ จากัด โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส พบว่าทุกหัวข้อมีความคิดเห็นต่อระดับสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D.= 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.65) และด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ($\overline{X}$ = 3.70, S.D.= 0.73) จึงควรนำข้อมูลผลวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดอบรมพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันและพนักงานที่จะรับใหม่ ในสมรรถนะต่อไปนี้

ด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน เมื่อพิจารณาตามหัวข้อพบว่าสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน เป็นอันดับแรกคือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือ มีความรู้ในการเขียนบันทึกรายงานการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ การใช้งานเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นก่อนที่จะเข้าไปปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนรวมถึงการเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์โดยตรงเป็นประจำ และในการปฏิบัติงานก็จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการตั้งค่าการผลิตต่าง ๆ ของเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจวัดทางด้านคุณภาพของชิ้นงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากงานวิจัยของชัชวาลย์ สุขสวัสดิ์ ที่ว่าความรู้นั้นอาจเกิดมาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นงานประจำ มีการเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ควรมีการจัดอบรมอยู่เป็นประจำสำหรับการด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน หรือมีการจัดอบรมทุกปี หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์อยู่เสมอเพื่อความพร้อมต่อการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน กำกับดูแลการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย การจัดหาอุปกรณ์การป้องกันให้ครบในแต่ละแผนก

ด้านการบริการ และตอบสนองความพึงพอใจ ควรจัดให้มีการพัฒนาทัศนคติเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้สวัสดิการเพิ่มเติม การให้รางวัลเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ หรือในเรื่องของความรู้สึกนึกคิดของพนักงานให้มีความรักในองค์กรและพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร การสร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานอยู่เสมอ รวมถึงการทำให้พนักงานทุกคนมีร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานให้องค์กรเกิดความก้าวหน้าต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัฐชสรณ์ กาญจนศิลานนท์ (2555 : 11) ที่กล่าวว่า คุณภาพการบริการเกิดจาก “ความพึงพอใจ” หรือ“ความไม่พึงพอใจ” ของผู้รับบริการที่มีความความต้องการ และความคาดหวัง (Expectation) การบริการจากผู้ให้บริการ เนื่องจากตอนนี้องค์กรมีผู้ว่าจ้างสนใจต้องการจ้างพนักงานรักษาความปลอดภัยเยอะมาก ผู้ว่าจ้างให้ความเชื่อถือตรงแบรนด์และภาพลักษณ์ขององค์กร นอกจากนี้การเข้มงวดในการคัดเลือกจัดสรรพนักงานที่จะเข้ามาปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย การฝึกอบรม และการทำแบบประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานการให้บริการของพนักงานรักษาความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริการของพนักงานรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของArmstrong (2006) ที่กล่าวว่า แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย การสรรหาและคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้ค่าจ้างและค่าตอบแทนและแรงงานสัมพันธ์ Noe, Hollenbeck, Gerhart & Wright(2012) เนื่องจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมา ซึ่งความสำเร็จหรือผลการดำเนินงานที่ดีขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

2.2 ควรศึกษาการประเมินการพัฒนาของพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ทั้งองค์กรเพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

กัญญารัตน์ ขันไชย. (2553). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชาติ จุลพันธ์. (2551). **การรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุ ในการทำงานของพนักงานสายการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัทโรแยลซีรามิคอุตสาหกรรม จำกัด [มหาชน].** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ จอมเกล้าพระนครเหนือ.

ชัชวาลย์ สุขสวัสดิ์. (2552). **สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัทเซ็นทรัล ฟู้ต รีเทล จำกัด สาขาเอฟดีซี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, น้ำพร ธเนศสุนทร, นิธิมา สมนายัง และวิลาวัณย์ ท้วมโสภา. (2553). **การพัฒนารูปแบบจิตสำนึกทางด้านการรักษาความปลอดภัยและแผนกการฝึกอบรมพัฒนาสำหรับองค์การรักษาความปลอดภัย : กรณีศึกษาของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ.** รายงานการวิจัย สำนักข่าวกรองแห่งชาติ.

วีระภัทร ปิณฑะแพทย์. (2555). **การศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการขยะของผู้บริหารท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สนอง ชื่นรำพันธ์. (2553). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมืองจังหวังระยอง**. ขอนแก่น: รายงานการศึกษาอิสระ.

สุรีวัลย์ ใจกล้า. (2557). **พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน บริษัทเอสอีไอ อินเตอร์คอนเนคส์ โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด**. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Platonova, Elena A, PhD; Hernandez, S Robert, DrPH; Moorehouse, R Brett, FACHE. (2013). **“Innovative Human Resource Practices in U.S. Hospitals: An Empirical Study”.** vol. 58, pp.290-301.

Sekiguchi, T. (2013). “ Theoretical Implications fromthe Case of Performance based HumanResource Mnagement Practies in Japan : Management Fashion, Institutionalization andStrategic Human Resource MnagementPerspectives.” **The International Journal of Human Resource Management.** 24(3), 471-486.

Yamane. (1967). **Taro Statistic: An Introductory Analysis.** New York: Harper &row.

การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION FOR CREATING PERCEIVED VALUE OF THE UTTAYAN ACHEEP CHAIPATTANA AT NAKORN PATHOM PROVINCE

รัตน์ชนก มากะพันธ์
Ratchanok Makapun
ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา
Tippawan Sukjairungwattana
สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
Development Education, Siipakorn University
E-mail: Makapun2525@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 27 มีนาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 9 เมษายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 10 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้แบ่งวิธีการศึกษาเป็น 2 ส่วนคือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีประชากร คือประชาชนจังหวัดนครปฐม จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 290 คน ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Enter Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่มีระดับสูงสุดคือ การขายโดยบุคคล รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรม ระดับการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก การรับรู้คุณค่าอยู่ในระดับสูงสุดคือ การรับรู้คุณภาพ รองลงมาคือ การเชื่อมโยงตราสินค้า การตระหนักรับรู้ตราสินค้า สินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้า และความภักดีกับตราสินค้า ตามลำดับ แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการณ์ ประกอบด้วย 6 แนวทางได้แก่ 1) ควรสร้างความพร้อมให้กับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมในการสร้างเครือข่ายต่าง ๆ ในการโฆษณาให้ประชาชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดใกล้เคียงได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมมากขึ้น 2) ประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์สำคัญของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมให้ประชาชน

เข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น 3) การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมเป็นระยะเวลาสั่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้คุณค่าและเข้าใจในผลิตภัณฑ์/ การบริการ 4) การสนับสนุนการขายโดยพนักงานโดยพัฒนาพนักงานให้มีศักยภาพในการบริการให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมเป็นอย่างดี 5) ส่งเสริมให้อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ มีการตลาดทางตรงเพื่อส่งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนที่สนใจได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้ดียิ่งขึ้น 6) การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาด, การรับรู้คุณค่า, อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

ABSTRACT

This research had the purposes for 1) studying the level of the integrated marketing communication in order to create the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province, 2) studying the integrated marketing communication affecting to the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province, 3) studying the guidance of the integrated marketing communication in order to encourage the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province. The methods of this research were divided into 2 parts which were the quantitative research whose populations were people in Nakon Pathom province; 290 samples were from determining the sample size by using the ready to use program which was G*Power, stratified sampling, and simply random sampling; and the qualitative research. Tools which were used in this research were the questionnaire and the interview. The statistics which were used for the analysis were average, percentage, mean and standard deviation, Pearson coefficient of correlation analysis, Enter multiple regression analysis.

The results found that the level of the integrated marketing communication affecting to the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province was the moderate level; the integrated marketing communication having the highest level was the purchase as person by person, and the next level was the publication and the activity; the level of the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province was high. The perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province having the highest level was the qualitative perception and the next level was the related brand logo, the brand logo recognition, other properties of brand logo, and the brand loyalty respectively. The guidance of the integrated marketing communication in order to encourage the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province found that the integrated marketing communication composed with 6 ways which were 1) to be ready for the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province to make networks for publicizing to people in Nakorn Pathom and surrounding provinces to perceive more the value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province; 2) To publicize the important purposes of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province for people to understand and approach more easily; 3) to encourage the commerce for the short term in order to encourage people to perceive

the value and to understand the products/ the service; 4) to encourage employees to sell by developing them in order to be effective for the service and to have the knowledge of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province; 5) to encourage the Uttayan Acheep Chaipattana to have the direct marketing in order to transfer the information to people who were interested in the perceived value of the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province; 6) to organize the appropriate and interesting activity for general people.

Keywords : The marketing communication, the perceived value,
the Uttayan Acheep Chaipattana at Nakon Pathom province

1. บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงก่อตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้น เพื่อก่อให้เกิดชัยชนะของการพัฒนาประเทศ เพื่อก่อให้เกิดชนะของ การพัฒนาจะเป็นตัวกลางที่จะทำให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงานที่มากขึ้น โดยจัดตั้งโครงการพระราชดำริทั้งประเทศตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม จัดตั้งประจำภาคกลาง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้สามารถช่วยเหลือตัวเองและพึ่งตนเองได้ (ผู้จัดทำวารสาร มูลนิธิชัยพัฒนา, 2562) อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งอยู่ภาคกลาง ให้เป็นศูนย์ฝึกอาชีพของภูฟ้า ขายสินค้าจากโครงการพระราชดำริ รวมทั้งสินค้า OTOP ของนครปฐม หรือจัดสร้างเป็นโรงงานแปรรูปสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำหีบห่อสินค้า เพื่อส่งจำหน่าย รวมถึงส่งเสริมให้เป็นศูนย์วิชาการ และศูนย์ข้อมูลทางด้านการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ โดยประสานงานกับหน่วยงานราชการ และมหาวิทยาลัยในจังหวัดนครปฐม เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ มูลนิธิชัยพัฒนาได้พิจารณาปรับรูปแบบการดำเนินโครงการในที่ดินดังกล่าวแล้วเห็นควรให้จัดทำเป็น “โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาจังหวัดนครปฐม” ขึ้น เพื่อให้บริการทางวิชาการโดยเฉพาะด้านการอาชีพหลากหลายรูปแบบแก่ เยาวชนและประชาชนผู้สนใจ พร้อมทั้งให้บริการสังคมแก่ท้องถิ่น วัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งวิชาการ แหล่งข้อมูลด้านการพัฒนาอาชีพ และเป็นแหล่งฝึกอาชีพในพื้นที่โดยเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชนผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเพื่อปลูกฝังและเผยแพร่ปรัชญาตามแนวพระราชดำริให้แก่ผู้อบรม และขยายผลไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนอันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งธุรกิจท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งบริการทางสังคมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป (อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ผลการดำเนินงานประจำปี, 2562)

จากการรวบรวมผลงานประจำปี พบว่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม งานในแต่ละด้านไม่ได้ตามเป้าหมายที่คาดการณ์ว่าจะได้รับ โครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นภายใน เป้าหมายการอบรมในปี 2562 จำนวน 85 ครั้ง/จำนวนผู้เข้าอบรม 3,329 คน ผลการจัดงานอบรมได้จำนวน 80 ครั้ง จำนวนผู้เข้าอบรม 1,450 คน การอบรมระยะสั้นตามความต้องการภายนอก เป้าหมายการอบรมปี 2562 จำนวนการจัดอบรม 8 ครั้ง จำนวนผู้เข้าอบรม 500 คน ผลการจัดงานอบรมได้จำนวน 11 ครั้ง จำนวนผู้เข้าอบรม 945 คน กิจกรรมให้เช่าอาคาร เป้าหมายในการจัดงานปี 2562 จำนวน 145 งาน จำนวนผู้มาร่วมงาน 46,000 คน ผลงาน

ในการจัดงาน จำนวน 107 งาน จำนวนผู้มาร่วมงาน 34,903 คน (อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ผลการดำเนินงานประจำปี, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่สามารถรับรู้ข่าวสารได้ทันท่วงทีโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่ว่าในจังหวัดนครปฐมหรือจังหวัดอื่น ๆ เห็นคุณค่าของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

ทั้งนี้ การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการช่วยในเรื่องการต่อยอดให้ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ที่ใดก็สามารถรับรู้ข่าวสารอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้เป็นอย่างดี โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook ซึ่งจัดเป็นเพจโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการด้านต่าง ๆ สามารถติดต่อสอบถามได้อีกด้วย และ YouTube โดยถ่ายทำวีดีโอเรื่องอาชีพเพื่อส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1.1 ประชาชนในจังหวัดนครปฐม และประชาชนทั่วไปที่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการใช้โปรแกรม G*Power กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 290 คน

3.1.2 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อาจารย์ที่มาให้ความรู้และประชาชนที่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยบุคคล การตลาดทางตรง การจัดกิจกรรม

3.2.2 ตัวแปรตาม คือ การรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตราสินค้า การรับรู้คุณภาพ การเชื่อมโยงตราสินค้า ความภักดีกับตราสินค้า และสินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้า

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 แบบสอบถามการศึกษาการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

3.3.2 แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยกำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า สำหรับเก็บข้อมูลผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อาจารย์ที่มาให้ความรู้ และประชาชนที่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

3.4 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

3.4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการสร้างการรับรู้คุณค่าในการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามศัพท์

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัดโดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามที่ต้องการ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการ

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพที่ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามกับประชาชนจังหวัดนครปฐมและจังหวัดอื่น ๆ ที่ไม่ใช้ตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามข้อกำหนด โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอฟาและตามมาตราการวัดแบบลิเคิร์ท และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .748-.944

3.5 การสร้างแบบสัมภาษณ์

3.5.1 สร้างแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.5.2 สร้างแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัดโดยดำเนินการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสำรวจการศึกษาระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ในตัวอย่างที่ต้องการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน จำนวน 290 ชุด

3.6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความรวมมือจากอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ในการขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์การศึกษาระดับการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้เลือกผู้สัมภาษณ์แบบเจาะจงกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อาจารย์ที่มาให้ความรู้และประชาชนที่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน และดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 2-3 ตุลาคม 2563

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้จะใช้แนวคิด แนวคิดการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการของ Kotler (2003) และแนวคิดการรับรู้คุณค่าของ Aaker (1991) และได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพ

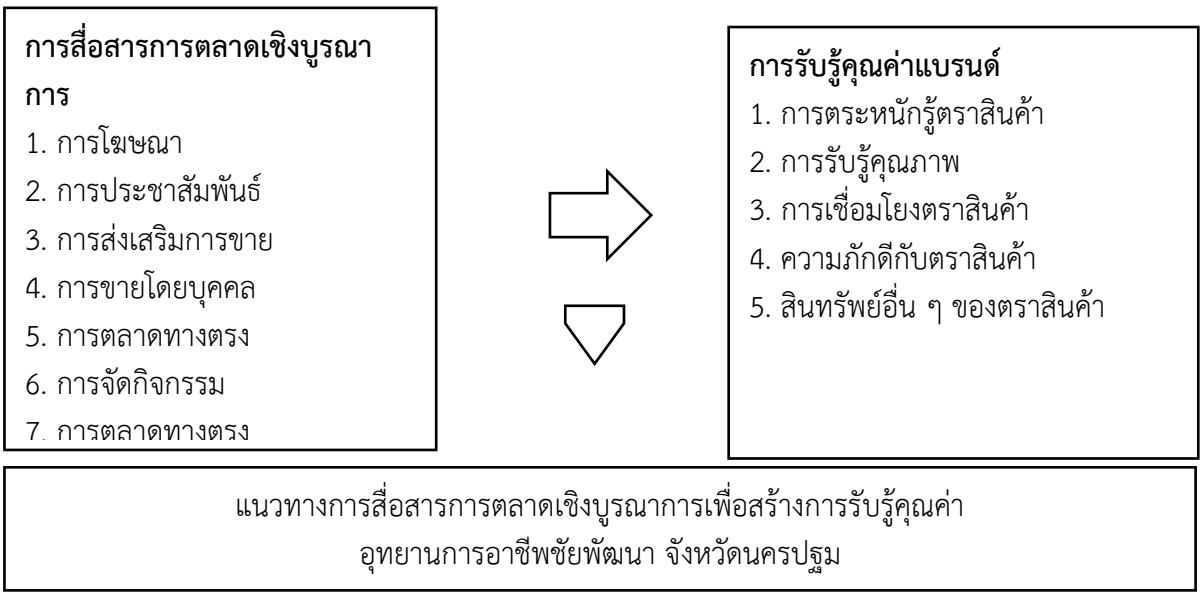

แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่า
อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

4. ผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่า อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พบว่า มีระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การขายโดยบุคคล การประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ การจัดกิจกรรม การโฆษณา การตลาดทางตรง การส่งเสริมการขาย โดยมีค่าเฉลี่ย 3.94, 3.77, 3.49, 3.48, 2.96, และ 2.89 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พบว่า มีระดับการรับรู้คุณค่า อยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากคือการรับรู้คุณภาพ การเชื่อมโยงตราสินค้า การตระหนักรับรู้ตราสินค้า สินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้าและความภักดีกับตราสินค้า ตามลำดับ โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94, 3.85, 3.75, 3.75, 3.68 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดเชิงบูรณาการ คือ การขายโดยบุคคล การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม ที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการในสมการถดถอยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้คุณค่า ได้ร้อยละ 58.1 และสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = 1.119 + 0.040(\mathbf{X_1}) + 0.270(\mathbf{X_4}) + 0.196(\mathbf{X_6})$$

ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.056(\mathbf{Z_1}) + 0.325(\mathbf{Z_4}) + 0.279(\mathbf{Z_6}) \quad (2)$$

4. แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ดังนี้

4.1) ควรสร้างความพร้อมให้กับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมในการสร้างเครือข่ายต่าง ๆ ในการโฆษณาให้ประชาชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดใกล้เคียงได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมมากขึ้น

4.2) ประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์สำคัญของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมให้ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

4.3) การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมเป็นระยะเวลาสั่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้คุณค่าและเข้าใจในผลิตภัณฑ์/การบริการ

4.4) การสนับสนุนการขายโดยพนักงานโดยพัฒนาพนักงานให้มีศักยภาพในการบริการให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมเป็นอย่างดี

4.5) ส่งเสริมให้อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ มีการตลาดทางตรงเพื่อส่งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนที่สนใจได้รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้ดียิ่งขึ้น

4.6) การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป เช่น การออกบูธร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ดังนี้

1. ระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ ประชาชนในจังหวัดนครปฐมที่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่มารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม โดยได้รับข่าวสารทางด้านการขายโดยบุคคล เนื่องจากประชาชนที่เข้ามารับบริการได้รับการบริการจากพนักงานที่มีบุคลิกภาพดี มีความสุภาพ อ่อนโยนและเป็นกันเอง พนักงานที่ให้บริการมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เรื่องรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และได้รับการนำเสนอสินค้า/การบริการที่น่าสนใจจากพนักงานอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา ฯ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม สอดคลองกับ อรสุธี เหล่าปาสี (2557) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการมีระดับการรับรู้ต่อการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกาลาง คือ การขายโดยใช้พนักงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ ชูสนุก และคณะ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการในมิติการขายโดยบุคคลมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.234 ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 และสอดคล้องกับ ชนิดา พุ่มศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการขายโดยพนักงานขาย มีระดับการรับรู้คุณค่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จะเห็นได้ว่าการขายโดยบุคคล ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่ามากเพราะผู้มารับบริการได้สัมผัสโดยตรงต่อการบริการของพนักงานจึงทำให้รับรู้และเข้าใจต่อการบริการและคุณค่าของแต่ละบริการได้เป็นอย่างดี

2. ระดับการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าส่วนใหญ่รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ด้านที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่ามากที่สุด คือ การรับรู้คุณภาพ เนื่องจากประชาชนที่มารับบริการมีความพึงพอใจเมื่อมารับบริการ/ ซื้อผลิตภัณฑ์ที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม และเห็นว่าการบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม เป็นที่ปลอดภัยในการรับบริการ ลำดับต่อมา การเชื่อมโยงตราสินค้า การตระหนักรับรู้ตราสินค้า และความภักดีกับตราสินค้า สอดคล้องกับ **วัชราภรณ์ ตั้งประดิษฐ์ และคณะ (2558)** ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณภาพใน

การให้บริการด้านสิ่งที่สัมผัสได้ คุณภาพของอาหารและบรรยากาศส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากร้านอาหารไทยแห่งนี้เลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในการปรุงอาหาร, รสชาติของอาหารมีความสม่ำเสมอ และทำอาหารที่ปรุงสดใหม่ อุณหภูมิของอาหารมีความเหมาะสม

ปัจจัยการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการด้านการขายโดยบุคคล ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการและเป็นการให้คำปรึกษาเสนอแนะแก่ผู้มาใช้บริการโดยตรงดังนั้นเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการของกลุ่มเป้าหมายขณะที่ Mike (2005) พบว่า คุณค่าของการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อการขายโดยบุคคล เป็นสิ่งสำคัญของการตลาด เพราะเป็นผู้ที่นำเสนอสิ่งดี ๆ และให้ข้อมูลแก่ผู้ที่มาใช้บริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม จะส่งผลต่อการภักดีต่อตราสินค้าอีกด้วย

การสื่อสารการตลาดเชิงบุรณาการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับกลุ่มสาธารณชน หรือชุมชน การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างภาพพจน์ขององค์การซึ้งเป็นจุดมุ่งหมายในระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้อง กับแนวคิดของ **ชนิดา พุ่มศรี (2561)** ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ณัฐกาญจน์ สุวรรณธารา และธีระ เตชะมณีสถิตย์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตราสินค้าไทย สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เสนอว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางโซเชียลมีเดีย เพราะปัจจุบันเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทางโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์จะส่งผลในระยะยาวของการับรู้คุณค่าเพราะประชาชนจะได้รับรู้ข่าวสารและรับบริการหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้รับบริการว่าตรงต่อความต้องการหรือไม่ อย่างไรก็ตามการประชาสัมพันธ์ก็เป็นส่วนส่งเสริมการรับรู้คุณค่าได้เป็นอย่างดี

การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการด้านการจัดกิจกรรม ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยาน การอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ จากการออกร้านทำกิจกรรมตามสถานที่ต่าง ๆ และออกจัดกิจกรรมตามเทศการต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมพิเศษทางด้านสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับ ณัฐกาญจน์ สุวรรณธารา และธีระ เตชะมณีสถิติย์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการด้านการจัดกิจกรรมทางการตลาดส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าสินค้าของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตราสินค้าต่างประเทศในระบบขายตรง สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เสนอว่า ควรจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องเพราะการจัดกิจกรรมจะทำให้เป็นที่รู้จักและรับรู้คุณค่าของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ด้านการจัดกิจกรรมจะทำให้เป็นที่รู้จักและรับรู้คุณค่าของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ ได้มากขึ้น

3. สรุปผลการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาจังหวัดนครปฐม การขายโดยบุคคล การจัดกิจกรรม ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการ

อาชีพชัยพัฒนาฯ ผลการวิจัยพบว่า การขายโดยบุคคล และการจัดกิจกรรมมีส่วนช่วยให้ผู้มารับบริการได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนและสามารถกระตุ้นให้ผู้รับบริการมารับบริการที่อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมมากขึ้น สอดคล้องกับ เหมสุดา สันติมิตร (2558) ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ด้านการขายโดยพนักงาน ในด้านพนักงานมีวิธีนำเสนอสินค้ารุ่นใหม่ได้น่าสนใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อระดับราคาสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยด้านการขายโดยบุคคล พบว่า ประชาชนในจังหวัดนครปฐม และผู้ที่มารับบริการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ได้รับรู้คุณค่าผ่านการบริการโดยพนักงานของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมมากที่สุดและจะมีการบอกต่อไปในสังคมรอบข้างทางอุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ จึงต้องให้ความสำคัญในด้านบริการและส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาทักษะด้านการบริการให้ดียิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า การประชาสัมพันธ์มีผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ส่งผลให้รับรู้คุณค่าในระยะยาวเป็นการประชาสัมพันธ์อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ เพราะปัจจุบันได้มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นและเข้าถึงประชาชนผู้สนใจโดยตรงทางอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม จึงต้องทำสื่อประชาสัมพันธ์อุทยานการอาชีพชัยพัฒนาฯ ในด้านการประชาสัมพันธ์ให้สม่ำเสมอให้เป็นที่น่าสนใจและเข้าถึงได้งานไม่ซับซ้อน

จากผลการวิจัยด้านการจัดกิจกรรม พบว่า การจัดกิจกรรมมีผลต่อการรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าต่อผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี แต่การจัดกิจกรรมจะส่งผลต่อผู้สนใจเฉพาะด้าน จึงเห็นว่าทางอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายและเป็นจุดเด่นของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ให้ประชนชนสนใจเข้าถึงและรับรู้คุณค่าอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมได้

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยเชิงลึกด้านอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านแหล่งท่องเที่ยว หรือการส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านการอนุรักษ์

ควรมีการศึกษาวิจัยระดับการบริการของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐมกับสถานที่ให้บริการอื่น ๆ ของจังหวัดนครปฐม ที่คล้าย ๆ กัน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อความพึงพอใจส่งผลต่อการจงรักภักดีต่อไป

บรรณานุกรม

ฉวีวรรณ ชูสนุก, พูมพงศ์ ภูมมะภูติ, อัมพล ชูสนุก, วทัญญู รัศมิทัต, และอริสาฬา เหลิ่ม. “อิทธิพลของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการต่อคุณค่าตราสินค้า ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของลูกค้าในการเลือกซื้ออาคารชุด บริษัท แอล.พี.เอ็ม.ดีเวลลอป เมนท์ จำหัด (มหาชน).” **วารสาร Veridian E-Journl Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษย์ศาสตร์ และศิลปะ,** (10)1, 233-250.

ชนิดา พุ่มศรี. (2561). “การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จังหวัดราชบุรี.” **Journal of Nanagement Science**. Nakhon Pathom Rajabhat University, 5(2), 2-14.

ณัฐกาญจน์ สุวรรณธารา และธีระ เตชะมณีสถิตย์. (2556). **รูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ.ที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่า ระหว่างผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตราสินค้า.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ผู้จัดทำวารสาร “มูลนิธิชัยพัฒนา”. (2562). **วารสารประจำเดือนธันวาคม 2562.**

วัชราภรณ์ ตั้งประดิษฐ์ และไพฑูรย์ เจตธรงชัย. (2558). “การสร้างการรับรู้คุณค่าการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการผ่านเฟซบุ๊กที่มีอิธิพลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางของวัยรุ่นในประเทศไทย.” **Social Sciences Research and Academic Journal** มหาวิทยาลัยสยาม, 9(27), 91-106.

เหมสุดา สันติมิตร. (2558). **กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์เขตกรุงเทพมหานคร.** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรสุธี เหล่าปาสี. (2557). **การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อธนาคารกรุงศรีอยุธนา จำกัด (มหาชน) จังหวัดกาญจนบุรี.** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม. (2562). **ผลการดำเนินงาน ประจำปี 2562.**

Mike,R. (2005). **Performance Auditing of Integrated Marketing Communications (IMC) Actions and Outcomes.** [On-line]. Available from http://www.emeraldinsight.com.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุข
Factors that affect the success of Internal Quality Assurance at Thongsook College

ณัฐพล เนื่องชมภู
Natthapol Nueangchompoo
สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์
Sirikawin Krutkrongphan
พรจิต อรัณยกานนท์
Pornchit Arunyakanon
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
Branch of Education Administration Department
คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
Faculty of Social Science and Education, Thongsuk College
E-mail: dd2-vv2@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 19 เมษายน 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 11 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 11 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุข (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุขและ (3) นำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการต่อยอดในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุขให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ คณาจารย์ จำนวน 76 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีสถานภาพในการปฏิบัติงานเป็นผู้อำนวยการ/หัวหน้าหลักสูตร มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 3 คือ ด้านบุคลากร ลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนและลำดับสุดท้าย คือ ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขด้านการวาง

แผนการดำเนินงาน แตกต่างกัน ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุขด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) และการติดตามตรวจสอบ (Check) แตกต่างกัน นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการและด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระดับสูง ตามลำดับ คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย (r=.761) ด้านการบริหารจัดการ (r=.720) และด้านบุคลากร (r=.709)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน, วิทยาลัยทองสุข

ABSTRACT

This research was aimed to study (1) the internal quality assurance status of Thongsook College, (2) factors that affect the success of Internal Quality Assurance at Thongsook College and (3) finding the guideline for developing and improving the effectiveness of internal quality assurance in Thongsook College. The sample group was 76 lecturers in the academic year of 2019. The data were collected using questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and correlation analysis.

The research results revealed that the most respondents were female, age 41 years old or over, had higher Bachelor's degree, working status as the director / head course, 5-10 years of working experience and a high level of knowledge and understanding of internal quality assurance. The opinions on factors affecting the internal quality assurance work in the whole were at a high level. When considering each aspect was found that most of the respondents had the first opinions was administrators and policy, the second was management, the third was personnel, the fourth was resources and supporting and last was organizational culture characteristics, respectively. The hypothesis testing of this research found that the person who had different work experience, had different opinions on the internal quality assurance performance of Thongsook College in the aspect of planning. The difference of levels of knowledge and understanding of internal quality assurance had different opinions on internal educational quality assurance performance in Thongsook College in aspect of plan, Do , and Check were different, and The others was not difference. Level of relationship between administrator factors, management policy and personnel had related with the internal quality assurance performance of Thongsook College in the same direction, the correlation coefficients (r) in high level as follow : administrator and policy aspect (r = .761) , management aspect (r = .720) and personnel aspect (r = .709), respectively.

Keywords: Factors that affect, Internal Quality Assurance, Thongsook College

1. บทนำ

สถาบันอุดมศึกษามีพันธกิจสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แต่ด้วยมีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา อาทิเช่น คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยมีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันมากขึ้น ความมุ่งหวังที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาภาคการผลิต ท้องถิ่น และชุมชน ตลอดจนการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล รวมถึงการบริการการศึกษาข้ามพรมแดนที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบัณฑิตในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 1-2)

ในปี 2539 ทบวงมหาวิทยาลัย (ชื่อในขณะนั้น) ได้จัดทำประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ต่อมาจัดทำ เป็นประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2545 และจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 และที่ประกาศใช้ในปัจจุบันคือกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545, หน้า 29-31) กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47-51 สรุปใจความสำคัญว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบและกลไกในการพัฒนา ติดตาม ตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 3)

วิทยาลัยทองสุข เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนถือเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการพัฒนาประเทศ จึงดำเนินการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตและคุณภาพทางวิชาการของวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการแสดงศักยภาพทางวิชาการของวิทยาลัยให้เป็นที่ประจักษ์ โดยกำหนดการทำงานที่เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

ทั้งนี้ วิทยาลัยทองสุขดำเนินระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และที่สำคัญวิทยาลัยเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของวิทยาลัย เพื่อนำผลมาพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานในวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานเกิดวัฒนธรรมของการประเมินผลปฏิบัติงาน 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพให้กับทุกหน่วยงาน

ในวิทยาลัย 3) พัฒนารูปแบบและตัวบ่งชี้ในรายงานการประเมินตนเองของวิทยาลัย 4) เตรียมความพร้อมรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก และ 5) พัฒนาระบบประกันคุณภาพของวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพการศึกษานั้นเป็นระบบจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นลายอักษร โดยการดำเนินงานที่มีเป้าหมายมีวัตถุประสงค์นั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน หรือการประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบ และพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ตลอดเวลา การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงาน ในการสร้างความเชื่อใจและมั่นใจว่าสถานศึกษาและหน่วยงานจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า วิทยาลัยทองสุขได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามาเป็นระยะเวลานานด้วยความร่วมมือของบุคลากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ได้คาดหวังไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุข รวมทั้งเพื่อเป็นการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน รวมทั้งเพื่อให้ทราบสภาพความเป็นจริงของกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (PDCA) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุข
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุข
3. เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการต่อยอดในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยทองสุขให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุขแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากรปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุข

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

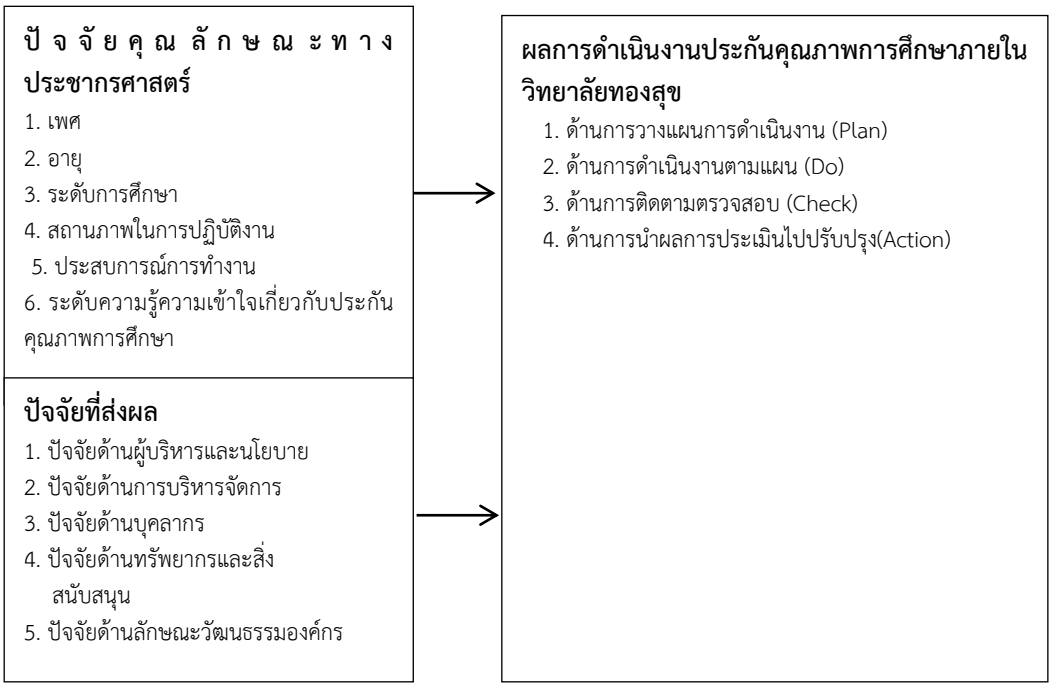

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ คณาจารย์ จำนวน 76 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านลักษณะและวัฒนธรรมองค์กร

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุข(PCDA) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) และด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลในรูปแบบของแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence) หรือค่า IOC และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งลักษณะการให้คะแนนมี 3 ระดับคือ ระดับ 1, 0, -1 จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองกับบุคลากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตามขั้นตอนนี้ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเข้าใจและความครอบคลุมของแบบสอบถาม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยทำการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแบบสอบถามดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ ก่อนที่จะได้มีการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. สถิตที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยหาค่าหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์

6. ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีสถานภาพในการปฏิบัติงานเป็นผู้อำนวยการ/หัวหน้าหลักสูตร มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก

2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 3 คือ ด้านบุคลากร ลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนและลำดับสุดท้าย คือ ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยภาพรวม	μ	σ	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านผู้บริหารและนโยบาย	4.20	0.11	มาก	1
ด้านการบริหารจัดการ	4.19	0.17	มาก	2
ด้านบุคลากร	4.15	0.28	มาก	3
ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน	4.12	0.15	มาก	4
ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กร	4.09	0.18	มาก	5
รวม	**4.16**	**0.20**	**มาก**	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านผู้บริหารและนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ผู้บริหารมีความสามารถและมีการใช้กระบวนการตัดสินใจที่เหมาะสมในการดำเนินนโยบายด้านการประกันคุณภาพ ลำดับที่ 2 คือ ผู้บริหารมีการวางแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ลำดับที่ 3 คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุน และเอื้ออำนวยให้บุคลากรปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพ ลำดับที่ 4 คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายและลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ตามลำดับ

2.2 ด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การสื่อสารให้ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพมีความครอบคลุมและชัดเจน ลำดับที่ 2 คือ การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการประกันคุณภาพมีความเหมาะสม ลำดับที่ 3 คือ การบริหารจัดการ โดยใช้บุคลากรหรือทรัพยากรเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ลำดับที่ 4 คือ กระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันและลำดับสุดท้าย คือ การกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรดำเนินงานประกันคุณภาพอย่างชัดเจน ตามลำดับ

2.3 ด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ บุคลากรมีความรับผิดชอบและเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ ลำดับที่ 2 คือ บุคลากรมีทักษะการดำเนินงาน มีความรู้ความสามารถ และมีการทำงานเป็นทีม ลำดับที่ 3 คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการด้านการประกันคุณภาพ ลำดับที่ 4 คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของหน่วยงาน และลำดับสุดท้าย คือ บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2.4 ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การจัดหาและสนับสนุนทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานหรือบุคลากรได้ใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ลำดับที่ 2 คือ มีระบบสื่อสารภายในองค์กร และภายนอกที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ลำดับที่ 3 คือ การมีอาคารและสถานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพ ลำดับที่ 4 คือ การมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงานและลำดับสุดท้าย คือ การมีวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2.5 ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ บุคลากรเข้าใจเป้าหมายของการประกันคุณภาพ และปฏิบัติตามนั้น ลำดับที่ 2 คือ การสนับสนุนบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ ลำดับที่ 3 คือ การสนับสนุนบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัดสินใจดำเนินงานประกันคุณภาพร่วมกัน ลำดับที่ 4 คือ การดำเนินงานประกันคุณภาพเพราะต้องการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและพัฒนางานวิชาการ/วิชาชีพและลำดับสุดท้าย คือ บุคลากรทุกฝ่ายตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกันในด้านการประกันคุณภาพ ตามลำดับ

3. ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน ลำดับที่ 2 คือ มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการปฏิบัติงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนให้แก่บุคลากร และลำดับสุดท้าย คือ มีการกำหนดงบประมาณและการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

3.2 ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ บุคลากรสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการประกันคุณภาพได้ ลำดับที่ 2 มีการใช้ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานจริงเพื่อประเมินตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดในแผนและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและลำดับสุดท้าย คือ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนด ตามลำดับ

3.3 ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ รายงานผลการดำเนินการติดตามและประเมินผล ลำดับที่ 2 คือ การเก็บรวมรวมข้อมูลในการประเมินตามแผนและลำดับสุดท้าย คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ ตามลำดับ

3.4 ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ การนำแผนปรับปรุงของแต่ละมาตรฐานหรือแต่ละกลุ่มมาพิจารณาร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถาบัน ลำดับที่2 คือ ผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานหรือแต่ละกลุ่มนำผลการประเมินและผลการวิเคราะห์ไปพิจารณาวางแผนปรับปรุงในส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินการที่ดีขึ้น และลำดับสุดท้าย คือ การนำผลการประเมินไปวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในแต่ละมาตรฐานและแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.1 ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขด้านการวางแผนการดำเนินงาน แตกต่างกัน

4.2 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) และการติดตามตรวจสอบ (Check) แตกต่างกัน นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

4.3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการและด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระดับสูง ตามลำดับ คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย (r=.761) ด้านการบริหารจัดการ (r=.720)และด้านบุคลากร (r=.709)

7. อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะกรรมการดำเนินงานการวิจัยสาขาวิทยาบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดตรัง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยาบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่ 1 คือ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 3 คือ ด้าน

บุคลากร ลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนและลำดับสุดท้าย คือ ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ตามลำดับ สามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านผู้บริหารและนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา สะอาดและคณะ (2557) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัยด้านผู้บริหารและนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านผู้บริหารและนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน มีความสามารถและมีการใช้กระบวนการตัดสินใจที่เหมาะสมในการดำเนินนโยบาย รวมทั้งมีการวางแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ตลอดจนให้การสนับสนุน และเอื้ออำนวยให้บุคลากรปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงส่งผลให้ด้านผู้บริหารและนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา เทียมทิพร และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ ผลการวิจัยด้านปัจจัยการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมากจากมีการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรดำเนินงานประกันคุณภาพอย่างชัดเจนรวมทั้งมีกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยการสื่อสารให้ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพมีความครอบคลุมและชัดเจนและมีการบริหารจัดการ โดยใช้บุคลากร ทรัพยากรและงบประมาณเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงส่งผลให้ด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา สะอาดและคณะ (2557) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัยบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก บุคลากรมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการด้านการประกันคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของหน่วยงาน โดยใช้ทักษะการดำเนินงาน มีความรู้ความสามารถ และมีการทำงานเป็นทีมด้วยความรับผิดชอบและเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงส่งผลให้ด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา เทียมทิพร และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ ผลการวิจัย ด้านทรัพยากรอยู่ในระดับมากเช่นกันทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมีอาคาร สถานที่บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพ รวมทั้งมีการจัดหาและสนับสนุนทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนมีระบบสื่อสารภายในองค์กรและภายนอก มีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่เหมาะสมและเพียงพอให้กับหน่วยงานเพื่อให้หน่วยงานได้ใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงส่งผลให้ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา เทียมทิพร และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบัน

การพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ ผลการวิจัย ด้านปัจจัยด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมีการสนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และตัดสินใจดำเนินงานประกันคุณภาพร่วมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพทำให้ บุคลากรเข้าใจเป้าหมายของการประกันคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและพัฒนางานวิชาการ/วิชาชีพและบุคลากรทุกฝ่ายตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกันในด้านการประกันคุณภาพและปฏิบัติตามจึงส่งผลให้ด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิทยาลัยทองสุขในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาบทิพย์ มงคลเทพ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญในระดับมากทุกด้านเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นลำดับที่1 คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ตามลำดับ อภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาบทิพย์ มงคลเทพ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการปฏิบัติงาน โดยมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนให้แก่บุคลากรตลอดจนมีการกำหนดงบประมาณและการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ด้านการวางแผนการดำเนินงาน (Plan)ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา สะอาดและคณะ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากบุคลากรดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดโดยสามารถปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการประกันคุณภาพได้และมีการใช้ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานจริงเพื่อประเมินตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดในแผนตลอดจนมีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงส่งผลให้ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาบทิพย์ มงคลเทพ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยมีการรายงานผลการดำเนินการติดตาม

และประเมินผลรวมทั้งมีการเก็บรวมรวมข้อมูลในการประเมินตามแผน จึงส่งผลให้ด้านการติดตามตรวจสอบ (Check) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สะอาดและคณะ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานหรือแต่ละกลุ่มมีการนำผลการประเมินไปวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในแต่ละมาตรฐานและนำผลการประเมินและผลการวิเคราะห์ไปพิจารณาวางแผนปรับปรุงในส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินการที่ดีขึ้น หลังจากนั้น มีการนำแผนปรับปรุงของแต่ละมาตรฐานหรือแต่ละกลุ่มมาพิจารณาร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถาบันจึงส่งผลให้ด้านการนำผลการประเมินไปปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น

1.2 ควรส่งเสริมการและสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในการวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน

1.3 ควรเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยการประชุมชี้แจงงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในเรื่องเกณฑ์การประเมิน แนวปฏิบัติ รวมถึง ความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของหน่วยงาน

1.4 ควรติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพแต่ละด้านเป็นระยะๆ ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและความต้องการในงานประกันคุณภาพอย่างทั่วถึง

2.ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีผลการประเมินในระดับดีขึ้นไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์การประเมิน

บรรณานุกรม

คณะกรรมการดำเนินงานการวิจัย สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดตรัง. (2554). **การประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดตรัง.** ตรัง: มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดตรัง.

จินตนา เทียมทิพร และคณะ. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ.**

วาสนา สะอาดและคณะ. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.** งานการวิจัยการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ สำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557**). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

อาบทิพย์ มงคลเทพ. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่.** เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

Teacher Competencies Affecting Leaners' Skills in the 21st Century, Schools in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3

เบญญาภา เพิ่มบุญ
Benyapha Permboon
นิพล อินนอก
Niphon Innok
สยาม เสริมพิมาย
Siam Sermphimai
มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahapajapati Buddhist College, Mahamakut Buddhist University
E-mail: pagbungnana@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 3 พฤษภาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 25 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 2) ศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 279 คน จาก 50 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู 3) แบบประเมินการพัฒนาผู้เรียนของครู 4) แบบประเมินการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู 5) แบบประเมินการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยของครู 6) แบบประเมินการสร้างความร่วมมือกับชุมชนของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis with LISREL : PAL) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครู อยู่ในระดับระดับสูง ลักษณะดังกล่าวนี้ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันพอสมควร 2) สมรรถนะของครูที่มีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครู ได้แก่ ระดับการพัฒนาผู้เรียนของครู ระดับการจัดการเรียนรู้ของครู และระดับการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู สามสมรรถนะนี้อธิบายความแปรปรวนของทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 84.80 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α = .05

คำสำคัญ : สมรรถนะของครู, ศตวรรษที่ 21, การพัฒนาผู้เรียน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study skills of learners in the 21st century, schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3, and 2) study teacher competencies that affected to learners' skills in the 21st century, schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3. The sample was 279 teachers and 50 students in schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3, Academic Year 2019. The instruments of this research were 1) assessment form of learners' skills of 21st century, 2) assessment form of learning management of teachers, 3) assessment form of learner development of teachers, 4) assessment form of classroom management of teachers, 5) assessment form of analysis, syntheses and research of teachers, and 6) assessment form of the collaboration of communities of teachers. The data was analyzed by Mean, Standard Deviation, Simple correlation, Multiple regression analysis, Path Analysis with LISREL (PAL) using compute program.

Research findings presented that 1) skills of the learners in the 21st century in schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3 according to the teacher assessment were at a high level. However, these aspects of each students were quite different. 2) Teacher competencies influencing learners' skills in the 21st century in schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3 according to the teachers' assessment which were the level of teachers' learner development, the level of teachers' learning management and also the level of teachers' classroom management. These three competencies accounted for 84.80% of the skills' variance of the 21st century learners with the statistically significant at a level of α = .05.

Keywords: Competencies of teachers, 21st Century, learners' development

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงขึ้นทั่วโลกอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยี ทำให้ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจำเป็นต้องปรับตัวพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้ระบบการศึกษาสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในการก้าวสู่สังคมโลก โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของคน ซึ่งเป็นปัจจัยคุณภาพที่สำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้ชีวิต ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ดังนั้นครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ การอ่านออก เขียนได้และคิดเลขเป็น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความ

ร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

นักการศึกษาของประเทศหลายท่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังเช่น ประเวศ วะสี (2546) และธีระ รุญเจริญ (2554) ได้แสดงทัศนะถึงความสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้ก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมนานาชาติโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนในประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาคือให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนับสนุนนโยบายสำคัญของรัฐบาลมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้กรอบแนวทางการพัฒนาการศึกษา 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ จุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษาคือ การให้บุคคลมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพเสมอกันตลอดชีวิต จัดการศึกษาให้กว้างขวางอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ปฏิรูปให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้จัดการศึกษาทั้งด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการทำให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของสังคมและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้ยั่งยืน จัดการศึกษามุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้สังคมมีแหล่งเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา จากแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ โดยมุ่งพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

การจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามแนวทางปฏิรูปนั้น ครูจะต้องมีสมรรถนะความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ดีมีประสิทธิผล โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีสมรรถนะในการจัดการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเข้าใจในการวิจัยในชั้นเรียน สามารถทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (อำนวย ทองโปร่ง, 2553) สอดคล้องกับสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2555) กล่าวว่า “วิกฤตการศึกษาไทย

ในปัจจุบัน พบปัญหาการขาดแคลนครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ” จากสภาพปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าควรต้องพัฒนาสมรรถนะของครู เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีสมรรถนะของครูใดบ้าง ที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การจัดและพัฒนาการศึกษาที่ดีมีประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 186 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 93 โรงเรียน (ร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมด)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ประกอบด้วยครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน (ที่เลือกอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม) รวมผู้ให้ข้อมูล 279 คน

แปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรตาม คือ ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ตัวแปรต้น ได้แก่ สมรรถนะประจำสายงานของครู 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ของครู 2) การพัฒนาผู้เรียนของครู 3) การบริหารจัดการชั้นเรียนของครู 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยของครู 5) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนของครู

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 6 ชนิด คือ

4.1 เป็นแบบประเมินทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด มีค่าจำแนกระหว่าง 0.47 – 0.75 ค่าความเชื่อมั่นด้วยเท่ากับ 0.92

4.2 แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิคเอิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 13 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34 – 0.72 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

4.3 แบบประเมินการพัฒนาผู้เรียนของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิคเอิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแจกระหว่าง 0.59 – 0.83 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

4.4 แบบประเมินการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิคเอิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแจกระหว่าง 0.46 – 0.83 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

4.5 แบบประเมินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยของครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิคเอิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.44 – 0.78 ค่าความเชื่อมั่น 0.85

4.6 แบบประเมินการสร้างความร่วมมือกับชุมชนของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิคเอิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34 – 0.76 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis with LISREL : PAL) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการประเมินของครูพบว่าทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการประเมินของครูอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = 4.25) ลักษณะดังกล่าวนี้ของนักเรียนโรงเรียนแต่ละแห่งแตกต่างกันน้อย (C.V.=7.29)

6.2 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต แสดงในตาราง 1-2 ภาพประกอบ 1

ตาราง 1 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและค่าน้ำหนักความสำคัญ (β) สมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

ตัวแปรต้น	**ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (β)**
การพัฒนาผู้เรียนของครู	.755*
การจัดการเรียนรู้ของครู	.542*
การบริหารจัดการชั้นเรียนของครู	.513*
การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยของครู	.321
การสร้างความร่วมมือกับชุมชนของครู	.100
R	0.885*
R^2	0.782

**p< .05

จากตาราง 1 พบว่า มีเพียงการพัฒนาผู้เรียนของครู (β = 0.755) การจัดการเรียนรู้ของครู (β = 0.542) และการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู (β = 0.513) ที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α =.05 แต่โดยเหตุที่ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง (r = 0.55 – 0.93) จึงอนุมานได้ว่าการพัฒนาผู้เรียนของครู การจัดการเรียนรู้ของครู การบริหารจัดการชั้นเรียนของครู การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยของครู การสร้างความร่วมมือ ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครู มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อวิเคราะห์ให้แน่ชัดว่าตัวแปรใดที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จึงทำการวิเคราะห์เส้นทางระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทางแบบพี เอ แอล (Path Analysis with LISREL : PAL)

6.3 ผลวิเคราะห์เส้นทางระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ดังภาพประกอบ 1 และตาราง 2

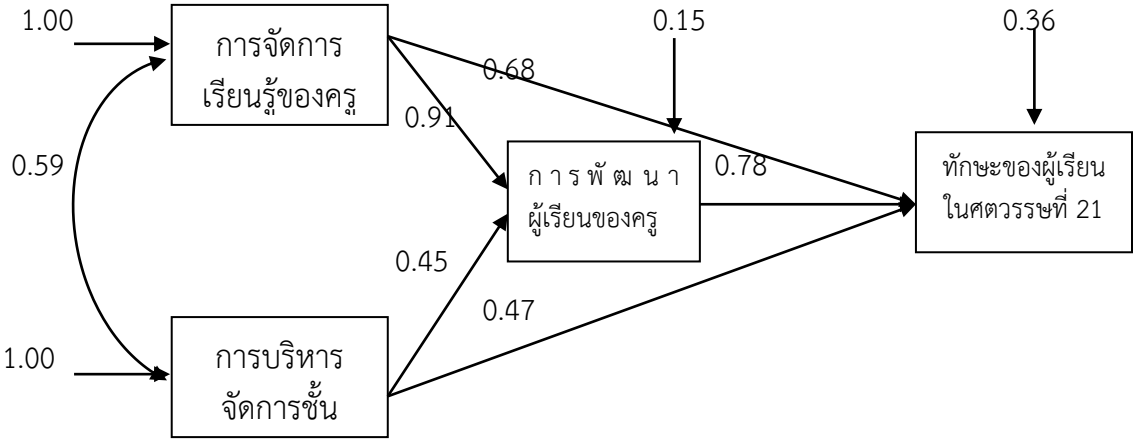

Chi – Square = 0.64 df = 1, P – Value = 0.40658, RMSEA = 0.000 ค่าเหล่านี้แสดงว่ารูปแบบมีความเหมาะสม

ภาพประกอบ 1 รูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางแบบ พี เอ แอล (PAL)

ตาราง 2 ตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางแบบ พี เอ แอล (PAL)

ตัวแปร	R^2	β
ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	0.84	
การพัฒนาผู้เรียนของครู		0.78*
การจัดการเรียนรู้ของครู		0.68*
การบริหารจัดการชั้นเรียนของครู		0.47*
การพัฒนาผู้เรียนของครู	0.85	
การจัดการเรียนรู้ของครู		0.91*
การบริหารจัดการชั้นเรียนของครู		0.45*

*p< .05

จากภาพประกอบ 1 และตาราง 2 อธิบายได้ดังนี้

1. ตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การพัฒนาผู้เรียนของครู (β =0.78) การจัดการเรียนรู้ของครู (β =0.68) และการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู (β =0.47) อธิบายความแปรปรวนของทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 84.00 (R^2 = 0.84)

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้เรียนของครู คือ การจัดการเรียนรู้ของครู (β =0.91) และการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู (β =0.45) สองตัวแปรนี้อธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาผู้เรียนของครู ได้ร้อยละ 85.80 (R^2 = 0.85)

7. อภิปรายผล

7.1 ครูประเมินว่าทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = 4.25) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข

มีศักยภาพในการศึกษาต่อและมีสุขภาพที่ดี มีความรักชาติและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่กำหนดตามหลักสูตร โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีนักเรียนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงได้นำหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่แบบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ครูจึงจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ด้าน และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ มีความสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียร์สัน (Pearson, 2014) ธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง (2557) ที่วิจัยพบว่า ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูง

7.2 เมื่อวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางแบบพี เอ แอล (PAL) พบว่า สมรรถนะครูที่มีอิทธิพลต่อระดับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ตามการประเมินของครู ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนของครู(β =0.78) การจัดการเรียนรู้ของครู(β =0.69) และการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู(β =0.48) อธิบายความแปรปรวนของทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ได้ร้อยละ 84.00 (R^2 = 0.84) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α = .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียนของครู เป็นความสามารถของครูในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของครู ความสามารถในการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิตของครู ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยของครู ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นไทยของครู ความสามารถในการจัดระบบดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนของครู ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนของครูจึงมีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นความสามารถของในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรของครู การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู การใช้และพัฒนานวัตกรรมของครู และการใช้และพัฒนานวัตกรรมของครู ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ของครูจึงมีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่วนการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูเป็นความสามารถของครูในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียนของครู การกำกับดูแลชั้นเรียนของครู องค์ประกอบดังกล่าว ไม่ใช่สิ่งที่ครูมีมาแต่กำเนิดแต่เน้นสิ่งที่ได้จากการศึกษา ฝึกฝนและจากการปฏิบัติงานของตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู จึงมีอิทธิพลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังที่สิงห์ แกรนด์วิลล์และดิกกา (Singh, Granville and Dicka, 2002) กล่าวไว้ว่า ตัวแปรจิตพิสัยส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จของการปฏิบัติหน้าที่ของครู อันส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่สูงขึ้นซึ่งลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู ทำให้ครูปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย (สำเริง บุญเรืองรัตน์ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์และนิคม นาคอ้าย, 2550)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้เรียนของครู การจัดการเรียนรู้ของครู และส่งเสริมการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูปีการศึกษาละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย

8.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3 ควรพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอันจะส่งผลต่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

8.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้ในการจัดอบรมเพื่อให้ครูมีสมรรถนะที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **แนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ธีระ รุญเจริญ. (2554). **ก้าวใหม่ การปฏิรูปการบริหาร : แนวคิด ประสบการณ์และการวิจัย.** อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซ็ตการพิมพ์.

ประเวศ วะสี.(2546). **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิก.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ : อาร์แอนด์ปริ้นท์ จำกัด.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำเริง บุญเรืองรัตน์, สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และนิคม นาคอ้าย. “การค้นหารูปแบบของผลลัพธ์ทางการศึกษาของนักเรียนที่มีตัวแปรน้อยที่สุดและสามารถนำมาใช้ปฏิบัติในโรงเรียน.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล** (มิถุนายน – ตุลาคม 2550) 1 : 7-13.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2555). **ผู้บริหารกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร** : กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.** นครปฐม : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อำนวย ทองโปร่ง. (เมษายน – มิถุนายน 2553). “การปฏิรูปการศึกษารอบสองกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา.” **วารสารรามคำแหง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 27(2): 171 - 172.

Pearson Synee**.** (2014). **The Process Secondary Administrators use to Implement Twenty-First Century Learning Skills in Secondary Schools.** Thesis of Doctor of Education California: University of Southern California.

Singh, K. Granville, M. and Dicka, S. (2002). “Mathematics and Science Achievement: Effects of Motivation, Interest, and Academic Engagement.” **Journal of Educational Research.** 95 (6) : 323-331.

การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร

THE HUMAN DEVELOPMENT IN VAJJIPUTTA SUTTA

พระธนัท คุณสำวโร (สุทธิเมธีกร)
Phra Thanat Kunasamvaro
พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ
Phramaha Yutthana Narajettho
พระมหาสุขสันติ์ สุขวฑฺฒโน
Phramaha Sooksan Sukhawatthano
สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Tipitaka Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: phrathanat2496@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 20 พฤษภาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาแนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก 2) ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร และ 3) ศึกษาและวิเคราะห์การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารเชิงวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า 1. แนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก เป็นการพัฒนาคุณสมบัติในตัวบุคคล จากปุถุชนผู้มีกิเลสไปสู่ความเป็นอริยชน โดยใช้ปัญญาอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา 2. โครงสร้างและเนื้อหาหลักไตรสิกขาในวัชชีปุตตสูตร เป็นหลักธรรมของมนุษย์ แบ่งเป็น 3 อย่าง คือ 1) ศีล คือ การมีพฤติกรรมที่ถูกต้องกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม 2) สมาธิ การฝึกจิตให้มีความมั่นคง หนักแน่น ไม่หวั่นไหวต่อกิเลสต่าง ๆ และ 3) ปัญญา การมีความรู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิต มีความรู้อย่างแจ้งชัด ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสิ่งทั้งหลาย 3. แนวทางการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านศีล หมายถึง พฤติกรรมทางกาย การอยู่ร่วมกันในสังคมและสิ่งแวดล้อม (อธิศีลสิกขา) 2) ด้านสมาธิ มุ่งพัฒนาจิตใจและอารมณ์ การควบคุมจิตให้ตั้งมั่น จิตสงบปราศจากสิ่งเศร้าหมอง (อธิจิตสิกขา) 3) ด้านปัญญา มุ่งเน้นพัฒนาสติปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นสัมมาทิฏฐิ (อธิปัญญาสิกขา) และปัญญาในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โลกิยปัญญา และโลกุตตรปัญญา

คำสำคัญ: การพัฒนามนุษย์, ไตรสิกขา, วัชชีปุตตสูตร

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study concepts of human development based on Tipitaka, 2) study structures and contents of Trisikkha principle following *Vajjiputta*

Sutta, and 3) analyze the approaches of human development based on Trisikkha principle following *Vajjiputta Sutta*. This study uses a qualitative research methodology with the data searching of Tipitaka, a sub-commentary, academic documents, and related research.

The research findings were as follows: 1. The concepts of human development based on Tipitaka were to develop the qualities of human from impurity toward virtuous persons and used wisdom according to Buddhism. 2. The structures and contents of Trisikkha principle following *Vajjiputta Sutta* were the Dhamma principle of human development, divided into 3 items 1) *Sīla* or morality; means the basic behaviors among human and environment. 2) *Samādhi* or concentration or meditation means practicing to be strength, secured and resisted impurity, and 3) *Paññā* or wisdom means understanding in reason, known reality of the world and life. 3. The approaches of human development based on Trisikkha principle following *Vajjiputta Sutta* divided into 3 approaches as follows: 1) *Sīla* approach; emphasized the control of behaviors such as body, and living together (*Adhisīlasikkhā*) 2) *Samādhi* or concentration approach; emphasized on the correction, developing mind and emotion (*Adhicittasikkhā*) 3) *Paññā* or wisdom approach; emphasized on mindfulness (*Adhipaññāsikkhā*) *Adhipaññāsikkhā* were mundane wisdom and transcendental wisdom.

Keywords: The Human Development, Threefold Prainciples, Vajjiputta Sutta

1. บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการขาดศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ทำให้สังคมปัจจุบันเสียสมดุล ทำให้เกิดพฤติกรรมของความเลื่อมต่าง ๆ นั้นเกิดจากการประพฤติปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นได้ท่าทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลต่อมนุษย์เป็นประเด็นหลัก ที่สำคัญคือ 1) เป็นอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์เอง ทั้งทางรางกายและจิตใจ 2) เป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกับของมนุษย์ในสังคม และ 3) เป็นอันตรายต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่, (กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, 2543), หน้า 26) ซึ่งเป็นสิ่งย้ำเตือนว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่ต้องฝึกฝน อบรม หรือต้องศึกษา (สิกขา) อยู่ตลอดเวลา เพื่อสามารถที่จะรู้เท่าทันต่อภาวการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ และมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้คู่คุณธรรม

การพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพในทางพระพุทธศาสนา ต้องมีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้หลักไตรสิกขา ที่มีกระบวนการในการฝึกฝนเพื่อพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาด้านพฤติกรรม ระเบียบ เรียกว่า ศีล 2) พัฒนาจิตใจ ที่ตั้งใจมั่น เรียกว่า สมาธิ และ 3) พัฒนาด้านปัญญาแก้ไขปัญหาจนสำเร็จตามเป้าหมายชีวิต เรียกว่า ปัญญา สิกขา 3 ประการนี้ ผู้มีความเพียร ความเข้มแข็ง มีปัญญา เพ่งพินิจ มีสติ คุ้มครองอินทรีย์ ครอบงำทุกทิศด้วยอัปปมาณสมาธิ ประพฤติตามอธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา มีความประพฤติบริสุทธิ์ จึงเป็นผู้ถึงที่สุดแห่งการปฏิบัติในโลกนี้และโลกหน้า (องฺ.ติก. (ไทย) 20/91/320) ไตรสิกขาตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมปฏิบัติที่พัฒนาทางกาย วาจา และใจ ให้ผู้ปฏิบัติสมบูรณ์พร้อมด้วยสติและปัญญา ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขาจึงจัดอยู่ใน

มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ 1) อธิศีลสิกขา ศึกษาศีลอันยิ่ง 2) อธิจิตสิกขา ศึกษาจิตอันยิ่ง และ 3) อธิปัญญาสิกขา ศึกษาปัญญาอันยิ่ง (องฺ.ทุก. (ไทย) 20/87/312)

ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขาจึงจัดอยู่ในมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ 1) อธิศีลสิกขา ศึกษาศีลอันยิ่ง 2) อธิจิตสิกขา ศึกษาจิตอันยิ่ง และ 3) อธิปัญญาสิกขา ศึกษาปัญญาอันยิ่ง

ไตรสิกขาในวัชชีปุตตสูตร เป็นหลักธรรมคำสอนที่มีการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอน โดยยกหลักธรรมเป็นข้อ ๆ และให้ศึกษาหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ ก็คือ ให้ศึกษาไตรสิกขา หรือสิกขา 3

การพัฒนามนุษย์ตามหลักการในทางพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับบุคคล โดยการนำหลักธรรมคำสอนเรื่องไตรสิกขามาประยุกต์ใช้กับบุคคลแต่ละประเภทเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมดุลทั้งด้านสังคม จิตใจ และสติปัญญา ส่งผลดีกับสังคมและประเทศชาติ โดยมีหลักการทางการศึกษา (สิกขา) ที่สำคัญยิ่งสิ่งหนึ่ง ที่เรียกว่า “หลักไตรสิกขา” ซึ่งเป็นหลักการพัฒนามนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องการพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเจริญ สามารถละกิเลส และสามารถนำไปปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนตามหลักไตรสิกขาในวัชชีปุตตสูตร เพื่อให้บังเกิดผลดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาในวัชชีปุตตสูตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวคิดการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษารวบรวม เอกสารดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2535 และพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2539
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมทั้งหนังสือ เอกสารเชิงวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ เอกสารรายงานต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักไตรสิกขา เป็นต้น

4. ผลการวิจัย

1. แนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก การพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก คือการที่มนุษย์ดำเนินชีวิตในวิถีที่เรียกว่า “อริยมรรค” ด้วยวิธีแห่งการศึกษาหรือพัฒนาที่เรียกว่า “สิกขา” จนถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา คือ อิสรภาพ ภาวะไร้ทุกข์ หรือภาวะไร้ปัญหา ที่เรียกว่า นิพพาน จากการศึกษาแนวคิดการพัฒนามนุษย์นี้ ได้ทราบถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์โดยเริ่มจากฝึกฝนตนเอง การพัฒนามนุษย์เบื้องต้นย่อมสร้างความสุขพื้นฐานคือการอบรมฝึกฝนนำเอาความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ (สัมมาอาชีวะ) ถือเป็นการก่อร่างสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ จากนั้นให้ดำรงอยู่ปฏิบัติตัวต่อเพื่อนมนุษย์อย่างเมตตา รู้จักการแบ่งปันแก่ผู้อื่น รู้จักกติการักษามารยาทต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม มีจิตใจที่เข้มแข็ง และสติปัญญาอันจะสร้างความสงบร่มเย็นแก่มนุษย์ได้ เหล่านี้ล้วนเป็นศักยภาพที่มนุษย์สามารถสร้างให้เกิดขึ้น

หากได้มีการลงมือปฏิบัติ เพราะการที่มนุษย์พบกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในชีวิตนั้นถือได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นตัวทดสอบให้มนุษย์ผู้นั้นได้ดึงศักยภาพของตนเองออกมา เพื่อคิดหาทางแก้ปัญหาอย่างใช้ปัญญาเป็นทางแก้ที่ถูกต้องตามแบบแห่งพระพุทธศาสนา

2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร ไตรสิกขาปรากฏในวัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสูตร เห็นได้ว่าไตรสิกขาเป็นหลักธรรมสำหรับการศึกษาในพระพุทธศาสนาที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมหลักปฏิบัติธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา จากข้อความในวัชชีปุตตสูตร หลักไตรสิกขา คือ ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาฝึกอบรม กาย วาจา จิต และปัญญา ให้มีความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปตามลำดับจนบรรลุถึงพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา หากได้ศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ (1) อธิศีลสิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง (2) อธิจิตตสิกขา คือ จิตอันยิ่งข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม (3) อธิปัญญาสิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูงให้บริบูรณ์แล้ว จะทำให้ละราคะ โทสะ โมหะได้ ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ ทำให้บรรลุนิพพานในปัจจุบันได้และยังมีการกล่าวความสำคัญของไตรสิกขาไว้ตามหลักโอวาทปาฏิโมกข์หรือพุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ 3 อย่าง คือ (1) การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทั้งกาย วาจา จัดเป็น ศีล (2) การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม จัดอยู่ในการปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ (3) การทำจิตของตนให้ ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุดเรียกว่า ปัญญา หลักไตรสิกขาจากการศึกษาสรุปได้ว่า ไตรสิกขา เป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่รวมหลักธรรมทั้งหลักการศึกษาและวิธีปฏิบัติเพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิต และปัญญาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน จำแนกเป็น 3 อย่าง คือ (1) ศีล ขั้นตอนการประพฤติเบื้องต้นในการดำเนินชีวิต โดยมีพฤติกรรมที่ถูกต้องกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การดู การฟัง การแสวงหาการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ การพิจารณาซึ่งความหมายในที่นี้ คือ หมายถึง ปาริสุทธิศีล (2) สมาธิ การฝึกฝนจิตให้ยิ่งขึ้นด้วยสภาพจิตที่หนักแน่น มีความสงบสุขแน่วแน่ มั่นคงไม่สั่นไหวไปตามแรงกิเลส เรียกว่า ใจจดจ่ออยู่กับกิจ จิตจดจ่ออยู่กับงาน เป็นต้น (3) ปัญญา ความรู้ความเข้าใจเหตุผล รู้ความจริงของโลกและชีวิตจนกระทั่งสามารถทำจิตให้เป็นอิสระได้ ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสิ่งทั้งหลาย

ไตรสิกขา จึงเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสทั้งของภิกษุและบุคคลทั่วไป เป็นรากฐานสำคัญในพระวินัยและเป็นกระบวนการในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น เป็นหลักคำสอนที่พุทธศาสนิกชนทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองให้ดีงาม เพื่อจัดเตรียมปรับสภาพชีวิตตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม พร้อมที่จะก้าวไปสู่จุดหมายแห่งชีวิตของตน องค์กร สังคม และประเทศชาติต่อไป การศึกษาตามหลักไตรสิกขาจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน คือการมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีงาม ประโยชน์ในอนาคต คือการมีชีวิตที่มีคุณค่าที่ดีเจริญงอกงาม ด้วยการสร้างคุณงามความดีเพื่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ และประโยชน์อย่างสูงสุด คือการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ปราศจากความเศร้าหมองและความยึดติดในสรรพสิ่งทั้งปวงเป็นไปเพื่อความสุขร่มเย็น

3. แนวทางการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาวัชชีปุตตสูตร มี 3 แนวทาง ได้แก่

3.1 ด้านศีล มุ่งเน้นควบคุมแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา และการอยู่ร่วมกันในสังคม แนวทางเป็น อธิศีลสิกขา สำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติขั้นควบคุมอินทรีย์ต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลสังคม เริ่มจากสมาทานในสิกขาบท รับเอาศีลมาปฏิบัติแล้วตั้งเจตนารักษาศีลโดยไม่ล่วงละเมิด เป็นการฝึกศีลให้บริสุทธิ์หมดจด การฝึกอบรมขั้นอธิศีลสิกขา มุ่งเน้นการสำรวมกาย วาจา ใจ ไม่ให้หมกมุ่นกับความสุขที่เกิดจากรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เพราะกามสุขเป็นความสุขที่ต้องอิงอาศัยวัตถุ จึงเป็นความสุขที่ไม่ยั่งยืน เมื่อความสุขลดน้อยลงย่อม

แสวงหาความสุขอื่นมาทดแทน ด้วยการแย่งชิงกอบโกยวัตถุที่ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การขัดเกลาพฤติกรรมและความเป็นอยู่ มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่เหมาะสมทำให้เป็นผู้มีระเบียบ ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทำให้ไม่เดือดร้อนใจจากการกระทำของตน ส่งผลให้เกิดความเบิกบานใจ การฝึกอบรมอินทรีย์จึงทำให้รู้คุณค่าของการตั้งตนอยู่ในศีล มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป รู้จักประมาณตนทำให้เกิดปัญญา รู้ประโยชน์และคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ตามเป็นจริง ศีลจึงไม่ใช่จุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา แต่เป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติขั้นต่อไปที่สูงกว่า คือ สมาธิ เพราะการมีศีลบริสุทธิ์จะทำให้จิตใจสงบ เกิดสมาธิ กล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายของศีลก็คือ สมาธิ นั่นเอง

3.2 ด้านสมาธิ มุ่งเน้นการแก้ไข พัฒนาจิตใจและอารมณ์ แนวทางเป็น อธิจิตสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดสมาธิอย่างสูง ฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง มีคุณธรรม เป็นการควบคุมจิตให้ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวตามแรงราคะ ทำให้จิตสงบมั่นคง ปราศจากสิ่งเศร้าหมอง การฝึกฝนศึกษาในขั้นนี้เป็นการศึกษาด้านจิตหรือระดับจิตใจ ซึ่งเป็นขั้นที่ละเอียดประณีตกว่าศีล การพัฒนาจิตในด้านต่าง ๆ การฝึกอบรมขั้นอธิจิตสิกขา เน้นฝึกฝนอบรมให้เกิดคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตขึ้นในจิตใจ โดยให้รู้จักอารมณ์ของจิต สภาพของจิต รู้จักระวังจิตให้เหมาะต่อการใช้งาน ด้วยการเจริญสมถะและวิปัสสนา เพื่อชำระจิตให้บริสุทธิ์ ไม่เศร้าหมอง ทำให้จิตมีสมรรถภาพ คือ มีความเพียร อดทน มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ มีความแน่วแน่ให้จิตมีคุณภาพ เพราะสุขภาพจิตที่ดีจะทำให้สุขภาพกายดี จิตที่สงบในสมาธิตั้งมั่นด้วยสติสัมปชัญญะย่อมไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น เกิดการเรียนรู้จากสภาวะที่ทำให้เกิดปัญญา รู้และเข้าใจคุณค่าของการรักษาสภาพจิตและโทษของการปล่อยให้จิตถูกครอบงำด้วยอำนาจกิเลส การพัฒนาจิตใจหรือการเจริญสมาธิ เกิดประโยชน์ที่แท้จริงคือ ทำให้จิตที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมควรแก่การงานทางปัญญา เกื้อหนุนให้ปัญญาปฏิบัติการอย่างได้ผลดีที่สุด จิตมีสภาวะตั้งมั่นเพื่อให้เกิดปัญญาที่รู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง แสดงให้เห็นว่าปัญญาจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัยจิตที่เข้มแข็ง ยิ่งต้องใช้ปัญญาคิดพิจารณาเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมากก็ต้องมีสมาธิจิตสูงขึ้น จิตที่ฝึกดีแล้วจึงเป็นฐานให้ปัญญาพัฒนา

3.3 ด้านปัญญา มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา แนวทางเป็น อธิปัญญาสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง มองเห็น สิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง จนจิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระปราศจากความทุกข์ ซึ่งเป็นความรู้ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ไม่เจือปนด้วยกิเลส ปัญญาในอริยมรรคเป็นปัญญาที่รู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ 4 คือ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จนทำให้แจ้งทั้งเจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ สามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ปัญญาในพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นปัญญาที่ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ จึงเรียกได้ว่า อธิปัญญา

แนวปฏิบัติที่สำคัญในขั้นอธิปัญญาสิกขา มี 2 ประเภท คือ โลกียปัญญา และ โลกุตตรปัญญา

การฝึกอบรมขั้นปัญญาสิกขา มุ่งเน้นให้เกิดความคิดเห็นที่ถูกต้องบริสุทธิ์ รู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามจริง เกิดความรู้แจ้งในอริยสัจ 4 รู้และเข้าใจในสภาวะที่แท้จริงของขันธ์ 5 ธาตุ 6 ที่ประกอบขึ้นเป็นชีวิตเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมตั้งอยู่ดับไป สามารถทำลายอาสวกิเลสให้หมดไปเพื่อความเป็นอิสระพ้นทุกข์ มองปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลความเป็นจริง แก้ไขได้อย่างเหมาะสมกับเหตุปัจจัย รู้เท่าทันกามสุขแล้วโน้มใจไปหาความสุขอื่นที่ประณีตยิ่งกว่า มีความเป็นผู้มีกัลยาณธรรม มีกุศลธรรม ปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลคนหมู่มาก รู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายทำให้เกิดปัญญา ไม่ยึดติดถือมั่นปราศจากการปรุงแต่ง จึงเกิดความสุขสงบ การฝึกฝนอบรมปัญญาในระดับต่าง ๆ จึงเป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้อง รู้แนวทางในการดำเนินชีวิต เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปของเหตุปัจจัย รู้ถึงเหตุ รู้ถึงผล รู้แนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต

การฝึกฝนศึกษาตามหลักไตรสิกขาจึงต้องเริ่มด้วยสัมมาทฏฐิซึ่งเป็นปัญญาเบื้องต้น จากคำแนะนำของกัลยาณมิตร แล้วพิจารณาด้วยโยนิโสมนสิการ จากนั้นจึงฝึกฝนปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เริ่มตั้งเจตนา

รักษาศีล มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ เพื่อนมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ด้วยอินทรีย์หรือกาย วาจาที่ถูกต้อง ประกอบอาชีพสุจริต มีพฤติกรรมทางกายเป็นปกติ พัฒนาคุณภาพจิตใจให้มีสมรรถภาพ คุณภาพและสุขภาพที่ดี จิตสงบ สะอาด ตั้งมั่นเป็นสมาธิถึงขั้นฌานในระดับต่าง ๆ ส่งผลให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางใจต่อสิ่งทั้งหลายได้อย่างถูกต้อง จิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระได้โดยสมบูรณ์

การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตรตามนัยแห่งไตรสิกขาเพื่อพัฒนาบุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็นหลักธรรมข้อใด ผู้รับการพัฒนาจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้เลื่อมใสศรัทธาและสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นแก่ตน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วม เป็นผู้ได้กระทำและปฏิบัติเองให้มากที่สุด เพราะเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ทำให้บุคคลเกิดการพัฒนาแบบองค์รวมอย่างมีดุลยภาพทั้งกายและจิต มีระเบียบในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างเกื้อกูล พัฒนาจิตให้มีคุณภาพ มีสุขภาพจิตที่สุขสงบ เข้าใจ ตระหนักรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และจะต้องมีการวัดผลประเมินผลของการพัฒนา คือ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา มีเป้าหมายสุดท้ายคือ คุณภาพชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศชาติ นั้นคือชีวิตที่พัฒนาแล้วอุดมไปด้วยศีล สมาธิ และปัญญาอย่างแท้จริง

5. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาเรื่องการพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร จากการศึกษาวิจัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทำให้ทราบว่าหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนานั้นมีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่ง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง หลักไตรสิกขา (สิกขา 3) เป็นหลักการพัฒนามนุษย์ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา 2) อธิจิตสิกขา และ 3) อธิปัญญาสิกขา หลักทั้ง 3 ประการนี้ เป็นหลักที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นบาทฐานในการเป็นกำลังในการสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ หลักการพัฒนามนุษย์อย่างมีความสมดุล เพราะประกอบด้วยการพัฒนามนุษย์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านกาย และด้านจิตใจ หรือที่เรียกว่า รูปและนามไปพร้อม ๆ กัน มิใช่เป็นการพัฒนาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น หลักการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎกสามารถใช้ในการพัฒนามนุษย์ได้ในทุกกลุ่ม ไม่ว่าเป็นฝ่ายบรรพชิตหรือฝ่ายคฤหัสถ์ อุปสรรคการใช้หลักไตรสิกขา (สิกขา 3) บุคคลโดยทั่วไปนั้น มีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องการพัฒนาในฝ่ายเพศบรรพชิตหรือของฝ่ายทางศาสนาเสียมากกว่า ฝ่ายคฤหัสถ์ไม่ควรนำมาใช้ และการใช้หลักไตรสิกขา (สิกขา 3) ในการพัฒนามนุษย์นั้นต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้เวลานาน ไม่สามารถเล็งเห็นผลได้ในทันที

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตรนี้ สามารถนำไปสู่นโยบายเชิงปฏิบัติการของการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาสาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานศึกษาหลักไตรสิกขาและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับ ควรประยุกต์หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนามนุษย์อย่างสมดุล

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลและสังคม ควรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาสู่สาธารณชน โดยให้ถือเป็นภาระงานงานหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตร ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎี การพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก โดยนำหลักไตรสิกขาอันเป็นหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา มาสู่แนวทางการพัฒนามนุษย์ การดำเนินการจึงเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก จึงได้ศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักไตรสิกขาเป็นแนวทางสู่การพัฒนามนุษย์โดยยึดหลักไตรสิกขาสู่การนำไปปฏิบัติให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนามนุษย์ในวัชชีปุตตสูตรนี้ เป็นเครื่องยืนยันว่าคุณภาพมนุษย์ตามหลักไตรสิกขานี้ ต้องอาศัยรูปแบบในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น พฤติกรรมตามสัญชาตญาณ ความคิดพฤติกรรมที่เกิดจากอุปนิสัยประจำตัว ความคิดและพฤติกรรมที่ได้รับและเรียนรู้จากสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงจะสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาได้ ดังนั้น การที่จะนำแนวทางการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ จะต้องมีการศึกษาบริบทและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรได้ฝึกปฏิบัติ ศีล สมาธิ และ ปัญญา อย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา สำหรับ องค์กรต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมและการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). **ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่.** กรุงเทพฯ: การศาสนา.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฏกำ 2500.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐเตปิฏกำ 2525.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

_____. (2528). **วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 2.** กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2534). **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2532). **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอฏฺฐกถา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). **ปกรณวิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณวิเสโส.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาณ.

_____. (2539). **ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท
THE SUKKAVAGGA IN DHAMMAPADA

ณัฏฐาพรรณ กรรภิรมย์พชิรา
Nattapan Kanpirompachira
พระมหาอดิเดช สติวโร
Phramaha Adhidaech Sathivaro
สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา
Department of Buddhist Studies
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: kpimpaka10@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 19 พฤษภาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 20 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบทนี้ เป็นการวิจัยด้านข้อมูลเอกสารเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท 2) เพื่อศึกษาความสุขที่ปรากฏในพระไตรปิฎก 3) เพื่อวิเคราะห์การนำสุขวรรคไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข การศึกษาวิจัยเรื่อง สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท เป็นการศึกษาวิจัยด้านข้อมูลเอกสารเชิงวิเคราะห์ โดยค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก, อรรถกถา, หนังสือ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขในสุขวรรค

ผลการวิจัย พบว่า 1) โครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบทมี 8 เรื่องในพระคาถามีสาระสำคัญหลัก ดังนี้ (1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ เป็นเรื่องการระงับความทะเลาะของหมู่พระญาติ พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่มีเวรอยู่เป็นสุขจริงหนอ, เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อน อยู่เป็นสุขจริงหนอ และเราเป็นผู้ไม่ขวนขวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ, (2) เรื่องมารวัตถุ เป็นเรื่องมาร พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราไม่มีกิเลสเครื่องกังวล อยู่เป็นสุขจริงหนอ, (3) เรื่องโกสลรัญโญปราชยวัตถุ เป็นเรื่องความพ่ายแพ้ของพระเจ้าโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ ผู้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมนอนเป็นสุข, (4) เรื่องอัญญตรกุลทาริกาวัตถุ เป็นเรื่องสาวน้อยในตระกูลหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ สุข(อื่น) ยิ่งกว่าความสงบไม่มี, (5) เรื่องอัญญตรปุปาสกวัตถุ เป็นเรื่องอุบาสกคนใดคนหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, (6) เรื่องปเสนทิโกสลวัตถุ เป็นเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, (7) เรื่องติสสเถรวัตถุ เป็นเรื่องพระติสสเถระ พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ บุคคลดื่มปวิเวกรส ลิ้มรสแห่งความสงบและได้ลิ้มรสแห่งปีติในธรรมแล้ว เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวาย ไม่มีบาป, (8) เรื่องสักกวัตถุ เป็นเรื่องท้าวสักกะ พระคาถามีเนื้อหาสาระสำคัญหลัก คือ การอยู่ร่วมกับพระอริยะ ก่อให้เกิดสุขทุกเมื่อ, การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่ความสุข และบุคคลควรคบผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญาเป็นพหูสูต มีวัตร เป็นพระอริยะ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี, 2) ประเภทความสุขในสุขวรรค แบ่งออกเป็น 2

ประเภท ได้แก่ ความสุขแบบคฤหัสถ์ และความสุขแบบบรรพชิต และ 3) ลักษณะความสุขในสุขวรรค แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความสุขเกิดจากความไม่มีเวรต่อกัน, 2) ความสุขเกิดจากความไม่มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส, 3) ความสุขเกิดจากการละความติดใจในกามคุณ 5, 4) ความสุขเกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวล คือ ราคะ โทสะ และโมหะ, 5) ความสุขเกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึง นิพพาน

ความสุขที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า 1) ประเภทของความสุขมี 13 ประเภท โดยจัดแบ่งเป็นคู่ ๆ ตรงกันข้ามกัน,จัดแบ่งความสุขออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสุขแบบคฤหัสถ์ และความสุขแบบบรรพชิต, 2) ระดับขั้นของความสุข จัดตามลำดับขั้นของความสุขจากหยาบไปถึงขั้นละเอียด แบ่งได้เป็น 10 ขั้น ได้แก่ (1) กามสุข, (2) ปฐมฌานสุข, (3) ทุติยฌานสุข, (4) ตติยฌานสุข, (5) จตุตถฌานสุข (6) อากาสานัญจายตนสมาปัตติสุข, (7) วิญญาณัญจายตนสมาปัตติสุข, (8) อากิญจัญญายตนสมาปัตติสุข, (9) เนวสัญญานาสัญญายตนสมาปัตติสุข, (10) สัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติสุขในระดับขั้นของความสุข 10 ขั้นนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ความสุขระดับกามสุข 2) ความสุขระดับฌานสุข และ 3) ความสุขระดับนิพพานสุข ระดับความสุข 3 ระดับนี้ สามารถนำมาจัดระดับความสุขได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความสุขระดับโลกิยสุข, 2) ความสุขระดับโลกุตตรสุข

การนำสุขวรรคไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข พบว่า มี 2 ลักษณะ คือ 1) ความสุขแบบโลกิยสุข 2) ความสุขแบบโลกุตตรสุข

คำสำคัญ: พระไตรปิฎก, สุขวรรค, ความสุข

ABSTRACT

This research article is a research on qualitative documentary information Is intended, there are three objectives; 1) To study the structure and content of the sukkavagga in Dhammapada, 2) To study the happiness that appears in the Tripitaka, 3) To analyze the use of sukkavagga in Dhammapada in life to bring happiness. An Analytical study of Sukkavagga in Dhammaapada Scripture. It is an analytical study research. By researching from The Tipitaka Scripture, Atthapali, Books and Other documents related to happiness in Sukkavagga.

The result of this research was found that the structure and content of the Sukkavagga in Dhammapada, there are 8 subjects, 12 verses; The Essence of verses as the factors of each subjects as follow; (1) *Ñā̄tikalahavūpasamanaVatthu* – The Pacification of the Relatives of the Buddha, The Essence of verses; We are the people of no anger –Have real happiness, We are the people of no trouble–Have real happiness and We are the people of no persevere–Have real happiness.(2) *Mā̄raVatthu* – Mara; The Essence of verses; We have no desire or concern – Have real happiness.(3) *KosalaraññoPajjā̄jayaVatthu* – Defeat of King of Kosala, The Essence of verses; The one who has abandoned victory and defeat, calm, sleep happily. (4) *Aññatarakuladā̄rikaVatthu* – a Young Bride, The Essence of verses; Happiness (other), not more than peacefulness. (5) *AññatarapupaAññatarasakaVatthu* –a Lay-Disciple, The Essence of verses; Nibbana is the extremely happiness. (6) *PasenadikosalaVatthu*– King Pasenadi of Kosala, The Essence of verses; Nibbana is the extremely happiness. (7) *TissattheraVatthu* –Tissa, The Essence of verses; The person who

drink a solitude; Taste of peace and already to taste the elation of Dhamma, to be a person without anxiety and no sin. (8) *SakkaVatthu* – Sakka, The Essence of verses; To live with the Noble One, causing happiness every time, to live with Philosopher will have only happiness and the one should associate with the philosopher, to be wise, to have great learning, duties, to be a noble individual person, to be a good person, good wise. 2) The category of happiness in sukkavagga, it was found that there are 2 categories, namely, (1) the house-life happiness (2) the ordained-life's happiness. 3) The characteristics in sukkavagga, it was found that there are 5 characteristics, namely, 1) The happiness is free from defilements. 2) The happiness arises from the absence of suffering because of passion. 3) The happiness arises from the abandonment of your passion 5. 4) The happiness is to without any anxiety, it means without greed, ill will and ignorance (raga, dosa and moha). 5) The happiness rises living with the Noble One and the target is Nibbana which consist.

The happiness that appears in the Tripitaka was found that 1) The categories of happiness, there are 13 categories by dividing into pairs opposite each other, Which divides happiness into 2 types, namely, (1) the house-life happiness (2) the ordained-life's happiness, 2) The level of happiness of 10 levels, namely, (1) The sensuality's Happiness, (2) The happiness by the first absorption, (3) The happiness by the second absorption, (4) The happiness by the third absorption, (5) The happiness by the fourth absorption (6) The happiness by the sphere of infinity of space, (7) The happiness by the sphere of infinity of consciousness of the happiness, (8) The happiness by the sphere of nothingness, (9) The happiness by the sphere of neither perception nor non-perception, (10) The happiness by extinction of perception and feeling. The 10 levels of happiness by dividing into 3 levels, namely, 1) The Sensuality's Happiness level. 2) The Meditation's happiness level and3) The Nibbana's happiness level. The 3 levels of happiness by dividing into 2 levels, namely, (1) Happiness of mundane states. (2) Happiness of supermundane states

The use of Sukkavagga in Dhammapada in life to bring happiness, it is found that there are 2 manners, namely; (1) Happiness of mundane states. (2) Happiness of supermundane states.

Keywords: Tripitaka, Sukkavagga**,** Happiness

1. บทนำ

เป็นธรรมดาของสิ่งมีชีวิตในโลกนี้ มักประสบเจอทั้งความทุกข์และความสุข สิ่งมีชีวิตทั้งหมดนี้ล้วนปรารถนาความสุขด้วยกันทั้งนั้น มนุษย์คนธรรมดาแสวงหาอยากได้ความสุข ไม่มีใครอยากได้ความทุกข์ล้วนอยากได้ความสุข ทุกคนนั้นอยากได้ความสุขด้วยกันทั้งนั้น สิ่งมีชีวิตทุกชีวิตปรารถนาความสุขเพื่อทำให้ตนเองได้รับความแช่มชื่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยาวนาน ดังนั้น ความสุขนี้จึงเป็นปัจจัยที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตทั้งหมดให้ดำรงคงอยู่ได้ มีพระคาถาหนึ่งที่ว่าด้วยความสุขนี้มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ในคัมภีร์ธรรมบทไว้ว่า“ในหมู่มนุษย์ผู้มีเวรเราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอในหมู่มนุษย์ผู้มีเวร เราอยู่อย่างผู้ไม่มีเวร” (ขุ.ธ. 25/197/94)

บุคคลทั้งหลายมีความต้องการความสุข คงต้องพิจารณาพระคาถานี้ด้วยว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้พระคาถานี้ มีสิ่งที่น่าสนใจและยังมีพระคาถาอีกหลายพระคาถาที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ธรรมบทนี้ที่ให้น่าศึกษาและค้นคว้าที่มาของความสุข

เมื่อค้นพบได้ว่า ความสุขที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ธรรมบทนี้ เป็นพระสูตรหนึ่งที่เรียกว่า สุขวรรค เป็นหมวดหนึ่งที่อยู่ในคัมภีร์ธรรมบทมีเรื่องราวของบุคคล มีพระคาถาที่อยู่ในแต่ละเรื่องนั้นมีประเภท มีลักษณะใดบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร จึงมีความน่าสนใจ และน่าศึกษาค้นคว้าสุขวรรคพระสูตรนี้ และเพราะอะไรที่จะทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยเห็นว่าพระสูตรที่ชื่อว่า สุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบทนี้มีมากมายหลากหลายประเด็นที่ให้ศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบทนี้ ยังไม่มีผู้ใดได้จัดทำ จึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ว่าสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ในลักษณะไหน เพื่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท

2) เพื่อศึกษาความสุขที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

3) เพื่อวิเคราะห์การนำสุขวรรคไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยด้านข้อมูลเอกสารเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)ที่ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้ 1.ขอบเขตด้านเนื้อหาของงานวิจัยมุ่งเน้นเนื้อหาเฉพาะที่เกี่ยวกับความสุขในสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท 2. ขอบเขตด้านเอกสารเป็นการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี และคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539, เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา รวมทั้งหนังสือ เอกสารเชิงวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ เอกสารรายงานต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเนื้อสาระในสุขวรรคที่ปรากฏในพระธรรมบท เป็นต้น

4. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สุขวรรค หมายถึง หมวดความสุขหมวดหนึ่งในคัมภีร์ธรรมบท อยู่ในวรรคที่ 15 เรียกว่าสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 25 หมวดว่าด้วยความสุข คำว่า ความสุข ในวรรคนี้ หมายถึง ความไม่มีเวรต่อกัน ไม่มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส การละความติดใจในกามคุณ 5 ความปราศจากกิเลสเครื่องกังวลคือราคะ โทสะ และโมหะ การอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึง นิพพาน

ความสุข หมายถึง ความรู้สึกทางด้านอารมณ์ที่ไม่ขุ่นมัว ไม่ขุ่นข้อง ไม่หมองใจ ไม่ฟุ้งซ่านร่างกายและจิตใจมีความรู้สึกเบิกบาน มีความอิ่มเอิบใจ มีความสบายกาย สบายใจ การแสดงอาการและความรู้สึกจากภายในและภายนอกเป็นบวก เบิกบาน แจ่มใส มีความสงบภายใน ความรู้สึกปีติ ที่ได้กระทำความดี กรรมดี ความไม่มีเวรต่อกัน ไม่มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส การละความติดใจในกามคุณ 5 ความปราศจากกิเลสเครื่องกังวลคือ ราคะ โทสะ และโมหะ ความมีจิตตั้งมั่นในอารมณ์อันปราศจากความทุกข์ ความมีจิตสงบสามารถพัฒนาไปสู่พระนิพพาน

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท พบว่า โครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท ประกอบไปด้วย 1) โครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรค 2) ประเภทความสุขในสุขวรรค และ 3) ลักษณะความสุขในสุขวรรค มีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 โครงสร้างและเนื้อหาสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท มี 8 เรื่อง (ขุ.ธ. 25/197-308/94-97) ในพระคาถามีสาระสำคัญหลัก ดังนี้ 1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ เป็นเรื่องการระงับความทะเลาะของหมู่พระญาติ พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอ, เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อน อยู่เป็นสุขจริงหนอ และเราเป็นผู้ไม่ขวนขวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ, 2) เรื่องมารวัตถุ เป็นเรื่องมาร พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ เราไม่มีกิเลสเครื่องกังวล อยู่เป็นสุขจริงหนอ, 3) เรื่องโกสลรัญโญปราชยวัตถุ เป็นเรื่องความพ่ายแพ้ของพระเจ้าโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ ผู้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมนอนเป็นสุข, 4) เรื่องอัญญตรกุลทาริกาวัตถุ เป็นเรื่องสาวน้อยในตระกูลหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ สุข(อื่น) ยิ่งกว่าความสงบไม่มี, 5) เรื่องอัญญตรปุปาสกวัตถุ เป็นเรื่องอุบาสกคนใดคนหนึ่ง พระคาถามีสาระสำคัญหลักคือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, 6) เรื่องปเสนทิโกสลวัตถุ เป็นเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล พระคาถามีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, 7) เรื่องติสสเถรวัตถุ เป็นเรื่องพระติสสเถระ พระคาถามีสาระหลักคือ บุคคลดื่มปวิเวกรส ลิ้มรสแห่งความสงบและได้ลิ้มรสแห่งปีติในธรรมแล้ว เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวาย ไม่มีบาป, 8) เรื่องสักกวัตถุ เป็นเรื่องท้าวสักกะ พระคาถามีสาระสำคัญหลักคือ การอยู่ร่วมกับพระอริยะ ก่อให้เกิดสุขทุกเมื่อ, การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่ความสุข และบุคคลควรคบผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญา เป็นพหูสูต มีวัตร เป็นพระอริยะ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี

โครงสร้างและเนื้อสาระของสุขวรรคในคัมภีร์ธรรมบท สามารถจัดทำเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

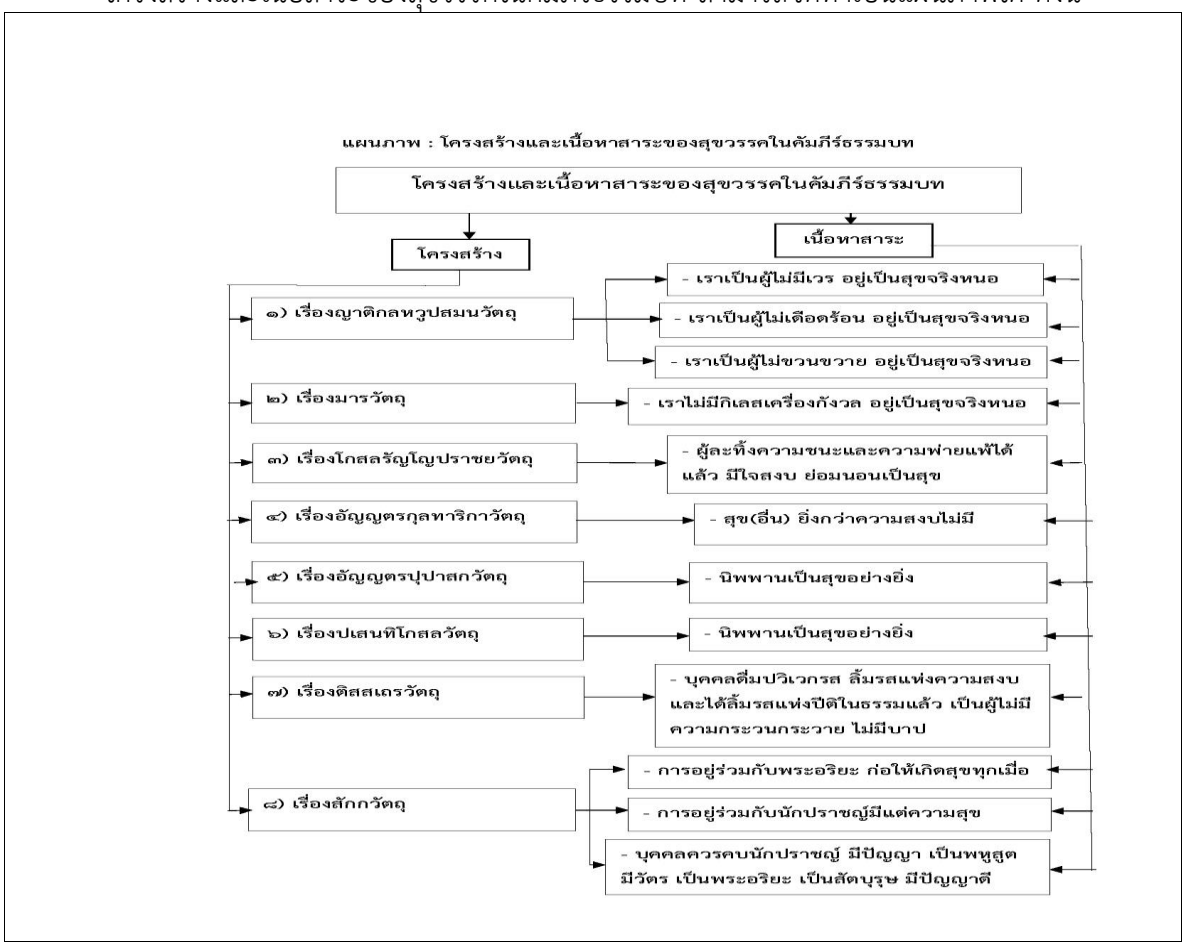

5.1.2 การศึกษาประเภทความสุขในสุขวรรค พบว่า มี 2 ประเภท คือ 1) ความสุขแบบคฤหัสถ์ ได้แก่ สุข 4 ประการ ได้แก่ (1) อัตถิสุข คือ สุขจากความมีทรัพย์ ที่ได้มาด้วยความสุจริตในอาชีพของตน (2) โภคสุข คือ สุขจากการใช้สอยทรัพย์ไปในทางที่ดีจากทรัพย์ที่หาได้มาอย่างสุจริต (3) อานัณยสุข คือ สุขจากการไม่เป็นหนี้ไม่ว่าจะมากหรือน้อย (4) อนวัชชสุข คือ สุขที่เกิดจากความประพฤติดีพร้อมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ไม่มีโทษ (องฺ.จตุกกฺ.21/62/105-107), 2) ความสุขแบบบรรพชิต ได้แก่ ภิกษุประกอบด้วยธรรม 6 ประการ คือ (1) เป็นผู้ยินดีในธรรม (2) เป็นผู้ยินดีในภาวนา (3) เป็นผู้ยินดีในกาละ (4) เป็นผู้ยินดีในการปวิเวก คือ (1) มีศีล ละความเป็นคนทุศีล และปราศจากโทษเครื่องทุศีล (2) เป็นสัมมาทิฏฐิ ละมิจฉาทิฏฐิ และปราศจากมิจฉาทิฏฐิ และ (3) เป็นขีณาสพ ละอาสวะทั้งหลาย และปราศจากอาสวะ (อง.ติกฺก. 20/94/327)5) เป็นผู้ยินดีในความไม่พยาบาท และ 6) เป็นผู้ยินดีในธรรมที่ไม่เป็นเครื่องเนิ่นช้า หมายถึง นิพพาน (องฺ.ฉกฺก. 22/78/601)

5.1.3 ลักษณะของความสุขในสุขวรรค พบว่า ในสุขวรรคแบ่งความสุขออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความสุขเกิดจากความไม่มีเวรต่อกัน ได้แก่ (1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอ (2) เรื่องโกสลรัญโญปราชยวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ ผู้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมนอนเป็นสุข, 2) ความสุขเกิดจากความไม่มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส ได้แก่ (1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อน อยู่เป็นสุขจริงหนอ (2) เรื่องมารวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ เราไม่มีกิเลสเครื่องกังวล อยู่เป็นสุขจริงหนอ, 3) ความสุขเกิดจากการละความติดใจในกามคุณ 5 ได้แก่ (1) เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ เราเป็นผู้ไม่ขวนขวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ , 4) ความสุขเกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวล คือ ราคะ โทสะ และโมหะ ได้แก่ (1) เรื่องอัญญตรกุลทาริกาวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ สุข(อื่น) ยิ่งกว่าความสงบไม่มี (2) เรื่องอัญญตรปุปาสกวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง (3) เรื่องปเสนทิโกสลวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง, และ 5) ความสุขเกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึง นิพพาน ได้แก่ (1) เรื่องติสสเถรวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ บุคคลดื่มปวิเวกรส ลิ้มรสแห่งความสงบ และได้ลิ้มรถแห่งปีติในธรรมแล้ว เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวาย ไม่มีบาป (2) เรื่องสักกวัตถุ สาระสำคัญหลัก คือ การอยู่ร่วมกับพระอริยะ ก่อให้เกิดสุขทุกเมื่อ, การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่ความสุข, บุคคลควรคบนักปราชญ์ มีปัญญา เป็นพหูสูต มีวัตร เป็นพระอริยะ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี (ขุ.ธ.อ. 2/197-208/-241-258) เป็นต้น

5.2 ความสุขที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า *1) ประเภทของความสุข* มี13 ประเภท (องฺ.ทุก. 20/65-75/102-104) จัดเป็นคู่ ๆ มีลักษณะตรงข้ามกัน ได้แก่ คิหิสุข, กามสุข, อุปธิสุข, สาสวสุข, สามิสสุข, อริยสุข, กายิกสุข, สัปปีติกสุข, สาตสุข, สมาธิสุข, สัมปีติการัมมณสุข, สาตารัมมณสุข, และรูปารัมมณสุข ซึ่งประภทความสุข 13 ประเภทนี้ สามารถจัดแบ่งความสุขออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสุขแบบคฤหัสถ์ และความสุขแบบบรรพชิต *2) ระดับขั้นของความสุข* พระพุทธศาสนาจัดแบ่งประเภทของความสุขเป็นขั้นจัดตามลำดับขั้นความหยาบของความสุขไปจนถึงขั้นความละเอียดของความสุข จัดแบ่งได้เป็นระดับความสุข 10 ขั้น (สำ.สฬา. 18/267/296-299) ได้แก่ (1) กามสุข, (2) ปฐมฌานสุข, (3) ทุติยฌานสุข, (4) ตติยฌานสุข, (5) จตุตถฌานสุข (6) อากาสานัญจายตนสมาปัตติสุข, (7) วิญญาณัญจายตนสมาปัตติสุข, (8) อากิญจัญญายตนสมาปัตติสุข, (9) เนวสัญญานาสัญญายตนสมาปัตติสุข, (10) สัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติสุข ในระดับขั้นของความสุข 10 ขั้นนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ความสุขระดับกามสุข เป็นความสุขขั้นต่ำเป็นความสุขของปุถุชนทั่วไปเป็นความสุขระดับโลกิยสุข 2) ความสุขระดับฌานสุข ได้แก่สุขในรูปฌาน และสุขในอรูปฌาน เป็นความสุขระดับโลกิยสุข และ 3) ความสุขระดับนิพพานสุข ได้แก่ สุขในสัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติสุข เป็นความสุขในระดับนิพพานสุข ระดับความสุข 3 ระดับนี้ สามารถนำมาจัดระดับความสุขได้เป็น

2 ประเภท ได้แก่ 1) ความสุขระดับโลกิยสุข ได้แก่ความสุข ตั้งแต่ระดับกามสุข ไปจนถึงระดับเนวสัญญานาสัญญายตนสมาปัตติสุข และ 2) ความสุขระดับโลกุตตรสุข ได้แก่ความสุขในระดับสัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติสุข เป็นระดับความสุขในระดับนิพพานสุข

5.3 การนำสุขวรรคไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข พบว่า มี 2 แบบ คือ 1) โลกิยะสุข 2) โลกุตตระสุข ได้จัดแบ่งเนื้อเรื่องที่มีปรากฏอยู่ในสุขวรรคในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขตามแบบโลกียสุขและโลกุตตรสุข ได้ดังนี้ คือ

5.3.1) ระดับโลกิยสุข คือ ความสุขอย่างโลกีย์, ความสุขที่เป็นวิสัยของโลก, ความสุขที่ยังประกอบด้วยอาสวะ เช่น กามสุข, มนุษยสุข, ทิพยสุข ตลอดจนถึงฌานสุข และวิปัสสนาสุข (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561, หน้า 383) มีเรื่องในหมวดสุขวรรค ดังนี้

เรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุ ว่าด้วยเรื่องระงับความทะเลาะแห่งหมู่พระญาติ (ขุ.ธ. 25/197-199/94) พระผู้มีพระภาคตรัสแก่พระญาติทั้งหลายว่า “เราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอ”, “เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อน อยู่เป็นสุขจริงหนอ”, “เราเป็นผู้ไม่ขวนขวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ” (ขุ.ธ.อ. 2/197-199) เรื่องนี้เป็นเรื่องที่พระญาติขององค์พระศาสดาทะเลาะกันเรื่องแย่งน้ำจากแม่น้ำโรหิณี เพื่อใช้ในการปลูกข้าวในเมืองของตน แต่มนุษย์ทั้งหลายยังเป็นผู้มีเวร 5 ประการ (ขุ.ธ.อ. 2/197/243) หมายถึง เวรภัย 5 ประการ ได้แก่ (1) การฆ่าสัตว์, (2) การลักทรัพย์, (3) การประพฤติผิดในกาม, (4) การพูดเท็จ, และ (5) การเสพของมึนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท (องฺ.ปญฺจก. 22/174/290) เพราะมนุษย์ทั้งหลายยังมีความเดือดร้อนเพราะกิเลส (ขุ.ธ.อ. 2/198/243) เพราะกิเลส เป็นสิ่งที่ทำใจให้เศร้าหมอง, ความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจขุ่นมัวไม่บริสุทธิ์ และเป็นเครื่องปรุงแต่งความคิดให้ทำกรรมซึ่งนำไปสู่ปัญหา ความยุ่งยาก เดือดร้อนและความทุกข์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561, หน้า 25) เพราะมนุษย์ทั้งหลายยังเป็นผู้มีความขวนขวายในอันแสวงหากามคุณอยู่ (ขุ.ธ.อ. 2/199/243) คำว่า “ขวนขวาย” หมายถึง ผู้มุ่งไปหากามคุณ 5 (ขุ.ธ.อ. 6/113) กามคุณ หมายถึง ส่วนที่น่าปรารถนา น่าใคร่ มี 5 อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ (สัมผัสทางกาย) ที่น่าใคร่น่าพอใจ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561, หน้า 18) ดังนั้น ในเรื่องญาติกลหวูปสมนวัตถุนี้ เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสถึงมนุษย์ทั่วไปยังมีเวร 5 ประการ, มีความเดือดร้อนเพราะกิเลส และยังมีความขวนขวาย มุ่งไปหากามคุณ จัดอยู่ในความสุขระดับกามสุขจึงเป็นโลกิยสุข

เรื่องมารวัตถุ ว่าด้วยเรื่องมาร (ขุ.ธ. 25/200/94) เป็นเรื่องที่มารมาขัดขวางเพื่อมิให้พระศาสดาได้รับบิณบาตรจากเด็กหญิง 500 คนในหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อปัญจสาลา พระผู้มีพระภาคตรัสแก่มารผู้มีบาปว่า “มารผู้มีบาป ในวันนี้ เราแม้ไม่ได้อะไร ๆ ก็จักยังกาลให้น้อมล่วงไปด้วยความสุขอันเกิดจากปีติเท่านั้น ดุจพรหมในเทวโลกชั้นอาภัสสระ” (ขุ.ธ.อ. 2/200/245) จึงได้ตรัสพระคาถาว่า “เราแม้ไม่มีกิเลสเครื่องกังวลอยู่เป็นสุขจริงหนอ เรามีปีติเป็นภักษา ดุจทวยเทพชั้นอาภัสสระ ฉะนั้น” (ขุ.ธ. 21/200/94) เมื่อพระศาสดาทรงบิณฑบาตมายังหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อปัญจสาลา มีแม้มารจะมาขัดขวางเพื่อมิให้เด็กหญิงในมาใส่บาตร พระองค์ก็มิได้ได้เป็นกังวล ทรงไม่มีกิเลสมาทำให้พระองค์ได้รับความเดือดร้อนในการได้อาหารหรือไม่ได้อาหาร แต่พระองค์กลับมีความปีติถึงแม้จะไม่ได้รับบิณฑบาต พระองค์ทรงมีสภาวธรรมที่มี ความปีตินี้เฉกเช่นเดียวกับเทวชั้นอาภัสสระ “ที่บรรลุทุติยฌาน ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีปีติและสุขเกิดจากสมาธิอยู่” (องฺ.จตุกฺก. 21/123/187-188) เป็นความสุขเกิดจากการเจริญฌานสมาบัติบรรลุทุติยฌาน ดังนั้น ความสุขในระดับขั้นทุติยฌาน จึงจัดเป็นความสุขในระดับโลกิยสุข

เรื่องโกสลรัญโญปราชยวัตถุว่าด้วยเรื่องความปราชัยของพระเจ้าโกศล เป็นเรื่องที่พระเจ้าโกศลทรงปราชัยในสงครามกับพระเจ้าหลานชื่ออชาตศัตรู ทรงเป็นผู้ชนะในการรบ พระศาสดาตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า “ผู้ชนะย่อมก่อเวร” สาระหลักคือ ผู้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมนอนเป็นสุข,

(ขุ.ธ.อ. 2/201/246-246) มีความหมายว่า บุคคลใดที่ไม่นำความชนะและความพ่ายแพ้ ให้เกิดกิเลสในใจตนเอง เพื่อสนองความต้องการที่จะชนะหรือแม้ฝ่ายแพ้ที่ต้องพ่ายแพ้ให้แก่อีกฝ่ายแล้ว จึงเรียกบุคคลนั้นว่าละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว เมื่อบุคคลใด ใจมีความสงบ ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้ จึงไม่มีกิเลส มีราคะ มาเป็นเครื่องพัวพันให้เกิดความสร้างเวรต่อกัน ดังนั้นเมื่อไม่มีเวรต่อกัน จึงเป็นความสุขที่เกิดจากความไม่มีเวรต่อกัน เพราะต่างฝ่ายได้ละทิ้งความชนะและความพ่ายแพ้ได้แล้ว ย่อมที่จะนอนแบบมีความสุข ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด ๆ ก็ตาม จึงจัดเป็นความสุขในระดับโลกิยสุข

เรื่องอัญญตรกุลทาริกาวัตถุ ว่าด้วยเรื่องเด็กหญิงแห่งตระกูลคนใดคนหนึ่ง เป็นเรื่องที่ครอบครัวกุมาริกา จัดงานแต่งงานให้ลูกสาว พระศาสดาตรัสพระธรรมนี้ว่า “ไฟเสมอด้วยราคะไม่มี” สาระหลักคือ สุข(อื่น)ยิ่งกว่าความสงบไม่มี (ขุ.ธ.อ. 2/202/247-248) เป็นความสุขที่เกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวลคือ ราคะ โทสะ และโมหะ เรื่องนี้พ่อแม่จัดงานแต่งงานให้กับลูกสาวด้วยการไปอยู่บ้านผู้ชายหรือเจ้าบ่าว โดยพ่อของนางได้นิมนต์พระศาสดา เป็นองค์ประธานในงานแต่งงานนี้ แต่เจ้าบ่าวมิได้ดูแลพระศาสดา เพราะได้แต่ยืนมองความงามของเจ้าสาว พระศาสดาจึงได้ตรัสว่า “แน่ะกุมาร ก็ชื่อว่าไฟเช่นกับไฟคือราคะไม่มี ชื่อว่าโทษเช่นกับโทษคือโทสะย่อมไม่มี ชื่อว่าทุกข์เช่นกับทุกข์เพราะการบริหารขันธ์ย่อมไม่มี แม้สุขเช่นกับพระนิพพานสุขย่อมไม่มีเหมือนกัน” พระองค์ทรงเปรียบให้เห็นถึงโทษแห่งไฟ เป็นความร้อน ไม่จำเป็นต้องมีควันไฟ เปลวหรือถ่าน แต่เป็นความร้อนที่ไหม้อยู่ภายในร่ายกาย ที่เป็นโทษแก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายมีความร้อน แต่ไม่มีแม้เปลวไฟชุกโชน ไม่มีแม้ควันไฟ มีแต่ความร้อนที่มีอยู่ภายในร่างกายนี้ จึงทำให้ร่างกายเป็นทุกข์เพราะไฟแห่งกิเลสได้เผาผลาญ พระศาสดาทรงเปรียบความสุขที่ปราศจากกิเลส คือ ราคะ โทสะ และความทุกข์ของร่างกายนี้ สุขอื่นกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว ดังนั้น ในเรื่องนี้ เป็นความสุขที่ปราศจากกิเลสเครื่องกังวล สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี เพราะนิพพานเป็นบรมสุข

5.3.2) ระดับโลกุตตรสุข หมายถึง ความสุขอย่างโลกุตตระ, ความสุขที่เหนือกว่าระดับของชาวโลก, ความสุขเนื่องด้วยมรรคผลนิพพาน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561, หน้า 384) มีเรื่องในหมวดสุขวรรค ที่นำมาจัดลำดับอยู่ความสุขระดับโลกุตตรสุข ดังนี้

เรื่องอัญญตรปุปาสกวัตถุว่าด้วยเรื่องอุบาสกคนใดคนหนึ่ง มีสาระหลักคือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ,เป็นเรื่องความหิวของชายเข็ญใจคนหนึ่ง ที่มีความตั้งใจที่จะเข้าไปฟังธรรมในสำนักของพระศาสดา แต่เกิดเหตุเพราะวัวหาย มีความจำเป็นต้องไปวัวที่หายไปจึงไม่ได้รับประทานอาหาร แต่ด้วยมีความตั้งใจที่จะเข้าไปฟังธรรม จึงไม่ได้รับประทานอาหารแต่ชายเข็ญใจคนนี้ ได้รีบไปเข้าเฝ้าองค์พระศาสดา เมื่อเป็นเช่นนี้ พระศาสดาจึงได้รอเวลา เพื่อให้ชายเข็ญใจคนนี้ ได้รับประทานอาหารก่อนที่จะเข้ามาฟังธรรมจากพระองค์ พระองค์จึงให้สาวกของพระองค์หาอาหารที่เหลือจากการฉันแล้ว นำไปให้กับชายเข็ญใจผู้นี้ได้ทานอาหารให้อิ่มหน่ำสำราญเสียก่อนแล้วค่อยมาฟังธรรมด้วยเหตุผลที่ว่า หากชายเข็ญใจยังมีความหิวอยู่ เขาคงไม่มีสมาธิในการฟัง จิตของเขาจะมีความกระวนกระวาย ร่างกายถูกบีบคั้นเพราะความหิว เมื่อชายผู้เข็ญใจอิ่มแล้ว เขาก็พร้อมที่จะฟังจากพระองค์ ร่างกายไม่มีความหิวบีบคั้น มีสมาธิในการฟัง ไม่มีความกระวนกระวาย มีความสงบ ในเรื่องนี้มีสาระสำคัญหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง มีพระคาถาว่า “ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์อย่างยิ่ง บัณฑิตรู้เรื่องนี้ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมทำนิพพานให้แจ้ง เพราะนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง” (ขุ.ธ. 25/203/95) ในเรื่องเป็นความสุขที่เกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวล คือ ราคะ โทสะ และโมหะ เพราะความหิวเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ร่างกายเป็นทุกข์ เกิดจากความหิว ความหิวทำให้เกิดอาการหลายอย่าง เช่นหิวมาก ๆ ก็มีความโกรธ มีความโมโห และเป็นโรคอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถหายได้ บัณฑิตเมื่อสามารถดับกิเลสได้แล้ว ละความกระวนกระวายได้ เพราะรู้ความเป็นจริงแห่งความเกิดของโรคความหิว ในการบริหาร

ร่างกายเพื่อมิให้เป็นโรคหิว ความหิวจึงไม่เป็นความกังวลต่อร่างกายอีกต่อไป แล้วทำพระนิพพานให้แจ้ง องค์พระศาสดาจึงตรัสว่า นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ในเรื่องนี้ได้จัดเป็นความสุขอยู่ในโลกุตตรสุข

เรื่องปเสนทิโกสลวัตถุ ว่าด้วยเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศล (ขุ.ธ. 25/204/96) เป็นเรื่องของพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเสวยพระกายาหารมากเกินไปจึงทำให้เป็นทุกข์ ทรงอืดอัดพระวรกาย มักง่วงนอน กระสับกระส่าย นอนไม่สะดวก มึนซึม จึงทรงชอบเข้าห้องนอนบ่อย ๆเมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปเข้าเฝ้าพระศาสดา ๆ จึงตรัสพระธรรมเทศนาแก่พระเจ้าโกศลว่า ลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องนี้มีสาระหลัก คือ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง การเสวยพระกายาหารมากของพระเจ้าปเสนทิโกศลนี้เป็นกิเลสตัวราคะ เพราะอาหารของพระราชามักมีรสชาติอันโอชะ มีปริมาณมาก จึงทำให้อยากเสวยมาก เมื่อมีความอยากเพราะความอยากเป็นกิเลสที่ทำให้เกิดความอยากได้โน่น อยากได้อันนั้น อันนี้ เมื่อเสวยพระกายาหารมาก ๆ เข้าทำให้เกิดความอ้วนเป็นเหตุให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมา ครั้นเมื่อพระศาสดาให้พระคาถาการเสวยพระกายาหารให้น้อยลงแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล เมื่อพระองค์ปฏิบัติตามพระคาถานั้น จึงทำให้พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงหายจากโรคอ้วน ไม่ทรงอืดอัดพระรูป ไม่เป็นผู้ง่วงนอนง่าย ไม่กระสับกระส่าย ไม่เป็นโรคซึม พระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ดับกิเลสอันได้แก่ ราคะ โทสะ และโมหะได้แล้ว ดังนั้นลาภจึงเป็นของคนที่ไม่มีโรค พระศาสดาจึงตรัสว่า ลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง หมายถึง ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ, ทรัพย์มีความสันโดษเป็นอย่างยิ่ง หมายถึง ความสันโดษเป็นภาวะอันน่ายินดี เป็นทรัพย์ที่เหลืออยู่ เป็นทรัพย์ที่เป็นของคฤหัสถ์หรือบรรพชิตนั้น, ญาติทั้งหลายมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง เป็นความสุขที่ได้อยู่ร่วมกันกับญาติ เป็นคนที่มีความคุ้นเคยกันเป็นอย่างยิ่ง ได้ชื่อว่ามีความสุข เป็นความสุขเป็นความสุขที่เกิดจากความปราศจากกิเลสเครื่องกังวลคือ ราคะ โทสะ และโมหะ จึงจัดเป็นความสุขอยู่ในระดับโลกุตตรสุข

เรื่องติสสวัตถุว่าด้วยเรื่องพระติสสเถระ(ขุ.ธ. 25/205/96)เป็นเรื่องที่พระติสสเถระได้ทราบข่าวการปรินิพพานของพระศาสดา ไม่ได้มีความตื่นตระหนก แต่ได้ตั้งใจให้สำเร็จอรหัตตผลในขณะที่พระศาสดายังพระชนม์ชีพอยู่ จึงทำการปลีกวิเวก อยู่ผู้เดียว ในอิริยาบถ 4 พระติสสเถระได้ปฏิบัติตนแตกต่างจากพระสาวกอื่น ๆ ที่แสดงความเสียใจ ร้องไห้ ความทราบถึงพระศาสดา จึงได้เรียกพระติสสเถระมาตรัสถาม พระศาสดาตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า บุคคลดื่มปวิเวกรส (ขุ.ธ.อ. 2/205/254) หมายถึง เอกีภาวสุข (สุขที่เกิดจากความเป็นอยู่ผู้เดียว) บุลคลผู้ได้ดื่มรสอันเกิดแต่วิเวกแล้วด้วยความสามารถทำให้เป็นผู้กำหนดรู้ทุกข์, ได้ลิ้มรสแห่งปีติในธรรมแล้ว หมายถึง รสแห่งความสงบ ที่ได้ดื่มแล้วซึ่งรสแห่งพระนิพพาน ดื่มแล้วนำไปสงบ ระงับกิเลสได้ และเป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวาย ภิกษุผู้เป็นพระขีณาสพ เป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวายและไม่มีบาป เพราะราคะคือต้นเหตุแห่งภายใน ผู้ได้ดื่มปวิเวกรส และได้ดื่มรสแห่งพระนิพพานแล้ว เกิดขึ้นได้ด้วยอำนาจแห่งโลกุตตรธรรม 9 ประการ ย่อมเป็นผู้ไม่มีความกระวนกระวายและไม่มีบาป (ขุ.ธ.อ. 2/205/254-255)เมื่อเป็นดังนี้ พระศาสดาจึงได้ตรัสว่า พระติสสเถระได้ปฏิบัติถูกต้องแล้ว เพื่อเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องเมื่อพระศาสดาต้องปรินิพพานไป จึงให้พระสาวกทั้งหลายปฏิบัติเยี่ยงพระติสสเถระ เพื่อบรรลุอรหัตตผลในภายภาคหน้าเพื่อเป็นการบูชาแห่งองค์พระศาสดา ในเรื่องถือเป็นความสุขเกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึง นิพพาน เพราะเป็นความสุขที่ได้อยู่ปฏิบัติตามองค์พระศาสดา จึงทำให้มีความสุขเป็นบรมสุข เป็นนิพพานสุข เป็นความสุขในระดับโลกุตตรสุข เป็นต้น

เรื่องสักกวัตถุว่าด้วยเรื่องท้าวสักกะ (ขุ.ธ. 25/206-208/96-97)พระศาสดาทรงปรารภท้าวสักกะด้วยพระธรรมเทศนาว่า “การพบเห็นพระอริยะทั้งหลายเป็นความดี” (ขุ.ธ.อ. 2/206-208/253-255) เป็นเรื่องที่ท่านท้าวสักกเทวราชได้ทรงทราบความที่พระศาสดาได้มาอยู่เป็นอุปัฏฐากองค์พระศาสดา เมื่อครั้งพระศาสดาทรงอาพาธ หลังทรงปลงอายุสังขาร จึงทำให้ภิกษุทั้งหลายสรรเสริญท้าวสักกะ ที่พระองค์ทรงละทิพยสมบัติ และมาอุปัฏฐากองค์พระศาสดาโดยมิได้มีความรังเกียจแม้เป็นถังมูล พระองค์ทรงยกไว้เหนือเศียรของ

พระองค์เป็นประจำเมื่อนำไปทิ้ง ด้วยความรัก ความศรัทธาของท้าวสักกะที่มาอยู่เป็นอุปัฏฐากต่อองค์พระศาสดา เพราะถึงแม้ว่าท้าวสักกเทวราชนี้ได้ฟังธรรมแล้วได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน แต่ก็มิได้แสดงตนว่าเป็นผู้มีความรู้แก่กล้าเป็นท้าวสักกะแก่ แต่กลับปฏิบัติตนเป็นเยี่ยงท้าวสักกะหนุ่ม ในเรื่องนี้ความสุขได้เกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ และโดยที่สุดหมายถึงนิพพาน เพราะการอยู่ร่วม นี้หมายถึงภาวะเป็นต้นว่าการนั่งร่วมกับพระอริยะบุคคลเหล่านั้น ณ ที่เดียวกันก็ดี คือ ความที่จะได้ทำวัตรปฏิบัติแก่พระอริยะเหล่านั้นเป็นความดีโดยแท้ หากเปรียบเทียบกับการไปอยู่ร่วมกับสมาคมคนพาล ก็จะมีแต่ความทุกข์ มีแต่ความเศร้าโศก ทุกข์เข็ญ เพราะคนพาลจะนำไปในทางที่ทำความชั่ว เหมือนอยู่กับอสรพิษ ที่จะต้องมีความระวังตลอดเวลา ฉันใดก็ฉันนั้น การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์ มีแต่ให้เกิดสุข เป็นการอยู่ร่วมกับนักปราชญ์เปรียบเสมือนกับการได้อยู่ร่วมกับญาติสนิท ที่ไม่มีความทุกข์ ไม่นำเรื่องเดือดร้อนมาให้ เพราะฉะนั้นการอยู่ร่วมกับคนพาล มีแต่ทำให้เกิดทุกข์ การอยู่ร่วมกับบัณฑิต จึงพาสู่ความสุข สมบูรณ์พร้อมด้วยปัญญา เป็นพหูสูต มีศีล มีวัตรปฏิบัติที่ดี เพราะพระอริยะเป็นผู้ที่ไกลจากกิเลสแล้วทั้งปวง ดังนั้น ความสุขที่เกิดจากการอยู่ร่วมกับพระอริยะ จึงเป็นความสุขที่นำไปสู่ความสุขที่สุด คือ พระนิพพาน (ขุ.ธ.อ. 2/206-208/257-258) ความสุขนี้จึงจัดอยู่ในระดับโลกุตตรสุข

6. ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เห็นถึงประเด็นการวิจัยที่สามารถจะนำไปพัฒนาต่อยอดและประยุกต์กับการพัฒนาความสุขในลักษณะต่าง ๆ และคาดว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไปด้วย

6.1 ควรนำวิธีปฏิบัติของความสุขในคัมภีร์ธรรมบทกับความสุขในคัมภีร์ของศาสนาอิสลามมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างในวิธีการปฏิบัติของความสุขระหว่างความสุขในคัมภีร์ธรรมบทกับคัมภีร์ของศาสนาอิสลามมาเปรียบเทียบ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความสุขของแต่วิธีเพื่อเป็นการปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อสันติวิธีของการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสุขของบุคคลที่ต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันโดยไม่มีความขัดแย้งทางศาสนา

6.2 ควรนำผลของความสุขไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อตอบสนองการทำงานขององค์กรผลของความสุขมีผลต่อการนำไปประเมินการทำงานในองค์กรที่เป็นสถานศึกษา เพื่อประเมินความสุขในการทำงานของพนักงานในองค์กรว่ามีความสุขต่อการทำงานในประเด็นไหน มีความสุขมากน้อยเพียงใด มีประเด็นไหนที่ทำงานแล้วมีความสุข เพื่อประโยชน์ต่อองค์กรในการพัฒนาบุคลากรในการทำงานให้มีความสุข และการเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคต

6.3 การศึกษาความสุขในทัศนะของชาวตะวันตกสมัยใหม่ ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่เข้ามาแทนที่คนรุ่นเก่า สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป อุดมคติของคนแต่ละรุ่นก็จะเปลี่ยนไป ดังนั้น การศึกษาทัศนะใหม่ ๆ ของคนรุ่นก็น่าสนใจที่ศึกษาหาข้อมูล เพื่อการพัฒนาจิตใจของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวตะวันตก เพราะมีพฤติการณ์ที่รุนแรง ความคิดสุดโต่ง จึงน่าที่จะศึกษา

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัย บริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

Strategies for improving the quality of working life of security Companies employees in Pathum Thani province

สมคิด ศรีนาเมือง
Somkid Srinamuan
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Development Strategy Program, Phranakhon Rajabhat University
E-mail: Somkidsrina@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 16 สิงหาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 มีนาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 9 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน 2) ศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงาน 3) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน 4) ประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี แบบของการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยวิธีการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างย่างจำนวน 370 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ประเด็นการระดมสมอง วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1)ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลางในด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 2)สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงาน *(1)* ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (*2*) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (*3*) ด้านความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในงาน (*4*) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (*5*) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (*6*) ด้านประชิปไตยในองค์การ (*7*) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (*8*) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน วิสัยทัศน์ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ยุติธรรม มีหลักประกันชีวิตเพื่อความมั่นคง และดำรงความสุขร่วมกัน ยุทธศาสตร์ย่อย 7 ด้าน พันธกิจ 7 ด้าน เป้าหมาย 7 ด้าน และกลยุทธ์ 7 ด้าน ซึ่งมีความครอบคลุมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน4)การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมมาตรฐานการประเมินแผนงานและโครงการได้มาตรฐานอยู่ในระดับดีทั้ง 7 ด้าน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา, คุณภาพชีวิตการทำงาน, พนักงานรักษาความปลอดภัย

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the level of quality of work life, 2) study the problem conditions of the quality of work life, 3) create a strategy to develop the quality of work life and 4) assess the strategy for the development of quality of work life of security guards in Pathum Thani province. This research were applied research and development concept with the mixed method both from quantitative and qualitative. For the quantitative data, the samples consisted of 370 people using accidental sampling method. The data were collected by questionnaire and assessment forms, and data analysis was conducted by computer software program. Percentage, mean and standard deviation were used to describe the data. For the qualitative data, 39 key informants were selected and collected through in-depth interview and brainstorming. The data were analyzed by using content analysis.

The results showed that: 1) The quality of work life of the security guards was overall at high level and the mean was at moderate level. Each aspect was found at medium level in terms of working conditions with regard to safety and health promotion, 2) The problems of the quality of work life consisted of (1) enough and fair compensation; (2) safe and healthy working conditions; (3) success and security in their career path; (4) opportunity to develop their capabilities; (5) ability to combine the society and working together; (6) democracy in the organization; (7) work life balance; (8) job characteristics that were beneficial to the society, 3) The strategies to develop the quality of work life and visions was as follows; fair compensation, life insurance and maintain mutual happiness. There were 7 sub-strategies, 7 missions and 7 objectives which were interrelated. 4) Evaluation of the strategies to develop the quality of work life of security guards in Pathum Thani province was found that, in general, the assessment of plans and projects were in good standards in all 7 aspects**.**

Keywords: Strategy for Development, Quality of Work Life, Security Guards

1. บทนำ

คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นสิ่งสนองความผาสุกและความพึงพอใจของพนักงานทุกคนในองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติการจนถึงผู้บริหาร หากพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีแล้ว ก็จะทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำ ส่งผลให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เพิ่มขวัญและกำลังใจของพนักงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจในการทำงาน และช่วยปรับปรุงศักยภาพของพนักงาน ดังนั้นสถานที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมทำให้เกิดความสุขความมั่นคง องค์การทุกภาคส่วนควรหันมาใส่ใจเรื่องการพัฒนาคนให้มากขึ้น ยิ่งในช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอย ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีพของพนักงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์การเองไม่ควรมุ่งเน้นที่คุณภาพของผลผลิตขององค์การอย่างเดียว โดยไม่ใส่ใจเรื่องคุณภาพชีวิตของพนักงาน องค์กรควรมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานดีขึ้น (อรุณี สุมโนหาอุดม, 2555, หน้า 27)

ปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทยในปัจจุบันมีความรุนแรงขึ้นดังปรากฏตามสื่อต่างๆ สำหรับในส่วนราชการแล้วผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและรักษาความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ในส่วนเอกชนแล้วคือพนักงานรักษา

ความปลอดภัย เมื่อปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ต้องมีผู้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้นทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ประกอบอาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 400,000 คน

จากการที่ พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ.2558 มีผลบังคับใช้ได้ส่งผลให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการที่จะต้องอบรม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและต่อใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต นอกจากนี้ลักษณะการทำงานของพนักงาน รักษาความปลอดภัยมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากการทำงานปกติเช่น เป็นงานเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน ไม่มีวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ รวมทั้งลักษณะงานในบางครั้งไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจน หรือตายตัวเหตุการณ์อาจจะเกิดเวลาใดและสถานที่ใดก็ได้ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551, หน้า 10) จึงอาจส่งผลให้เกิดความเครียดจากงานเพิ่มขึ้น ทำให้มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัย

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีการเติมโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมอย่างเห็นได้ชัด จากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่ง โรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม หมู่บ้าน คอนโดมิเนียม จากสภาพดังกล่าวทำให้เป็นแหล่งรองรับการเข้ามาศึกษา การเข้ามาหางานทำจากทุกคนในทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งแรงงานต่างด้าวด้วยที่เข้ามาหางานทำ ดังนั้นจังหวัดปทุมธานีจึงเป็นจุดรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น อาทิเช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี, 2562, ออนไลน์) ปัญหาเหล่านี้ทำให้ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีความกังวลถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจึงหาวิธีป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น วิธีการหนึ่งที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันคือการจ้างบริษัทรักษาความปลอดภัย มีบริษัทรักษาความปลอดภัยที่ขออนุญาตประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย 135 บริษัท และมีพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตจำนวน 4,000 กว่าคน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงาน สร้างยุทธศาสตร์ และประเมินยุทธศาสตร์คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี และจัดทำคู่มือเผยแพร่ให้ผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยในประเทศไทยนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายในการบริหารงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในองค์กรธุรกิจของตนเอง ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นเพื่อให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

2.3 เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

2.4 เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัญหาและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานีไปเป็นข้อมูลทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

3.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

3.3 ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี บริษัทรักษาความปลอดภัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัยได้

3.4 ได้คู่มือยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี ให้ผู้ประกอบการธุรกิจรักษาความปลอดภัยในประเทศไทยนำไปใช้ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรเชิงปริมาณได้แก่ พนักงานรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 4,942 คน (สำนักงานผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี, 2562, 1)

ประชากรเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informances) ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 39 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 370 คน โดยการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยแบ่งประชากรออกตามพื้นที่การปกครอง จำนวน 7 อำเภอเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ใช้วิธีของ Taro Yamane

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี มี 2 ชุด ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มี 2 ชุด ได้แก่แบบสอบถามระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและแบบประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมี 2 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth inter) และประเด็นการระดมสมอง (Brains storming)

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)ใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและใช้วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการระดมสมอง

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานีมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.17)เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดในด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X}$=3.60) และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X}$=3.57) อยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ตามลำดับดังนี้ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล($\bar{X}$=3.39) ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ($\bar{X}$=3.21) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ($\bar{X}$=3.17) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ($\bar{X}$=3.05) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว($\bar{X}$=2.98) อยู่ในระดับน้อยที่สุดในด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ($\bar{X}$=2.37)

5.2 การศึกษาสภาพปัญหาของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ 1) ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเพียงพอและยุติธรรมแต่ยังไม่มีเงินออม ผู้ใช้บริการ หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าค่าตอบแทนไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ไม่มีค่าเสี่ยงภัย เงินเดือนออกไม่ตรงตามกำหนดเวลา ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับการออม 2) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหารและผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าสถานที่ทำงานมีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพแต่ไม่มีนโยบายตรวจสุขภาพประจำปีให้ฟรี หัวหน้าชุด สายตรวจ และพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าป้อมยาม มีความคับแคบเกินไป มีมลภาวะทางอากาศที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การทำงานเสี่ยงต่อโรคระบาด ไม่มีตรวจสุขภาพประจำปีให้พนักงาน ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าสถานที่ทำงานมีความปลอดภัยแต่อาจมีมลภาวะทางอากาศ 3) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่ามีโอกาสก้าวหน้าในงาน บางบริษัทอาจยังไม่มีความมั่นคง หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าไม่มีความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ไม่จัดให้มีการจัดอบรมพนักงานรักษาความปลอดภัย ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ผู้ใช้บริการมีวคามคิดเห็นว่ามีโอกาสก้าวหน้าไม่มากนัก 4) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดอบรมหลักสูตรอะไร สิ้นเปลืองงบประมาณ หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่า บริษัทไม่มีการจัดอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้พนักงาน รู้สึกไม่มีความภาคภูมิใจในอาชีพ ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าสามารถพัฒนาตนเองได้แต่ไม่มีโอกาสที่เอื้ออำนวย 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าพนักงานต่างต้องแยกย้ายทำงานคนละที่โอกาสที่จะพบกันนั้นยาก หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าไม่มีกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความขัดแย้งกันเรื่องการจัดเปลี่ยนแลกเวร ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์อันดี 6) ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าพนักงานต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้เท่านั้นไม่มีการผ่อนปรน ทำผิดไม่มีข้อแม้หรือข้อโต้เถียงใดๆ หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความ

ปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าทำตามคำสั่งอย่างเดียวไม่สามารถคัดค้านได้ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานได้ ไม่สามารถปกป้องสิทธิ์ของตนเองได้ ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าสามารถปกป้องสิทธิ์ตนเองได้แต่ต้องไม่ขัดกับกฎระเบียบของบริษัท 7) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ผู้บริหารและผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าทำงานวันละ 8 ชั่วโมงถึงจะสมดุลเวลางานกับเวลาพักผ่อนแต่ด้วยความจำเป็นของผู้ว่าจ้างซึ่งไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าเวลาในทำงานมากเกินไป จัดตารางการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม มีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ 8) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าคนส่วนใหญ่จะมอง พนักงานรักษาความปลอดภัยเป็นเหมือนผู้รับใช้ที่ต่ำกว่าอาชีพอื่นทั่วไป หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าไม่มีความภูมิใจในอาชีพตัวเอง บริษัทไม่ร่วมหรือส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่างานมีความกดดัน เสียสละ ให้ความร่วมมือดี 9) แนวทางแก้ไขปัญหาได้แก่ ผู้บริหารและผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นว่าอยากให้ลดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตลงทั้งในส่วนของบริษัทและพนักงาน หัวหน้าชุด สายตรวจและพนักงานรักษาความปลอดภัยมีความคิดเห็นว่าปรับเวลาทำงานจาก 12 ชั่วโมง/วันเหลือ 8 ชั่วโมง/วัน รายได้เท่าเดิม

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคาะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดได้แก่ ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะถ้าปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย บริษัทรักษาความปลอดภัยจะเกิดภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในขณะเดียวกันการแข่งขันของธุรกิจรักษาความปลอดภัยมีมากขึ้นเป็นการเพิ่มต้นทุนซึ่งไม่สอดคล้องกับการแข่งขันในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุเนตร นามโคตร (2553: 50) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ด้านประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ด้านประชิปไตยในองค์การ ด้านคุณค่าทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ด้านบทบาทระหว่างการทำงานกับสุขภาพที่มีความสมดุล และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมซึ่งจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี

ผลการศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานี ในครั้งนี้ พบว่า ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรมได้แก่ ค่าตอบแทนไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ไม่มีค่าเสี่ยงภัย เงินเดือนออกไม่ตรงตามกำหนดเวลา ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับการออม ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพได้แก่ ป้อมยามมีความคับแคบจนเกินไป มีมลภาวะทางอากาศที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ไม่มี

สวัสดิการตรวจสุขภาพฟรีให้พนักงาน ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงานได้แก่ ไม่มีความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ไม่มีการจัดอบรม และไม่มีโอกาสศึกษาต่อ ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกันได้แก่ ไม่มีกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความขัดแย้งกันเรื่องการจัดเปลี่ยนแลกเวร ด้านประชาธิปไตยในองค์การได้แก่ ทำตามคำสั่งอย่างเดียว ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวได้แก่ จัดตารางเวรยามไม่เหมาะสม มีเวลาพักผ่อนน้อยเกินไป ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้แก่ ไม่มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง บริษัทไม่ร่วมหรือส่งเสริมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ นภดล ปิ่นทอง (*2558: 182*) ได้ศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกองทัพอากาศ พบว่า ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอค่อนข้างน้อย ค่าตอบแทนเบี้ยเลี้ยงยังไม่เหมาะสมด้วยมาตรการประหยัดงบประมาณ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์คุณภาพชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดปทุมธานีซึ่งจะเป็นการต่อยอดจากงานวิจัยนี้

7.2 ศึกษาวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริษัทรักษาความปลอดภัยในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : ซัคเซสมีเดีย.

ขวัญกมล สาระบุตร. (2543). **คุณภาพชีวิตในการทางาน:ปจจัยสำคัญตอการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ.** กรุงเทพฯ: สมานบุค.

จักษวัชร ศิริวรรณ. (2554). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ.** https://www.gotoknow.org/posts/437659, วันที่สืบค้น 30 กรกฎาคม 2556.

จักษวัชร ศิริวรรณ. (2562). **การนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2556. จาก http://www.gotoknow.org/posts/437655.

ชนินทร์ ชุณหพันธรักษ์. (2544). **นโยบายธุรกิจและการบริหารเชิงกลยุทธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เดชน์ จรูญเรืองฤทธิ์. (2549). **ความรู้พื้นฐานเรื่องการรักษาความปลอดภัยสำหรับผู้บริหาร.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2550). **บทสรุปสำหรับผู้บริหารเรื่องระบบการเฝ้าระวังและป้องกันความพิการ.** กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ.

ผดาพร เหมบุตร. (2543). **นักบริหารบทความคุณภาพชีวิตในการทำงาน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ราชบัณฑิตสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ราชกิจจานุเบกษา. (2558). **พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558.**

ศิขรินทร์ สุขโต. (2553). **วิศวรกรรมความปลอดภัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมยศ นาวีการ. (2525). **การพัฒนาองค์กรและการจูงใจ.** กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี. (2559). **รายงานการวิเคราะห์เศรษฐกิจอุตสาหกรรม ปี 2559.** สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2562. http://www.industry.go.th/pathumthani/index. php/2016-09-06-08-07-26/2016-09-06-08-09-08.

สำนักงานผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี. (2562). **เอกสารรายงานการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการและรายชื่อผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพรักษาความปลอดภัย.** ปทุมธานี.

อรุณี สุมโนมหาอุดม. (2542). **คุณภาพชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการขาราชการพลเรือน.** วิทยานิพนธศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาศิลปศาสตร คณะรัฐศาสตร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School – based Management.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Casio, W. F. (1989). **Managing Human Resources.** New York: Mc Graw – Hill of Applied Psychology.

Herbert, H. G. (1972). **The management of organization: A systems and human resources approach.** (2nd ed.). New York: Appletion-Century-Crofts.

Hill, Charls W., and others. (1998). **Strategic Management : An Integrated Approach**. 4th ed. Boston : Houghton Miffin.

Skrovan, D. J. (1983). **Quality of work life: Perspectives for business and the public sector.** Massachusetts: Addison-Wesley.

Schuler, R. S., Jackson, S. E., & Werner, S. (1989). **Managing Human Resources.** Mason, OH: South - Western Cengage Learning.

Walton, Richard E. (1974). Improving Quality of Work Life. **Harvard Business Review,** 15 (5), pp. 12-16.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาวอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

participation in Public cultural wisdom heritage management "Seung Pamee" of Ban Khwao, Selaphum District Roi Et Province

ณฐนนท ทวีสิน
Nathanon Thavisin
วิทยาลัยทองสุข
Thongsuk College
E-mail: ntawan@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 23 ตุลาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 เมษายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 6 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการประสานความร่วมมือ ดังนั้น การที่จะให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ของชุมชนยังคงอยู่สืบไปต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในทุกภาคส่วน และพัฒนาความร่วมมือนั้นให้อยู่ในระดับอุดม การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่”และเพื่อหาแนวทางในการการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม ด้วยการสำรวจ สังเกตผู้มีส่วนร่วม สัมภาษณ์ผู้รู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 26 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 10 คน กลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำข้อเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การลงทุนและปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล โดยการใช้กลยุทธ์คือ การประชุมกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วม สรุปผลการอภิปรายผลร่วมกัน ในการแสดงความคิดเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัจจัยที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 ประการคือ ค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซิ้งผ้าหมี่ งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปการณ์เซิ้งผ้าหมี่ จุดศูนย์รวมและหน่วยงานที่รับผิดชอบการเซิ้งผ้าหมี่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเซิ้งผ้าหมี่ และแนวทางการจัดการมรดกภูมิ

ปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” มีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต การกำหนดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพร้อมเผยแพร่ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ให้ออกสู่สาธารณะชนทั่วไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ,การจัดการ, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

Current conditions, participation in public cultural heritage management " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province Not yet successful in cooperating. Therefore, to keep the existing wisdom of the community continue to rely on the cooperation of people in all sectors. And develop that cooperation to a high level This study Have a purpose To study the problem participation in Public cultural wisdom heritage management " Seung Pamee " and to find ways to manage cultural heritage. " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province Which is a heritage of cultural wisdom By using qualitative research Use data collection methods from documents and data from the field with surveys of participants. Interviews with people Data providers include Knowledge group, 26 persons, 10 practitioners, and 6 general persons. Tools used for data collection were observation and interview forms. Structured and unstructured And presenting the results of the study using descriptive analysis methods.

The study results showed that Problems encountered in participation in public cultural heritage management " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province is lacking coordination with the community about participation in finding problems and causes of problems Planning operations Investment and operations Monitoring and evaluation By using the strategy is Small group meeting Participation, Conclusion, Discussion Results Together in showing the idea as Researchers and research groups To provide guidelines for the development of public participation in the management of cultural heritage. " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province There are 4 important factors causing the lack of participation, namely compensation for attending Seung Pamee. Budget to support the purchase of Seung Pamee racks Central point and the department responsible for mingling cloths Public relations activities, " Seung Pamee " And guidelines for managing cultural heritage. " Seung Pamee " has 5 steps, which are analysis-synthesis of community problems Planning that is appropriate and in line with lifestyle Activity determination Implementation of activities and evaluations will lead to the conservation and development of Seung Pamee traditions. The community is strong and ready to spread unique traditions to the general public.

Keywords : participation , Management, cultural heritag

1. บทนำ

การที่ประชาชนหรือชุมชนจะพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้ การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่าง สมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้นประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรอิสระได้เข้าร่วมในกระบวนการของกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นกลยุทธ์ในการผนึกกำลังร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน อีกทั้งมุ่งหวังให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเองและมีการพัฒนาความสามารถ นอกจากนี้ ยังถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่จะเน้นคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่นถ้าหากทำได้ก็จะเกิดประโยชน์มากมายอาทิเช่น ทำให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองมากขึ้น ทำให้ประชาชนเกิดความภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน และมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความผูกพัน รักหวงแหนและดูแลรักษาเหมือนเป็นทรัพย์สินของตน ชุมชนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นส่วนประกอบสำคัญ (ในตะวัน กำหอม, 2559, หน้า 25) ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆของชุมชน ต้องมีเงื่อนไขและโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้กระทำ ซึ่งควรให้ท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองรวมทั้งผลักดันให้มีการเสนอข่าวของท้องถิ่นให้คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่ค่อยๆสั่งสมมาเป็นระยะเวลานานหลายชั่วอายุคน มิใช่จะพัฒนาไปทางด้านเดียวหรือทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นหากแต่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปทุกด้านอย่างค่อยเป็นค่อยไปและอย่างมั่นคงยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมมีระดับที่แตกต่างกัน 6 ระดับ (ชินรัตน์ สมสืบ. 2559, หน้า 58) คือ 1) การไม่มีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง (No Participation at all) 2) การมีส่วนร่วมเพียงในนาม (Nominal Participation) 3) การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย (Minimal Participation) 4) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (Optimal Participation) 5) การมีส่วนร่วมมาก (Maximal Participation) 6) การมีส่วนร่วมในอุดมคติ (Ideal Participation) หากจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างดีที่สุด ชุนชนจะต้องพัฒนาศักยภาพ หลายๆด้านรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นจะเข้าใจปัญหาในพื้นที่ของตนเองได้ดีที่สุด การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนรู้จักคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินงาน ทำให้ประชาชนเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง รวมถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับด้วย การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงงานที่ดำเนินไปนั้นได้รับผลดี ได้รับผลประโยชน์หรือไม่อย่างใด (รัชฎา คชแสงสันต์ 2561, หน้า 23) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการสร้างความเจริญสร้างรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นคนในชุมชนมีส่วนที่จะเป็นตัวหมากดำเนินตามนโยบายของหน่วยงานที่ได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนดีที่สุด

การพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการพัฒนาระหว่างชุมชนและองค์กรของท้องถิ่นดำเนินการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กรเพื่อสร้างและใช้ความรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมกระบวนการจัดการร่วมของชุมชนในความนี้จึงเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการหรือนักทฤษฎี

แต่นักวิชาการหรือ นักทฤษฎีอาจจะเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งความรู้ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเป้าหมายคือการพัฒนาทั้งความร่วมมือ การพัฒนางานและการพัฒนาคนโดยมีความรู้เป็นเครื่องมือ บทบาทที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันปฏิบัติ ทั้งหมดนี้จะต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมตามสภาพจริงของชุมชน ตามบริบทที่มีมาเพื่อจะให้เกิดพัฒนาความร่วมมือในระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมในอุดมคติ การพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานจนกว่าจะสั่งสมความเป็นปึกแผ่นเป็นชุนชน จะต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีผู้ตามที่จริงจังและน้อมรับนโยบายที่จะมุ่งพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรมและประเพณีซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนของความเป็นเอกลักษ์และความเจริญรุ่งเรืองของชาติและแผ่นดินสืบไป (ทุงพานู รอเสนา, 2555, หน้า 26)

ดังนั้น ถ้าผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้นำกลายมาเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆในชุมชน ประชาชนก็จะเห็นความสำคัญสนับสนุนปัจจัยที่มีส่วนทำให้ประเพณีที่ดีงามและวัฒนธรรมของสังคมเข้มแข็ง การสืบต่อ สืบสานและอนุรักษ์ก็จะเป็นผลส่งให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางด้านการเมือง การปกครองประเพณีที่สำคัญของชุมชนคงไว้ให้สืบเนื่องต่อไปโดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ของ ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. แนวทางในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมในประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ที่จัดขึ้นในทุกเทศกาลด้วยความสมัครใจ

ประชาชน หมายถึง ชาวบ้านทุกคนในเทศบาลตำบลขวาว ไม่จำกัด อาชีพ อายุ การศึกษา และเป็นบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของทุกภาคส่วน ในตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนา หมายถึง การศึกษาแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปปรับเปลี่ยน ปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม โดยที่มีกลุ่มบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ ศึกษาร่วมกันแล้วพัฒนาร่วมกันให้เกิดประโยชน์โดยมีจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์เดียวกันสิ่งที่เกิดขึ้นคือความร่วมมือและความสำเร็จร่วมกัน

การพัฒนาการมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาระหว่างสองหน่วยงานหรือมากกว่า ทั้งนี้รวมถึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การจัดการ หมายถึง การทำให้ชุมชนมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นทั้งทางด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน การเข้ามาซึ่งรายได้ของชุมชนโดยผ่านกระบวนการทางประเพณีและวัฒนธรรมร่วมถึงการเข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงของเทศบาล

เซิ้งผ้าหมี่ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในบุญเดือนหกของหมู่บ้าน และอาจจัดนอกบุญเดือนหกก็ได้ตามแต่มีงานประจำหมู่บ้านของเทศบาลตำบลขวาว มีลักษณะเป็นผู้ชายเซิ้งโดยใช้จังหวะช้าๆประกอบกับดนตรีน้อยชิ้น ผ้าที่ใส่เป็นผ้าลายมัดหมี่ดาวล้อมเดือน ใส่กระโจมถือร่มและใช้เสื้อไหมสีดำ ส่วนเครื่องประดับประกอบด้วย ผ้าลายไส้เอี่ยน ผ้าบักเขือผ่า และผ้าบักเขือสุก

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ การสนทนากลุ่

พื้นที่ศึกษาค้นคว้า

พื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ บ้านขวาว บ้านหัน บ้านหน่อง บ้านสะทอน บ้านโนนแพง บ้านทรายมูล และบ้านโนนยาง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การเลือกแหล่งที่ศึกษา

เกณฑ์ในการเลือกแหล่งที่ศึกษา 1) เลือกจากแหล่งที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เลือกจากแหล่งที่มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องภายใน 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง 3) เลือกจากแหล่งที่การจัดกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือร่วมกันทั้งทางด้าน สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและการปกครอง

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นแหล่งความเป็นมาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องภายใน 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องและจากแหล่งที่มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือร่วมกันทั้งทางด้าน สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและการปกครอง ทั้งหมด 7 หมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ได้แก่ หมู่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและสำคัญเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาเอกลักษณ์การทอผ้า และการแสดงเซิ้งผ้าหมี่ ประกอบด้วย1) ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 16 คน 2) ปราชญ์ชาวบ้าน

ได้แก่ ครู-อาจารย์ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาค้นคว้า ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเชิ้งผ้าหมี่ พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 5 คน 3) ชาวบ้านผู้มีบทบาทสำคัญในชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีทางสังคม การมีส่วนในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยตรงเช่นเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลขวาว เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 10

3. กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไป เยาวชน หน่วยงานเอกชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 6 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวมรวบข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนรวม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ดังนี้

1. แบบสำรวจ (Survey) แบบสำรวจ ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจดบันทึกโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆดังนี้1) สำรวจสภาพพื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้า2) สำรวจวิถีชีวิตและความร่วมมือของชุมชน 3) ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางสังคมที่สามารถสร้างความร่วมมือภายในชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้ 1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้ศึกษาค้นคว้า เข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบทแบบสังเกต เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่วงนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้วิธีการนี้ในการศึกษาผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 4-6 คน ในพื้นที่ ในการสนทนา

8. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูล (ทรงคุณ จันทจร, 2553, หน้า 53-56) โดยผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ประมาณ 3 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทปและการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้วดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

คุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิด ของ (ในตะวัน กำหอม, 2558, หน้า 131- 144) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้

การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูลจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและขนบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบายสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

10. ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด สรุปได้ดังนี้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นมีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเพียงเพื่อการทำขึ้นเพื่อสืบสานงานประเพณีมากกว่าการที่จะมุ่งเพื่อการสร้างความร่วมมือของประชาชนอย่างยั่งยืน แต่ถ้าหากมีการพัฒนาในด้านต่างๆทั้งการประสานงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การวางแผนดำเนินการ การติดตามประเมินผล ก็จะทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบยั่งยืน โดยอาศัยชุมชนก็จะได้รับผลดีไปด้วยและจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff. (1981, p.6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3)การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1981, p.5) และรีเดอร์ (Reeder, 1974, p.39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ซึ่งเรื่องนี้ (อภิญญา กังสนารักษ์, 2544, หน้า 14 – 15) กล่าวว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้ นอกจากนี้จะเห็นว่ากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ในงานบุญบั้งไฟ ในแต่ละชุมชนแต่ละหน่วยงานมีความต้องการมีปัญหาที่

แตกต่างกันที่แตกต่างกัน ตามบริบทของชุมชน ดังนั้น การพัฒนาความร่วมมือจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำให้ชุมชนพัฒนาถึงขั้นสูงสุด

11. อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เชิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จาการศึกษามีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ในตะวัน กำหอม, 2558, หน้า 210-211) กล่าวว่า บุญบั้งไฟเป็นหนึ่งในหลายงานประเพณีที่จะนำความภูมิใจนำผ้าทอที่เก็บซ่อนไว้มาอวดและมาใช้อย่างจริงจัง ศิลปะที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองอาจสูญหายไป เนื่องจากคนรุ่นใหม่วัยหนุ่มสาวหันมาแต่งกายตามสมัยนิยม ประกอบกับความยุ่งยากในการผลิต มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สร้างความสะดวกสบายในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเข้ามาทดแทน การพัฒนาผ้าที่มีคุณค่าเพื่อให้ความแปลกใหม่ได้มาตรฐานครบถ้วนอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และพัฒนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้พื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ได้พบข้อมูลที่สมารถนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นสองส่วนดังนี้

1. ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้พบข้อมูลที่สมารถนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ การพัฒนาการมีส่วนร่วม

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

การที่จะสร้างสรรค์ให้ประเพณีนี้พัฒนาได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาของปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับ (ชัยชิต พันชูกลาง, 2558, หน้า 83–86) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้การกระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทั้งยังให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ว่าสาเหตุของปัญหามีในส่วนใดบ้าง แล้วนำเสนอปัญหาดังกล่าวต่อหน่วยงานหลักของตนเอง นำเสนอต่อเทศบาลเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเพณีเชิ้งผ้าหมี่ ทุกภาคส่วนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพื่อเชื่อมโยงไปสูงการวางแผนในการดำเนินการในเรื่องประเพณีเชิ้งผ้าหมี่ต่อไป

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

การวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาศัยหน่วยงานหลักในชุมชนเข้าร่วมในการวางแผนนั้นจะต้องมีการระดมความคิดทุกภาคส่วน ซึ่งจะขาดหน่วยงานใดไม่ได้ เนื่องจากทุกส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทุ่งพานู รอเสนา, 2555, 66-68) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการของชุมชน 2) ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการชุมชน3) ร่วมงานนโยบายหรือแผนงานหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการชุมชน 4) ร่วมตัดสินใจในการให้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวม 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการในชุมชนตามความสามารถของตนเองหรือหน่วยงาน7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมาย8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล

และบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำทั้งภาคเอกชน และรัฐให้ใช้ประโยชน์ได้ แล้วนำแผนงานที่วางไว้ไปปฏิบัติร่วมกับ

1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วมในการลงทุนนั้นไม่ให้หมายถึงการใช้เงินหรือสิ่งของมีค่าแต่อย่างเดียวหากแต่หมายถึงสิ่งที่เรามีอยู่โดยเรียกว่า ทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) บริบท (Context) วิสัยทัศน์ (Vision) อัตลักษณ์ (Identity) ถือเป็นทุนที่สำสัญที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Oakley, 1984, p.17) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing Ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ปัจจัย ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอ

1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงา

การติดตาม และประเมินผล นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหมู่บ้านขึ้นมา โดยการรับฝึกอบรมความรู้เทคนิคในการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างง่าย จากเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะปฏิบัติงาน ทีมงานติดตามประเมินผลจะต้องติดตามการทำงานของฝ่ายปฏิบัติการทุกระยะ ว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และทีมงานติดตามและประเมินผลจะต้องรวบรวมข้อมูลและผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมหมู่บ้านรับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้ชาวบ้านจะได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ในตะวัน กำหอม, 2558, หน้า 14 – 15) กล่าวว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 แนวทางการพัฒนาค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซิ้งผ้าหมี่

การจัดหาค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซิ้งผ้าหมี่ให้อย่างเหมะสม จะเป็นการแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานเทศบาล แสดงจุดยืนเกี่ยวกับวัฒนธรรมส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความเชื่อมั่นพร้อมทั้ง จัดค่าตอบแท่นในการแสดงให้เหมาะสมกับภาระงาน จะเป็น แรงจูงใจที่สำคัญที่จะทำให้คนเข้าร่วมการเซิ้งผ้าหมี่อย่างจริงจังสอดคล้องกับแนวคิดของ (ทุงพานู รอเสนา, 2555, หน้า 16) กล่าวว่า การที่ปัจเจกบุคคลก็ดีกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชน ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ พัฒนาด้วยความสมัครใจโดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อ

ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชนรวมทั้งมีอำนาจอิสระ ในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ เทศบาลจะต้องมีงบส่งเสริมอย่างจริงจังจัดหางบประมาณ ร่วมถึงประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เสนอนโยบายด้านวัฒนธรรมให้กับหน่วยงานที่อยู่สูงขึ้นไป ปลูกฝังค่านิยมคนรุ่นใหม่ไม่เห็นว่า การที่อนุรักษ์วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมูลค่าเหมาะสมแก่การเก็บรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่

2.2 แนวทางการหางบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปการณ์เชิ้งผ้าหมี่

จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับการแสดงอย่างเต็มกำลังความสามารถจัดซื้อ สร้าง และซ่อมบำรุงของมราสูญหาย ติดต่อประสารงานสร้างความพึงพอใจให้กับคนในชุมชนและหน่วยงาน ประสานความร่วมมือให้สามารถหาหยิบยืมอุปกรณ์ไปใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัยชิต พันชูกลาง, 2555, หน้า 86) ส่งเสริมจัดสรรงบประมารมาจัดตั้งคลังสมอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Brain Bank) เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบในเรื่องการเชิ้งผ้าหมี่ เทศบาลส่งเสริมอาชีพด้านศิลปะและวัฒนธรรมพระเพณีเชิ้งผ้าหมี่ อันได้แก่ กลุ่มอาชีพทอผ้าหมี่ พัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดระบบคุณค่าจากระบบความเชื่อในสังคม สร้างความร่วมมือการดำเนินงานและกิจกรรมทางด้านศาสนาขนบธรรมเนียมประเพรี

2.3 แนวทางการจัดตั้งจุดศูนย์รวมและหาหน่วยงานที่รับผิดชอบการเชิ้งผ้าหมี่

สร้างสถานที่สำคัญที่เป็นจุดบ่งถึงสถานะว่า เชิ้งผ้าหมี่ มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ส่งเสริมการจัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน หอศิลป์ชุมชน เพื่อรวบรวมมรดกทางวัฒนธรรมและการจัดแสดงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ สร้างแหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวม หลักฐาน ตัวอย่าง หรือแม้แต่ครูภูมิปัญญาที่สำคัญของหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จัก ให้สามารถสืบค้นได้ จัดหาหน่วยงานหรือสร่างองกรรับผิดชอบด้านศิลปวัฒนธรรมและจัดตั้งสถานที่ดังกล่าว ให้เป็นเป็นรูปธรรม สรรค์หาบุคลากรและผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์และนำเสนอต่อสาธารณะชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัฐทิตยา หิรัณยหาด, 2544, หน้า 85-91) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวนั้น นอกจากจะต้องมีความพร้อมด้านองค์ประกอบที่ดึงดูดใจ

2.4 แนวทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิ้งผ้าหมี่

ปลูกฝังให้คนในชุมชนที่มีหลากแนวความคิดให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สื่อสารอย่างเป็นระบบแบบแผน มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ปลูกจิตสำนักให้รักบ้านเกิด ให้คนในชุมชนเห็นคุณค่า หรือสร้างแรงจูงใจจัดหาและสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย ทำให้มีหรือสร้างกระแสการท่องเที่ยวโดยมีแนวคิดที่สอดคล้องกับ (ชัยวัฒน์ ถิระพันธ์, 2543, หน้า 25) กล่าวว่า หลักสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวน การท่องเที่ยว ดังนี้1. ต้องมีเงื่อนไขและโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้กระทำ ซึ่งควรให้ท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองรวมทั้งผลักดันให้มีการเสนอข่าวของท้องถิ่นให้คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด 2. ชุมชนต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายรากฐานชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเพื่อสืบต่อให้คนรุ่นหลังได้ รวมทั้งพยายามรักษาสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตที่ดี และรายได้ จากการท่องเที่ยว

11. ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้อื่นหลายๆ คนเพื่อเป็นข้อสนเทศในการศึกษาครั้งต่อไป

2. การวิจัยที่สามารถตอบสนองงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษาเชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชน ศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เข้ามาเกี่ยวของของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้น

บรรณานุกรม

ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์. (2543). **โครงการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดสระบุรี.** การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยชิต พันชูกลาง. (2556). **ความพึงพอใจของประชาชนในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรมตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยาลัยทองสุข.

ทรงคุณ จันทจร. (2553). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรมชั้นสูง.** มหาสารคาม : สถานบันวิจัยศิลปและวัฒนธรรมอีสาน,

ทุ่งพานู รอเสนา. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ของเทศบาลตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**.

นิยพรรณ (ผลวัฒนะ) วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ในตะวัน กำหอม. (2555). **ผ้าในศิลปะการเซิ้ง : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมการแสดงในงานบุญบั้งไฟ.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ในตะวัน กำหอม. (2558). **แตรวงชาวบ้าน : รูปแบบการจัดการภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนความหลากหลายทางวัฒนธรรม.** คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 12 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม.

ในตะวัน กำหอม. (2559). **ผ้าหมี่ : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถี วัฒนธรรมชุมชน ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดความหลากหลายทางวัฒนธรรม.** คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 26 ปีที่ 12 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม.

รัชฎา คชแสงสันต์. (2553). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว.** มหาวิทยาลัยมหิดล.

รัฐฑิตยา หิรัณยหาด. (2554). **แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation.** Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Oakley, P. (1984). **Approaches To Participation In Rural Development.** Geneva : Internation Office.

Reeder, W.W. (1974). **Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State.** New York: Unpublished Ph.D Dissertation, Cornell University.

Risk and Climate Change. (2004). “ **Erratum to : Perceptions of Key Policy Actors in Canada”**, by Richard C. Stedman, in Risk Analysis, 24(5).

United Nation, Department of Internation Economic and Social Affair**.** (1 9 8 1). **Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development.** Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert, New York : United Nation.

การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์
Development of the Effectiveness of the Sangha Administration

พระครูสาครธรรมประสิทธิ์
Phrakhrusakhonthammaprasit
วิทยาลัยทองสุข
Thongsook College
E-mail: ntawan@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 8 พฤศจิกายน 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 เมษายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 6 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์เป็นกรณีศึกษาวัดในเขตจังหวัดสมุทรสาคร 6 ด้าน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการจำนวน 385 รูป ผลการวิจัยพบว่าพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มี อายุ 41–50 ปี มีพรรษา 21–30 พรรษา จบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จบนักธรรมชั้นเอกและไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม ประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์พบว่าอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านงานสาธารณูปการ ด้านงานการปกครอง ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ด้านงานศาสนศึกษา ด้านงานเผยแผ่ศาสนธรรมและด้านงานสาธารณสงเคราะห์

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มากที่สุดโดยลำดับได้แก่ ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) ค่าR Square = 0.805 คุณภาพการบริหาร ($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) ค่า R Square = 0.793 และการมีส่วนร่วมสนับสนุน($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$)ค่า R Square = 0.716ตามลำดับ โดยมีสมการพยากรณ์ $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$ ค่า R Square = 0.761

การวิจัยนี้ได้ค้นพบทฤษฎีสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์คือทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการบริหารและทฤษฎีการมีส่วนร่วมและได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดยังมีการบริหารงานตามทฤษฎีองค์การในระบบปิดเพราะประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ยังขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสเป็นหลักจึงควรที่จะเปิดการบริหารกิจการวัดให้มีผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมภายนอกตามทฤษฎีองค์การระบบเปิดให้มากยิ่งขึ้นและมีการปรับโครงสร้างการแบ่งงานของการบริหารวัดให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆและมีคณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่รองรับในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบตามหลักการจัดองค์การที่ยึดหลักกฎหมายและเหตุผล

คำสำคัญ : การพัฒนาประสิทธิผล, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, หลักการจัดองค์การ

ABSTRACT

This research has the objective of studying the Development of the Effectiveness of the Sangha Administration, a case study of temples in the area of Samutsakorn province on 6 aspects, collecting data from a sample population of 385 Buddhist abbots. Research

findings found that the majority of abbots are aged between 41-50 years, having experienced 21-30 Buddhist Lent periods, with Bachelor's degree or equivalent, completed advanced level Dharma studies, and without Buddhist theological qualifications. Effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs was found to be at a high level in every aspect, namely construction/renovation, administration, social welfare education, religious education, religious propagation, and public assistance.

Results of multiple regression analysis concluded that factors leading to the effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs, accordingly ranked from the highest are as follows: the abbot's leadership($\hat{Y} = 0.374X_1 + 0.491X_2$) R Square = 0.805), quality of administration($\hat{Y} = 0.742X_1 + 0.325X_2 - 0.453X_3$) R Square = 0.793, and supportive participation ($\hat{Y} = 0.245X_1 - 0.120X_2 - 0.255X_3$) R Square = 0.716), whereby the predicting equation is $\hat{Y} = 0.429X_1 + 0.421X_2 + 0.418X_3$, R Square value = 0.761.

The research discovered important theories which brings about effective administration of ecclesiastical affairs, namely leadership theory, management theory, and participation theory; and also reflected that temples are still managed in accordance with the closed system organizational theory, since the effectiveness in the administration of ecclesiastical affairs continues to depend mainly on the abbot's leadership. Hence the administration of ecclesiastical affairs should be increasingly opened up for participation from the external environment, in accordance with the open system organizational theory, and the temple's administrative work should be restructured so that various responsibilities are delegated to the deputy abbot and the assistant abbot, with the Sangha committee systematically carrying out duties in support of each and every aspect, in line with organizational principles based on legal and rationality.

Keywords : Development of Effectiveness, the Sangha Administration, organizational principles

1. บทนำ

วัดเป็นหน่วยงานปกครองและเป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์รวมถึงกิจของพระศาสนาที่สำคัญที่สุด และเป็นฐานที่สำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และยังเป็นรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับวัด มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุดได้มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไว้ว่า วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2535) วัดจึงได้รับความคุมครองจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพานิช และกฎหมายอื่นๆรองรับ วัดทุกวัดในทั่วอาณาจักรไทยย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดาเว้นแต่สิทธิและหน้าที่ ในบางประการจะทำเองมิได้วัดจึงต้องมีผู้แทน เพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือการแสดงเจตนา ที่ต้องการกระทำตามความเหมาะสมดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสาม ว่า "เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป" ดังนั้น เจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามมาตรา 36 มีอำนาจตามมาตรา 37 และมาตรา 38 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา 55 และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานโดยตำแหน่งที่ให้การสนับสนุนตามความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเหตุนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี

ความสำคัญของวัดมีต่อสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยมีประชาชนจำนวนมากนับถือพระพุทธศาสนาและที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่ระดับชั้นผู้ปกครองนับถือพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ และส่งผลให้เกิดเป็นเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมในทุกด้านของสังคมไทยวัดจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อประชาชนและวัดยังเป็นองค์การหลักทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อเป็นศาสนทายาทในการสืบสานอายุพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรต่อไปและเมื่อพิจารณาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมาแล้วจะพบว่าวัดในพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย หรือวิถีชีวิตในชุมชนและสังคมไทยเป็นอย่างมาก วัดเป็นสถานที่พำนักอาศัยเป็นเป็นที่ให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ให้คำปรึกษาปัญหาต่างๆ พระสงฆ์จะเป็นผู้นำท้องถิ่นในการร่วมมือพัฒนาชุมชน วัดจะเป็นศูนย์รวมของชุมชนและเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆตามประเพณีทางพระพุทธศาสนา วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชุมชนที่ช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย และการประพฤติที่ดีทำให้มีศีลธรรมในสังคม ที่สำคัญวัดมีส่วนในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพและหลักของการใช้ชีวิตเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันส่วนนี้จึงทำให้เกิดการเคารพนับถือพระพุทธศาสนาไปสู่ทุกชนชั้นของสังคมอย่างกว้างขวาง พระราชวรมุนี (2530, หน้า 71-72) จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทยมาช้านานมีความสัมพันธ์กับคนไทยอย่างแน่นแฟ้นพระพุทธศาสนาจึงนับได้ว่าเป็นศาสนาที่สำคัญสำหรับสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะวิถีชีวิตของชาวไทยเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนมีพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลหรือมีผลมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี สังคมไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติติดต่อกันมายาวนานจนถึงปัจจุบันนี้เป็นระยะเวลาถึง 700 กว่าปี สิ่งที่เห็นได้ในสังคมไทยในปัจจุบันจึงเต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีจำนวนมากมาย เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ พระปรางค์เจดีย์ ศาลาบำเพ็ญกุศล พระพุทธรูป พระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น (จำนง ทองประเสริฐ, 2532, หน้า 29) สอดคล้องกับความเห็นของ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543, หน้า 15) ว่าคนไทยเกือบทั้งประเทศนับถือพระพุทธศาสนาโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษาอบรมศีลธรรม เผยแผ่ศาสนา รวมทั้งด้านสาธารณสงเคราะห์ การสมาคม วัดเป็นที่ให้คำปรึกษาปัญหา เป็นสถาบันที่ช่วยแก้ไขปัญหาทางครอบครัวทางสังคมและชุมชนจึงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องพึ่งวัดหรือพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นประเพณีการบวชเรียนประเพณีการทำความเคารพการกราบไหว้สมาชิกครอบครัวนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาแล้วยังแสดงให้เห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างฝ่ายภิกษุสงฆ์และฝ่ายฆราวาสวัดจึงมีความสำคัญต่อคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณยาวนานมาจนถึงปัจจุบันวัดยังเป็นศูนย์รวมของคนท้องถิ่นเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาสืบทอดกันมายาวนานรวมถึงการดำรงชีวิตประจำวันในชุมชนประชาชนความเป็นอยู่เนื่องด้วยวัดหรือพระพุทธศาสนาวัดจึงมีความสัมพันธ์กับประชาชนหรือชุมชนสามารถจึงนับได้ว่าวัดมีความตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นได้ถึงหน้าที่สำคัญของวัด

เมื่อวัดมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วการบริหารกิจการของวัดหรือการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งแต่ด้วยในปัจจุบันการบริหารกิจการของวัดหรือการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ยังมีปัญหาในการบริหารโดยเฉพาะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาครนั้นยังเกิดปัญหาด้านการปกครองการก่อสร้างและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งยังมีการดำเนินงานที่ล่าช้าในการจัดกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนาทั้งในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการที่ไม่เรียบร้อยไม่เป็น

สัดส่วนและที่เห็นได้ชัดคือขาดการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานของคณะสงฆ์ การร่วมกิจกรรมของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติยังขาดตกบกพร่องรวมถึงการบริหารคณะสงฆ์ ผู้นำคณะสงฆ์บางรูปไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควรจะเป็นการบริหารตามภารกิจของสงฆ์ในแต่ยังขาดตกบกพร่องมีการละเลยในการปกครองบางครั้งผู้บริหารไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ดูแลพระภิกษุสามเณรที่ได้อุปสมบทหรือมาอยู่อาศัยภายในวัดภายใต้การดูแลทำให้เกิดการดูแลปกครองไม่ทั่วถึงซึ่งส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงแก่พระพุทธศาสนาโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาครโดยให้เกิดการสอดรับกับพระพุทธศาสนาที่ต้องก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่งเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ต้องมีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต

ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์พระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาสมีภารกิจที่เป็นหน้าที่ต้องรับผิดชอบการบริหารจัดการวัดในทุกๆด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ร่วมกันรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและการปฏิบัติหน้าที่ต้องก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนาได้กล่าวไว้ว่าการบริหารวัดที่ดี คือการปกครองการบังคับบัญชากำกับดูแลการให้คำแนะนำให้การสั่งสอนภิกษุสามเณร และชี้แนะหลักธรรมแก่ฆราวาส ผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมด้วยการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆภายในวัดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ในที่นี้เจ้าอาวาสจึงมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการภารกิจที่มีวัดในทุกๆด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดทุกๆรูปได้ศึกษาหน้าที่ของตนที่ต้องปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด แต่ปัญหาที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพที่สำคัญที่สุดคือ ยังมีเจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัดอย่างมีประสิทธิภาพขาดศักยภาพในการพัฒนาวัด ไม่มีความรู้ที่เพียงพอในการให้การแนะนำสั่งสอนประชาชนที่มากไปกว่านั้นเจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปละละเลยในการดูแลพระภิกษุสามเณร ในการปกครองให้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยละเลยการดูแลรับผิดชอบเอาใจใส่ในพระภิกษุสามเณรให้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยปกครองแบบปล่อยไปตามยถากรรม ไม่มีการสนับสนุนด้านการศึกษาไม่ให้คำแนะนำไม่อบรมสั่งสอนด้านพระธรรมวินัย จึงขาดประสิทธิภาพในปฏิบัติส่งผลส่งผลให้ขาดประสิทธิผลการบริหารจัดการวัดในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมของการเป็นสมณะสารูปที่ดี ดังนั้นเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่สำคัญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2505, หน้า 9 – 10) ตามมาตรา 37 และมาตรา 38

จากเหตุผลเบื้องต้นผู้ศึกษาในฐานะเป็นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีหน้าที่ในการบริหารงาน 6 ด้านในเขตจังหวัดสมุทรสาคร จึงมีความต้องการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาครว่ามีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลครบถ้วนทั้ง 6 ด้านหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้พระสงฆ์ระดับผู้บริหารและประชาชนทั่วไปได้ศึกษารับรู้การบริหารกิจการคณะสงฆ์วัดในเขตจังหวัดสมุทรสาครรวมถึงยังสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิผลในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสาครอีกทั้งเพื่อจะนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสาครให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาวัดในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์

3. เพื่อศึกษาวิจัยแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

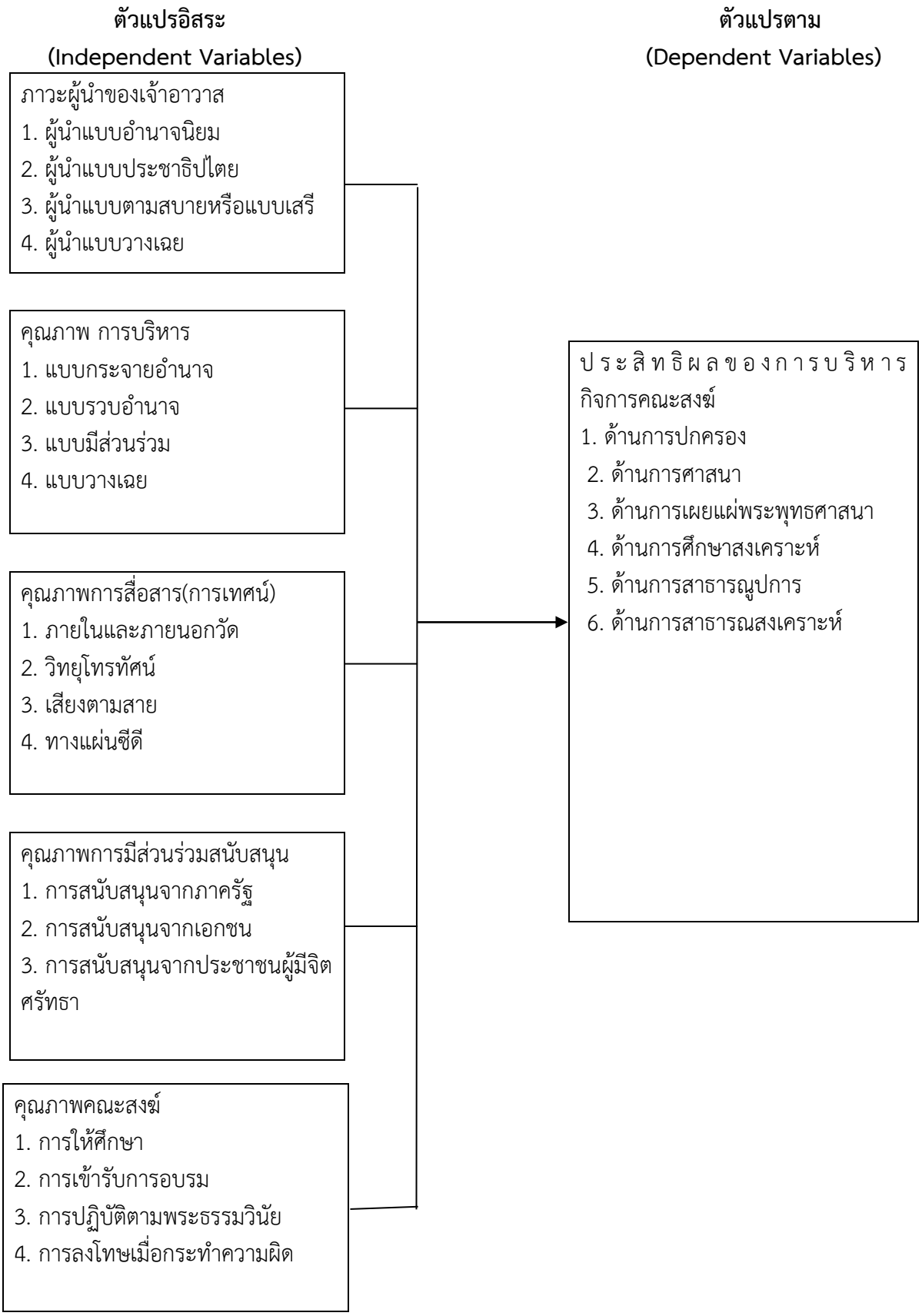

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการในเขต จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 385 รูป ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอแครน (CoChran,1977) ใช้ได้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนแต่ทราบว่ามีจำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accident Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) แต่ละข้อมีความหมาย ดังนี้

1) มาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ความรู้ในองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร

2) มาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการ คือ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในเขตจังหวัดสมุทรสาครจำนวน 385 รูป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (T-Test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางสองทาง (Two Way ANOVA) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการพัฒนาประสิทธิผลการบริหาร ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ด้านการบริหารของเจ้าอาวาส ด้านการสื่อสาร (การเทศน์) ด้านการสนับสนุนจากชุมชนและด้านคุณภาพคณะสงฆ์ กับตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยทำการทดสอบวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multiple Regression Analysis กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิจัย

1. คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับใด

ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านงานการปกครอง ด้านงานศาสนศึกษา ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ด้านงานเผยแผ่ศาสนธรรม พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านงานสาธารณูปการและด้านงานสาธารณสงเคราะห์

2. คำถามการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยใดที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ผู้วิจัยขอแยกนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานการปกครอง ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุนตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.803X1 + 0.245X2 + 0.255X3

ค่า R Square = 0.791

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานศาสนศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุนตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.802X1 + 0.244X2 + 0.254X3

ค่า R Square = 0.785

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.801X1 + 0.243X2 + 0.253X3

ค่า R Square = 0.783

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานเผยแผ่ศาสนธรรม ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส มากที่สุด รองลงมา คือปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.800X1 + 0.242X2 + 0.252X3

ค่า R Square = 0.779

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานสาธารณูปการ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.799X1 + 0.241X2 + 0.251X3

ค่า R Square = 0.772

2.6 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ ดังนั้น สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.798X1 + 0.240X2 + 0.250X3

ค่า R Square = 0.765

2.7 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยคุณภาพการบริหารและอันดับสุดท้าย คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน ตามลำดับ สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ $\hat{Y}$ = 0.429X1 + 0.421X2+ 0.418X3

ค่า R Square = 0.761

7. อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการดำเนินการการ

บริหารจัดการองค์กรภายในวัดรวมทั้งเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมต่างๆให้บรรลุเป้าประสงค์ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่ดีต้องยึดหลักธรรมอันเป็นคุณธรรม เพื่อนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ผู้นำหรือภาวะผู้นำยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมสร้างให้ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ในฐานะหัวหน้างานสามารถควบคุมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมาย นโยบาย แผนงาน หรือความต้องการของหัวหน้างาน ดังนั้น องค์การทุกองค์การจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อที่จะนำองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เทื้อน ทองแก้ว (2551, หน้า 23) ที่ว่า ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆ หน้าที่ของผู้บริหาร ผู้นำกับผู้บริหารจึงแตกต่างกันกล่าวคือ ผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์การ มีอำนาจโดยตำแหน่งและได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำจะไม่ได้รับมอบอำนาจทางสายงานแต่มีอำนาจโดยวิธีอื่น มีบทบาทที่กว้างกว่าบทบาทผู้บริหาร ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและศิลป์ที่ใช้ในการบริหารงาน คือ ภาวะผู้นำ และสมศักดิ์ ขาวลาภ (2544, หน้า 13) กล่าวว่า ผู้นำ (leader) กับภาวะผู้นำ (leadership) เป็นการมองคนละด้าน คำว่า ผู้นำ มองเน้นที่ตัวบุคคล ส่วนคำว่า ภาวะผู้นำ มองเน้นที่คุณลักษณะในตัวบุคคล เราสามารถให้คำนิยามของคำว่า ผู้นำ ได้ โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขาได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติตนหรือพฤติกรรมของผู้อื่น คำว่า ผู้อื่นในที่นี้ไม่ได้ หมายความว่า ผู้อื่น ทุกคน ในกลุ่มคนที่ผู้นำคนนั้นมีส่วนร่วม เพราะภาวะผู้นำมิได้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการทั้งหมดหรือไม่ก็ไม่มีเลย แต่ภาวะผู้นำเกี่ยวกับความเป็นผู้นำมากหรือน้อยเพียงใดมากกว่าปริมาณคนที่เขานำ คือ อยู่ที่ความมากน้อยของอำนาจ อิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคน นอกจากนี้ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relation) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง (two–way process) คือ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตามและในทำนองเดียวกันบางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำจึงเป็นผลรวมของเจตคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั้นเอง งานวิจัยหลายเรื่องยืนยันว่าผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมอำนาจนิยมมักเป็นอำนาจนิยมด้วย ส่วนผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมประชาธิปไตยก็มักเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตยด้วยและผู้นำแตกต่างจากหัวหน้าหรือผู้บริหารคน 2 คนนี้อาจจะเป็นคน ๆ เดียวกันได้ แต่ไม่จำเป็นเสมอไป หัวหน้า หรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ใช่ผู้นำ ที่แท้จริงของกลุ่ม ผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่นซึ่งไม่ใช่หัวหน้าหรือผู้บริหารแต่เขามีอำนาจ มีอิทธิพลและมีความสามารถในการจูงใจคนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ทั้ง ๆ ที่เขาไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งใด ๆ ทั้งสิ้น อกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพงษ์ ปานจันทร์ (2554, หน้า 345) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลจากการวิจัย พบว่า ทั้งประชาชน และพนักงานของเทศบาลตำบล มีความเห็นตรงกันว่าการบริหารงานของเทศบาลตำบล ในการให้บริการสาธารณะด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีประสิทธิผล มากที่สุด และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประสิทธิผล น้อยที่สุด ส่วนตัวชี้วัดประสิทธิผลในการบริหารงานที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดของภารกิจแต่ละด้าน จะมีความแตกต่างกันไปตามภารกิจ แต่เกือบทุกภารกิจทั้งประชาชน และพนักงานของเทศบาลตำบลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ตัวชี้วัดประสิทธิผลในการบริหารงานด้านประสิทธิภาพมีค่าเฉลยต่ำที่สุด และปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารจัดการภายในองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานมากที่สุดคือ ภาวะผู้นำ (อำนาจ

นิยมแบบมีศิลป์) รองลงมา คือ ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ (งบประมาณ) นโยบายขององค์การ (ขั้นการออกแบบแผนงาน) วัฒนธรรมองค์การ (การทำงานเป็นทีม และการปรึกษาหารือ) สมรรถนะ/ความสามารถขององค์การ (การตอบสนองความต้องการของประชาชน) เทคโนโลยีขององค์การ (แบบร่วมกันทำงาน) และโครงสร้างองค์การ (แบบโครงการ) ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงาน น้อยที่สุด ส่วนปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารจัดการภายนอกองค์การ พบว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปด้านการเมืองและสภาพแวดล้อมเฉพาะด้านผู้สนับสนุนหรือผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิตแก่องค์การ ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานมากที่สุด สำหรับการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ พบว่า มีปัจจัยเพียง 5 ปัจจัยเท่านั้น ที่สามารถทำนายความเป็นไปได้ที่มีผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดสมุทรสาครได้มากที่สุด ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านทรัพยากรทางการบริหารจัดการ ด้านการเมือง และด้านผู้สนับสนุนหรือผู้ส่งมอบปัจจัยการผลิตแก่องค์การ

2. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริหารมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่รับผิดชอบภารกิจต่างๆ ภายในวัด โดยไม่สามารถดำเนินการลำพังได้ จำต้องอาศัยบุคคลอื่นร่วมกันทำงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าประสงค์ ดังนั้น เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ที่บริหารคน และอาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย เจ้าอาวาสจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความ สามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ติเยาว์ (2544, หน้า 2) ที่ได้นำเสนอหลักสำคัญของการบริหาร มีลักษณะ คือ 1) การบริหารเป็นการทำงานกับคน และโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ สาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ 2)การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายที่ต่างออกไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาหรือกำหนดเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น 3) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดส่วนนำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอ แต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการ และการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนักสองข้อใหญ่ๆ คือเมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสมดุลกันเสมอ

3. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมการสนับสนุน มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยภาพรวม เพราะเหตุว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชนและประชาชนผู้มีจิตศรัทธา เพื่อทำให้เกิดการระดมความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด โดยการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นการได้รับการสนับสนุนทางด้านระบบกฎหมายสนับสนุนด้านทุนทรัพย์การก่อสร้างถาวรวัตถุ ช่วยดำรงรักษาในการสืบทอดธรรมสนับสนุนผู้เผยแพร่ธรรมผู้ดำรงไว้ซึ่งธรรมและการเผยแผ่เพื่อสืบต่อ สืบทอดธรรมให้ดำรงอยู่ในโลก สำหรับการสนับสนุนจากภาคเอกชนนั้น เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ที่จะจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อนำทรัพยากรและความรู้ความชำนาญมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และภาครัฐเองจะเตรียมความพร้อมตัวเองอย่างไร ทั้งในแง่ความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการเงินและการบริหารจัดการความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสำเร็จของความร่วมมือภาครัฐและเอกชนยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความมีประสิทธิภาพในแง่ของกฎหมายที่มีความชัดเจน และเป็นธรรม ความพร้อมและบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว และโปร่งใส ความเป็นไปได้ของโครงการ และการสนับสนุนทางการเมืองของภาคประชาชน ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคเอกชนในการสร้างความคุ้มค่า และบริการคุณภาพอย่างเสมอภาค และการเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการแข่งขันทั้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน หรือในระหว่างภาคเอกชนด้วยกันเอง ส่วนการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธา หมายถึง ความศรัทธาในการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อสร้างถาวรวัตถุในและการจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุ สามเณร ภาคฤดูร้อน บวชชีพราหมณ์ รวมทั้งเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นแก่สงฆ์ เป็นต้น ทั้งนี้ พระธรรมปิฎก (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตฺโต (2537, หน้า 12-15) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่รัฐจะต้องมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา คือ 1) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับธรรม หรือหน้าที่ต่อธรรม คือ รัฐโดยเฉพาะผู้ปกครองที่ดี ต้องเป็นผู้ใฝ่ธรรม แสวงหาธรรมและเป็นผู้เชิดชูธรรม พระสงฆ์หรือทางฝ่ายศาสนานั้นเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งธรรมเป็นผู้เผยแพร่สืบต่อสืบทอดธรรมให้ดำรงอยู่ในโลก ในสังคม เพราะฉะนั้น รัฐทำหน้าที่ในการที่จะช่วยผู้ดำรงรักษาสืบทอดธรรมเผยแพร่ธรรมการทำเช่นนี้ได้ชื่อว่ารัฐได้เชิดชูธรรมด้วย 2) เป็นหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองหรือรัฐเป็นตัวแทนของประชาชน ควรจะแสดงน้ำใจตอบแทนต่อทางฝ่ายสงฆ์หรือทางฝ่ายศาสนา นอกจากนี้ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2549, หน้า 275) ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสงฆ์กับรัฐแม้ว่าในทางสัญลักษณ์ สถาบันทางศาสนาจะเป็นผู้นำทางวิญญาณ และผู้กุมอำนาจรัฐ (ไม่ว่าจะเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาธิปไตย หรือ อำนาจนิยม) จะได้รับความชอบธรรมในอำนาจปกครองในฐานะผู้ทำนุบำรุง และคุ้มครองพระศาสนา แม้ว่าในความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้น สถาบันพุทธศาสนาเป็นส่วนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจการเมืองตลอดมา

4. จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดเป็นองค์การแบบพิเศษ คือ วัดยังมีการบริหารงานแบบดั้งเดิมหรือเป็นการบริหารงานแบบระบบปิด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการบริหาร โดยการรวมอำนาจในการสั่งการและตัดสินใจไว้ที่บุคคลเพียงคนเดียวทำให้การสั่งการ นโยบายต่าง ๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันและบุคลากรเกิดความชำนาญเฉพาะด้านการประสานงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับจักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย์ (2541, หน้า 47) ที่ว่าหลักการรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจการปกครอง อำนาจหน้าที่ (Authority) ลักษณะได้ให้การรวมอำนาจการปกครอง อำนาจหน้าที่ (Authority) ในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการไว้ที่รัฐส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้ดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะ มีการจัดระเบียบการปกครองที่กำหนดให้หน่วยการปกครองในรัฐมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดหลักการรวมอำนาจมีการรวมอำนาจในการบังคับหน่วยการปกครองต่างๆไว้ที่ส่วนกลางมีการรวมอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลาง หรือการสงวนอำนาจวินิจฉัยสั่งการขั้นสุดท้ายในการอนุมัติ ระงับหรือแก้ไข เพิกถอนการกระทำต่างๆไว้ที่หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางการปกครองเป็นไปตามลำดับชั้น

ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินรวมทั้งการบริหารงานบุคคลยังขึ้นอยู่กับส่วนกลางทั้งในด้านการบังคับบัญชา การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้งและ เอ็ดวิน บี. ฟลิปโป้ (Edwin B. Flippo) ได้กล่าวว่า การบริหารงานแบบรวบอำนาจ เรียกว่า ผู้นำแบบอำนาจนิยม หรือแบบอัตตาธิปไตยนั้นผู้นำจะตัดสินใจกำหนดนโยบาย และวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเอง แล้วจึงกำหนดหรือมอบหมายให้กับสมาชิกทำตามแนวทางและแผนงานที่ตนกำหนดไว้มักไม่สนใจรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะจากสมาชิกและผู้ร่วมงานต้องทำตามคำสั่งสุดท้ายงานต้องสำเร็จ ซึ่งแตกต่างจากองค์การโดยทั่วไปเช่นองค์การของระบบราชการตำรวจหรือรัฐวิสาหกิจที่มีการบริหารแบบการกระจายงานไปตามตำแหน่งหรือสายงาน โดยผู้บริหารจะกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ มีอำนาจในการสั่งการ และตัดสินใจได้ภายในขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บริหารระดับสูง ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และเป็นการฝึกฝนบุคลากรให้มีความสามารถในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ โดย Barber, Benjamin R. (2003) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) หมายถึง การแบ่งอำนาจของส่วนกลางไปยังองค์การในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอก ศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์การอยู่ภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่างๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่างๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่าการกระจายอำนาจทางการบริหาร (Administration Decentralization) หลักการกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การโอนอำนาจดำเนินกิจการทางปกครอง ซึ่งแต่เดิมอยู่ในอำนาจรัฐส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งแยกจากรัฐส่วนกลาง และอย่างเป็นอิสระจากรัฐส่วนกลางการกระจายอำนาจทางปกครองสามารถกระทำได้ 2 รูปแบบคือ 1) การกระจายอำนาจตามอาณาเขต คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการ ซึ่งมีผลกระทบส่วนได้เสียของท้องถิ่น จากส่วนกลางไปให้ราษฎรส่วนท้องถิ่นนั้นๆร่วมกันจัดทำ แยกต่างหากและเป็นอิสระจากส่วนกลาง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจแบบเก่าแก่และแพร่หลายมากกว่า 2) การกระจายอำนาจตามกิจการ เป็นการโอนกิจการสาธารณะบางประการซึ่ง เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนกลาง โดยโอนจากส่วนกลางไปให้หน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน เพื่อเป็นอิสระจากส่วนกลางด้วยหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง เช่น รัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน ต้องมีบุคคลกระทำการแทนในนามนิติบุคคล อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน และมีอิสระทางการคลังแยกต่างหากจากงบประมาณแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าวัดใช้ทฤษฎีการบริหารแบบดั้งเดิมคือการบริหารงานแบบรวบอำนาจ โดยไม่ได้เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมหากเป็นเช่นนี้ต่อไปการบริหารของวัดย่อมไม่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมีประสิทธิผล ดังนั้นวัดจึงควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารเสียใหม่ให้มีการเชื่อมโยงมาใช้ทฤษฎีการบริหารแบบเปิดให้มีการแบ่งงานตามสายงานไปสู่รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน

8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงต้องดำเนินการต่อไปนี้

1) ควรมีการฝึกอบรมเจ้าอาวาสในด้านการบริหารก่อนเข้ารับตำแหน่งเจ้าอาวาส โดยเฉพาะการฝึกอบรมภาวะผู้นำ หลักการบริหารเพื่อให้เจ้าอาวาสมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจด้านการเป็นผู้บริหารวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2) ควรมีการกระจายงานไปสู่รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและมีการกระจายงาน และควรจัดบุคลากรที่มีประสบการณ์มีความรู้ความเข้าใจการฝึกอบรมกิจกรรมดูงานด้านการบริหารในสถานที่ที่ประสบ

ความสำเร็จในด้านการบริหาร เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารให้กับรองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสรวมถึงพระผู้รับผิดชอบตามสายงานการบริหารที่มีในแต่ละแผนกทุกๆด้านเพื่อพัฒนาการบริหารงานเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นเจ้าอาวาสในอนาคตและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวัดที่บริหารอยู่ได้อย่างมีประสิทธิผล

2. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการบริหารมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงต้องดำเนินการโดยจัดการฝึกอบรมในด้านหลักการบริหารแก่เจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสในการบริหารด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้รู้แนวทางและวิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติกิจด้านการเป็นผู้บริหารวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า การมีส่วนร่วมสนับสนุนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงเสนอว่า ควรส่งเสริมให้อุบาสก อุบาสิกา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดในรูปแบบของคณะกรรมการวัด ตลอดจนวางระบบและออกแบบกลยุทธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากภายนอกให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมทางศาสนาและขอการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนผู้มีจิตศรัทธาในรูปแบบการเข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งระดมการสนับสนุนจากภายนอกให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. เนื่องจากงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า วัดมีการบริหารองค์การระบบปิดจากทฤษฎีแบบดั้งเดิม กล่าวคือ เจ้าอาวาสตัดสินใจกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติงานด้วยตนเอง โดยไม่สนใจรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชาคือผู้ที่มีตำแหน่งตั้งแต่รองเจ้าอาวาสลงไป โดยจะต้องทำตามแผนงานที่เจ้าอาวาสกำหนดไว้ให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งการบริหารรูปแบบดังกล่าวจะทำให้ภาระงานการบริหารตกอยู่กับเจ้าอาวาส ส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์และกำหนดเวลา ตลอดจนผู้ที่มีตำแหน่งตั้งแต่รองเจ้าอาวาสลงไป จะไม่มีโอกาสฝึกฝนการบริหารงาน ทั้งทักษะในด้านการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น จึงต้องใช้ทฤษฎีการบริหารกิจการคณะสงฆ์แบบระบบเปิดเพื่อให้มีการกระจายงาน กระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่มีความสามารถเข้ามาร่วมบริหารงาน เพื่อให้การบริหารเป็นอิสระ โดยกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ ให้มีอำนาจในการสั่งการ แก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้ภายในขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าอาวาส และช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ ตลอดจนเป็นการฝึกฝนบุคลากรให้มีทักษะในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย

9. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในระดับต่าง ๆ เช่น วัดที่เป็นพระอารามหลวง ชั้น 1 พระอารามหลวง ชั้น 2 ตลอดจนวัด ที่ไม่ได้เป็นพระอารามหลวง

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการบริหารกิจการของวัดในศาสนาอื่น เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารกับวัดในพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

กิติมา ปรีดีดิลก. (2529). **การบริหารและเทคนิคการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : อัษราพิพัฒน์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542). **การวิเคราะห์สถิติ สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมชัย เสียงใหญ่. (2551). **พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ.** คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต). (2529). **การศึกษาคณะสงฆ์ไทย ปัญหาที่รอทางออก**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2539). **ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2544). **พุทธศาสนากับสังคมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : กรุงเทพปริ้นเฮ้า.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยฺมงคโล). (2545). **หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา.

พระธรรมกิตติวงศ์. (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9). (2547). **คำวัดที่ชาวพุทธควรรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 1.

พระธรรมปริยัติโสภณ. (2548). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์แนวพุทธ.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

The development of information technology skills of educational personnel for administration Nakornnon Wittaya Sport 6 School, Nonthaburi Province

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ
Sopee Wiwatchankit
วิทยาลัยทองสุข
Thongsuk College
E-mail: ntawan@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 23 ตุลาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 เมษายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 5 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงานและเพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านคอมพิวเตอร์ด้านระบบสื่อสาร และด้านเทคโนโลยีเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาคือบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 52 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางเครจซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามระดับประมาณค่า ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีค่าดัชนีสอดคล้อง 0.60 – 1.00 และมีค่าเฉลี่ยความเชื่อมันทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟและการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าส่วนใหญ่คือ ด้านคอมพิวเตอร์อันดับที่สอง คือด้านระบบสื่อสารและลำดับสุดท้ายคือด้านเทคโนโลยีเครือข่ายตามลำดับและเพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษามีทักษะในด้านคอมพิวเตอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะ, เทคโนโลยีสารสนเทศ, บุคลากรทางการศึกษา

ABSTRACT

This study the objective is to study the level of need for the development of information technology skills of educational personnel for administration. And to compare the level of need for the development of information technology skills of educational

personnel for administration. Nakornnon Wittaya Sport 6 School, Nonthaburi Province, consisting of computers, communication systems And networking technology. The sample group used in the study was 52 educational personnel, obtained by specifying the sample size according to the CRC and Morgan tables. The instrument used for collecting data was the questionnaire for estimation level. The constructed value of the study is consistent with the index of 0.60 - 1.00 and the average value of faith in it is equal to 0.99. The statistics used in data analysis in the study. Including percentage, average, and standard deviation and the F-value test and the paired difference test using the Safe Fei method.

The results of the study showed that Respondents to develop information technology skills of educational personnel for administration Nakornnon Wittaya Sport 6 School, Nonthaburi Province Overall, it is at a medium level. When considered by side, in descending order of average from highest to lowest Found that most are Computer number ranked second Is the communication system and the last one is the network technology respectively and to compare the level of needs in the development of information technology skills. And when considering each aspect, it was found that educational personnel Have different skills in computers with statistical significance at the level of .05 only.

Keywords : Skills Development , Information Technology, educational personnel

1. บทนำ

ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2553:19) ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่องค์การต่าง ๆ กำลังให้ความสำคัญ อย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรบุคคลเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์การ เป็นกลยุทธ์หนึ่ง สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันขององค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าวองค์การต่าง ๆ จึงพยายามที่จะแสวงหากลยุทธ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น การบริหารจัดการผู้มีความสามารถสูง (Talent Management) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลโดยใช้ทักษะเป็นพื้นฐาน (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548, หน้า 3)

สมรรถนะ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง ที่กำลังได้รับความนิยมและทวี ความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมากขึ้นเรื่อยๆ ในวงการบริหารทรัพยากรบุคคล องค์การชั้นนำได้นำระบบสมรรถนะมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างถูกทิศทาง และคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บุคลากรในองค์กรอีกแนวทางทางหนึ่งด้วย (นิสดารก์ เวชยานนท์, 2539, หน้า 11)

การพัฒนาคุณภาพคนนั้นกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศสำหรับยุคความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร จึงควรต้องพัฒนาคนให้ก้าวไปพร้อมกับเทคโนโลยี ซึ่งทุกประเทศของโลกในอนาคตจะมีการพึ่งพาเชื่อมและการเชื่อมโยงกันมากขึ้นมีการรวมกลุ่มและร่วมมือกัน มีการเปลี่ยนแปลงที่เร็ว แต่จะมีการแข่งขันที่

สูงขึ้นเพื่อความอยู่รอดการพัฒนาคนจึงต้องอาศัยเครื่องมือที่ดี และทันสมัยในการพัฒนา (ประเวศน์ มหารัตนสกุล, 2543, หน้า 1) กล่าวว่าผู้บริหารในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บังคับบัญชา (Supervisor) มาเป็นผู้บังคับบัญชาแบบฝึกสอน (Coach) การเป็นผู้ฝึกสอนที่ดีนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีและมีความสามารถทางปฏิบัติ ที่สำคัญคือ ต้องรู้จักประยุกต์ใช้เทคนิ และเครื่องมือช่วยในการบริหารได้อย่างคุ้มค่า

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมที่ช่วยเสริมกำลังสติปัญญาของมนุษย์และสร้างความสามารถในการติดต่อเชื่อมโยงกันในโลก เป็นตัวขยายขีดความสามารถทางกายภาพแก่มนุษยชาติ ทำให้สามารถเอาชนะข้อจำกัด ด้านเวลา ระยะทางหรือสภาพทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งเกิดผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อระบบการศึกษาอันจะทำให้การศึกษาทางไกลแพร่กระจายและเติบโตได้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ทำให้ข้อมูลและข่าวสารมีการเชื่อมโยงติดต่อได้รวดเร็ว จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่รองรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย สร้างโอกาสการรู้ข้อมูลและการกระจายข้อมูลและข่าวสารกระจายข้อมูลที่ทันสมัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (นิรชราภา ทองธรรมชาติ และบุญเลิศ อรุณพิบูล, 2545, หน้า 1)

การที่สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ได้ให้ความสำคัญเพื่อเป็นการให้บุคลากรได้ฝึกฝนตัวเอง และพัฒนาสมรรถนะของตัวเองให้เพิ่มขึ้นเพื่อเกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจึงต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาต้องการให้บุคลากรได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องกับความต้องการขององค์กร และพัฒนาคนได้เหมาะสมกับตัวบุคลากรเอง เพื่อนำการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนา เพิ่มพูนประสิทธิภาพให้กับหน่วยงานให้ดีขึ้นและเป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพสูง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3. บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการ

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ(Independent Variables)ในการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.2 บุคลากรด้านเผยแพร่และพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรปรับปรุงพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้ เทคโนโลยี

2.1.3 บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ในการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา มีดังนี้

2.2.1 ด้านคอมพิวเตอร์

2.2.2 ด้านระบบสื่อสาร

2.2.3 ด้านเทคโนโลยีเครือข่าย

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากร โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำนวนประชากร 60 คนจากการใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน ซุ่มขนาดตัวอย่างทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 52 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง มีนาคม 2563 รวมระยะเวลา 3 เดือน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระประกอบด้วย ประเภทบุคลากร 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3. บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการและตัวแปรตามการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร 1. ด้านคอมพิวเตอร์ 2. ด้านระบบสื่อสาร 3. ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายอ้างใน สฤษดิ์พงษ์ ลิมปิษเฐียร (2553:12)

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาทักษะ หมายถึง การพัฒนาเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ เสริมสร้างอุปนิสัย ด้วยการฝึกฝน อบรมให้การศึกษา เพิ่มศักยภาพความสามารถ เพื่อให้คนในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบไปในทางที่ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารเทคโนโลยีโทรคมนาคม อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เข้าด้วยกัน เพื่อรวบรวมข้อมูล จัดเก็บ มาวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในด้านต่างๆ และติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ส่งข้อมูล รับข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนซึ่ง มีจำนวน 60 คน

สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในกลุ่มพัฒนาระบบและเครือข่ายเทคโนโลยีและกลุ่มบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ

บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานกลุ่มผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี กลุ่มเผยแพร่และพัฒนาบุคลากร ด้านเทคโนโลยีและพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยี

บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน งานสารบรรณ งานเอกสารงานบุคคล ทะเบียนประวัติ งานพัสดุ

คอมพิวเตอร์ หมายถึง อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Devices) ที่ใช้สำหรับนำเข้าข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และแสดงผลข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องขับแผ่นดิสก์ เครื่องพิมพ์ โมเด็ม จอภาพ ตลอดจนสายเคเบิลที่เชื่อมโยงกันซึ่งประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟแวร์ คู่มือ บุคลากร ข้อมูล และระบบ การสื่อสารข้อมูลน่าเชื่อถือมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการกับข้อมูล ทั้งตัวเลข ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์อื่นที่ใช้แทนความหมายในสิ่งต่างๆ

ระบบสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร ข้อมูล และการสื่อสาร การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผล การรับส่งข้อมูล การจัดเก็บ และการนำไปใช้งานใหม่ เทคโนโลยีเหล่านี้มักจะหมายถึงคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนอุปกรณ์ (Hardware) ส่วนคำสั่ง (Software) และส่วนข้อมูล (Data) และระบบสื่อสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ ระบบสื่อสารข้อมูล ดาวเทียมหรือเครื่องมือสื่อสารใดๆ ทั้งที่มีสายและไร้สายการ โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

เทคโนโลยีเครือข่าย หมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Network) เป็นการสื่อสารข้อมูลทางออนไลน์ (Online) ระหว่างคอมพิวเตอร์ต่างระบบและต่างชนิด รวมกับสายเคเบิล และผู้ใช้จำนวนมากอาศัยซอร์ฟแวร์และเครื่องช่วยสื่อสารต่างๆเชื่อมโยงระหว่างระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์ สายเคเบิล เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการสื่อสารข้อมูลในปัจจุบันใช้ในการติดต่อสื่อสารข้อความ รูปภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อนำผลการศึกษาการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ไปเป็นแนวทางทางในการพัฒนาและการปฏิบัติต่อไป

2. เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การศึกษามีการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการดำเนินการศึกษาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาจึงกำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมวางแผนการดำเนินงาน

ขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ขอบเขตการศึกษา กรอบแนวคิดของการศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือใช้ในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานผู้ศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาซึ่งเป็นแบบสอบถามนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบรูณ์

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการศึกษา รายงานผลการศึกษา สรุปผล และอภิปรายผลจากการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี และจัดพิมพ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำนวนประชากร 60 คนจากการใช้ตารางสุ่มขนาดตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp.607-610 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2555, หน้า 264) ได้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 14 คน 2. บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี จำนวน 23 คน 3. บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการจำนวน 15 คน รวมทั้งหมดจำนวน 52 คน

8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อศึกษา การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

2.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามสื่อความหมายชัดเจนผู้ตอบอ่านแล้วเข้าใจ

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรวจของเนื้อหา (Content Validity) และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้สมบรูณ์ยิ่งขึ้นแล้วนำผลการพิจารณาไปทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงซึ่งเนื้อหาด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง โดยให้คะแนนดังนี้ ถ้าข้อคำถามสอดคล้องตามเนื้อหาให้คะแนน +1 ถ้าไม่แน่ใจให้คะแนน 0 และไม่สอดคล้อง -1 คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้จำนวน 34 ข้อ แล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยได้ค่า IOC = 0.99 ดังปรากฏในภาคผนวก ค

2.5 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากร ทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α- Coefficient) ตามแบบครอนบัค(Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.972

2.7 นำแบบสอบถามฉบับสมบรูณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบสอบถามที่สมบรูณ์แล้วเก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2. ผู้ศึกษาค้นคว้าติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาครบถ้วนตามวันเวลาที่กำหนด

3. ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบสอบถามที่เก็บมาตรวจสอบความสมบรูณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้มีความสมบรูณ์ทุกฉบับ

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ค้นคว้าได้ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ในรูปแจกแจงความถี่โดยการหาค่าร้อยละ จำแนก ตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และประเภทบุคลากร แล้วนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย2. ตอนที่ 2 ข้อมูลแบบสอบถามการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อและรายด้าน แล้วนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย กำหนดระดับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาออกเป็น 5 ระดับ

3. ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรตามประเภทบุคลากร ด้วยทางการศึกษาโดยวิธี เอฟ(F-test)โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรของโรวิเนลลี่และแฮมเบิลตัน

10. ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงานและเพื่อเพื่อศึกษาระดับความต้องการใน การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน และเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอผู้บริหารเป็นแนวทาง การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรต้น คือ 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3. บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการ และตัวแปรตาม คือ1. ด้านคอมพิวเตอร์ 2. ระบบสื่อสาร3. เทคโนโลยีเครือข่ายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีทั้งหมดจำนวน 52 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffeโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสรุปผลมีดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำนวน 52 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ด้านคอมพิวเตอร์รองลงมา คือ ด้านระบบสื่อสารและอันดับสุดท้าย คือ ด้านเทคโนโลยีเครือข่าย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการ

พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านคอมพิวเตอร์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับแรกคือ สามารถใช้โปรแกรม Microsoft Word เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ มีทักษะในการพิมพ์ดีดโดยใช้แป้นพิมพ์คอมพิวเตอร์ได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ สามารถใช้งานโปรแกรม PowerPointอยู่ในระดับมากในการสร้างและเสนองานและลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้ด้านการประกอบ ซ่อมแซม เครื่องคอมพิวเตอร์

2. ด้านระบบสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าลำดับแรกคือ สามารถรับส่งข้อมูลทางอีเมล์ได้และสามารถส่งข้อมูล ข่าวสาร และสื่อต่างๆ ทาง Website ได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ สามารถ Download / Upload ข้อมูลจาก Internet มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ สามารถใช้โปรแกรมที่เกี่ยวกับการสื่อสาร (Chat program) เช่น Line และลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้พื้นฐานเรื่อง ระบบ LAN, MAN, WAN หรือ Internetอยู่ในระดับมาก

3. ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าลำดับแรกคือ สามารถใช้แอพพิเคชั่นบนเครือข่าย เช่น facebook.com อยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ สามารถใช้เทคโนโลยีเครือข่าย Search Engine ในการค้นหาข้อมูลได้ เช่น google.com,sanook.com, thaiall.com อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ มีทักษะในการส่งรูปภาพ คลิปวีดีโอทาง Internet ให้ผู้อื่นใช้งานโดยใช้ เช่น Youtube และลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้ในการตั้งค่าระบบป้องกัน ไวไฟ ด้วยตัวเองอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3. บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการโดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านคอมพิวเตอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่าง ผู้วิจัยจึงนำไปทดสอบรายคู่โดยใช้สถิติทดสอบของ Scheffe พบว่าบุคลากรด้านบริการเว็บไซต์ฯมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบุคลากรด้านการเผยแพร่และพัฒนาบุคลากรฯและบุคลากรด้านการบริหารงานทั่วไป

2. ด้านระบบสื่อสาร ไม่แตกต่างกัน

3. ด้านเทคโนโลยีเครือข่าย ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี

1. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่งคือด้านคอมพิวเตอร์รองลงมาคือด้านระบบสื่อสารและอันดับสุดท้าย คือ ด้านเทคโนโลยีเครือข่าย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านคอมพิวเตอร์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็น รายข้อพบว่าลำดับแรกคือ สามารถใช้โปรแกรมMicrosoftWordเพื่อใช้ใน การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ มีทักษะในการพิมพ์ดีดโดยใช้แป้นพิมพ์คอมพิวเตอร์ได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ สามารถใช้งานโปรแกรม PowerPoint

อยู่ในระดับมากในการสร้างและเสนองานและลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้ด้านการประกอบ ซ่อมแซม เครื่องคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะบุคลากรไม่ได้จบด้านด้านเทคนิคคอมพิวเตอร์ ด้านการประกอบ ซ่อมแซม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาภรณ์ อังสาชน (2551, หน้า 52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านฮาร์ดแวร์มีสภาพการใช้อยู่ในระดับมาก ด้านซอฟแวร์ด้านอินเทอร์เน็ตและเครือข่าย มีสภาพการใช้อยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านบริการอื่นๆ มีสภาพการใช้อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฮาร์ดแวร์ อาจารย์มีสภาพการใช้อุปกรณ์ช่วยสอนที่จัดเตรียมให้ในแต่ละห้องเรียน เช่น Projector, Visualize, Computer ลำโพงและไมโครโฟน เครื่องเล่น DVD อยู่ในระดับมาก ด้านซอฟแวร์ อาจารย์มีสภาพ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านการจัดการงานในสำนักงานเช่น MS Word, MS Excel, MS Access, MS Outlook ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านอินเทอร์เน็ตและเครือข่าย อาจารย์มีสภาพ การ ใช้บริการของฟรี อีเมล์ เช่น Hotmail, Yahoo, mail, Gmail อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริการอื่นๆ อาจารย์มีสภาพการใช้ระบบลงชื่อปฏิบัติงานบุคลากรในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานของท่านอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารคือไม่มีอุปกรณ์ให้ใช้งานเครือข่ายล่าช้าและอาจารย์ส่วนใหญ่ มีความต้องการให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยจัดอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บไซต์

2. ด้านระบบสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ลำดับแรกคือสามารถรับส่งข้อมูลทางอีเมล์ ได้และสามารถส่งข้อมูลข่าวสารและสื่อต่างๆ ทาง Website ได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 2 คือ สามารถ Download / Upload ข้อมูลจาก Internet มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ สามารถใช้โปรแกรมที่เกี่ยวกับ การสื่อสาร (Chat program) เช่น Line และลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้พื้นฐานเรื่องระบบ LAN, MAN, WAN หรือ Internet ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะบุคลากรทางด้านระบบสื่อสาร ระบบ LAN, MAN, WAN หรือ Internet มีจำนวนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมงคล กำจร (2551, หน้า 156) ศึกษาสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเศและการสื่อสารของผู้สอนคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 4 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 4 มีสมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแต่ละด้านในระดับปานกลาง ถึง ระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดไพล์และโฟลเดอร์ ด้านความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ ด้านความรู้เกี่ยวกับการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้านความรู้เกี่ยวกับ การประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้านความรู้เกี่ยวกับ การกำหนดคุณลักษณะและการใช้งานของฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์รอบข้าง (Peripheral) ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ ด้านความรู้ทาง ICT ด้านอื่นๆ ด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการติดตั้งและการใช้งานโปรแกรมประยุกต์ (Application Software) ด้านความรู้เกี่ยวกับระบบสื่อสารข้อมูลและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ด้านความรู้เกี่ยวกับการติดตั้งและการใช้โปรแกรมที่ใช้ใน การคำนวณข้อมูลและการทำงานทางด้านฐานข้อมูลที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้านความรู้เกี่ยวกับการติดตั้งและใช้งานซอฟต์แวร์โปรแกรมปฏิบัติการ (Operating System Software)

3. ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าลำดับแรกคือสามารถใช้แอพพิเคชั่นบนเครือข่าย เช่น facebook.comอยู่ในระดับมากลำดับที่2 คือ สามารถใช้เทคโนโลยีเครือข่าย Search Engine ในการค้นหาข้อมูลได้เช่น google.com, sanook.com, thaiall.com อยู่ในระดับมากลำดับที่ 3 คือ มีทักษะในการส่งรูปภาพ คลิปวีดีโอ ทาง Internet ให้ผู้อื่นใช้งานโดยใช้ เช่น Youtube และลำดับสุดท้ายคือ มี

ความรู้ในการตั้งค่าระบบป้องกัน ไวไฟ ด้วยตัวเองอยู่ใน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็ว ทำให้ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการตั้งค่าระบบป้องกัน ไวไฟซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกชมน บ่อบัวทอง (2553, หน้า 70) ได้ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมด้านการประมวลผลข้อมูล (Processing) พบว่า ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า 1) หน่วยงานมีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำระบบข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.45 2) หน่วยงาน มีการรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานเพื่อจัดทำคลังข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.35 3) หน่วยงานมีการสำรองข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหายอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.47 4) หน่วยงานสามารถเลือกใช้เครื่องมือหรือซอฟแวร์ในการประมวลผลได้อย่างเหมาะสมกับงาน อยู่ในระดับปานกลาง มี ค่าเฉลี่ย 3.42 5)หน่วยงานมีการเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการใช้ผ่านเว็บไซต์ประเภท Search Engine เช่น Google หรือ Sanook อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 6) หน่วยงานมีระบบคอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้ การเรียกข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 7) หน่วยงานมีการนำเสนอสารสนเทศด้านกฎหมายผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อบริการบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย2.73 8) หน่วยงานเสนอสารสนเทศที่ได้จากระบบมาเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 9) หน่วยงานนำระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตมาในการบริหารข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60และ 10) หน่วยงานปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลของหน่วยงานให้เป็นปัจจุบันและทันต่อเหตุการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.23

2. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบระดับความต้องการในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม 1. บุคลากรด้านบริการเว็บไซต์พัฒนาระบบดูแลเครือข่ายเทคโนโลยีและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.บุคลากรด้านเผยแพร่พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีจัดอบรมบุคลากรพัฒนารูปแบบและประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีผลิตสื่อและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3.บุคลากรด้านบริหารงานทั่วไปงานธุรการการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษามีทักษะในด้านคอมพิวเตอร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว ส่วนด้านระบบสื่อสารและด้านเทคโนโลยีเครือข่ายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านคอมพิวเตอร์การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่าง ผู้วิจัยจึงนำไปทดสอบรายคู่โดยใช้สถิติทดสอบของ Scheffe พบว่า บุคลากรบุคลากรด้านบริการเว็บไซต์ฯมีความแตกต่างด้านคอมพิวเตอร์แตกต่างจาก บุคลากรด้านการเผยแพร่และพัฒนาบุคลากรฯ บุคลากรด้านการบริหารงานทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรด้านบริการเว็บไซต์ฯมีค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านคอมพิวเตอร์สูงกว่าบุคลากรด้าน การเผยแพร่และพัฒนาบุคลากรฯ และบุคลากรด้านการบริหารงานทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัย ชวนิดา สุวานิช (2548, หน้า 47) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา โดยใช้บทเรียนออนไลน์ 3 รูปแบบ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษา ที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน พบว่านักศึกษาที่ มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านระบบสื่อสารการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุรชัย ขันติธรางกูร (2549, หน้า 65) ได้สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพเรื่องการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูนผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติเรื่องการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซลของนักศึกษากลุ่มทดลองกับนักศึกษากลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยธีระพงษ์เอี่ยมยัง (2548, หน้า 60) ได้ทำการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถทางการเรียนและรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บ 2 รูปแบบ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิชาดิจิตอลเบื้องต้นพบว่าผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effect) ระหว่างระดับความสามารถทางการเรียนและแบบการเรียนบนเว็บมีปฏิสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

1.1 ด้านคอมพิวเตอร์

1.1.1 มีความรู้เรื่องซอฟแวร์ระบบปฏิบัติการหลากหลาย เช่นระบบปฏิบัติ Linux และ Windows

1.1.2 มีความรู้ด้านการประกอบ ซ่อมแซม เครื่องคอมพิวเตอร์

1.2 ด้านระบบสื่อสาร

1.2.1 สามารถบอกความแตกต่างของระบบเครือข่าย เช่น ระบบ LAN, ระบบ Internet และลำดับสุดท้ายคือ มีความรู้พื้นฐานเรื่อง ระบบ LAN, MAN, WAN หรือ Internet

1.2.2 มีความรู้พื้นฐานเรื่อง ระบบ LAN, MAN, WAN หรือ Internet

1.3 ด้านเทคโนโลยีเครือข่าย

1.3.1 สามารถแก้ไขปัญหาเมื่อไวไฟเกิดขัดข้อง

1.3.2 มีความรู้ในการตั้งค่าระบบป้องกันไวไฟด้วยตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 เพิ่มการศึกษาในเรื่องใหม่ ๆ ให้มากขึ้นเพื่อจะได้ใช้ในเป็นข้อมูลในอนาคต

บรรณานุกรม

กชมน บ่อบัวทอง. (2553). **ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยทองสุข.

ชวนิดา สุวานิช. (2548**). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาเทคโนโลยีการศึกษา ชุดเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา โดยใช้บทเรียนออนไลน์ 3 รูปแบบ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษา ที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ.

ณัฐนนท์ ป้องวัน. **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิสดารก์ เวชยานนท์. (2539). **เอกสารสรุปคำบรรยายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นิรชราภา ทองธรรมชาติ และบุญเลิศ อรุณพิบลูย์. (2545). **ลักษณะของ E-Teacher.** กรุงเทพฯ: มปท.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

ประเวศน์ มหารัตนสกุล. (2543). **การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ.** กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

มงคล กำจร. (2551). **สมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ครุศาสตร์มหาบัณฑิต เทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และคณะ. (2555). **สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ spss**. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2546). **Competency เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้.** กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเทอร์พริ้น.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning.** กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยและระบบสารสนเทศ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สุรชัย ขันติธรางกูร. (2549). **การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบันทิต สาขาการวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สฤษดิ์พงษ์ ลิมปิษเฐียร. (2553). **ประมวลสาระชุดวิชา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษาหน่วยที่ 11-15.** กรุงเทพฯ: มสธ.

อาภรณ์ อังสาชน. (2551). **พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
Satisfaction of Higher Education Student on Student Loan

ณัฐพล เนื่องชมภู
Natthapol Nueangchompoo
สิริกวินท์ ครุฑครองพันธุ์
Sirikawin Krutkrongphan
จิระพันธ์ นามชวัด
Jiraphan Namchawad
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์
Branch of Education Administration Department
Faculty of Social Science and Education
วิทยาลัยทองสุข
Thongsuk College
E-mail: dd2-vv2@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 20 พฤษภาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานและผลการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษากับความพึงพอใจกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยใช้เครื่องมือและวิธีการศึกษา คือ การศึกษาจากเอกสารควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมลำดับที่ 3 คือ ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมและลำดับสุดท้าย คือ ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ได้แก่ เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษาด้าน เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อ

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา คือ การศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา, กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ABSTRACT

The study of Satisfaction of Higher Education Student on Student Loan aims to: 1) to study the operation and the results of the loan fund for education 2) to study the level of student satisfaction towards Administration of loan funds for education and 3) to study the relationship between demographic factors of students and their needs loan funds for education by using tools and methods of study namely the study of documents along with data collection with questionnaires.

The results of the study showed that overall satisfaction with Student Loan was at a high level. When classified in each aspect, it was found that most respondents were satisfied with the first order, namely conditions, criteria for lending, loans for educational loans, no. 2, namely conditions, loan limits no. 3, namely process conditions. The loan request and the last order is the terms of the loan. Respectively. The hypothesis testing results can be concluded that the demographic factors of students are gender, region, number of siblings, parents 'occupation, parents' income, not related to satisfaction of higher education students towards loan funds for Study with statistical significance Shows that demographic factors of students in gender, region, number of siblings, parents 'occupation, income of parents are different, satisfaction is not different, except parents' education is related to student satisfaction Higher education level towards loan funds for education, with statistical significance showing that the demographic of students is the education of parents was different .

Keywords: Satisfaction, Higher Education Student, Student Loan

1. บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชากรในประเทศต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนในหลายๆ ด้านของการพัฒนา การให้บริการทางการศึกษาแก่ประชากรในชาติจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และเป็นการสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม การศึกษาจึงเป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ (เสกสรรค์ บุญรอด, 2552, หน้า 2)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวที่ยั่งยืนได้นั้น ตามแนวความคิดของทฤษฎีนีโอคลาสสิกนั้น ประเทศนั้นๆ ก็ต้องให้ความสำคัญกับการออม (Saving) และการลงทุน (Investment)โดยเฉพาะการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ปัจจัยเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ประเทศมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในระยะยาวได้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงนั้นในแนวความคิดของ Endogenous Growth Theory ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สาม คือ การพัฒนาทุนมนุษย์

(Human Capital) ควบคู่ไปด้วย ประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ก็จะเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคตในระยะยาวสูงกว่าประเทศให้ความสำคัญแก่ปัจจัยด้านนี้น้อย

การลงทุนมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเมื่อมีการลงทุนในมนุษย์มากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อสังคมในทางที่เป็นประโยชน์ (ExternalBenefits) โดยทำให้ประชากรและแรงงานในสังคมนั้นๆ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ใหม่ได้มากขึ้นต่อไป โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า Learning by doing Effects และ Spill over Effects ดังนั้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเป็นกระบวนการภายใน (Endogenous Growth Process) โดยสามารถสะสมและขยายตัวออกไปได้เองอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

ในด้านการคลัง การพัฒนาด้านทุนมนุษย์ ได้แก่ การศึกษา ถือว่าเป็นสินค้าสาธารณะ(Public Goods) เนื่องจากว่าการศึกษาได้ให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนและสังคม กล่าวคือ ถ้าประชากรในประเทศมีการศึกษาสูงขึ้น ผู้เรียนเองก็จะได้รับประโยชน์จากการที่มีโอกาสหางานดีๆ ทำมากขึ้น มีรายได้สูงขึ้น ประโยชน์ในลักษณะนี้เรียกว่า ประโยชน์ส่วนตัว (Private Benefit) เมื่อประชากรมีการศึกษามากขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อมีทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการผลิตของประเทศและทำให้เศรษฐกิจสามารถเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนอีกด้วย ประโยชน์ประการหลังนี้ เราเรียกว่า ประโยชน์แก่สังคม (Social Benefit) แต่อย่างไรก็ตามในระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาดที่รัฐบาลมิได้เข้าแทรกแซงนั้น ผู้เรียนและผู้ผลิตการศึกษามักจะไม่ได้เอาส่วนดีที่ตกแก่สังคมดังกล่าวมาพิจารณาเป็นผลประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับการศึกษาด้วย ดังนั้น ในระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาดแท้ๆนั้น ผู้ผลิตและผู้บริโภคการศึกษาจะมีปริมาณน้อย กล่าวคือค่าใช้จ่ายในการศึกษามีความชัดเจน แต่ประโยชน์ของการศึกษากลับไม่มีความชัดเจนเนื่องจากประโยชน์ส่วนมากจะตกอยู่กับสังคมหรือตกอยู่กับหน่วยงาน และประโยชน์เหล่านี้ก็มิได้ถูกนำมาวิเคราะห์ในการตัดสินใจเพื่อบริโภคการศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงมักจะมีปริมาณต่ำเกินไปถ้าปล่อยให้เป็นไปตามหลักของกลไกตลาดเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดสรรด้านการศึกษามากขึ้น

เนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของสังคมในเรื่องรายได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันค่าครองชีพได้ผลักภาระแก่ผู้บริโภคสูงมากขึ้น จึงเป็นปัญหาสำคัญและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระดับการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา (ระบบปิด, ราชภัฏ, เอกชน) ประชาชนเข้ารับบริการด้านการศึกษาย่อมเสียค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน และสถานที่ตั้ง สถานศึกษาจะตั้งอยู่เฉพาะตัวจังหวัดหรือตัวเมืองใหญ่ๆ การเข้ารับบริการสำหรับประชากรในชนบท จึงย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าประชากรในเมืองโดยเปรียบเทียบ ถ้ายิ่งคำนึงถึงความแตกต่างในรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวชนบทกับครอบครัวเมืองด้วยแล้ว การที่ครอบครัวชนบทจะส่งบุตรหลานมาเข้ารับการศึกษา ย่อมมีค่าเสียโอกาสมากกว่ากรณีของครอบครัวเมืองด้วย ในสภาวะการเช่นนี้ โอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาสำหรับครอบครัวชนบทจึงต่ำกว่าครอบครัวเมือง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้การศึกษานอกจากไม่เพียงพอกับประชากรที่ต้องการแล้วยังส่งเสริมให้ช่องว่างคนจนกับคนรวยแตกต่างกันมากขึ้นด้วย

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสถาบันหลักทำหน้าที่ผลิตบุคลากรในระดับสูงเพื่อการพัฒนาประเทศชาติและได้รับการกำหนดจุดมุ่งหมาย นโยบาย และมาตรการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั่งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) สถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายอุดมศึกษาของประเทศ คือ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนซึ่งมีนักศึกษาอยู่ในสังกัดเป็นจำนวนมาก

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การศึกษาอุดมศึกษาของขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านจำนวนนักศึกษา จำนวนและประเภทสถาบันการศึกษา และสาขาวิชาที่แตกต่างออกไป เนื่องจากสังคมและประเทศชาติให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับนี้มากขึ้น การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจมีความก้าวหน้าทางด้านระบบการจัดการสารสนเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาอุดมศึกษาโดยรวม ถึงแม้ว่าอุดมศึกษาจะก้าวหน้าไปมากแต่ก็ยังประสบปัญหาความทั่วถึงและความเป็นธรรมในการกระจายด้านโอกาสให้กับประชากรที่กำลังศึกษาอยู่

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เรื่องความเป็นธรรมและความทั่วถึงในการศึกษา เป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจ และได้บรรจุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503, 2512, 2520, 2535 , 2545-2559 และฉบับปัจจุบัน คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) แผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2565 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากความสำคัญของการพัฒนาประเทศและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสนองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในสังคมด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่นักเรียน/นักศึกษาที่ด้อยโอกาส โดยการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เมื่อวันที่16 มกราคม 2539 โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กระทรวงการคลังดำเนินการในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้เริ่มมีผลบังคับใช้ ซึ่งทำให้ กยศ. มีฐานะกลายเป็นองค์กรของรัฐบาลในกำกับดูแลของกระทรวงการคลังกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่ใช่การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสแบบให้เปล่า แต่เป็นการที่รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนให้กู้ยืม ซึ่งจะต้องมีการใช้ทุนคืนตามกำหนดเวลาที่ได้ระบุไว้ การจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นกองทุนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ควรเป็นกองทุนที่จะก่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมให้แก่ผู้ยืม เพื่อเป็นการสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพหลักการในการพิจารณาให้ทุนกับผู้เรียนนั้น ต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบครอบ มีการติดตามและประเมินผลเพื่อนำมาแก้ไขในจุดที่บกพร่องเพื่อให้การนำงบประมาณของแผ่นดินที่นำมาใช้ในกองทุนที่นำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษาที่มีผลกับความพึงพอใจกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

3. สมมติฐานการศึกษา

1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน
3. นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน
4. นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน
5. นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน
6. นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

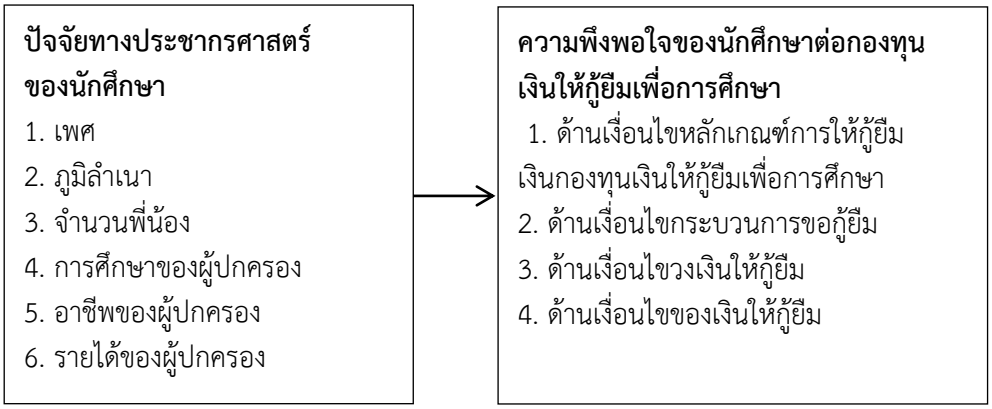

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยทองสุขที่ใช้บริการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 151 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check List) โดยมีคำถามเกี่ยวกับ เพศ ภูมิลำเนา จำนวนพี่น้อง การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองและรายได้ของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบ ถามแบบปลายปิด ในด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม และด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมโดยมีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลในรูปแบบของแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence) หรือค่า IOC และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งลักษณะการให้คะแนนมี 3 ระดับคือ ระดับ 1, 0, -1 จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองกับผู้ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตามขั้นตอนนี้ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเข้าใจและความครอบคลุมของแบบสอบถาม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยทำการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแบบสอบถามดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ ก่อนที่จะได้มีการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. สถิตที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติเชิงอนุมาน เพื่ออธิบายถึงปัจจัยภูมิหลังของนักศึกษา (เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, การศึกษาของผู้ปกครอง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของครอบครัว) ที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้แก่ ค่าสถิติ T-test, F-test

6. ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีพี่น้องรวมตนเอง 2-3 คน มีผู้ปกครองสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีผู้ปกครองประกอบอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง และมีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท

2. ความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมลำดับที่ 3 คือ ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมและลำดับสุดท้าย คือ ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวม

ความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวม	μ	σ	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา	4.19	0.12	มาก	1
2. ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม	4.12	0.18	มาก	3
3. ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม	4.15	0.23	มาก	2
4. ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม	4.04	0.15	มาก	4
รวม	**4.13**	**0.17**	**มาก**	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ความพึงพอใจต่อการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ด้านคุณสมบัติผู้มีสิทธิได้รับเงินกู้ยืม ลำดับที่ 2 คือ ความพึงพอใจต่อการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ด้านคุณสมบัติผู้รับรองรายได้ครอบครัวและลำดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจต่อการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ด้านคุณสมบัติของผู้ค้ำประกัน

2.2 ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ความสะดวกในขั้นตอนการขอรับบริการ ลำดับที่ 2 คือความก้าวหน้าและพัฒนาของระบบบริการที่ให้ ลำดับที่ 3 คือ ความรวดเร็วในขั้นตอนของการให้บริการ ลำดับที่ 4 คือ ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ ลำดับที่ 5 คือ ความเสมอภาคในการให้บริการและลำดับสุดท้าย คือ บุคลิก ท่าทีและมารยาทของเจ้าหน้าที่ในการบริการ ตามลำดับ

2.3 ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ความพึงพอใจวงเงินกู้สำหรับค่าเล่าเรียน ลำดับที่ 2 คือ ความพึงพอใจวงเงินกู้เพื่อค่าใช้จ่ายในการครองชีพและลำดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจวงเงินกู้สำหรับค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาตามลำดับ

2.4 ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ความพึงพอใจความตรงเวลาของการออกเงินกู้ ลำดับที่ 2 คือ ความพึงพอใจอัตราดอกเบี้ยและลำดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ยืมตามลำดับ

3. การทดสอบสมมติฐานการศึกษา โดยใช้วิธีการเชิงอนุมาน เพื่ออธิบายถึงปัจจัยประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานเป็นดังนี้

3.1 สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า เพศชายมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.90 เพศหญิงมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.93 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig.พบว่าได้ค่า Sig. = 0.602 นั่นคือ เพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่า เพศชายมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.98 เพศหญิงมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.02 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.514 นั่นคือ เพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า เพศชาย มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.78 เพศหญิงมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.87 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.202 นั่นคือ เพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่า เพศชายมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.96 เพศหญิงมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.92 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่าSig. = 0.555 นั่นคือ เพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่า เพศชายมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 เพศหญิงมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.92 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.704 นั่นคือ เพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3.2 สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกันเมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ

และปริมณฑลมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.92 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.92 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.983 นั่นคือนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.99 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.02 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.888 นั่นคือ นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.84 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.80 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.582 นั่นคือนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.94 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.914 นั่นคือนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.92 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.707 นั่นคือนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3.3 สมมติฐานที่ 3 นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 1 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.86 นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 2-3 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 และนักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ2.88 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.390 นั่นคือ นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่านักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 1 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.94 นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 2-3 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.04 และนักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.286 นั่นคือ นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 1 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.83 นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 2-3 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.85

และนักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ2.78 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.717 นั่นคือ นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 1 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.83 นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 2-3 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.97 และนักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.91 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.382 นั่นคือ นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน1 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.82 นักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวน 2-3 คน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.96 และนักศึกษาที่มีพี่น้องจำนวนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.91 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.381 นั่นคือ นักศึกษาที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3.4 สมมติฐานที่ 4 นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.71 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.99 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.97 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.000 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.91 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.04 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.01 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.212 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.55 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.91 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.90 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.000 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.64 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.03 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.000 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.68 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.00 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.99 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.003 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.5 สมมติฐานที่ 5 นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.84 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.96 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/เกษียณจากงาน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.91 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.232 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.93 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.04 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/เกษียณจากงาน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่า ได้ค่าSig. = 0.323 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.73 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.87 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/เกษียณจากงาน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.83 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.242 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.89 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.99 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/เกษียณจากงาน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.90 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.495 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.86 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพลูกจ้าง/รับจ้าง มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.98 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/เกษียณจากงาน มีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.90 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.479 นั่นคือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3.6 สมมติฐานที่ 6 นักศึกษาที่มีผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.89 นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.93 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.491 นั่นคือ

นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ พบว่านักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.99 นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 3.01 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.852 นั่นคือ นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนฯ ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.79 นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.85 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.430 นั่นคือ นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมไม่แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.90 นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.544 นั่นคือนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาท มีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

4) เมื่อพิจารณาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม พบว่า นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.88 นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 2.95 และเมื่อพิจารณาจากค่า Sig. พบว่าได้ค่า Sig. = 0.471 นั่นคือ นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีระดับความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในด้านการกำหนดเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืมไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ได้แก่ เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ด้าน เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา คือ การศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

7. อภิปรายผล

1. ความพึงพอใจต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ด้านเงื่อนไขหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านเงื่อนไขวงเงินให้กู้ยืมลำดับที่ 3 คือ ด้านเงื่อนไขกระบวนการขอกู้ยืมและลำดับสุดท้าย คือ ด้านเงื่อนไขของเงินให้กู้ยืม ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากขั้นตอนและกระบวนการขอกู้เงินนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นใช้ระยะเวลาในการพิจารณาไม่นาน จึงสามารถสนองตอบความต้องการของผู้กู้ได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ในการขอกู้เงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา แม้ว่าจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขต่างๆ ที่ค่อนข้างละเอียดมาก แต่ผู้กู้ยืมก็เข้าใจว่าเหตุผลที่ต้องมีการ

ตรวจสอบเอกสารดังกล่าว และผลจากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้กู้ยืมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีบุคลิก ท่าทีและมารยาทในการบริการที่เหมาะสม ประกอบกับการที่ระบบการบริการมีความก้าวหน้าและพัฒนาให้มีความเหมาะสมและมีความทันสมัย ซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็วในขั้นตอนการขอกู้ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังระบุด้วยว่าในส่วนของเรื่องคุณสมบัติของผู้กู้นั้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะในบางครั้งมีการปล่อยกู้มีลักษณะของการเลือกปฏิบัติ ไม่เป็นธรรม ควรมีการยืดหยุ่นผ่อนปรนกฎเกณฑ์ในบางส่วนโดยต้องพิจารณาตามความจำเป็น และความเดือดร้อนของผู้กู้เป็นหลัก อีกทั้งควรมีการจัดหางบประมาณเงินกู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้กู้ทุกคน เพราะนักศึกษาทุกคนก็ย่อมมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษาเหมือนกัน มีความตั้งใจที่จะเรียนเหมือนกัน ดังนั้นควรให้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้กู้เงินโดยทั่วถึงกัน

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ได้แก่ เพศ, ภูมิภาค , จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา ด้าน เพศ, ภูมิภาค, จำนวนพี่น้อง, อาชีพของผู้ปกครอง, รายได้ของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษา คือ การศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะเกิดจากการที่ในปัจจุบัน ระบบการทำงานและระบบการบริหารงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยต่างๆ นั้นมีความคล้ายคลึงและอยู่ภายใต้กรอบการปฏิบัติแบบเดียวกัน อีกทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์กู้ยืม ขอบเขตวงเงินกู้ยืม ขั้นตอนการขอกู้ยืม กระบวนการในการพิจารณาให้กู้ยืม ตลอดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจ่ายเงินกู้ให้แก่ผู้กู้ยืมและการจ่ายคืนเงินกู้ของผู้กู้ยืมก็ถูกกำหนดมาจากหน่วยงานส่วนกลาง ทำให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในภาคปฏิบัติการสามารถทำงานได้อย่างมีมาตรฐานเดียวกัน จึงเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้นักศึกษาในทุกๆ สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศมีความพึงพอใจ และมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานต่างๆ ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไม่แตกต่างกันนั่นเอง ยกเว้น ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครองจะมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1.1 รัฐบาลควรมีการเพิ่มงบประมาณที่ให้แก่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามากขึ้นตามความต้องการที่แท้จริงของผู้กู้เพื่อให้เพียงพอต่อการกระจายเงินกู้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันในการกำหนดกฎเกณฑ์ หลักการ เงื่อนไขต่างๆในการขอกู้ให้มีความชัดเจนและมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ สถานศึกษา

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมและประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองทุนที่ประจำอยู่ในสถานศึกษาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.4 ในการพิจารณาถึงวงเงินให้กู้ยืมแต่ละครั้ง ควรมีการคำนึงถึงค่าครองชีพในสังคมปัจจุบันและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้จริงและมีความเหมาะสมตามสภาพความจำเป็นในการใช้เงิน

1.5 ในการพิจารณาเรื่องคุณสมบัติของผู้กู้นั้นควรมีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้กู้ฐานะของผู้กู้และผู้ปกครองอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบกับควรคำนึงถึงความจำเป็นและความเดือดร้อนของผู้กู้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของผู้กู้ยืมและผู้ที่ยังไม่กู้ยืมเพื่อหาแนวทางดำเนินการระยะยาว

2.2 ควรศึกษาถึงการประเมินเปรียบเทียบว่า กยศ.และกรอ. สิ่งใดเหมาะสมแก่นักศึกษาที่มีรายได้น้อยเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด

2.3 ควรศึกษาความเป็นไปได้ของหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่นำไปสู่กระบวนการคัดเลือกการจัดสรรผู้ที่กู้ยืมให้มีคุณภาพและประสิทธิผลตามนโยบายของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

2.4 ควรมีการประเมินผลและสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาในทุกระดับการศึกษาที่มีต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในทุกสถาบันการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป และจะทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย

2.5 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในทุกสถาบันการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลปัญหาในเชิงลึกของการทำงานว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง และในการดำเนินงานของกองทุนนั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาวางแผนจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

พิพัฒน์ ก้องกิจกุล. (2548). **ทุนมนุษย์.** กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

มุทิตา คงสมปราชญ์. (2550). **การศึกษาบทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนต่อการชำระหนี้ของนิสิตนักศึกษาคืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 -2559.** กรุงเทพฯ: สกศ.

เสกสรรค์ บุญรอด. (2552). **การประเมินผลและความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษาสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง
Buddhist ethics for political leaders

พระครูโสภณสุตากร (ณัฏฐ์ณภัทร ฆ้องพาหุ)
Phrakhusophonsutakorn (Natnapat Khongpahu)
พระมหานรินทร์ สุรปณฺโญ
Phramaha Narin surapinyo
กาญจนพงศ์ สุวรรณ
Kanchanapong Suwan
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Chaiyaphum Sangha College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: narinpempa123@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 21 กรกฎาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 25 ธันวาคม 2563
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันนี้สังคมไทยกลายเป็นสังคมนิยมวัตถุทำให้คนเห็นห่างจากหลักพุทธธรรมไปต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์ตามการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโดยมิได้คำนึกถึงคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำทางการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เพราะหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยาธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองโดยเฉพาะ ในบทความนี้ผู้เขียนจึงขอนำเสนอประเด่นสำคัญดังต่อไปนี้คือความหมายของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง การเกิดของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง การปลูกฝังพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง และหลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม, ผู้นำ, การเมือง

ABSTRACT

Nowadays Thai society becomes a socialist object causing people to see away from the dharma. Each one is focused on seeking benefits According to changes in the world by not thinking of Morality and ethics. Political leaders are therefore one of the important factors for political development. Because if political leaders lack morality and political ethics they often cause conflicts of interest in various forms.

Buddhist ethics for political leaders is one way to solve the problems of morality for political leaders Good Since it is a principle especially for political leaders. In this article, the author would like to present the following outstanding features: The meaning of

Buddhist ethics for political leaders. The birth of Buddhist ethics for political leaders. Cultivation of Buddhist ethics for political leaders. And Buddhist ethics for political leaders.
Keyword: Buddhist ethics, leader, Politics

1. บทนำ

จริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่งซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบันส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทผู้นำทางการเมืองมากขึ้นและนำไปสู่การเกิดสภาพปัญหาในลักษณะการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองเพื่อทางธุรกิจของครอบครัวและวงศ์ตระกูลเนื่องจากการบริหารประเทศนั้นต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เพราะฉะนั้นหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่าง ๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วยกัน และทำให้การออกนโยบายต่าง ๆ ได้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่ม

จริยธรรมของผู้นำการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองเนื่องจากเป็นกลไกในการชักนำบุคลากรที่มีศักยภาพ คุณธรรม และจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองและเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มีมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการจัดระบบการเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างชอบธรรมซึ่งการสร้างผู้นำและนักการเมืองที่มีคุณธรรม มีความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนนั้นต้องมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, 2561, 1-2) ในองค์กรหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้กลไกในระบบการบริหารงานขององค์กรใด ๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ดีงามก็คือผู้นำทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ การริเริ่ม การวางแผน การบริการ การกำกับการ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหารและการบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ (มนตรี พีรพลพิพัฒน์, 2540, หน้า 1)

ผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไปทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้นปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม (เฟรด อี. ฟีดเลอร์, มาร์ติน เอ็ม เซเมอรส์ และ ลินดา มาฮาร์, 2531, หน้า 15) ในปัจจุบันนี้สังคมไทยกลายเป็นสังคมนิยมวัตถุทำให้เห็นห่างจากหลักพุทธธรรมไปต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์ตามการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโดยมิได้คำนึกถึงคุณธรรมจริยธรรม (พระไพศาล วิสาโล, 2546, หน้า 202) ผู้เขียนตะหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นสำคัญเพราะสังคมใดไร้จริยธรรมสังคมนั้นก็เป็นสังคมของคนชั่วยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการบริหารการเมืองการปกครองแล้วผู้นำหรือผู้ปกครองจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งเพราะจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนหรือผู้ใต้การปกครอง ผู้นำหรือผู้ปกครองที่ดีนั้นจึงจะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมเพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. ความหมายของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos คือ Habit นั่นคือนิสัย ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย ตามทฤษฎีของชาวกรีก กล่าวว่า คนเราเกิดมาเหมือนผ้าขาวแล้วมาฝึกกันโดยต้องทำบ่อย ๆ ทำซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะกลายเป็นคุณธรรมเป็นการเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน เป็นลักษณะนิสัยเป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ฉะนั้นการทำดีต้องทำบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2541, หน้า 7)

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่ดีงามต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม ในส่วนของจรรยาบรรณวิชาชีพมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม คือ เป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์หรือเป็นข้อห้ามสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติแต่มีความแตกต่างในแง่ของบริบททั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจะครอบคลุมถึงเรื่องความประพฤติปฏิบัติตนโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนาด้านกฎหมายหรือด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแต่จรรยาบรรณวิชาชีพจะมีข้อพึงปฏิบัติหรือข้อพึงละเว้นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะกล่าวคือเมื่อบุคคลประกอบวิชาชีพใด ๆ ก็จะต้องดำรงตนอยู่ในมาตรฐานหรือจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, หน้า 38)

คำว่าจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก ได้มีนักคิดทางตะวันตกได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าจริยธรรมไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

โสเครติส (Socrates) มีทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมว่า “คุณธรรมคือความรู้หรือพูดในมุมกลับว่า ความรู้คือคุณธรรม หรือความรู้คือความดี ความดีคือความรู้การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม คือ การแสวงหาคุณธรรมเพราะคุณธรรมคือความรู้ที่แท้จริง มนุษย์ทำผิดเพราะความไม่รู้ไม่มีใครตั้งใจทำความผิดแต่ที่เขาทำผิดเพราะเขาไม่รู้ตามความเป็นจริงในสิ่งนั้น” (พระประมวล อุตฺตราสโย, 2544, หน้า 40)

ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Kohlberg) ให้ความหมายของ “จริยธรรมว่า ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเองโดยอาศัยเจนจากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดจริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้องเท่านั้นแต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น”

ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “หมายถึงองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควรเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม” (ฐิติมา จำปารัตน์, 2533, หน้า 13)

คำว่าจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก ได้มีนักคิดทางตะวันออกโดยเฉพาะสังคมไทยได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าจริยธรรมไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) กล่าวว่า “จริยธรรม หมายถึง การนำความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงามซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยมีศีลสมาธิ และปัญญาเป็นองค์ประกอบเพื่อพัฒนาตนเองให้มีภาวะของความเป็นผู้เห็นดี เห็นงาม เห็นชอบ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม จะเห็นว่า สาระสำคัญของจริยธรรมต้องมีปัญญาเป็นตัวกำกับโดยมีปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วยความรู้ ความคิด การไตร่ตรอง เหตุผล ประสบการณ์ และความเป็นจริง ฉะนั้นความหมายของ

จริยธรรมทางศาสนา คือ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกหนทางที่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมด้วยปัญญา" (พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2523, หน้า 9-10)

พระยาอนุมานราชธน กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นเรื่องวิชาสาขาหนึ่งของปรัชญาอันว่าด้วยคุณค่าเกี่ยวกับความประพฤติของสังคมว่าเป็นอย่างไรที่ถือว่าถูกหรือดีควรประพฤติ และอย่างไรที่ถือว่าเป็นผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติแล้ววางเป็นหลักกำหนดเป็นมาตรฐานขึ้นไว้อย่างกว้าง ๆ เพราะฉะนั้น วิชานี้จึงเป็นเรื่องค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องคุณค่าของความประพฤติในสังคม" (อรุณศรี อึ้งประเสริฐ, 2533, หน้า 7)

ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ กล่าวว่า "จริยธรรมที่จะเป็นจุดยืนของคนไทย คือ จริยธรรมที่เก็บส่วนดีจากลัทธิต่าง ๆ ที่ใช้สามัญสำนึกและเหตุผลเท่านั้นแม้กระนั้นหาเพียงพอไม่จะต้องมีความดีงามของสัจธรรมเป็นสิ่งประกอบด้วยจริยธรรมจึงจะสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันคนไทยตกเป็นทาสทางวัตถุ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง จริยธรรมจึงมีความขัดแย้งกัน ถือคติความเข้าใจกันคนละทาง ดังนั้นทุกคนควรมีคุณธรรมเป็นหลักยึดมั่นประจำใจมองให้เห็นความสำคัญของศาสนาสร้างจุดยืนที่แน่นอนของจริยธรรมขึ้น" (ภาควิชาปรัชญาและศาสนา, 2551, หน้า 26)

สรุปว่า จริยธรรมเป็นการศึกษาเรื่องความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรดี อะไรชั่ว ซึ่งมีรากฐานมาจากศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมทางสังคมที่ทำให้มนุษย์เลือกปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ได้แก่ สิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่ดีงามต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิตนั้นเอง

3. การเกิดของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

การเกิดของจริยธรรมมี 4 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. การเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบเป็นกระบวนการใต้จิตสำนึกซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่แล้วนำมาปรับใช้กับตนเอง เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาพูดเด็ก การเลียนแบบทางจริยธรรมจึงเกิดขึ้นได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน แต่มีบ่อยครั้งที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมบางอย่างเองโดยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจสอน ดังนั้น ผู้ใหญ่ก็ควรมีจริยธรรมสูงเมื่อใกล้ชิดกับเด็ก

2. การแนะนำสั่งสอน นอกจากผู้ใหญ่จะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เป็นต้นแบบให้แก่เด็กโดยไม่รู้ตัวของทั้งสองฝ่ายแล้วบ่อยครั้งที่ผู้ใหญ่จะให้คำแนะนำสั่งสอนทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมแก่เด็กการรับคำแนะนำสั่งสอนจึงเป็นกระบวนการใต้จิตสำนึกของเด็กเช่นเดียวกับการเลียนแบบ และมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเช่นกันเพราะในขณะที่การเลียนแบบเป็นการดูดซึมการกระทำนั้น การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูดซึมทางอารมณ์และเจตคติของบุคคลอื่นทำให้อารมณ์ของเด็กไม่ได้พัฒนาการมาโดยอิสระแต่ไปอิงอยู่กับกลุ่มซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของฝูงสัตว์และเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม อย่างไรก็ดีการแนะนำสั่งสอนนี้ เป็นวิธีการที่มีประโยชน์สำหรับบิดา มารดาและครูในการพัฒนาจริยธรรมและได้ผลมากกว่าการสอนแบบให้เด็กรู้ตัว วิธีการนี้แม้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะนิสัยแต่เนื่องจากเป็นการเรียนรู้โดยไร้สำนึกจึงเป็นการรับโดยขาดทั้งเหตุผลและการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นบุคคลที่ถูกแนะนำสั่งสอนมากจนเกินไปจะเกิดปัญหาเป็นความอ่อนแอทั้งทางด้านลักษณะและบุคลิกภาพ วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่เพราะเมื่อเด็กเติบโตขึ้นจนมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้เหตุผลและการวิเคราะห์แล้วเด็กก็อาจจะขัดขืนหรือไม่เชื่อคำแนะนำนั้น อย่างไรก็ดีการที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จนเกิดจริยธรรมด้วยตนเองได้นับเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางจริยธรรมขั้นสูงสุด

3. การลอกแบบ ในการเลียนแบบเด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในขั้นการแนะนำสั่งสอนเด็กจะรับเจตคติอารมณ์ของผู้ใหญ่และในขั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเองโดยอาศัยความและความชื่นชมในตัวผู้ใหญ่คนนั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบจริยธรรมจึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

4. การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบมาแล้วเด็กจะสร้างจริยธรรมด้วยตนเองโดยสร้างมาจากการปรับตนเองในสภาพธรรมชาติกับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรมเข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ซึ่งจะได้พบกัลป์กลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับปรุงจริยธรรมของมนุษย์ซึ่งในกระบวนการปรับปรุงจริยธรรมนี้ มนุษย์ต้องพิจารณาตนเองใน 3 ประเด็น คือ

1) ตัวเราที่เรารู้จัก

2) ตัวเราที่คนอื่นรู้จัก

3) ตัวเราในอุดมคติภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเอง

เหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากผู้อาวุโสกว่าที่อยู่รอบตัวเป็นอย่างมาก เช่น มารดา บิดา ครูอาจารย์ ที่จะตัดสินว่าเขาเป็นคนดีหรือคนเลวผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลการการมีพัฒนาการทางจริยธรรมของลูกหลานและลูกศิษย์ของตน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524, หน้า 18-20)

จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากภายในตัวของมนุษย์เป็นสำนึกถึงมาตรการที่กระทำความดีทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นความรู้สึกผิดชอบที่เกิดขึ้นภายในใจของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคลแต่ละคนฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม จนเป็นความเคยชิน เป็นนิสัยที่ดีงาม คือ เกิดเป็นมโนธรรมในตัวบุคคลนี้เป็นเรื่องการพัฒนาทางจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการกล่อมเกลาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น ดังนั้น จะพบว่าบุคคลที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมเดียวกันได้รับการปลูกฝังแบบแผนความประพฤติมาอย่างเดียวกัน อาจจะมีระดับจริยธรรมไม่เท่ากันหมดทุกคนเนื่องจากแต่ละบุคคลมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกันไป (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540, หน้า 40-41)

สรุปว่า จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะเป็นเกราะป้องกันของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้เกิดความสันติสุข มีแหล่งการเกิดจากการเลียนแบบ การแนะนำสั่งสอน การลอกแบบ การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง และความรู้สึกผิดชอบชั่วดีซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นแหล่งการเกิดของจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิดและคุณภาพของจิตที่สามารถแยกแยะความถูกความผิดได้เป็นพื้นฐาน ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม

4. การปลูกฝังพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

คุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกลาให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดีของสังคมคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้ชีวิตมีคุณค่าและกำกับให้ตนเองเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้วยการปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมในด้านต่าง ๆ การปลูกฝังจริยธรรมมี 4 อย่าง ดังต่อไปนี้ คือ

1. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านการศึกษา การศึกษาเป็นการให้ความรู้ในเรื่องจริยธรรมรวมถึงการอบรมบ่มนิสัยให้เรียนรู้สิ่งที่ถูกผิด และการตักเตือนให้เกิดความสำนึกในความถูกต้องและความผิด

2. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านวิชาการ การเรียนการสอนและการศึกษาของไทยมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะมีลักษณะแนวทางที่เป็นไปในทางเดียวกันกับพุทธปรัชญา

3. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านชีวิตและสังคม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตทางด้านสังคมก็จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักการคิดและแก้ปัญหาในเชิงคุณธรรมจริยธรรม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและจิตสำนึกที่ดีของตนเองและผู้อื่น

4. การปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมด้านจิตวิทยา เป็นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการคิดการหยั่งเห็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีการไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจจนเกิดเป็นจิตสำนึกการศึกษาจึงต้องมุ่งอบรมให้บุคคลคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นซึ่งมีความมุ่งหมายปลายทาง คือ ให้คิดดี ทำดี และแก้ปัญหาได้ดี การศึกษาจิตวิทยาทำให้เข้าใจธรรมชาติความต้องการของมนุษย์เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นด้วยการสร้างแรงจูงใจตนเองเพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่ความดีงามได้ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์, 2550, หน้า 254)

การจะปลูกฝังจริยธรรมควรเริ่มต้นที่จิตใจก่อนด้วยว่าจิตใจเป็นผู้ครอบครองร่างกาย ถ้าใจเข้มแข็งบริสุทธิ์ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ร่างกายเข้มแข็งการกระทำก็ย่อมบริสุทธิ์ไปตามสภาวะของจิตใจ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรายอ่มไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่ไม่อบรมแล้วย่อมเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์อย่างใหญ่” (องฺ.เอก. (ไทย) 20/24/5) การปลูกฝังจริยธรรมนั้นเน้นไปที่จิตหรือมโนธรรมก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม แต่จริยธรรมก็มีข้อจำกัดอยู่บางประการ คือ จริยธรรมต้องมีการประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัยจึงจะเบาใจได้ถือว่าการป้องกันหรือขัดเกลาความไม่ดีที่มีอยู่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากจริยธรรม คือ ถ้าจะใช้ประโยชน์จากจริยธรรมก็ต้องกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ให้เป็นอุปนิสัยของตนเองให้ได้ เช่น ถ้าอยากได้ประโยชน์จากศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมที่เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติสำหรับสังคมต้องประพฤติปฏิบัติศีล 5 นั้นให้กลายเป็นอุปนิสัยของตัวเองให้ได้ก่อน ฉะนั้นในพุทธปรัชญาจึงมีแนวทางหรือวิธีสำหรับปลูกฝังจริยธรรมไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายจงฝึกอบรมกุศลเถิดกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้หากกุศลเป็นสิ่งที่ไม่อาจฝึกอบรมได้เราไม่กล่าวอย่างนั้นแต่เพราะกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้เราจึงกล่าวอย่างนั้นหากกุศลที่คนฝึกอบรมแล้วจะเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความทุกข์แล้วไซร้เราไม่กล่าวว่าจงฝึกอบรมกุศลเถิดแต่เพราะกุศลนี้คนฝึกอบรมแล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขเราจึงกล่าวว่าจงฝึกอบรมกุศลทั้งหลาย” (อง.เอก. (ไทย) 20/265/69)

สรุปว่า การปลูกฝังจริยธรรมนั้นเน้นไปที่จิตใจหรือมโนธรรมก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม จริยธรรมจึงจะต้องมีการประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัยจึงจะเบาใจถือได้ว่าเป็นการป้องกันหรือเป็นการขัดเกลาความไม่ดีที่มีอยู่ของมนุษย์เพื่อเป็นเกราะป้องกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมให้เกิดความสันติสุขอย่างยั่งยืน

5. หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง

5.1 สัปปุริสธรรม 7 ประการ หลักการครองตนสำหรับผู้นำทางการเมือง (ที.ปา. (ไทย) 11/330/333, องฺ.สตฺตก. (ไทย) 23/68/143)

สัปปุริสธรรม 7 ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี หลักธรรมที่เสริมสร้างผู้ประพฤติปฏิบัติตามให้เป็นผู้มีความสามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและความสวัสดีเรียกว่า สัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ

1. ธัมมัญญุตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตนมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการจะต้องทำอะไรอย่างไรจึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ

ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนชั้นสูงสุด คือ รู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อประโยชน์ต่อโลกและชีวิตอย่างต้อง มีจิตใจเป็นอิสระไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

2. อัตถัญญุตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการหรือการงานที่ตนกระทำ รู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไรหรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไรที่ให้มีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะ การงานอย่างนั้น ๆ เขากำหนดวางกันไว้เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการหรือการงานที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะเกิดผลอะไรบ้างเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร ดังนี้เป็นต้น ตลอดจนถึงขั้นสูงสุด คือ รู้ความหมายของคติธรรมดาและประโยชน์ที่เป็นจุดหมายที่แท้จริงของชีวิต

3. อัตตัญญุตา รู้ตน คือ ความรู้จักตน รู้ตามเป็นจริงว่าตัวเรานั้นโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้เท่าไหร่ อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมและทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกจุดที่จะสัมฤทธิ์ผลตลอดจนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญงอกงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญุตา รู้ประมาณ คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติภารกิจ และปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับและการสนุกสนานรื่นเริงทั้งหลาย ทำการทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการโดยมิใช่เพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลายที่ลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา ผู้ปกครองต้องรู้จักประมาณการลงทัณฑ์อาชญา และในการเก็บภาษี เป็นต้น

5. กาลัญญุตา รู้กาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบภารกิจ ทำหน้าที่การงาน หรือปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อย่างไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล เป็นต้น

6. ปริสัญญุตา รู้ชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในท้องถิ่นต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้ เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างนี้ ๆ เป็นต้น

7. ปุคคลัญญุตา รู้บุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดีว่าควรจะคบหรือไม่ ได้คติอะไร จะสัมพันธ์เกี่ยวข้อง จะใช้ จะยกย่อง จะตำหนิ หรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี ดังนี้เป็นต้น

5.2 พรหมวิหารธรรม 4 หลักการครองคนสำหรับผู้นำทางการเมือง (ที.ม. (ไทย) 10/327/256)

พรหมวิหารธรรม 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติจึงชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบเรียกว่า พรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ

1. เมตตา ความรัก คือ ปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

2. กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในการที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

3. มุทิตา ความยินดี คือ ความเบิกบานพลอยยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปก็พอยินดีด้วย พร้อมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

4. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริงความเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เที่ยงตรงตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยวางตนและประพฤติไปตามหลักการและเหตุผลและความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความรักและชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อมีกิจที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน

5.3 อิทธิบาท 4 หลักการครองงานสำหรับผู้นำทางการเมือง (ที.ปา. (ไทย) 11/306/277)

อิทธิบาท 4 ประการนี้จัดเป็นหลักธรรมคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหลักแห่งความสำเร็จโดยปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งการบริหารจัดการหน่วยงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชน แผ่นดิน ประเทศชาติ เรียกว่า อิทธิบาท 4 คือ

1. ฉันทะ มีใจรัก คือ ความพอใจใส่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอมีความต้องการที่จะทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการงานภาระหน้าที่ที่ทำและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไปมิใช่สักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ พากเพียร คือ ความพากเพียรขยันหมั่นประกอบที่จะทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ท้อแท้พร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ

3. จิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือ ความคิดมุ่งไปสู่จุดหมายตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอๆปฏิบัติภารกิจหน้าที่การงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งนั้น

4. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ ความไตร่ตรองหรือทดลองมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อมูลไม่ให้หย่อนไม่ให้เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นด้วยรู้จักทดลองมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

สรุปว่า หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยาธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมครองตนสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง เป็นหลักธรรมครองคนสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง และเป็นหลักธรรมครองงานสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง ฉะนั้น นักการเมือง นักการปกครอง และผู้บริหารบ้านเมืองระดับต่าง ๆ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีหลักธรรมของผู้นำที่ดีจึงจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้การบริหารงานลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จะบุคคลอย่างชัดเจน แล้วอาศัยความรัก ความเมตตา ความร่วมไม้ร่วมมือของผู้ตามจึงจะนำพาผู้ตามมุ่งสู่ไปจุดหมาย มุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ ด้วยความมุ่งมั่น บากบั่น ไม่ย่อท้อ ใช้ปัญญาพิจารณา ผู้นำดังกล่าวมานี้จึงจะเป็นผู้สามารถนำพาประชาชน ชุมชน สังคม ประเทศชาติไปสู่ความสงบสุขร่มเย็น เจริญรุ่งเรือง มั่นคงถาวรได้

6. บทสรุป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันนี้สังคมไทยกลายเป็นสังคมนิยมวัตถุทำให้คนเห็นห่างจากหลักพุทธธรรมไปต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์ตามการเปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกโดยมิได้คำนึกถึงคุณธรรมจริยธรรม จริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่งซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการ

พัฒนาการเมืองไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบัน ผู้นำทางการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เพราะหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่าง ๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วยกัน และทำให้การออกนโยบายต่าง ๆ ได้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่ม ผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือ ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้นปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กร และในสังคม

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยาธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมครองตนสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง เป็นหลักธรรมครองคนสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง และเป็นหลักธรรมครองงานสำหรับผู้นำทางการเมืองบ้าง ผู้นำที่ดีจึงจะต้องมีมโนธรรม คือ ฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม คือ เกิดเป็นมโนธรรมขึ้นเป็นการพัฒนาทางจิตใจ การปลูกฝังจริยธรรมนั้นเน้นไปที่จิตใจหรือมโนธรรมก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม คือ การประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัยจึงจัดได้ว่าเป็นผู้นำที่ดีได้ ผู้นำที่ดีย่อมจึงจะนำพาผู้ตามให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้การบริหารงานลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดีจึงจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จะบุคคลอย่างชัดเจน แล้วอาศัยความรัก ความเมตตา ความร่วมไม้ร่วมมือของผู้ตามจึงจะนำพาผู้ตามมุ่งสู่ไปจุดหมายมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ ด้วยความมุ่งมั่น บากบั่น ไม่ย่อท้อ ใช้ปัญญาพิจารณาตามหลักธรรมการครองตน การครองคน การครองงาน ผู้นำดังกล่าวมานี้จึงจะเป็นผู้สามารถนำพาประชาชน ชุมชน สังคม ประเทศชาติไปสู่ความสงบสุขร่มเย็น เจริญรุ่งเรือง มั่นคงถาวรได้ด้วยความชอบธรรม

บรรณานุกรม

ฐิติมา จำปารัตน์. (2533). **ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). **พฤติกรรมศาสตรเลม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2523). **จริยธรรม**. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมการประชุมเชิงวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2541). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระประมวล อุตฺตราสโย. (2544). **เปรียบเทียบจริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ : เฉลิมมงคล.

พระไพศาล วิสาโล. (2546). **พระพุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้นและทางออกจากวิกฤติ**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

เฟรด อี. ฟีดเลอร์, มาร์ติน เอ็ม เซเมอรส์ และ ลินดา มาฮาร์. (2531). **ค้นหาความเป็นผู้นำ.** เรียบเรียงโดย ชูชัย สมิทธิไกร. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ภาควิชาปรัชญาและศาสนา. (2551). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจริยธรรมและทักษะชีวิต**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนตรี พีรพลพิพัฒน์. (2540). **จริยธรรมกับภาวะผู้นำ : ศึกษาทัศนะนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศที่มีต่อผู้นำทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. (2561). จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย. **วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์.** ฉบับที่ 1 ปีที่ 6 : มกราคม-มิถุนายน.

สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2550). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). **การสร้างเครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความโปร่งใสขององค์กร**. กรุงเทพฯ : บริษัท ดี.เค.ปริ้นติ้งเวิลด์จำกัด.

อรุณศรี อึ้งประเสริฐ. (2533). **การนำเสนอรูปแบบการสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ความเชื่อเกี่ยวกับผีและพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษาพิธีส่งในบ้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในจังหวัดตราด

The faith about Ghost and Buddhism in folk ritual : A Case Study from Song Nai Ban Ritual of the Chong in Trat Province

Wu Xiaoxiao
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา
Ph.D. Student, Thai Studies Program
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University
E-mail: wuxiaoxiao123abc@gmail.com/403704177@qq.com
วันที่รับบทความ (Received) : 8 พฤศจิกายน 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 4 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 4 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการดำรงอยู่ของพิธี"ส่งในบ้าน"ของกลุ่มชาติพันธุ์ชองที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตราดในภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งเป็นการประกอบพิธีกรรมเพื่อเซ่นนสรวงผีจะได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะการผสมผสานของความเชื่อดั้งเดิมกับพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมนี้

ผลการศึกษา พบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาในลักษณะของการแทรกซึมรวมเข้าไปกับความเชื่อดั้งเดิมในพิธี"ส่งในบ้าน"ในปัจจุบันนี้ทั้งในระดับรูปธรรมคือส่วนที่จะมองเห็นได้ เช่นพื้นที่ที่เลือกเครื่องสักการะ ภาษาปรากฏในชื่อพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ส่วนในระดับนามธรรมคือ คติความเชื่อที่แฝงในพิธีและการให้คุณค่า
คำสำคัญ: พิธีส่งในบ้าน, ความเชื่อดั้งเดิม, พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

This paper aims to study the existence of the "Chong" which is ethnic group in the Song Nai Ban Ritual in Trat province of eastern thailand. The Song Nai Ban Ritual is a ritual of offering sacrifices to ghosts. The analysis identifies the characteristics of religious integration between indigenous belief and Buddhism.

The result revealed that the influence of Buddhism and traditional beliefs permeate have come into today's the Song Nai Ban Ritual from both concrete comPonents, such as ritual space, ritual offerings, language in name of the ritual and participants in this ritual, abstract components, such as belief, ritual meaning. The results show that the influence of Buddhism and traditional beliefs permeate have come into today's the Song Nai Ban Ritual.
Keywords: the Song Nai Ban Ritual, Primitive belief, Buddhism

1. บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ชองเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมในจังหวัดของภาคตะวันออกในประเทศไทย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ปัจจุบันนี้ จะพบไดบรเวณจังหวัดจันทบุรีตราด ระยอง ฉะเชิงเทราและประเทศกัมพูชา (โสวัตรี ณ ถลาง, กนิษฐา แย้มโพธิ์ใช้ และสุดารัตน์ รอดบุญส่ง, 2559) ชาวชองได้มีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมากขึ้น หลังจากการได้รับผลกระทบจากลัทธิทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้วิถีชีวิตของชาวชองเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ที่ซับซ้อนและยุ่งเหยิงทางเทคโนโลยี

ชุมชนชาวชองมีประเพณี พิธีกรรม คติความเชื่อของตนเอง ความศรัทธาในหลักธรรมซึ่งฝังแน่นอยู่ในจิตใจแสดงออกผ่านพิธีกรรมต่างๆ พิธี"ส่งในบ้าน" เป็นพิธีกรรมสำคัญของชาว เป็นการเลี้ยงผีบรรพบุรุษประจำปีของหมู่บ้านในจังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรี ชาวชองในหมู่บ้านจะมีการนัดหมายกันในเดือนพฤษภาคมหรือเดือน ธันวาคม ได้ชี้ให้เห็นว่าชาวชองมีความเชื่อนับผี ได้แสดงให้เห็นความพยายามในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวชองตนเองไว้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมชอง จะรวมทั้งการผลกระทบจากศาสนพุทธ

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) ได้วิจัยพิธี "ส่งในบ้าน" ของชาวชองและการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวชองผ่านพิธีส่งในบ้านของชาวชองในบ้านทุ่งไก่ดัก อำเภอเมืองของจังหวัดตราด ผู้วิจัยได้ระบุว่า พิธี"ส่งในบ้าน"ในปุจจุบันนี้ก็ได้รับผลกระทบจากพุทธศาสนา แต่ไม่ได้ศึกษาการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวชองในระดับรูปธรรมและระดับนามธรรมา จึงได้อำนวยช่องว่างที่จะวิจัยได้ พิมพ์นภัสและจินดาวงค์ (2555) ได้รับผลงานวิจัยว่าการดำรงอยู่ของพิธีบูชาเสาอินทขีลในปัจจุบัน มีลักษณะการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนา โดยความเป็นพุทธศาสนาเป็นลักษณะที่โดดเด่นกว่า พุทธศาสนาที่เข้ามาผสมผสานในพิธีนั้นมีทั้งในระดับรูปธรรมและนามธรรม โสวัตรีณถลาง,กนิษฐา แย้มโพธิ์ใช้และสุดารัตน์ รอดบุญส่ง (2555) ได้เสนอแนะว่าการสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมชอง ควรเป็นไปในรูปแบบที่สอดคลองกับความต้องการของกลุ่มชาติพันธ์ชองโดยวิเคราะห์ลักษณะการปรับตัวของชาวชองในจังหวัดจันทบุรีเป็นหลัก พรรณิดา ขันธพัทธและนันท์ชญามหาขันธ์ (2558) ได้ศึกษาชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ นักวิจัยถือชาวไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มุ่งศึกษาและได้ระบุว่าเมื่อมีการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมความเชื่อของชาวไทใหญ่ในมิติที่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านแผนนโยบายท่องเที่ยว สังคมและเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ก็ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะต่างๆด้วยเช่นกัน สุจิตต์ วงษ์เทศ (2558) ได้นำเสนอเกี่ยวกับศาสนาผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมในสุวรรณภูมิว่าศาสนา-การเมืองเป็นพลังผลักดันสังคมเคลื่อนไหวในยุคอดีต แต่ยุคปัจจุบันนี้ พลังผลักดันสังคมเคลื่อนไหว คือเศรษฐกิจ-การเมือง จิณนา เผือกนางและสมภพ รัตนประชา (2559) ได้ศึกษาความเป็นมาของชาวชอง ความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับวัฒนธรรมของชาวชองจากแนวทางการปรับตัวในการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวชองในจังหวัดจันทบุรีโดยไม่ได้พูดถึงพิธีกรรมและศาสนาของชาวชองนฤพนธ์ด้วงวิเศษ (2560) ได้เขียนบทความเรื่อง"แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย"ได้ระบุว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยประกอบอำนาจเหนือธรรมชาติ ผี และวิญญาณ พระมหาสมชัยปริมุตโต,พระครูสิริสุตาภรณ์และพระมหาณัฐกิตติอนารโท (2562) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องบุญตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท และแนวทางการส่งเสริมการทำบุญของชาวพุทธตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ช่วยผู้วิจัยของบทความนี้รับความรู้เกี่ยวกับการทำบุญของชาวพุทธได้มากขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาใน 3 ประเด็น คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์การดำรงอยู่ของพิธี "ส่งในบ้าน" ของชาวชองที่อาศัยออยู่ในจังหวัดตราด 2) ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานของความเชื่อดั้งเดิม

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์และพุทธที่ปรากฏในพิธี"ส่งในบ้าน"ทั้งในระดับรูปธรรมและในระดับนามธรรม 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมความเชื่อของชาวชอง

2. การดำรงอยู่ของพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวชองในจังหวัดตราด

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) ได้ศึกษาว่าจากการสำรวจของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราดครั้งล่าสุดนั้น (2554) พบว่า มีชาวชองตั้งถิ่นฐานผสมกลมกลืนอยู่ในหมู่บ้านของจังหวัดตราดโดยอยู่กระจัดกระจายตามหมู่บ้านตำบลและอำเภอต่างๆ พิธีนี้พบว่ามีทำเกือบทุกหมู่บ้านในจังหวัด

"พิธีเลี้ยงผี" ในพิธีส่งในบ้าน นับเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวชอง ผีบรรพบุรุษมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวชองเป็นอย่างยิ่งการเชิญ"ผีสัตว์ป่า"ในพิธีส่งในบ้าน เป็นการเชิญผีสัตว์ทั้งเสือและช้างซึ่งถือเป็นเจ้าแห่งป่าได้สะท้อนให้เห็นถึงมีความเชื่อนับถือสัตว์ การเชิญ "ผีป่าต่างๆ" โดยสรุปจากความเนื้อหาในบทความของอภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555)

ภาพประกอบพิธีกรรมเชิญผีบรรพบุรุษของชาวชองตั้งแต่ขึ้นตอนการเชิญผีจนถึงขึ้นตอนที่ผีเข้าร่างทรงขบวนแห่ผีและเชิญผีออกจากหมู่บ้าน (อภิลักษณ์ เกษมผลกูล, (2555), การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ "ของ"ผ่านพิธี "ส่งในบ้าน"ของชาวชอง บ้านทุ่งไก่ดัก อ.เมือง จ.ตราด, วารสารไทยศึกษา ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม)

3. ศาสนาพุทธที่ปรากฏในพิธี "ส่งในบ้าน"

พระศุภราชัย สุรสโก, พระครูสุธีคัมภีรญาณ และจันทร์ศิริ พลอยงาม (2563) ได้กล่าวว่า สังคมไทยได้แบ่งกฎเกณฑ์ความเชื่อที่ต้องปฏิบัติไว้ 2 ประการ คือ กฎเกณฑ์ทางศาสนาและกฎเกณฑ์ทางสังคมที่มี “ผี” เป็นผู้กำกับกฎเกณฑ์พิธี "ส่งในบ้าน" ของชาวชองในจังหวัดตราดจะมีการจัดงาน 3 วัน ทั้งได้มีการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวชองและมีการผสมผสานศาสนาพุทธโดยวิเคราะห์บทความเกี่ยวกับพิธี "ส่งในบ้าน” (อภิลักษณ์ เกษมผลกูล, 2555) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาจากความเชื่อดั้งเดิมสู่การผสมผสานความเชื่อทางศาสนาพุทของชาวชองในระดับรูปธรรมและระดับนามธรรม ดังนี้

1. การผสมผสานศาสนาพุทธในระดับรูปธรรม

1) พื้นที่ที่เลือก

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) ได้ศึษากิจกรรมที่ประกอบในพิธีพิธี "ส่งในบ้าน" จะสรูปว่าพิธีในวันแรกนั้นจะทำที่อยู่ในป่า บนเนิน ห่างจากวัดประจำหมู่บ้านประมาณ 3-4 กิโลเมตร ห่างจากหมู่บ้านไปในทางทิศตะวันออก เนื่องจากบริเวณนี้ชาวบ้านเล่าว่า สถานที่แห่งนี้เคยเป็นวัดโบราณ วันต่อมาจะจัดกันที่วัดประจำหมู่บ้าน สำหรับวันที่สามจะทำพิธีกันที่ "เนินกระบก" ห่างจากหมู่บ้านออกไปในทางทิศตะวันตก เพราะสถานที่นี้ เชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เคยเป็นวัดเก่าเช่นกัน

พระครูโสภิตปุญญากร (กล้า กตปุญโญ) และพระครูโอภาสนนทกิตติ์ (2559) ได้กล่าวว่าวัดคือสถานที่อยู่ของพระภิกษุ สามเณร และเป็นศาสนสถานที่ช่วยขัดเกล้าจิตใจ ประชาชนและ วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลและจัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ และกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ คนไทยได้ถือวัดเป็นศาสนาสถาน

ดังนั้น การเลือกพื้นที่ที่เคยเป็นวัดในกิจกรรมของพิธี "ส่งในบ้าน" จะพบว่าในพิธีกรรมพื้นบ้านนี้ ได้มีการผสมผสานความเชื่อผีกันความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ

2) เครื่องสักการะที่บูชา

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) ได้ระบุว่า เครื่องสักการะที่บูชาในพิธี "ส่งในบ้าน" จะรวมอาหารคาวหวานสำหรับทำบุญ ข้าวสาร1ถ้วย เหล้าป่า1ขวด กิ่งไม้เล็กๆ ข้าวสาร พริกแห้ง หอมกระเทียมนอกจากมีอาหารที่นำมาเลี้ยงผี ยังมีอาหารสำหรับการทำบุญ

การทำบุญทางพระพุทธศาสนา ความดีต่างๆ เรียกว่าเป็นบุญเพราะเป็นเครื่องชำระฟอกล้างความชั่ว บุญที่เป็นส่วนผลคือความสุข (พระมหาสมชัย ปริมุตโต, พระครูสิริสุตาภรณ์ และ พระมหาณัฐ กิตติอนารโท, 2562)

ประเพณี "ส่งในบ้าน" ที่จัดขึ้นในจังหวัดตราดมุ่งจะช่วยชาวชองพื้นบ้านจะได้รับความเป็นสิริมงคลปราศจากภัยพิบัติทั้งปวงโดยเลี้ยงผีต่างและทำบุญ

3) ภาษาปรากฏในชื่อพิธี

ประเพณี "ส่งในบ้าน" ก็เรียกว่า "บุญส่ง" คำ"บุญ"ในชื่อพิธีกรรมนี้เป็นคำหนึ่งทางศาสนา พระมหาสมชัย ปริมุตโต, พระครูสิริสุตาภรณ์ และพระมหาณัฐ กิตติอนารโท (2562) ได้กล่าวว่า "บุญ" เป็นคำสื่อธรรมที่สำคัญคำหนึ่งในพระพุทธศาสนา ยิ่งเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามารุ่งเรืองในสังคมไทย คำว่า “บุญ” ก็ยิ่งมีความสำคัญโดดเด่นเป็นพิเศษ เป็นคำสามัญในสังคมไทย

จากชื่อพิธีกรรมนี้ ได้พบว่า ชาวชองที่เป็นผู้เข้ารวมกิจกรรมพิธี"ส่งในบ้าน"เป็นหลัก ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธมากขึ้นเรื่อยๆ

4) ผู้เข้าร่วมพิธี

สำหรับผู้เข้าร่วมในพิธี"ส่งในบ้าน" ปัจจุบันนี้ การนิมนต์พระภิกษุได้เข้ามาเจริญพระพุทธมนต์ให้เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมวันแรกและวันสุดท้ายด้วย (อภิลักษณ์ เกษมผลกูล, 2555) นี่จะเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานพุทธศาสนาในพิธี "ส่งในบ้าน" ที่จัดขึ้นในจังหวัดตราดของภาคตะวันออก

2. การผสมผสานศาสนาพุทธในระดับนามธรรม

1) คติความเชื่อที่แฝงในพิธี

คำศัพท์ที่ได้ใช้กับผีของชาวชองในบทความของอภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) นั้น ใช้คล้ายกับพระ เช่น ลักษณนามของผี ใช้ว่า รูป การเชิญให้ผีทำกิจกรรมต่างๆ เรียกว่า นิมนต์ จะชี้ให้เห็นว่าคติความเชื่อที่แฝงในพิธี"ส่งในบ้าน"นี้คือ การสอดประสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับแนวคิดที่เกิดจากคำสอนของพุทธศาสนาในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับพุทธศาสนา การผสมผสานแบบนี้จะปรากฏผ่านวิถีชีวิต การประกอบพิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ ในงานบุญ

2) การให้คุณค่า

พิธี "ส่งในบ้าน” เป็นประเพณีของชาวชองที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีแก่ภูตผีที่สิ่งสถิตตามต้นไม้ ผีทุ่ง ผีนาที่ช่วยคุ้มครองรักษาให้ชาวบ้านอยู่ร่มเย็นเป็นสุข การทำบุญทางพุทธศาสนาในพิธี "ส่งในบ้าน" เป็นการทำความดีทางกายวาจาและใจ เพื่อจะได้รับความสุขการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมและศาสนา จะช่วยแสดงให้เห็นความแนวโน้มที่ชาวชองมีระบบความเชื่อที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเอง กลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะได้เรียนรู้จากกลุ่มชาติพันธุ์ชอง

4. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับตัวของชาวชอง

นับตั้งแต่สมัยปฏิรูปการเมืองการปกครองในรัชกาลที่5เป็นต้นมา เป็นระยะของการสถาปนาพระพุทธศาสนา พรรณิดา ขันธพัทธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์ (2555) ทำให้เมืองตราดได้กลายเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา ประเพณีตลอดจนความเชื่อทางผีของคนเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ชองในสังคมเมืองต่างก็ถูกลดบทบาทลง ทำให้ชาวชองทั้งนับถือความเชื่อผีและศาสนาพุทธ จึงจะได้มีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมและศาสนาพุทธในพิธีกรรมพื้นบ้าน

5. บทสรุป

การดำรงอยู่ของพิธี "ส่งในบ้าน" ในปัจจุบันนี้ ได้แสดงให้เห็นลักษณะการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับศาสนาพุทธ ในระดับรูปธรรมรวมทางด้านพื้นที่ที่เลือก เครื่องสักการะที่บูชา ภาษาปรากฏในชื่อพิธีและผู้เข้าร่วม ส่วนในระดับนามธรรมรวมทางด้านความเชื่อที่แฝนในพิธี การให้คุณค่า เหล่านี้มักจะปรากฏในกิจกรรมของความเชื่อดั้งเดิมต่าง ๆ

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล (2555) ได้อ้างอิงเอกสารเกี่ยวข้องและระบุว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชอง นอกจากอาศัยอยู่ในประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาแล้ว ยังอาศัยอยู่ที่มณฑลกวางสีในประเทศจีนด้วย ดังนั้นจึงจะเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

จิณนา เผือกนาง สมภพ รัตนประชา. (2559). **การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทย: กรณีศึกษาชาติพันธุ์ชอง.** สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2560). แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** ปีที่ 25 ฉบับที่ 47.

พรรณิดา ขันธพัทธ์, นันท์ชญา มหาขันธ์. (2555). **การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมความเชื่อและอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่.** วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 41 มกราคม.

พิมพ์นภัส จินดาวงค์. (2555). การดำรงอยู่ของพิธีบูชาเลาอินทขีล:การผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมและพุทธศาสนาในพิธีกรรมปัจจุบัน. **วารสารไทยศึกษา** ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์-กรกฎาคม.

พรรณิดา ขันธพัทธ, นันท์ชญา มหาขันธ์. (2558). การปรับเปลี่ยนวิถีทางประเพณีพิธีกรรมความเชื่อและอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** ปีที่ 23 ฉบับที่ 41 มกราคม-เมษายน.

พระครูโสภิตปุญญากร (กล้า กตปุญโญ) และพระครูโอภาสนนทกิตติ์. (2559). บทบาทของวัดในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ** ปีที 2 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม.

พระมหาสมชัย ปริมุตโต, พระครูสิริสุตาภรณ์ และพระมหาณัฐ กิตติอนารโท. (2562). แนวทางส่งเสริมการทำบุญของชาวพุทธ ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร** ปีที่ 7 ฉบับเพิ่มเติม.

พระศุภราชัย สุรสโก, พระครูสุธีคัมภีรญาณ และจันทร์ศิริพลอยงาม. (2563). กระบวนทัศน์ใหม่ของความเชื่อในสังคมไทย: ผี พราหมณ์พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น** ปีที่ 7 ฉบับที่ 3.

โสวัตรี ณ ถลาง กนิษฐา แย้มโพธิ์ช้าง และสุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (2556). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธ์ชองในจังหวัดจันทบุรี. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** 39(1):37-55.

อภิลักษณ์ เกษมผลกูล. (2555). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ "ของ"ผ่านพิธี "ส่งในบ้าน"ของชาวชองบ้านทุ่งไก่ดัก อ.เมือง จ.ตราด. **วารสารไทยศึกษา** ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม.

มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19
Looking through the lens: Thai political culture to the national upheaval towards the Covid crisis 19

ชาญชัย ฤทธิร่วม
Chanchai Rittiruam
สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
School of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University
วินิจ ผาเจริญ
Winit Pharcharuen
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Administrative Studies Maejo University
กฤษณา เสนาเวียง
Grissana senawiang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonphanom Buddhist College
สัญญา สะสอง
Sanya Sasong
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
E-mail: winit.phacharuen@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 24 ตุลาคม 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 6 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 11 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการเรื่อง “มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤตโควิด 19” เป็นการศึกษาหลายมิติทางวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน 1) มองผ่านเลนส์ศึกษารูปแบบการบริหาร/การบริหาร 2) วัฒนธรรมทางการเมืองไทยปีพ.ศ. 2557-2563 3) กลียุคกับความเป็นอยู่ของคนในชาติ 4) วิกฤติโควิด 19 มีผลกรทบต่อประเทศไทย 2563

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, วัฒนธรรมทางการเมืองไทย, กลียุคระดับชาติ

ABSTRACT

This academic article "Looking through the lens: Thai political culture to the national upheaval towards the Covid crisis 19" is a multi - dimensional study of Thai political culture with the objectives related to this study to be in accordance with

current events 1) Looking through the lens to study the form of administration / administration. 2) Thai political culture in 2014 – 2020. 3) Cataclysm and well-being of the nation. 4) Covid 19 crisis affecting Thailand 2020.

Keywords: Administrative styles, Thai political culture, national upheaval

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลง และแต่ละประเทศล้วนเกิดวิกฤติการณ์ต่างกันเช่นที่เกาะฮ่องกงก็เกิดการชุมนุมประท้วงรัฐบาลที่นาน ๆ จะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นนับตั้งแต่อังกฤษกับจีนก็ได้บรรลุข้อตกลงว่าจะส่งมอบเกาะฮ่องกงคืนให้แก่จีนในปี 1997 ทำให้ชาวฮ่องกงเรียกกันว่า “หนึ่งประเทศสองระบบ” (One country two systems) แต่ในปัจจุบัน 2563/2020 ปัญหาที่เกิดเป็นวิกฤติระดับประเทศจนลุกลามสู่วิกฤตระดับโลกก็คือ Covid 19 (coronavirus disease starting in 2019) หรือไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แต่โรคไวรัสโคโรนานี้ได้เริ่มต้นในปี 2019 มาแล้ว เมื่อไวรัส Covid 19 ได้แพร่กระจายจากประเทศจีนไปสู่หลาย ๆ ประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สเปน อิตาลี จากข้อมูลในวันที่ 12 เมษายน สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตมากที่สุดในโลกมีผู้ติดเชื้อจำนวน 559,968 ราย พบผู้ติดเชื้อเพิ่ม 27,089 ราย ส่วนผู้เสียชีวิตอยู่ที่ 22,036 ราย มีผู้เสียชีวิตเพิ่ม 1,459 ราย รองลงมาคือสเปน มีผู้ติดเชื้อจำนวน 166,831 ราย พบผู้ติดเชื้อเพิ่ม 3,804 ราย ส่วนผู้เสียชีวิต มีจำนวน 17,209 ราย มีผู้เสียชีวิตเพิ่ม 603 ราย ส่วนอิตาลี มีผู้ติดเชื้อ 156,363 ราย พบผู้ติดเชื้อเพิ่ม 4,092 ราย ส่วนผู้เสียชีวิตในอิตาลีอยู่ที่ 19,899 ราย พบผู้เสียชีวิตเพิ่ม 431 ราย : มหาวิทยาลัยจอห์นส ฮอพกินส์ (12 เมษายน) นี่คือวิกฤติการณ์ที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในตอนนี้ ทำให้ผู้เขียนมีความคิดที่จะเขียนบทความเรื่อง “ มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19 ” โดยวัตถุประสงค์ที่จะมองดูรูปแบบวิธีการบริหารของผู้นำประเทศคือนายกรัฐมนตรีโดยเปรียบเทียบเลนส์ตรงนี้คือรูปแบบ วิธีการบริหารของรัฐบาลปัจจุบันเป็นหลักกับการแก้ไขปัญหาโควิด 19 อย่างเป็นระบบ นั่นหมายความว่า การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทางการเมืองได้เริ่มขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ทางการเมือง หมายถึงรัฐบาลและหน่ายงานราชการทั้งหมด จะบริหารจัดการอย่างไรให้ประชาชนมีความสุขในการบริหารของรัฐบาลและไม่ให้มีการชุมนุมประท้วงรัฐบาลผ่านนโยบายสาธารณะของรัฐบาลปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอบทความต้องการให้ทราบ 1) รูปแบบการบริหารของรัฐบาลปัจจุบันว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนหรือไม่ 2) อยากอธิบายวัฒนธรรมทางการเมืองไทย (Thai political culture) ว่ายึดหลักวัฒนธรรมไหนการบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตย 3) อยากอธิบายคำว่า กลียุคคืออะไรและส่งผลกระอย่างไรในระดับชาติ 4) วิกฤตโควิด 19 : 2563 ส่งผลกระทบอย่างไรกับประชาชนภายในรัฐ โดยขอบเขตของบทความนี้จะอธิบายให้เห็นถึงรูปแบบต่าง ๆ ภายในรัฐอย่างชัดเจนสู่การพัฒนารัฐให้มีการพัฒนาต่อไป

1) รูปแบบการบริหารของรัฐบาลปัจจุบัน

คำว่า”มองผ่านเลนส์” ผู้เขียนขอเปรียบเทียบกับรูปแบบการบริหารของรัฐบาลปัจจุบัน : พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ขออธิบาย 2 ประเด็น 1) รูปแบบการบริหารของรัฐบาล นับตั้งแต่รัฐบาลปัจจุบันได้เข้ามาบริหารประเทศ 2557-2563 นั้นถือว่าเป็นการทำงานที่ไม่เป็นระบบยังขาดความต่อเนื่องของนโยบาย ยังมีอำนาจทางการเมือง (Political power) Gideon Sjobery (1971, p.6) เข้ามามีบทบาทต่อรูปแบบการพัฒนา อย่างรถไฟความเร็วสูงกลุ่มที่ได้ทำโครงการนี้คือเครือ CP โดยมีการผูกขาดอำนาจอาจเป็นยุคสมัยฟาสซิสต์เรืองอำนาจ ฟาสซิสต์มองว่าเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ ความก้าวหน้า ฯลฯ

เป็นเรื่องไร้สาระ เป็นภาพมายา เพราะ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมปั่นป่วน ไร้ซึ่งระเบียบวินัย อาจเข้ากับแนวคิด ทฤษฎีของกรัมชี่เป็นนักปรัชญาว่าด้วยการปฏิบัติ (Philosophy of praxis) ความคิดทางการเมืองและสังคมของเขาในแต่ละแนวคิดนั้นมีจุดร่วมอยู่ที่ความพยายามทำความเข้าใจความเชื่อมโยงอันซับซ้อนทางสังคมโดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมไปสู่สังคมที่ดีกว่า (Gramsci, A. 1995, p.157)

ส่วนที่เห็นเป็นรูปธรรมคือตำแหน่งทางการเมืองจะมีการจัดสรรในระหว่างเครือข่ายของตนเองเป็นหลัก 2) นโยบายสาธารณะที่ประชาชนได้จากรัฐบาล นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลมอบให้กับประชาชนที่เห็นเป็นรูปธรรมนั้นผู้เขียนพิจารณาดูแล้วจะเป็นแค่เปลือกนอกเท่านั้น ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่านโยบายที่รัฐบาลก่อนทำไว้ก่อนแล้วไม่ว่าจะเป็นเบี้ยผู้สูงอายุ 30 บาทรักษาทุกโรค OTOP เป็นต้น

ถ้าเป็นรัฐบาลที่มีรูปแบบการบริหารคือ 1) ต้องมีการกำหนดนโยบายของรัฐบาลให้ชัดเจน 2)ประชาชนภายในรัฐจะต้องได้รับนโยบายสาธารณะของรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกันด้วย 3) ผู้ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับงบประมาณอย่างเต็มที่ ตอนนี้รัฐบาลปัจจุบันได้ขอเงินงบประมาณที่ให้กับทุกกระทรวงขอคืน 10% เพื่อที่จะเอางบประมาณนั้นมาบริหารประเทศ ลักษณะสำคัญทางการเมืองที่อยู่ในระยะกำลังเปลี่ยนแปลง Lucian Pye (p.538) ของไทยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ 1) ความสัมพันธ์ทางการเมือง (Political relations) จะมีความสัมพันธ์ส่วนตัว การต่อสู้ทางการเมืองมักจะเป็นเรื่องของเกียรติยศ อิทธิพลมากกว่านโยบาย 2) พรรคการเมือง (Political party) จะเป็นการรวมกลุ่มพรรคพวก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก รัฐบาลปัจจุบันน่าจะทำคือ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” (Social Mobilization) Karl Deutsch (1978, p.384) นั้นคือเป็นกระบวนการที่ช่วยผลักดันให้ประชาชนหลุดพ้นจากโซ่ตรวนของความจน และขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนความงมงายในความคิด รัฐบาลต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิดของคนในชาติให้คิดนอกกรอบและสามารถอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปว่า สิ่งที่รัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องทำคือต้องให้ประชากรภายในรัฐจะต้องได้รับนโยบายสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน รัฐบาลจะต้องทำให้คนภายในรัฐได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้คิดเสมอว่ารัฐบาลเป็นเสมือนองค์กรทางการเมืองหลักมีหน้าที่สำคัญคือต้องใช้อำนาจที่ชอบธรรมเพื่อการจัดสรรทรัพยากรของสังคมให้ทั่วถึง

2) วัฒนธรรมทางการเมืองไทย

การศึกษา “วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture)” Sidney Verba (1965, p.516) นั้นหมายถึง "ระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแผนงานของกิจกรรมทางการเมือง และสถาบันทางการเมือง” ถ้าหากเป็นรัฐบาลผู้ที่ทำหน้าที่บริหารรัฐแล้วก็ต้องมีการวางแผนพัฒนาทุกระบบภายในรัฐไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย แต่รูปแบบหรือแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยนั้นส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับคำว่า “อำนาจนิยม (Popular power)” Kurian (2011, p.103) เป็นระบอบการเมืองที่มีฐานอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการชนิดที่ผู้ปกครองสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหนือรัฐ หรือกลุ่มคนใด ๆ ในการดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายสูงสุด คือการรักษาอำนาจของตน โดยมักจะไม่คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์กับผู้นำ ควบคุมสื่อมวลชน ผูกขาดการใช้อำนาจและจำกัดการตรวจสอบ

การวิเคราะห์วัฒนธรรมและความมีเหตุผลในวัฒนธรรมของมนุษยชาติ โดยให้ความสนใจกับปรัชญาโครงสร้างนิยม (Structuralism) และหลังโครงสร้างนิยม (Post Structuralism) ซึ่งต่อมาพัฒนามาสู่แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยม (Post Modernism) แม้ว่ามิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักประวัติศาสตร์ความคิดคน

สำคัญ ให้คำอธิบายวิธีการทำงานของตนเองว่าต้องการวิพากษ์ต่อระบบคิดเพื่อสร้างความเข้าใจสังคมร่วมสมัย และกรอบความรู้ตามยุคสมัย แต่จะเราจะรับรู้ได้ถึงอิทธิพลทางความคิดของเขาในเชิงสังคมวิทยาซึ่งมักถูกนำไปอ้างอิงวิเคราะห์ และสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีพลัง (Foucault M., 1991, p.65)

ลักษณะสำคัญของระบอบอำนาจนิยมคือการกระทำและการตัดสินใจของผู้ปกครองไม่ถูกจำกัดโดยสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน ในขณะที่สิทธิ เสรีภาพของประชาชนมีอยู่อย่างจำกัด ยกตัวอย่างนโยบายสาธารณะมาตรการเยียวยา 5,000 บาท แก่ลูกจ้างของสถานประกอบการ หรือผู้ได้รับผลกระทบของการแพร่ระบาดจากไวรัส COVID - 19 หากจะถามว่าไม่มีวิกฤติโควิด 19 นี้จะมีหรือไม่มาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ตามประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมการเมืองไทยแล้วส่วนใหญ่จะไม่มีนโยบายนี้ขึ้นมาจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าก็ไม่น่าใช่ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่ารัฐบาลปัจจุบันแม้กระทั่งนโยบายสาธารณะที่เป็นรูปธรรมก็ยังไม่สามารถทำได้เลย ที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้จะเป็นการต่อรองทางการเมืองกับประชาชนในมิติของพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสให้กับพรรคการเมืองของตนเองก็ว่าได้ และทำให้ประชาชนมองรัฐบาลว่าดูแลประชาชน แต่พอมีโครงการนี้ขึ้นมาการพิจารณาตามสิทธิในระบบงบประมาณก็ไม่ทั่วถึงเหมือนเดิม นักการเมืองบางคนยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองคืออะไรรู้อยู่อย่างเดียวคือเราอยู่ในกลุ่มที่ได้รับพิจารณาให้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ จึงเป็นความโน้มเอียงทางการเมืองพิจาณาโดยความเชื่อ ความรู้สึกเท่านั้นเอง

Kenneth P. Langton (1969, p.5) ได้อธิบาย การเรียนรู้ทางการเมือง (Political learning) หมายถึง “กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรม และอุปนิสัย” แต่ในรัฐบาลปัจจุบันนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ยกตัวอย่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นพลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา และตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีขาดไม่ได้คือพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นอำนาจนิยมอย่างแท้จริงลักษณะของอำนาจที่เข้มข้นและรวมเข้าสู่ศูนย์กลางอย่างมาก ซึ่งรักษาไว้โดยการปราบปรามทางการเมืองและการกีดกันคู่แข่งที่เป็นไปได้ รัฐบาลอำนาจนิยมใช้พรรคการเมืองเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาล การเลือกตั้งจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่เสรี (free) เที่ยงธรรม (fair) และโปร่งใส (transparent) Badie, (2011, p.112) ที่ปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การแทรกแซงของคณะทหาร ไม่มีการครอบงำ หรือจำกัดคู่แข่งทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง จึงจะนับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่เพียงพอและจำเป็นที่จะนำไปสู่ระบอบเสรีประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง แต่สำหรับวัฒนธรรมการเมืองไทยใหม่ การเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562 พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งได้ชัยชนะและมีเสียงข้างมากอย่างพรรคเพื่อไทย ถ้าเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วพรรคที่ชนะการเลือกตั้งจะต้องได้จัดตั้งรัฐบาล แต่วัฒนธรรมการเมืองไทยแบบใหม่พรรคที่มีเสียงข้างน้อยได้จัดตั้งรัฐบาล ทำให้การใช้กลไกเสียงข้างมากขาดอำนาจต่อรองทางการเมืองในที่สุด จนทำให้เสียงข้างน้อยที่ได้จัดตั้งรัฐบาลนั้นเป็นบ่อนทำลายกลไกตรวจสอบการเลือกตั้งของประชาชนคนที่ทำให้เป็นประชาธิปไตยก็ได้

วัฒนธรรมการเมืองไทยแบบใหม่ของรัฐบาลปัจจุบันนั้นเป็นการนำเอาอำนาจเผด็จการทางทหารเข้ามาใช้อย่างเต็มรูปแบบจนนำไปสู่อำนาจนิยมซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เสื้อคลุมประชาธิปไตย ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่า-ใหม่นั้น อำนาจนิยมและประชาธิปไตยจะมาคู่กันเสมอ แต่รัฐบาลปัจจุบันนั้นมีอย่างอื่นที่เพิ่มเข้ามาคือเผด็จการทางทหารเข้ามาด้วยอย่างกระจ่างชัด บางครั้งกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากภาครัฐก็ไม่สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระ

สรุปว่าความเป็นประชาธิปไตยของไทยได้เลือนหายไปแล้วจะเหลือแค่คำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) แต่ระบบไม่ใช่ประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องการ ประชาชนต้องการเหมือนกับอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) กล่าวไว้ว่า”ประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อ

ประชาชน” เพราะว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นเกิดจากประชาชนผู้ที่ทำให้เกิดเป็นประชาธิปไตย เพราะตัวชี้วัดที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ การจัดการเลือกตั้งของประชาชนนั่นเอง

แนวคิดประชาธิปไตยของ ฟูโกต์ไม่เชื่อว่า “มนุษย์นั้นมีอำนาจในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียกแทนชื่อคน สัตว์ และสิ่งของ เพื่อส่งผ่านความคิดของตนเองตลอดจน เป็นตัวแทน ความจริง (Representative) ที่ตายตัวอย่างตรงไปตรงมา”กระบวนการสร้างสัญญาและเป็นการใช้อำนาจรูปแบบหนึ่งในการสร้างถ้อยแถลง (Statement) ผลิตซ้ำความหมายและคุณค่าให้แก่มนุษย์และสังคม ด้วยการตอกย้ำและปิดกั้นความเชื่อบางประการ แต่คืออำนาจที่ก่อรูปวาทกรรม (Discursive Practice) เพื่อชูเอกลักษณ์ ให้แก่บางสิ่งขณะเดียวกันก็สร้างความเป็นอื่นให้กับบางสิ่งต่างหาก (Foucault, 1994, p.43) นั่นหมายความว่าภาษาเป็นปฏิบัติการในการสร้างความจริงและความชอบธรรมให้กับตัวมันเอง

สุดท้าย แนวคิดประชาธิปไตยของ กรัมซี่ ได้กล่าวถึง “วิกฤติของภาพรวมเชิงนโยบาย” ในการผลิตสร้างปัญญาชนของชาตินั้นเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง ในการส่งผลให้เกิดปัญหาที่รอบด้านกว่าและถึงที่สุดแล้วก็เกิดปัญหาเชิงโครงสร้าง (Organic crisis) ของรัฐ(Gramsci, 1971, p.26) การมองปัญหาและปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองแบบเชื่อมโยงและเป็นองค์รวมนั้นเป็นจุดเด่นสำคัญประการหนึ่ง

3) กลียุคระดับชาติ

คำว่า ”กลียุค” ก่อนอื่นผู้เขียนต้องขออธิบายก่อนว่าทำไมถึงต้องตั้งชื่อว่า “กลียุคระดับชาติ” นั้นเกี่ยวข้องอย่างไรกับการบริหารประเทศของรัฐบาลไทย ผู้เขียนจะขออธิบายคำว่า กลียุคคืออะไร 1) Upheaval แปลว่า การเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ 2) Chaos แปลว่า ความโกลาหล, ความยุ่งเหยิง, ความสับสนวุ่นวาย 3) Calaclysm แปลว่า ความหายนะ นั่นคือความหมายของแต่ละศัพท์ที่มีความหมายของคำว่า “กลียุค” แต่สำหรับผู้เขียนแล้วขอจำกัดความของคำว่า กลียุคว่าเป็นยุคข้าวยากหมากแพง เป็นยุคที่ยากลำบากต่อการดำเนินชีวิต ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง “ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563" โดยประกาศให้ "โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019" หรือ "โรคโควิด 19" เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ลงนามโดย นายอนุทิน ชาญวีรกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จะมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันพรุ่งนี้ (1 มี.ค.) เป็นต้นไป นั่นหมายความว่าไทยเข้าสู่กลียุคอย่างเต็มรูปแบบ

1) Upheaval เป็นการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในประโลกสู่ประเทศต่าง ๆ ไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกันยกตัวอย่างเช่น บริษัทผลิตรถยนต์อย่าง Toyota Isuzu Ford ต้องลดการผลิตจึงต้องลดพนักงานลงโดยปริยายทำให้พนักงานเหล่านั้นว่างงาน และยังมีวิกฤติที่เกิดโดยตรงกับคนไทยและแรงงานต่างด้าวก็คือการปิดด่านผ่อนปรนทั่วประเทศและรัฐบาลยังมีเคอร์ฟิว คำว่า "เคอร์ฟิว" (curfew) คือ การประกาศมาตรการห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน หรือการห้ามมั่วสุมชุมนุมกันเพื่อการใด ๆ ก็ดี ณ พื้นที่นั้นในระหว่างที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2548 หรือพระราชกฤษฎีกาฉุกเฉิน เพื่อลดการระบาดของเชื้อ "โควิด -19" มีผลวันที่ 26 มี.ค. ยังมีเพิ่มเข้ามาก็คือ ห้ามบุคคลใดในราชอาณาจักรออกนอกเคหสถานระหว่าง 4 ทุ่มถึงตี 4 ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของไทยและยังทำให้ประชากรได้รับผลกระทบจากการบริหารประเทศด้วย ปัญหาอยู่ที่ว่ารัฐบาลนั้นแก้ปัญหาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน 1)ประชาชนคนที่ว่างงานกลับบ้านเพื่อที่จะมาดำเนินชีวิตแบบเดิม แต่กลับมาแล้วยังต้องโดนกักตัวอีก 14 วัน แถมยังต้องโดนเคอร์ฟิวอีก 2) สถานบริการ ร้านอาหารก็ให้งดทานที่ร้านให้ไปทานที่บ้านอย่างเดียว แต่รัฐบาลหารู้ไม่ว่าร้านอาหารเหล่านั้นเขาเข้าใจว่าห้ามนั่งทานที่ร้านก็เลยปิดร้านไปโดยปริยาย ปัญหาก็คือเงิน

ที่จะมาจุนเจือครอบครัวก็ไม่มีจึงทำให้เป็นปัญหาสังคม เช่นการผูกคอตาย กระโดดตึกตาย เป็นต้น สถานการณ์ปัจจุบันลุกลามจากเมืองหลวงสู่ชนบทอย่างเห็นได้ชัด

2) Chaos ความโกลาหล, ความยุ่งเหยิง, ความสับสนวุ่นวาย รัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายที่จะเยียวยาประชาชนจากผลกระทบโควิด 19 โดยรัฐบาลเปิดมาตรการเยียวยาลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระ นอกระบบประกันสังคมที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อไวรัส "โควิด-19" (COVID-19) จะได้รับเงินสนับสนุนจากมาตรการเยียวยา รายละ 5,000 บาทต่อเดือน โดยต้องลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.เราไม่ทิ้งกัน.com ผู้เขียนมองว่าเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อต้องการการต่อรองทางการเมืองในอนาคต เพราะว่าถ้าเป็นนโยบายสาธารณะจริง ๆจะต้องต่อเนื่องและเป็นธรรมกับทุกกลุ่มสาขาอาชีพ ๆ ที่ได้รับเงินเยียวยาเต็ม ๆ ก็คือคนที่เข้าใจในการเข้าร่วมในโครงการของรัฐบาล แต่คนที่เป็นเกษตรกรนั้นส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจระบบเท่าที่ควร จึงไม่ค่อยได้รับนโยบายสาธารณะจากรัฐบาลเท่าที่ควร James Coleman (1971:75) ได้กล่าวถึง ความเสมอภาค (Equality) แบ่งออกเป็น 3 ประการ 1. ความเสมอภาคในฐานที่เป็นราษฎร 2. ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎระเบียบ 3. ปทัสถานที่มีหลักเกณฑ์อยู่บนความสัมฤทธิผล

เมื่อประชาชนภายในรัฐล้วนต้องการความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นคณาธิปไตยกับชนชั้นรากหญ้า แต่รัฐบาลปัจจุบันเลือกปฏิบัติจะให้สิทธิแค่คนที่เข้าใจในระบบการสมัครเข้าเยียวยาแต่ชนชั้นรากหญ้าบางคนยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าต้องดำเนินการอย่างไรถึงจะได้เงินเยียวยา 5,000 บาท จากรัฐบาลจึงทำให้ประชาชนเกิดความสับสนวุ่นวายกับนโยบายสาธารณะของรัฐจนทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ประชาชนผู้ที่สมัครร่วมโครงการของรัฐบาลแล้วไม่ได้รับงบประมาณเยียวยา 5,000 บาท จากรัฐบาลจึงเกิดความโกลาหลวุ่นวายว่าทำไมไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเท่าเทียมกันจากการพิจารณาของกระทรวงการคลัง จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาระดับชาติจากนโยบายของรัฐบาล

3) Calaclysm ความหายนะ ผู้เขียนขออธิบายคำว่า ความหายนะนั้นเกี่ยวข้องอย่างไรกับกลียุคระดับชาติ นโยบายสาธารณะของทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศนั้นส่วนใหญ่จะไม่ยั่งยืนพอยุบสภาแล้วนโยบายก็หายไปกับรัฐบาลชุดนั้น จึงทำให้ระบบทุกระบบภายในรัฐนั้นต้องกลับมาเริ่มต้นนับจากศูนย์ใหม่โดยไม่มีการต่อยอดนโยบายอย่างที่หลาย ๆ ประเทศเขาทำกันจึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถก้าวผ่าน Small Power ได้เลย

Lucian W. Pye (1966, p.35) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางการเมือง (Political Development) ไว้ดังนี้ 1) เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ เปรียบเสมือนสิ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น ช่วยให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น เช่น นโยบายเยียวยา 5,000 บาท ของรัฐบาลปัจจุบัน 2) เป็นการดำเนินงานของรัฐชาติ (Nation - State) สามารถปรับตัวและดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ในระดับหนึ่ง เช่นเหตุการณ์เคอร์ฟิว 3) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change process) เป็นการพัฒนาระบบทุกอย่างให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับรูปแบบการพัฒนาทางการเมืองของไทยสู่การพัฒนาทุกระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันนั้นจะต้องมีการสร้างความทันสมัย (Modernization) James O Connell (1976, p.17) กล่าวถึงการสร้างความทันสมัย ประกอบด้วยหลายประเด็น คือ 1) มีการคิดค้นแสวงหาความรู้แบบใหม่อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารระดับสูงภายในประเทศนั้นจะต้องเป็นผู้คิดหานโยบายสาธารณะที่สามารถทำได้และต่อเนื่องด้วย 2) มีการใช้เครื่องมือและเทคนิคที่ทันสมัยให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารระดับสูงจะต้องคิดสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยกับความต้องาการของประชาชน 3) มีโครงสร้างทางสังคมที่ยืดหยุ่นและมีเอกลักษณ์ที่คงอยู่ โดยโครงสร้างทางสังคมนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความต้องการการพัฒนาประเทศ ยกตัวอย่างเช่นนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลมอบให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ปัจจัยที่ทำให้การสร้างความทันสมัยภายในรัฐประสบความสำเร็จได้นั้น โดย C.E. Black (1966:67) จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การท้าทายของความเป็นทันสมัย การสร้างชุมชนและการเลื่อนชั้นทางสังคมให้เป็นชุมชนต้นแบบสู่ชุมชนเข้มแข็งในอนาคต โดยผู้ปกครองจะต้องพิทักษ์ผลประโยชน์ของรัฐให้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง 2) ความเป็นปึกแผ่นของผู้นำที่เป็นทันสมัย วิกฤติการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นจะเป็นการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารระดับสูงว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบหรือไม่ 3) การปฏิรูปทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้บริหารระดับสูงจะต้องวิเคราะห์ว่าปัจจัยพื้นฐานของรัฐนั้นคืออะไร และทำอย่างไรประชาชนจะสามารถนำผลผลิตมาสู่ตลาดได้ 4) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ปัจจัยหลักที่ทำให้รัฐเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันคือ การทำงานโปร่งใส และตรวจสอบได้ ถึงการทำงานให้มีความเสมอภาคทุกคนภายในรัฐ

เมื่อรัฐมีความการสร้างความทันสมัยแล้วต้องมีการสร้างความทันสมัยทางการเมืองไปพร้อม ๆ กัน ด้วยถึงจะเข้ากับการพัฒนาการเมืองในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยี หรือว่านวัตกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องพัฒนาไปพร้อมกัน Samuel P. Huntington (1971, p.34) ได้เสนอตัวแปรสำคัญ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างความทันสมัยทางการเมือง (Political Modernization) ถึงจะทำให้ระบบการเมืองของไทยพัฒนาได้ในอนาคต คือ 1) ความเป็นเหตุเป็นผลของอำนาจหน้าที่ (Rationalization of Authority) อำนาจทางการเมืองไม่ควรมีผลประโยชน์เข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยผู้มีอำนาจสูงสุดควรตัดสินใจให้คนเข้ามาทำงานอย่างมีเหตุผลและต้องมีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ยกตัวอย่างรัฐมนตรีบางท่านมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับตำแหน่งเข้าไปบริหาร 2) ความแตกต่างซับซ้อนของโครงสร้างและหน้าที่ทางการเมือง (Differentiation of Political Structure) รูปแบบการบริหารตามระบอบการปกครองถือว่าสำคัญมากต่อการบริหารรัฐให้เป็นอิสระในการทำงาน ความซับซ้อนของโครงสร้างนั้นทำให้กลุ่มผลประโยชน์เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ อำนาจหน้าที่ทางการเมืองจึงถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์ ยกตัวอย่างผู้รับเหมางานระดับชาติ (รถไฟความเร็วสูง) งบประมาณจะไปกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มผลประโยชน์ที่มาคู่กับพรรคการเมือง 3) การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ที่เข้าไปมีบทบาททางการเมือง อาจจะเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ยกตัวอย่างกลุ่มผู้ที่ไม่ได้เงินเยียวยา 5,000 บาท เข้าไปชุมนุมประท้วงที่กระทรวงการคลังเพื่อขอความเป็นธรรมจากรัฐ

สรุปกลียุคระดับชาตินั้นจะเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลว่าสามารถทำให้ประชาชนภายในรัฐมีความสุขกับการบริหารได้หรือไม่กับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ยังสามารถอธิบายได้ว่านโยบายสาธารณะนั้นเข้าสู่ผู้ได้รับผลกระทบหรือไม่และเท่าเทียมเพียงใด

4) วิกฤติโควิด 19

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ทั่วโลกต่างพากันหาทางออกโดยการหาวิธีแก้ไขไม่ให้โควิด 19 ระบาดไปในเขตหรือรัฐต่าง ๆ สำหรับประเทศไทยนั้นก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด 19 เช่นกัน นักเศรษฐศาสตร์อย่างศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจสถาบันบันฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้วิเคราะห์ว่า “ผลกระทบทางลบจากการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19” จะตกอยู่ที่ครอบครัว (Family) เป็นอันดับแรก ผู้ที่มีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ (Vulnerable Families) เป็นหลัก โดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อยที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพเป็นวัน ๆ สูญเสียรายได้ บางครั้งยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุขได้เท่ากับคนที่มีฐานะ

สำหรับผลกระทบในระยะสั้นสู่ระยะยาวของทุกระบบในประเทศไทย

1) ผลกระทบต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยและการเสียชีวิต (Direct Costs from Sickness and Mortality) 1) ผลกระทบด้านสุขภาพเป็นอย่างแรก ซึ่งผลกระทบนี้จะเริ่มตั้งแต่การที่มีผู้เจ็บป่วยจากการติด

เชื้อจำนวนมาก 2) ค่าใช้จ่ายในการรักษา กระทบไปถึงข้อจำกัดในการจัดสรรทรัพยากรด้านสาธารณสุขของประเทศ ทั้งทางด้านกำลังคน งบประมาณ สถานที่ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ต่าง ๆ ที่หลายประเทศต้องประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้ จึงส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบสาธารณสุข โดยเฉพาะกับคนจนที่จะต้องเป็นผู้แบกรับปัญหา

2) ผลกระทบต่อการจ้างงาน ค่าจ้าง ความยากจน และความเหลื่อมล้ำ เมื่อมีผู้เจ็บป่วยจากการติดเชื้อเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบไปสู่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน โดยการสูญเสียงานหรือเสียรายได้นี้จะมีโอกาสเกิดขึ้นกับคนทีมีฐานะยากจนที่เป็นแรงงานนอกระบบ (Informal Worker) มากกว่าคนที่มีรายได้แน่นอนจากงานประจำ และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนา/กำลังพัฒนามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

3) ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมการผลิต ต้องประสบปัญหาการชะงักงันในการผลิต โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่จะต้องพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศจีน ซึ่งได้รับฉายาว่าเป็นโรงงานการผลิตของโลก (The World's Factory) ซึ่งเมื่อภาคอุตสาหกรรมในประเทศจีนจำเป็นต้องหยุดการผลิตในโรงงานแล้ว ย่อมกระทบกับยอดการผลิตและการส่งออกจากภาคอุตสาหกรรมทั่วโลก โดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่ระบบเศรษฐกิจจำต้องพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

4) ผลกระทบจากพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยง (Aversion Behavior) รัฐบาลของหลายประเทศได้ตัดสินใจที่จะยกเลิกกิจกรรมที่จะส่งผลต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส 1) การที่ภาครัฐในหลายประเทศที่ตัดสินใจปิดประเทศ/ปิดเมืองและห้ามให้เกิดการเดินทางระหว่างกัน 2) การประกาศให้ธุรกิจหรือสถานบริการที่โดยปกติจะต้องรับคนเป็นจำนวนมากต้องปิดทำการชั่วคราว 3) สถาบันการศึกษาที่จำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอน จะมีการเรียนการสอนออนไลน์ และ 4) ประชาชนที่ต้องกักตัวเองอยู่กับบ้าน 14 วัน ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เพื่อพยายามที่จะควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ ซึ่งการหยุดกิจกรรมต่าง ๆ นี้ จะกระทบไปสู่ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขนส่ง และธุรกิจด้านการค้าปลีกต่าง ๆ

5) ผลกระทบต่อผู้บริโภค กิจกรรมต่าง ๆ จะเกิดการชะงักงัน ยกตัวอย่างเช่นการปิดร้านสะดวกซื้อ 7-11 ต้องปิดตั้งแต่ 21.00 น. ถึง 04. 00 น.สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือการเกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในทางลบด้านอุปทานการผลิต (Adverse Supply Shock) อันจะส่งผลต่อสภาวะการเงินเฟ้อในสินค้าที่จำเป็นบางประเภทได้ เช่น หน้ากากอนามัย หรือเจลล้างมือ เกิดสินค้าขาดแคลนและผู้ขายเห็นช่องทางในการเก็งกำไร จะเห็นได้ชัดเจนคือร้านอาหารที่ต้องปิดตัวไปอย่างไม่รู้ว่าจะเปิดร้านวันไหน เพราะพิษโควิด 19 และผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจทั้งหมด เมื่ออุปสงค์ในสินค้าต่าง ๆ ลดลงแล้ว ย่อมส่งผลทำให้เกิดเศรษฐกิจถดถอยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาระบบของไทยนั้นจะต้องมี การสร้างความทันสมัยทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง (Political Modernization and Political Development)กับการแก้ปัญหาวิกฤติระดับชาติในปัจจุบันสู่การพัฒนาในอนาคต โดยการมองผ่านเลนส์:วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19 เมื่ออธิบายความหมายของทั้ง 2 อย่างระหว่างการสร้างความทันสมัยทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ในอนาคต Political Modernization เป็นเรื่องอาจเกี่ยวโยงกับคน สังคม และเศรษฐกิจที่กำลังทันสมัย ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น สำหรับการสร้างความทันสมัยทางการเมืองของไทยนั้นยังต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคของการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับศตวรรษที่ 21 โดยประชาชนภายในรัฐไม่สามารถจะรู้ได้ว่าผู้นำประเทศนั้นจะพัฒนาประเทศไปในรูปแบบใด และจะตรงตามความต้องการของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากระบบหรือไม่ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาวิกฤติความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหา

ความไม่เท่าเทียมกันกับเงินเยียวยาจากรัฐบาล 5,000 บาท เป็นต้น Political Development เป็นการเปลี่ยนแปลงเมืองไปสู่ความทันสมัยทำให้รัฐมีประสิทธิภาพในการตอบสนองอันนำไปสู่ระดับของการพัฒนาทางการเมืองสูงขึ้นด้วย Almond and Powell (1966, p.215) ได้อธิบายปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ระบบการเมืองมีโครงสร้างทางการเมืองที่ซับซ้อน ยกตัวอย่างเช่นแต่ละรัฐบาลนั้นมีรูปแบบการบริหารรัฐแตกต่างกัน ทำให้ระบบต่าง ๆนั้นจึงมีความซับซ้อนทางการบริหารจึงทำให้งบประมาณมาสู่ชุมชนล่าช้าในที่สุด 2) มีวัฒนธรรมการเมืองแบบโลก เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเชิงปฏิบัติและหาข้อเท็จจริงได้และมีลักษณะเจาะจง โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นต้องไม่ตกอยู่ในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง งบประมาณต้องลงสู่ผู้ได้รับผลกระทบอย่างเท่าเทียมและตรวจสอบได้ด้วย ยกตัวอย่างโครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบวิกฤติโควิด 19 5,000 บาทต่อคน

สรุปว่ากลียุคระดับชาตินั้นได้รับผลกระทบทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ- เอกชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือผู้บริโภคและเจ้าของร้านอาหารและร้านโชห่วยที่ขาดรายได้จากการขายด้วยวิกฤติเคอร์ฟิวนั่นเอง

ดังนั้น มองผ่านเลนส์ : วัฒนธรรมการเมืองไทยสู่กลียุคระดับชาติต่อวิกฤติโควิด 19 สู่การพัฒนาทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ก่อนจะมีการพัฒนาทางการเมืองนั้นให้เข้ากับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ต้องหาความเป็นทันสมัยภายในรัฐก่อนถือว่าเป็นปรากฏการณ์สากลที่ทุกรัฐนั้นพยายามทำให้เกิดมีภายในรัฐถือว่าเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา ในทางการเมืองทุกคนหวังที่จะพัฒนาการเมืองมีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพมีประสิทธิภาพในการตอบสนองของประชาชนภายในรัฐ แต่วิกฤติประเทศไทยที่เกิดขึ้นจนทำให้ไม่มีการพัฒนาทางการเมืองได้เลยอันได้แก่ 1) วิกฤติการณ์เรื่องของความผูกพัน (Identity Crisis) หมายถึงความรู้สึกรักชาติเกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยไม่ว่าจะเป็นความผูกพันต่อดินแดน กลุ่มทางสังคมหรือชนชั้นใด ๆ ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งที่ไปผูกพันกับหน่วยงานต่าง ๆ 2) วิกฤติการณ์เรื่องของความชอบธรรม (Legitimacy Crisis) หมายถึงโครงสร้างหลักทางการเมือง ได้แก่สถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นต้น 3) วิกฤติการณ์เรื่องของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation Crisis) หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการทางการเมือง เช่นไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง 4) วิกฤติการณ์เรื่องของความสามารถในการเข้าถึงประชาชน (Penetration Crisis) ระดับของความสามารถในการเข้าถึงประชาชนของรัฐบาลนั้น ๆ ดูได้จากการนำนโยบายสาธารณะเข้าสู่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพสู่ชุมชนชาวนาในชนบท 5) วิกฤติการณ์เรื่องของการแจกแจงทรัพยากรของสังคม (Distribution Crisis) รัฐบาลเองจำเป็นที่จะต้องหาทางเพิ่มประสิทธิภาพในการแจกแจงทรัพยากรของสังคมในรูปของวัตถุให้มากขึ้นเพื่อความอยู่รอด รัฐบาลต้องมีความสามารถในการก่อให้เกิดการกระจายรายได้ สินค้าและบริการ ยกตัวอย่างบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของรัฐบาลปัจจุบัน เหมือนที่ David Easton (1967, p.50) กล่าวว่า “การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคมโดยส่วนรวม โดยมีเอกสิทธิ์ในการใช้กำลังบังคับเพื่อให้เป็นไปตามนั้น” รัฐบาลจะต้องมีนโยบายสาธารณะเข้ามาให้กับประชาชนผู้รอรับการพัฒนาจากรัฐบาล 6) วิกฤติการณ์เรื่องของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration Crisis) หากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ไม่มีการแจกแจงทรัพยากรนั่นคือรัฐบาลไร้ความสามารถในการตอบสนองของความต้องการของประชาชนถ้าหากว่ารัฐบาลไทยสามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติที่กล่าวมานั้นประเทศไทยจะสามารถก้าวผ่านการเป็น Small Power เป็น Great Power ได้เลยในอนาคต

บรรณานุกรม

พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2563). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2563. จาก www.econ.nida.ac.th; piriya@nida.ac.th.

Almond and Powell. (1966). **Comparative Politics : A Developmental Approach.** Boston : Little, Brown and Co.

Badie, Bertrand, Dirk Berg -Schlosser, and Leonardo Morlino. (2011). **International encyclopedia of political science**. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications.

C.E. Black. (1966). **The Dynamics of Modernization**. N.Y.: Harper and Row.

David Easton. (1967). **A Framework For Political Analysis.** N .J.: Prentice – Hall-Inc.

Foucault, M. (1991)**. Governmentality**. In G. Burchell, C. Gordon & P. Miller (Eds.), The Foucault Effect: Studies in Governmentality. Chicago: The University of Chicago Press.

Foucault, M. (1994). **The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences**. New York: Vintage Books.

Gramsci, A. (1971). **Selections from the Prison Notebooks**. Edited and translated by QuintinHoare and Geoffrey Nowell Smith. London: Lawrence and Wishart.

Gramsci, A. (1995). **Further Selections from the Prison Notebooks. Edited and translated** by Derek Boothman. London: Lawrence and Wishart.

James Colemam, (1971). "**The Development Syndron**" Lucian Pye, ed., Crises and Sequences in Political Development, N.Y.: Princeton University Press.

James O Connell. (1976). " The Concept of Modernization ," in C.E. Black , ed., **Comparative Modernization**, N.Y.; The Free Press.

K. Deutsch, (1978). "**Social Mobilization and Political Development** " in Finkle and Goble, Political Development and Social Change, N.Y.: John Wileys. and Sons.

Kurian, George Thomas. (2011), **The encyclopedia of political science**. Washington: CQ Press.

Lucian W. Pye. (1966). **Aspects of Political Development**, Boston : Little, Brown and Co.

S. Huntington. (1971). **" The Change to Change: Mobilization, Development and Political".** Journal of Comparative Politics, April.

ระบบการบริหารราชการไทย
Thai government administration system

ฉัฏฐ์สุดา ชัยโฉม
Chatsuda Chaichom
จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
Chakkree Sricharumedhiyan
ชุลีพร นาหัวนิล
Chuleeporn Nahua-nil
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University
E-mail: chatsuda-hi@hotmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 24 กันยายน 2563
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 8 กุมภาพันธ์ 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงระบบการบริหารราชการไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับประชาชนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม หรือด้านการเมือง ระบบการบริหารราชการไทยจะต้องมีบทบาทในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเสมอ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการปฏิบัติในรูปของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือนโยบาย ดังนั้น ระบบการบริหารราชการไทย จึงมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมาก เนื่องจากการบริหารราชการมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนในสังคมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวและกีฬา การสาธารณสุข เป็นต้น

คำสำคัญ : ระบบการบริหาร, ราชการไทย, การสาธารณสุข

ABSTRACT

This article discusses the Thai public administration system. Which is an activity that is important to the people of the country Be it economic, social or political aspects The Thai bureaucratic administration system must always play a certain role, such as setting rules or procedures in the form of laws, regulations or policies. Therefore is very important to society and the nation Since the public administration has a wide scope covering various activities related to the daily life of the people in society from birth to death such as tourism and sports activities and public health.

Keywords : Administrative system, Thai government, public health

1. บทนำ

ระบบราชการถือเป็นกลไกสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของรัฐในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้นการพัฒนาระบบราชการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศในแต่ละยุค ระบบราชการไทยแต่เดิมในอดีตเกิดขึ้นภายใต้สังคมในระบบเกษตรกรรม ที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองดำรงอยู่ภายใต้ระบบการผลิตและความสัมพันธ์ทางสังคม และการเมืองของผู้คนเป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อน แต่ในปัจจุบัน ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้เปิดกว้างและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (ชลาทิพย์ ชัยโคตร, 2560, หน้า 1)

ปัจจุบันพบว่า การปฏิบัติงานและการบริหารงานในหน่วยงานของภาครัฐ มิได้มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลเท่าที่ควร การดำเนินงานของหน่วยงานนั้นมีลักษณะซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจและเต็มไปด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีไว้เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้มารับบริการ จนทำให้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานที่ยาวนานกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้หน่วยงานขาดความคล่องตัว อีกทั้งระบบการจัดการและการดำเนินงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน เหตุการณ์ในลักษณะนี้เรียกว่า ความล่าช้าในการปฏิบัติราชการ ซึ่งส่วนใหญ่ถูกมองว่ามีสาเหตุมาจากข้าราชการใช้ข้ออ้างในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบให้ถูกต้องเป็นสำคัญ เพื่อให้ตนเองนั้นพ้นจากคำกล่าวหาไว้ก่อน จากผลการปฏิบัติงานที่ล่าช้าจนทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานในการให้บริการแก่สังคม ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผิดเพี้ยนไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพันธกิจของหน่วยงาน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่นำไปสู่ความล้มเหลวเลื่อมประสิทธิภาพและทำลายความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อระบบราชการของไทยจนหมดสิ้น (วิชาญ สัดชำ, 2559, หน้า 1)

หน่วยงานภาครัฐปัจจุบันนี้ ถึงแม้จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและแนวทางปฏิบัติงานที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานแล้ว แต่การปฏิบัติงานต่าง ๆ ยังต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาและใช้เวลานาน ทำให้หน่วยงานถูกมองว่าล่าช้า ทั้งที่ข้าราชการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ หากปล่อยให้มีลักษณะเช่นนี้ก็จะยิ่งเสียภาพพจน์ และข้าราชการผู้ปฏิบัติงานก็จะเสียกำลังใจและท้อแท้ในการปฏิบัติราชการ

2. ความหมายของระบบบริหารราชการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้ดังนี้

เฮอร์เบร์ต เอ. ไซมอน (Herbert A. Simon) กล่าวถึงการบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Herbert A. Simon, 1947, p.3)

เออเนสย์ เดลล์ (Ernest Dale) ได้ให้ความของการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Ernest Dale, 1973, p.4)

นิวต์แมน และ ซัมเมอร์ (Newman and Summer) ได้เสนอแนะ การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยชุดกิจกรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและกิจกรรมต่าง ๆ นั้นมักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Newman and Summer, 1964, p.9)

เฟรดเดอร์ริค ดับบลิว. เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า งานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย (Frederick W. Taylor, อ้างถึงใน Adison Aei, 2555, ออนไลน์)

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ ให้ความหมายการบริหาร โดยอ้างอิงคำนิยามของพจนานุกรมฉบับอ๊อกฟอร์ด (Oxford Dictionary) ไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งหมายถึง

การจัดกิจกรรมทางการบริหาร การสั่งการหรือการควบคุมทางการบริหารหรือใช้กระทำทางการบริหาร (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2556, หน้า 1-3)

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การควบคุมทุกอย่างไม่ว่าเป็นคนและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ภายในองค์การให้ผู้ปฏิบัติการทำงานด้วยความพึงพอใจ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบราชการไว้ดังนี้

จอห์น ดอร์ซีย์ (John Dorsey) ให้ความหมายระบบราชการ หมายถึง สาธารณะหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของการบริหารรัฐบาลในระบบการเมือง (John Dorsey, อ้างถึงในชลาทิพย์ ชัยโคตร, 2560, หน้า 20)

เทเลอร์ โคล (Taylor Cole) ให้ความหมายระบบราชการ หมายถึง บุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญยิ่งต่อชุมชนและรัฐ (Taylor Cole, อ้างถึงในชลาทิพย์ ชัยโคตร, 2560, หน้า 20)

ชลาทิพย์ ชัยโคตร ให้ความหมาย ระบบราชการ หมายถึง กลไกที่สำคัญในการบริหารงานของภาครัฐที่ถูกประดิษฐ์คิดค้นขึ้นให้มีลักษณะเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ประกอบด้วยระบบ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นมาตรฐานในการบังคับใช้อย่างเสมอภาคกันเพื่ออำนวยประโยชน์สาธารณะแก่ประชาชนในประเทศนั้น ๆ (ชลาทิพย์ ชัยโคตร, 2560, หน้า 10)

โครงสร้างของระบบราชการ ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (1) ลำดับชั้นการบังคับบัญชา (2) ความรับผิดชอบ (3) การแบ่งงานหน้าที่และการฝึกอบรมให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน (4) การมีระเบียบวินัย (5) การรวม การควบคุมแนะนำไว้ที่จุดศูนย์กลาง และ(6) การมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว (ประสิทธิ์ ดีจงเจริญ, 2554, หน้า 12)

กุลธร ธนาพงศธร ได้ประมวลความหมายของระบบราชการไว้ 4 กลุ่มความคิด ได้แก่ (กุลธร ธนาพงศธร, 2522, หน้า 157-162 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ดีจงเจริญ, 2554, หน้า 11-13)

กลุ่มที่ 1 ให้ความหมายของระบบราชการโดยพิจารณาในแง่โครงสร้างขององค์กร (Organizational Structure) ซึ่งมี วิคเตอร์ ทอมสัน (Victor Thomson) และ วอลเลซ ไซร์ (Wallace Sayre) เป็นผู้นำความคิดนี้ โดย วิคเตอร์ ทอมสัน ได้อธิบายว่า องค์การที่จะถือว่าเป็นระบบราชการจะต้องประกอบด้วยการจัดลำดับอำนาจหน้าที่ หรือลำดับชั้นการบังคับบัญชาที่สลับซับซ้อนมากกว่าการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) ส่วน วอลเลซ ไซร์ (กุลธร ธนาพงศธร, 2522, หน้า 157-162 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ดีจงเจริญ, 2554, หน้า 11-13) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่านอกจากจะประกอบด้วยลำดับชั้นการบังคับบัญชาของอำนาจหน้าที่แล้วยังจะต้องประกอบด้วยลักษณะอื่น ๆ อีก กล่าวคือมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน มีระเบียบข้อบังคับ มีระบบการจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ รวมถึงมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีทักษะและบทบาทเฉพาะด้าน

กลุ่มที่ 2 ให้ความหมายของระบบราชการโดยพิจารณาในแง่พฤติกรรมของคนหรือกิจกรรมที่องค์กรนั้น ๆ แสดงออกทั้งในรูปของปกติวิสัยและผิดปกติวิสัย การแสดงออกในรูปปกติวิสัย หมายถึง พฤติกรรมที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและสมควรที่พึงกระทำ ส่วนพฤติกรรมที่ผิดปกติวิสัย เช่น การยึดถือระเบียบที่เคร่งครัดจนเกินไป การล่าช้าหรือการรวบอำนาจมากเกินไป เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 ให้ความหมายของระบบราชการโดยพิจารณาในแง่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (Objective Achievement) เพราะองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ถือว่าเป็นระบบราชการ เช่น ปีเตอร์ เบลา (Peter Blau) ให้คำจำกัดความของระบบราชการ คือ องค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงาน หรือมีแนวทางปฏิบัติทางสังคมเพื่อผลประโยชน์ของประสิทธิภาพในการบริหาร

กลุ่มที่ 4 ให้ความหมายของระบบราชการโดยพิจารณาถึงบทบาท (Role) ของระบบราชการซึ่งมีความเห็นแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกมี แม็ก เวเบอร์ (Max Weber) เป็นผู้นำมีความเชื่อว่าระบบราชการเป็นสิ่งดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย ฝ่ายที่สองมีความเชื่อว่า ระบบราชการก่อให้เกิดข้อเสียหายมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ ระบบราชการไม่อาจมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงผลกำไรและขาดทุนเช่น องค์กรทางธุรกิจ ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังเห็นว่าระบบราชการเป็นแหล่งที่มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต ไม่ยืดหยุ่น ขาดความริเริ่ม มีกฎข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่ล่าช้าและมีรายละเอียดหยุมหยิมมากเกินความจำเป็น (กุลธร ธนาพงศธร, 2522, หน้า 157-162 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ดีจงเจริญ, 2554, หน้า 11-13)

สรุปได้ว่า ระบบราชการ หมายถึง ระบบที่มีการจัดลำดับอำนาจหน้าที่ มีการพัฒนาข้าราชการด้วยการฝึกอบรมให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน และลักษณะเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ประกอบด้วยระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ที่มีความเป็นมาตรฐานในการบังคับใช้อย่างเสมอภาค

3. หลักการบริหารระบบราชการ

แม็ก เวเบอร์ (Weber, M, 1977, p.15) ได้เสนอแนวคิดการจัดองค์แบบราชการในอุดมคติ (Ideal Type of Bureaucracy) ว่าเป็นวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าวิธีการอื่น และสังคมที่ดีต้องมีการจัดการบริหารในหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามหลักการและคุณลักษณะของการจัดองค์การแบบราชการ โดยผู้นำหรือผู้บริหารที่ปกครองหรือบริหารองค์การนั้นต้องมีสิ่งสำคัญ 2 สิ่ง คือ การได้มาซึ่งอำนาจของบุคคลในการบริหาร (Theory of Domination) และโครงสร้างพื้นฐานของระบบราชการ โดยอำนาจในการบริหารประกอบด้วย 2 ส่วน คือ กลไกการบริหาร (Administrative Apparatus) ทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างผู้นำและผู้ถูกปกครอง และต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของอำนาจที่ผู้นำในสังคมนั้นใช้อยู่ และอำนาจ (Power) เป็นอำนาจที่ชอบธรรม (Legitimating of Power) ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการยอมรับของคนในสังคม โดยแม็ก เวเบอร์ แบ่งรูปแบบการใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชา ออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1. รูปแบบการใช้อำนาจเฉพาะตัว (Chrismatic Domination) ได้แก่ บุคลิกลักษณะ ความเป็นผู้นำเป็นปัจจัยโน้มน้าวให้ผู้ตามทั้งหลายเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามคำสั่งและเจตนารมณ์ 2. รูปแบบการใช้อำนาจแบบประเพณีนิยม (Traditional Domination) ผู้ตามเชื่อฟังคำสั่งผู้นำตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมา 3. รูปแบบการใช้อำนาจตามกฎหมาย (Legal Domination) ผู้ตามปฏิบัติตามผู้นำตามกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนกำหนดไว้ และอาจรวมถึงการใช้อำนาจในระบบศักดินาหรือระบบเจ้าขุนมูลนาย (Feudal หรือ Patrimonial) (Weber, M, 1977, p.15)

ระบบราชการ (Bureaucracy) จะทำหน้าที่เป็นกลไกการบริหารของกลุ่มชน โดยผู้นำจะใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปกครอง บังคับบัญชาโดยผ่านระบบราชการ ซึ่งระบบราชการจะยึดหลักการบริหารที่อาศัยความมีเหตุมีผล ความถูกต้องตามกฎหมายในการปฏิบัติงาน มีการแบ่งงานกันทำ อาศัยความรู้ความสามารถหรือระบบคุณธรรม เป็นเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคล และสามารถพยากรณ์พฤติกรรมของบุคคลได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, ม.ป.ป., หน้า 6-7)

องค์ประกอบของระบบราชการ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. หลักลำดับขั้น (Heirachy)

หลักการนี้ มีเป้าหมายที่จะทำให้องค์กรต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยเชื่อว่า การบริหารที่มีลำดับขั้นจะทำให้ระบบการสั่งการและการควบคุมมีความรัดกุม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารที่เน้นกฎเกณฑ์และขั้นตอนมีความเหมาะสมในช่วงศตวรรษที่ 19-20 แต่เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนไป การบริหารตามลำดับขั้นจึงเริ่มมีปัญหา เพราะการทำงานในปัจจุบันต้องการความรวดเร็ว คนต้องการเสรีภาพ

มากขึ้น ประชาชนต้องการการบริการที่สะดวกรวดเร็ว แต่ในองค์การขนาดใหญ่ที่ใช้ระบบราชการมีคนจำนวนมาก แต่มากกว่าครึ่งจะอยู่ในตำแหน่งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน กว่าจะตัดสินใจงานสำคัญๆ ต้องรอให้ผู้บริหาร 7-8 คนลงนามอนุมัติตามขั้นตอน และยังมีกฎเกณฑ์อีกมาก ส่วนข้าราชการระดับล่างจำนวนมากทั้งหมดมีหน้าที่ทำงานเอกสาร โดยการตรวจบันทึกของคนอื่นแล้วเขียนบันทึกส่งให้ผู้บริหาร

การที่ผู้นำคิดว่า วิธีการบริหารองค์การขนาดใหญ่ คือ เผด็จการ ถือเป็นความเชื่อที่ผิดมาก เพราะผู้บริหารสูงสุดไม่ได้รู้คำตอบได้ทุกเรื่อง แต่ควรมองหาคำตอบที่ดี ถูกต้องจากผู้อื่นด้วย การลดขั้นตอน ลดลำดับขั้นของการสั่งการออกไป ในขณะที่รักษาความสามารถในการควบคุมที่จำเป็นไว้ โดยการตัดขั้นตอนของผู้บริหารที่ไม่เพิ่มมูลค่าให้กับงานออก เพื่อจัดองค์การที่เป็นแนวราบมากขึ้น และทำให้คนที่ทำงานในระดับรองๆ ลงมาสามารถควบคุมดูแลและรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเอง

2. หลักความสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (Responsibility)

เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ความรับผิดชอบหมายถึง การรับผิดและรับชอบการกระทำใด ๆ ที่ตนได้กระทำลงไปและความพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลาด้วย

อำนาจ (Authority) หมายถึง ความสามารถในการสั่งการ การบังคับบัญชา หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อำนาจเป็นสิ่งที่ได้มาอย่างเป็นทางการตามตำแหน่ง และอำนาจและความรับผิดชอบจะต้องสมดุลกันเสมอ การได้มาซึ่งอำนาจในทัศนะของแม็ก เวเบอร์ คือ การได้อำนาจมาตามกฎหมาย

3. หลักแห่งความสมเหตุสมผล (Rationality)

ความถูกต้องเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการกำหนดระเบียบ วิธีปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนในรูปของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เพราะวิธีการทำงานจะแสดงให้เห็นว่าจะทำงานอย่างไร วิธีการใดที่ทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการมุ่งสู่ผลสำเร็จ (achievement orientation)

การปฏิบัติงานใด ๆ ต้องมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีหลักการและวิธีการในการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยยึดถือหลักประสิทธิภาพหรือหลักประหยัด การบริหารจะได้รับประสิทธิผลสูงสุดต่อเมื่อมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน สถานที่ ช่วงเวลา สภาพแวดล้อม ในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเป้าหมายหรือผลสำเร็จที่ต้องการ

5. หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)

ลักษณะทางโครงสร้างขององค์การแบบระบบราชการ ต้องมีการแบ่งงาน และจัดแผนกงาน หรือจัดส่วนงานขึ้นมา เพราะภารกิจการงานขององค์การขนาดใหญ่มีจำนวนมากจึงต้องมีการแบ่งงานที่ต้องทำออกเป็นส่วน ๆ แล้ว หน่วยงานมารองรับการจัดส่วนงานอาจยึดหลักการจัดองค์การได้หลายรูปแบบ คือ

5.1 การแบ่งส่วนงานตามพื้นที่ เป็นการแบ่งงานโดยการกำหนดพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ที่องค์การต้องบริหารจัดการไว้ด้วย เช่น การแบ่งพื้นที่การบริหารราชการออกเป็น จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล

5.2 การแบ่งงานตามหน้าที่ หรือภารกิจที่องค์การจะต้องปฏิบัติ เช่น การจัดแบ่งงานของกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง

5.3 การแบ่งงานตามลูกค้า หรือผู้รับบริการ เช่น การแบ่งโรงพยาบาล ออกเป็น โรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลสงฆ์

5.4 การแบ่งงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน โดยคำนึงว่างานที่จะทำสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนอะไรบ้าง แล้วกำหนดหน่วยงานมารองรับ

6. หลักระเบียบวินัย (discipline)

ต้องมีการกำหนดระเบียบ วินัย และบทลงโทษ ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกการควบคุมความประพฤติของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์การ

7. หลักความเป็นวิชาชีพ (Professionalization)

ผู้ปฏิบัติงานในองค์การราชการ ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และต้องปฏิบัติงานเต็มเวลา ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ของตนด้วย สาเหตุที่ระบบราชการประสบความสำเร็จ เพราะ

7.1 มีวิธีการจัดองค์การที่ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ตั้งอยู่บนหลักการของความสมเหตุสมผล

7.2 มีการใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา มีการแบ่งงานตามหลักความชำนาญเฉพาะด้าน ทำให้ระบบราชการสามารถทำงานที่มีขนาดใหญ่ และสลับซับซ้อนได้อย่างดี

7.3 คนส่วนใหญ่ยังมีความจำเป็นและต้องการบริการสาธารณะจากรัฐ เช่น บริการทางด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา สาธารณูปโภคต่าง ๆ องค์การภาครัฐที่บริหารแบบระบบราชการจึงสามารถดำเนินงานได้อย่างไม่มีปัญหามากนัก (ปัญญธิดา อัตบุตร, 2558, ออนไลน์)

สำหรับจุดเด่นและจุดด้อยของระบบการบริหารราชการสามารถแยกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้ (Wiraja, slide, 2554, p.7-8)

จุดเด่นของระบบราชการ	จุดด้อยของระบบราชการ
1. ลำดับขั้นการบังคับบัญชาเป็นเครื่องมือควบคุมสมาชิกและความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน 2. ไม่สับสนในบทบาท เพราะแต่ละคนรู้ว่าจะทำอะไรและสามารถตรวจสอบได้ 3. การมีกฎระเบียบทำให้รู้บทบาท ช่วยลดต้นทุนในการกำกับดูแล 4. การทำงานขององค์กรมีความแน่นอน มีลักษณะเป็นหลักฐานอ้างอิงได้ 5. มีการแบ่งแยกงานถือหลักความชำนาญเฉพาะด้าน 6. กระบวนการทำงานในองค์การทั้งระบบมีผู้รับผิดชอบ 7. ไม่มีการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทุกคนต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้	1. มีองค์การปฏิบัติงานกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางซับซ้อน จนไม่อาจจัดระบบควบคุมตรวจสอบดุลพินิจในการใช้อำนาจของข้าราชการทุกคนเป็นการเฉพาะรายได้ 2. ระเบียบข้อบังคับจำนวนมากนี้ได้สร้างความเคยชินกับข้าราชการว่าต้องเน้นความถูกต้องตามระเบียบมากกว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 3. มีมาตรฐานการจ้างงานเพียงมาตรฐานเดียว ซึ่งทำให้ไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับราคา 4. เป็นระบบที่ยากที่จะทำลายได้ การไม่กล้าเปลี่ยนแปลงนี้สืบเนื่องมาจากคนไม่กล้าทำลายกฎระเบียบที่มีอยู่ เพราะอาจทำให้องค์กรแตกสลายหรือนำไปสู่การเล่นพรรคเล่นพวก 5. มีแนวโน้มที่จะผูกขาดข้อมูลข่าวสารต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและทำตัวเป็นเผด็จการ

4. บทสรุป

การบริหารระบบราชการ มีวัตถุประสงค์คือการให้บริการสาธารณะ (Public Services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ซึ่งระบบราชการจะยึดหลักความมีเหตุมีผล ถูกต้อง

ตามกฎหมายโดยยึดการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายต่าง ๆ มีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน อาศัยความรู้ความสามารถหรือระบบคุณธรรมในการบริหารระบบราชการ มีการพัฒนาข้าราชการด้วยการฝึกอบรมให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน และมีกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นมาตรฐานในการบังคับใช้อย่างเสมอภาค

บรรณานุกรม

กุลธน ธนาพงศธร. (2522). **การบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบ.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (ม.ป.ป.). **Bureaucracy : ระบบราชการ.** [ออนไลน์] สืบค้นจาก file:///C:/Users/com/Downloads/Documents/PA_8.pdf, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2563.

ชลาทิพย์ ชัยโคตร. (2560). **การบริหารราชการไทย (Thai Public Administration).** อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). **การจัดการภาครัฐแนวใหม่.** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

วิชาญ สัดชำ. (2559). **การบริหารแบบระบบราชการกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงาน อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

ประสิทธิ์ ดีจงเจริญ. (2554). **รัฐกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทในโลกยุคใหม่: กรณีศึกษาพิธีการศุลกากรตรวจของผู้โดยสารประจำท่าอากาศยานในส่วนกลาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัญญธิดา อัตบุตร. (2558). **ทฤษฎีระบบราชการ “Bureaucracy” : Max Weber.** สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2563. จาก http://punyatida.blogspot.com/2015/08/max-weber.html.

Adison Aei. (2555). **Scientific Management : Frederick Winslow Taylor.** สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2563. จาก http://adisony.blogspot.com/2012/10/scientific-management-frederick-winslow.html.

Ernest, Dale. (1973). **Theory and Practice.** New York : McGraw – Hill.

Herbert A. Simon. (1947). **Administrative Behvior.** New york: Macmillian.

Newman, William H. and Summer, Charles E. (1964). **The Process of Management.** New Jersey : Prentice-Hall.

Weber, M. (1977). **The Theory of Social and Economic Organizations.** Translated by A.M. Handerson and T. Parsons. New York: Free Press.

Wiraja. (2554). **ทฤษฎีระบบราชการ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2563. จาก https://www.slideshare.net/wiraja/ss-8385218.

การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทาน ตามแนวพุทธศาสนามหายาน

THE ALTERATION OF INTOLERANCE BY TAKING DOWN THE VENGEANCE OF PATHAN ALONG THE MAHAYANA BUDDHISM

กรกนก ศรีสุวรรณ
Kornkanok Srisuwan
สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา
Program in Buddhist Studies
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Graduate School, Mahamakut Buddhsit University
E-mail: kornkanok3322@gmail.com,
วันที่รับบทความ (Received) : 19 เมษายน 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 มิถุนายน 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน และแนวคิดการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน พบว่า “วิปลาส คือ ความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในสภาวะของไตรลักษณ์ อันเป็นไปในส่วนจิตและเจตสิก 3 ประการ คือ สัญญาวิปลาส จิตวิปลาส และ ทิฏฐิวิปลาส และการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน คือ การบำเพ็ญเพียรตามอุดมคติ 3 ประการ ประการที่ 1 หลักมหาปัญญา การเข้าถึงศูนยตา 2 ชั้น คือ “บุคคลศูนยตาและธรรมศูนยตา” (มาจากใหน) ประการที่ 2 หลักมหากรุณา การตั้งโพธิจิตมุ่งพุทธภูมิ ไม่มุ่งเพียงอรหันต์ภูมิ สร้างบารมีเพื่อช่วยสัตว์ บำเพ็ญบารมีขั้น 6 คือ ขั้นที่หนึ่ง ทานปารมิตา ขั้นที่สอง ศีลปารมิตา ขั้นที่สาม กษานติปารมิตา ขั้นที่สี่ วิริยปารมิตา ขั้นที่ห้า ธยานปารมิตา ขั้นที่หก ศาสนาปารมิตา ประการที่ 3 หลักมหาอุปาย คือ พระโพธิสัตว์จะต้องประกอบด้วยกุศโลบายนานัปการ ในการช่วยเหลือปวงสัตว์

คำสำคัญ: การปรับเปลี่ยน, ทิฏฐิวิปลาส, การถ่ายถอน, อกุศลอุปปาทาน

ABSTRACT

This article aims to study the matter “The alteration of intolerance by taking down the vengeance of Pathan along the Mahayana Buddhism” And concluded that the concept of altering intolerance by taking down the vengeance of Pathan along Mahayana Buddhism and the results of the study can be concluded that distortion is the significance of misconception, misunderstanding, inaccuracy of reality in the state of the Trinity Which went into the mind and the mind of the three things which are "distortion of perception, distortion

of thought, distortion of views" And the alteration of distortion by taking down the vengeance of pathan along the Mahayana Buddhist line Practicing three ideals. First point: Principles of great wisdom Access to the eye center of two levels, "void liberation". Second point: Mahakaruna, the setting of Bodhi chit, aimed at Buddhism Not only aimed at the Arhat Phum Build prestige to help humanity Performing Charisma in the 6th level is First, phase Dhana paramita (giving) Second phase SilaParmita (morality) Third phase Nakamparamita (renunciation) phase four Pang paramita (wisdom) Fifth phase Viriyaparmita (energy) six phase Kantiparmita (forbearance). Third point: Mahaupaya (The great strategy) is The Bodhisattva must consist of various strategies in helping humanity.

Keywords: The alteration, intolerance, taking down, the vengeance of Pathan along

1. บทนำ

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 ในยุคพระเจ้าอโศกมหาราช แม้ว่าจะมีพระพุทธศาสนานิกายต่างๆ เกิดขึ้น แต่นิกายทั้งหลายเหล่านั้นยังสามารถดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้ชื่อ “พระพุทธศาสนา” เหมือนๆ กัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนนิยามความหมายของ “สังฆเภทผลจากการปรับเปลี่ยนนี้ ทำให้พระพุทธศาสนายอมรับแนวคิดที่มีความหลากหลาย ตราบเท่าที่หมู่สงฆ์ยังคงทำสังฆกรรมร่วมกันเมื่อโลกของพระพุทธศาสนาในยุคนั้นเริ่มมีแนวความคิดในการยอมรับแนวคิดที่แตกต่าง รวมถึงการตีความคำสอนในรูปแบบที่แตกต่างออกไปเช่นนี้ ย่อมสามารถอธิบายได้ถึงปรากฏการณ์การกำเนิดขึ้นของพระพุทธศาสนามหายาน พระพุทธศาสนามหายานมีแนวคิดเกี่ยวกับการบรรลุความเป็นพระพุทธเจ้า โดยไม่จำกัดว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ แนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานการศึกษาเรื่องราวในอดีตของพระศากยมุนีพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่พระองค์เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งทำให้พบว่า การที่พระโพธิสัตว์จะบรรลุธรรมเป็นพระพุทธเจ้าได้นั้น พระโพธิสัตว์จะต้องพบกับพระพุทธเจ้าในอดีต ดังนั้น พระพุทธศาสนามหายานในยุคต้นจึงได้อธิบายถึงวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้สามารถพบกับพระพุทธเจ้าได้ ดังที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรมหายานต่างๆ” (Sasaki Shizuka) (Phramahapongsak Thaniyo (Translate), 2020, pp.175-210) วิปลาส ทำให้มนุษย์ทั้งหลายเกิดทุกข์ได้ก็เพราะเข้าไปสำคัญผิด เห็นผิด คิดผิดในขันธ์ 5 ว่าไม่แปรปรวนเปลี่ยนแปลง มีความงามอยู่ตลอดเวลา สามารถสั่งการได้ แท้ที่จริงสรรพสิ่งทั้งหลายตกอยู่ในวิปลาส 4 ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิด เพราะเข้าไปติดในบ่วงแห่งมาร พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน “วิปลาสสูตร” (Thai tripitakan, 21/49/79) ว่า ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง มีลักษณะ 4 ประเภท คือ (1) นิจจวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง (2) สุขวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข (3) อัตตวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตนว่าเป็นตัวตน (4) สุภวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่งามว่างาม ดังคำว่าของเหม็นบางชนิดออกฤทธิ์เป็นของหอม โลกนี้วิจิตรสวยงามดุจราชรถ (Thai tripitakan, 25/171/86) หากไม่เจริญสติปัฏฐาน 4 ปัญญาไม่เกิด ไม่เห็นไตรลักษณ์ ก็จะไม่ยอมรับไม่ยอมเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะทำให้สัตว์ไม่พ้นจากความทุกข์ในวัฏฏะ

2. แนวคิดการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาส

การเกิดขึ้นและมีอยู่ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ผ่านการยอมรับจากศาสนิกและนักวิชาการมาอย่างยาวไกล มีการสืบค้นและตั้งประเด็นคำถามถึงต้นตอและกาลเวลาที่เกิดให้แน่ชัดเป็นที่เชื่อถือในกลุ่มชนรุ่นใหม่ที่ยึดโยงอยู่กับหลักความเชื่อและทฤษฎีใหม่ทางตะวันตก คือ “หลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์” หลักฐานการเสริมสร้างเพื่อให้พระพุทธศาสนานิกายมหายานมีความเด่นชัดทั้งที่มาแหล่งกำเนิดและกาลเวลายังคลุมเครืออยู่เช่นเดิมจากอดีตจนปัจจุบัน นับระยะเวลากว่า 2000 กว่าปี ศาสตร์สมัยใหม่ที่ถูกยกมา

ประยุกต์ใช้ในการตีวามเรื่องความชัดเจน คือ ศาสตร์แห่งการตีความที่ชื่อว่า “เฮอร์เมนูติกส์” (Hermeneutics) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความว่า “อรรถปริวรรตศาสตร์” หมายถึง ศาสตร์แห่งการตีความ ตามความหมายที่คุ้นหูกัน บางครั้งก็สามารถใช้คำบาลีไทยว่า “อรรถวิเคราะห์ หรือ อรรถบทวิเคราะห์ หรือ นัยวิเคราะห์ (นยคฺคาห)” พระพุทธศาสนาเถรวาทชี้ว่า คำว่า “นัยวิเคราะห์” นี้ได้เค้าความมาจากคำว่า “โยนิโสมนสิการ” (Reflection by origin) ที่แปลว่า “การทำไว้ในใจโดยอุบายอันแยบคาย” หรือ ในภาษาร่วมสมัยใช้คำว่า “การใช้วิจารณญาณ” คำว่า โยนิโสมนสิการ เป็นพุทธพจน์แต่คำว่า “นะยัคคาหะ” เป็นคำที่สาวกบัญญัติใช้ในภายหลัง ศาสตร์แห่งการตีความเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ศาสตร์แห่งความเข้าใจ” เพราะคำว่า “เฮอร์เมนูติกส์” มีรากศัพท์มาจาก เฮอร์มีส (Hermes) เป็นเทพเจ้าแห่งการสื่อสาร (God of Messenger) ของกรีกโบราณ กล่าวกันว่า เทพเฮอร์มีสต้องทำหน้าที่สื่อสารระหว่างหัวหน้าเทพเจ้าด้วยกันและระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ เพราะมีของวิเศษคือรองเท้าติดปีกจึงเดินทางได้ไวดังใจคิดหรือกระแสจิต และมีไม้ถือศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสัญลักษณ์ของการปรองดองด้วยเพราะเคยใช้ห้ามการวิวาทของบรรดามนุษย์และสัตว์ที่ทะเลาะกัน เฮอร์มีสื่อสารด้วยใจ เพราะต้องเรียนรู้ภาษาของเทพและมนุษย์รวมทั้งสัตว์เพื่อสื่อสารให้พวกเขาเข้าใจ ดังนั้น ศาสตร์แห่งการตีความเป็นศาสตร์และศิลป์แห่งความเข้าใจด้วย ในกลางศตวรรษที่ 17 เจ.ซี.แดนออเออร์ (J.C. Dann Hauer) ได้นำเอาคำว่าเฮอร์เมนูติกส์มาใช้เป็นคนแรกเพื่อใช้ตีความคัมภีร์ทางศาสนา กฎหมายและวรรณคดีโดยมีเป้าหมายเพื่อหาความถูกต้องทางภาษาและประวัติศาสตร์ ต่อมา ชไลมาเคอร์ (FriedrichSchleiermacher 1768-1838) ผู้ได้รับการขนานนามว่า เป็นบิดาแห่งการตีความสมัยใหม่ ตั้งแต่ชไลมาเคอร์เป็นต้นมา เฮอร์เมนูติกส์ก็เริ่มถูกนำมาใช้ตีความตำราทั่วไปโดยไม่จำกัดแต่เฉพาะตำราทางศาสนา กฎหมายและวรรณคดีเท่านั้น ทำให้ดิลเทย์ (Wilhelm Dilthey, 1833-1911) หันมาพัฒนาศาสตร์แห่งการตีความอย่างเอาจริงเอาจัง จนกลายมาเป็นศาสตร์สากล ที่นักศาสนาหลังยุคใหม่ให้ความสนใจเป็นพิเศษและถือเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาโลกาภิวัตน์ (Klemm, David E, 1986, pp.2-31)

ทิฏฐิวิปลาสมีพื้นฐานโดยตรงจาก พุทธศาสนามหายาน เพราะให้ความสำคัญต่อแนวคิดเรื่องความเป็นโพธิสัตว์ว่า จะต้องมีจริยธรรมโดยมุ่งที่ความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์เป็นเหตุผลอาจจะเป็นเพราะว่าแนวคิด ฝ่ายมหายานที่ยกการเข้าถึงปัญญาแห่งการบรรลุธรรมของสรรพสัตว์เท่าเทียมกับการโอบอุ้มช่วยเหลือสรรพชีวิตด้วยจิตกรุณา พุทธศาสนามหายานเห็นว่า ระหว่างปัญญาและกรุณานั้นไม่สามารถกล่าวได้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สูงกว่ากันต้องอาศัยซึ่งกันและกันเช่น “ไม่เพียงโพธิสัตว์มีโพธิจิต สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นก็ประกอบอยู่ด้วยโพธิจิตเช่นเดียวกันการช่วยเหลือกันจึงเป็นเรื่องที่ดำเนินไปตามธรรมชาติ ไม่ใช่เฉพาะโพธิสัตว์เท่านั้นที่เป็นฝ่ายช่วยเหลือสัตว์อื่น แต่สัตว์อื่นก็กำลังช่วยเหลือโพธิสัตว์ ได้ทำหน้าที่ต่อไปในสังสารวัฏ ถ้าไม่มีผู้รับก็ไม่มีผู้ให้ฉันใด ถ้ามีสัตว์และโพธิจิตก็ย่อมที่จะไม่มีโพธิสัตว์ฉันนั้นเมื่อครั้นวางใจเป็นกลางแล้ว โพธิสัตว์ย่อมสามารถปลุกโพธิจิตแห่งตนและชี้น้ำบุคคลอื่นเห็นศักยภาพของเขาด้วย” บุคคลผู้ซึ่งพัฒนาความเจริญก้าวหน้าแห่งตนด้วยการตระหนักถึงปัญญาและกรุณาอย่างเสมอกันเช่นนี้ฝ่ายพุทธศาสนามหายานเรียกว่าโพธิสัตว์มองจากพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทแล้ว “ทิฏฐิวิปลาส” คือ ความเห็นที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ด้วยอำนาจของความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิด ในของไม่เที่ยงว่าเที่ยง ในทุกข์ว่าเป็นสุข ในสภาพไม่ใช่ตัวตนว่าเป็นตัวตน การปรับเปลี่ยนหรือละวิปลาสได้ก็ด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เป็นระบบและกระบวนการในการละหรือกำจัด “ทิฏฐิวิปลาส” คือ ความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิดในความงามต้องปฏิบัติด้วยการกำหนดรู้กายมี มนสิการสิ่งที่เป็นปฏิกูลและป่าช้า 9 เป็นต้น เช่น การละความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิดในความสุข ต้องปฏิบัติด้วยการกำหนดรู้ในเวทนาคือทุกข์ที่เกิดขึ้น การละความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิดในความเที่ยงต้องปฏิบัติด้วยการดูจิตที่เกิดกิเลสขึ้นในขณะปฏิบัติภาวนา และการละความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิดในตัวตนต้องปฏิบัติด้วยการกำหนดรู้ในธัมมารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อส่วนใด

ปรากฏเห็นเด่นชัด ก็กำหนดพิจารณาภาวนาในส่วนนั้นจนจิตรู้แจ้งตามสภาพของความเป็นจริง ความคลาสเคลื่อนในเรื่อง “ทิฏฐิวิปลาส” ตามแนวคิดพุทธศาสนาเถรวาท เช่น “แนวคิดพุทธภาวะเป็นอัตตาหรืออนัตตา” พุทธศาสนาเถรวาทมีผลว่า พุทธภาวะของพุทธศาสนาเถรวาทมีสภาวะเป็นอนัตตา เพราะมีหลักการและเหตุผลเด่นชัดว่า “พุทธภาวะหลังปรินิพพานมีสภาพว่างเปล่าไม่มีสภาวะบัญญัติอันใดปรากฏเหลืออยู่ แต่ในพุทธศาสนามหายานนั้นมีสภาวะเป็นอัตตา เพราะอธิบายสนับสนุนความมีอยู่ของพระพุทธเจ้าทั้งหลายหลังจากปรินิพพานแล้วที่จะต้องดำรงอยู่เป็นนิรันดร์บนดินแดนพุทธเกษตร แต่ก็มีบางทัศนะไม่ได้มองว่าเป็นอัตตาทั้งหมด เพราะมีการอธิบายในลักษณะที่เปิดพื้นที่ไว้สำหรับความเป็นอนัตตาด้วยเช่นกัน แต่ที่เกี่ยวกับความมีอยู่ของเป้าหมายสูงสุดนั้น ไม่ได้ต่างกันอย่างสิ้นเชิง พระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ยอมรับแนวคิดความมีอยู่ของพุทธภาวะหลังปรินิพพาน แต่พุทธศาสนามหายานส่วนใหญ่ยอมรับพุทธภาวะที่ดำรงอยู่นิรันดร์บนดินแดนพุทธเกษตร มีบางทัศนะที่มองว่า พุทธเกษตรเป็นที่พักหรือเป็นทางผ่านของพระพุทธเจ้าทั้งหลายเท่านั้น ส่วนเป้าหมายสูงสุดไม่ต่างกัน เพราะต่างก็มุ่งความสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน

วิปลาส ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ด้วยอำนาจของความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิด อันเป็นไปในความเข้าใจผิดในของไม่เที่ยงว่าเที่ยง ในทุกข์ว่าเป็นสุข ในสภาพไม่ใช่ตัวตนว่าเป็นตัวตน อันเป็นเหตุก่อให้เกิดอกุศลกรรม ทำให้ข้องอยู่ในวัฏฏะ จิตเกี่ยวพันกับนิวรณ์ ทำให้ทิฏฐิวิบัติทำให้เกิดความหลง อันมีสาเหตุมาจากนิวรณ์ 5 ความพอใจกาม ไม่กำหนดรู้ทุกข์ เข้าไปยึดถือ ไม่ตริตรองพิจารณาโดยแยบคาย วิปลาสจะไม่ครอบงำเฉพาะพระอรหันต์เท่านั้น ทิฏฐิวิปลาส คือ ทิฏฐิคลาดเคลื่อน ความเห็นผิดพลาดจากความเป็นจริง โดยเฉพาะเชื่อถือไปตามสัญญาวิปลาส หรือ จิตตวิปลาสนั้น เช่น มีสัญญาวิปลาสเห็นเชือกเป็นงู แล้วเกิดทิฏฐิวิปลาส เชื่อหรือลงความเห็นว่าที่บริเวณนั้นมีงูชุม หรือมีจิตตวิลาสว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นต้องมีผู้สร้าง จึงเกิดทิฏฐิวิปลาสว่า แผ่นดินไหวเพราะเทพเจ้าบันดาล และคำว่า “วิปลาส หรือ วิปัลลาส” หมายถึง ความรู้เห็นที่คลาดเคลื่อนหรือความเข้าใจผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ได้ให้ความหมายของวิปลาสไว้ว่า “คลาดเคลื่อนไปจากธรรมดาสามัญ” วิปลาสมี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1: สัญญาวิปลาส คือสัญญาคลาดเคลื่อน หมายรู้ผิดพลาดจากความเป็นจริง เช่น คนตกใจเห็นเชือกเป็นงู ลักษณะที่ 2: จิตตวิปลาส คือจิตคลาดเคลื่อน, ความคิดผิดพลาดจากความเป็นจริง เช่น คนบ้าคิดเอาหญ้าเป็นอาหาร ลักษณะที่ 3: ทิฏฐิวิปลาส คือ ทิฏฐิคลาดเคลื่อน ความเห็นผิดพลาดจากความเป็นจริง โดยเฉพาะเชื่อถือไปตามสัญญาวิปลาส หรือจิตตวิปลาสนั้น เช่น มีสัญญาวิปลาสเห็นเชือกเป็นงู แล้วเกิดทิฏฐิวิปลาส เชื่อหรือลงความเห็นว่าที่บริเวณนั้นมีงูชุม หรือมีจิตตวิลาสว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นต้องมีผู้สร้าง จึงเกิดทิฏฐิวิปลาสว่า แผ่นดินไหวเพราะเทพเจ้าบันดาล (Phrapreecha Tian-Kue/Phongern, 2018, pp.1-222)

วิปลาส ทำให้มนุษย์ทั้งหลายเกิดทุกข์ได้ก็เพราะเข้าไปสำคัญผิด เห็นผิด คิดผิดในขันธ์ 5 ว่าไม่แปรปรวนเปลี่ยนแปลง มีความงามอยู่ตลอดเวลา สามารถสั่งการได้ เป็นต้น แท้ที่จริงสรรพสิ่งทั้งหลายตกอยู่ในวิปลาส 4 ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดเพราะเข้าไปติดในบ่วงแห่งมาร พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน “วิปลาสสูตร” (Thai Tripitaka, 21/49/79)ว่า ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง มีลักษณะ 4 ประเภท คือ “ประเภทที่หนึ่ง นิจจวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ประเภทที่สอง สุขวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข ประเภทที่สาม อัตตวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตนว่าเป็นตัวตน และประเภทที่สี่ สุภวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่งามว่างาม ดังคำว่าของเหม็นบางชนิดออกฤทธิ์เป็นของหอม โลกนี้วิจิตรสวยงามดุจราชรถ” (Thai Tripitaka, 25/171/86) และหากไม่เจริญสติปัฏฐาน 4 ปัญญาไม่เกิดเห็นไตรลักษณ์ จะไม่ยอมรับไม่ยอมเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะทำให้สัตว์ไม่พ้นจากความทุกข์ในวัฏฏะ โดยที่พระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายานเป็นศาสนาแห่งปัญญา มุ่งหาเหตุผลในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ปัญญาหาทางพ้นทุกข์ซึ่งเกิดมาจากตัณหา คือความทะยานอยากทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นในขันธ์ 5 เป็นเหตุ

ก่อให้เกิดความสำคัญผิด ความรู้ความเห็นที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงซึ่งเรียกว่าวิปลาส วิปลาสมีความสำคัญในหลักธรรมที่ควรละ เพราะเห็นผิดในขันธ์ 5 ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาธรรม ไม่ได้ฟังธรรม ก็จะไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นขันธ์ 5 ว่าเป็นสิ่งที่โลกสมมติบัญญัติขึ้นสัตว์ บุคคล เรา เขา ยึดในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ยึดในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข ยึดในสิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา ยึดในสิ่งที่ไม่งามว่างาม (Thai Tripitaka, 21/46/79) ถูกความเห็นผิดชักนำไป ความคิดซัดส่ายไป มีความสำคัญคิดเห็นเป็นวิปลาส สัตว์เหล่านั้นชื่อว่าถูกเครื่องผูกของมารผูกไว้แล้ว เป็นคนไม่เกษมจากโยคะย่อมเวียนเกิดเวียนตาย เพราะขาดโยนิโสมนสิการ (Thai Tripitaka, 11/331/286) คือการพิจารณาในใจโดยแยบคายเพื่ออบรมพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดปัญญานั่นเองวิปลาส 4 ทำให้มนุษย์ทั้งหลายเกิดทุกข์ได้ก็เพราะเข้าไปสำคัญผิด เห็นผิดคิดผิดในขันธ์ 5 ว่าไม่แปรปรวนเปลี่ยนแปลง มีความงามอยู่ตลอดเวลา สามารถสั่งการได้เป็นต้น แท้ที่จริงสรรพสิ่งทั้งหลายตกอยู่ในวิปลาส 4 ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิด เพราะเข้าไปติดในบ่วงแห่งมาร พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน “วิปลาสสูตร” (Thai Tripitaka, 21/49/97) ว่า ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง มีลักษณะและประเภท คือ “นิจจวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง สุขวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข อัตตวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตนว่าเป็นตัวตน และสุภวิปลาส วิปลาสในสิ่งที่ไม่งามว่างาม ดังคำว่าของเหม็นบางชนิดออกฤทธิ์เป็นของหอม โลกนี้วิจิตรสวยงามดุจราชรถ” (Thai Tripitaka, 25/171/86)

การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสให้หายจากความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง การละหรือปรับเปลี่ยนเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามหลักมหาสติปัฏฐาน 4 เป็นที่รองรับของการกำหนดสติที่เข้าไปตั้งในอารมณ์ทั้ง 4 เป็นการตามระลึกรู้อารมณ์ระดับปรมัตถ์ (รูปนาม) ที่เกิดขึ้นตามฐาน ทั้ง 4 ฐาน คือ “กาย เวทนา จิต และธรรม” ผู้ใดที่มีการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักของสติปัฏฐานย่อมเป็นเหตุให้เกิดวิปัสสนาปัญญา ที่เป็นปัญญาที่เข้าใจและเข้าถึงสภาวธรรมไตรลักษณ์ คือ “อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ในที่สุด” และวิปัลลาส หรือ วิปลาส 4 (ความรู้เห็นคลาดเคลื่อน ความรู้เข้าใจผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง วิปลาส มี 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1: สัญญาวิปลาส คือ สัญญาคลาดเคลื่อน หมายรู้ผิดพลาดจากความเป็นจริง เช่น คนตกใจเห็นเชือกเป็นงู ระดับที่ 2: จิตตวิปลาส คือ จิตคลาดเคลื่อน ความคิดผิดพลาดจากความเป็นจริง เช่น คนบ้าคิดเอาหญ้าเป็นอาหาร ระดับที่ 3: ทิฏฐิวิปลาส คือ ทิฏฐิคลาดเคลื่อน ความเห็นผิดพลาดจากความเป็นจริง โดยเฉพาะเชื่อถือไปตามสัญญาวิปลาส หรือจิตตวิปลาสนั้น เช่น มีสัญญาวิปลาสเห็นเชือกเป็นงู แล้วเกิดทิฏฐิวิปลาส เชื่อหรือลงความเห็นว่าที่บริเวณนั้นมีงูชุม หรือมีจิตตวิลาสว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นต้องมีผู้สร้าง จึงเกิดทิฏฐิวิปลาสว่า แผ่นดินไหวเพราะเทพเจ้าบันดาล และวิปลาสทั้ง 3 ระดับนี้ เป็นพื้นฐาน เป็นไปใน 4 ด้าน คือ “ด้านที่หนึ่ง วิปลาสในสิ่งที่ไม่เที่ยง ว่าเที่ยง ด้านที่สอง วิปลาสในสิ่งที่เป็นทุกข์ ว่าเป็นสุข ด้านที่สาม วิปลาสในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน ว่าเป็นตัวตน และด้านที่สี่ วิปลาสในสิ่งที่ไม่งาม ว่างาม (Thai Tipitaka, 21/49/66)

การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาส เพื่อการที่จะออกจากวัฏฏะได้นั้น ต้องเจริญวิปัสสนาภาวนาตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร (Thai Tipitaka, 12/105/101 - 131) คือ สติปัฏฐาน 4 เป็นทางเดียว ทางสายเอก ที่จะนำสัตว์ก้าวล่วงโสกะ ปริเทวะ เป็นต้น อันเป็นเครื่องกำหนดรู้เห็นรูปนามตามสภาวะของปัจจุบันตามความเป็นจริง อันเป็นไปเพื่อกำจัดวิปลาส 4 เพื่อรู้แจ้งแทงตลอดซึ่งมรรคผลนิพพาน หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับมหาสติปัฏฐาน 4 ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงมากที่สุด คือ เรื่องขันธ์ 5 ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน อันประกอบไปด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นำมาเป็นอารมณ์ของวิปัสสนาภูมิ การเห็นคลาดเคลื่อนจากรูปนามผิดจากความเป็นจริง เมื่อปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 พระองค์ทรงสรรเสริญผู้ปฏิบัติเพื่อให้เห็นตามความเป็นจริง ดังเช่นที่ตรัสไว้ในเรื่องของการบูชาว่า “ท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย ผู้มีความจงรักภักดีในเรา จงเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ... ส่วนชนทั้งหลายผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมชื่อว่าได้บูชาเราอย่างแท้จริง (Phradharmateerarachamahamuni, 2554: 4) จะเห็นได้ว่าการที่จะหลีกหนีไปจากวัฏฏะอันเป็นภัยใหญ่ได้

นี้ต้องมีปัญญาเห็นแจ้งจากการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ด้วยการพิจารณามิให้ตัณหาและทิฏฐิมาแอบอาศัยอยู่ เพื่อให้เห็นสภาพของความเป็นจริงในสังขารทั้งปวงว่า “แท้ที่จริงแล้ว ทุกสรรพสิ่งมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วยความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่มีความงามที่แท้จริงหลงให้ยึดติดอยู่ มีแต่ความน่าเกลียด น่ากลัว โสโครก ผู้ที่ยังละวิปลาสไม่ได้ ย่อมไม่พ้นไปจากการเวียนว่ายตายเกิด เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ทรงแสดงพระธรรม สัตว์โลกเมื่อได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงก็เข้าใจธรรมตามความเป็นจริง จึงละวิปลาสได้เป็นผู้หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงทั้งจากกุศลทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว” (Amnat Yodthong, 2558, p.1)

อย่างไรก็ตาม สำหรับวิปลาส โดยทั่วไปแล้ว ชีวิตทุกชีวิตย่อมมีวิปลาสธรรมเสมอ วิปลาสธรรม หมายถึง ธรรมที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะตั้งแต่เกิดมาเราไม่เคยรู้เลยว่าชีวิตคือ ขันธ์ห้า ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ อันประกอบขึ้นจาก จิต เจตสิกและรูป ที่มีการเกิดดับสืบต่อกันไปอย่างไม่ขาดสาย ทั้งนี้เพราะ อาสวะ และอวิชชา ที่เรามีมาเนิ่นนานจนนับภพนับชาติไม่ถ้วน ประกอบกับตัวการสำคัญที่มาคอยปิดบัง ทำให้เราไม่สามารถเข้าถึงสภาวธรรมของความจริงอันได้แก่ “ไตรลักษณ์” ได้ เพราะธรรมที่ปิดบังไตรลักษณ์นี้เอง จึงทำให้เราหลงผิดคิดว่า ชีวิตคือรูปนามนี้ดีมีความสวยงามน่ารัก (สุภวิปลาส) มีความสุขสบาย (สุขวิปลาส) มีความเที่ยงแท้ ถาวร (นิจจวิปลาส) และเป็นตัวตน คน สัตว์ (อัตตวิปลาส) ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว ชีวิตเป็นเพียงแค่ขันธ์ห้า คือรูปธรรมและนามธรรม ที่ประกอบกันขึ้นมาด้วยรูปธาตุ จนเป็นรูปกลาปต่างๆ ในที่สุดก็เกิดเป็นกลุ่มก้อนของอวัยวะที่ล้วนมีแต่อสุภะ และทั้งรูปนามที่เกิดขึ้นนั้นก็คงสภาพเดิมไว้ไม่ได้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องแตกดับ เป็นทุกข์ ไม่เที่ยง และไม่สามารถบังคับบัญชาได้องค์ธรรมของวิปลาสมี 3 คือ ทิฏฐิ (ทำให้เห็นผิด) จิต (ทำให้เข้าใจผิด) สัญญา (ทำให้จำผิด) ประกอบกับวิปลาสธรรมมี 4 คือ หลงผิดคิดว่าชีวิตนี้ดี มีสุข เที่ยง และเป็นตัวตนจึงรวมเป็นวิปลาสธรรม 12 ประการ ซึ่งวิปลาสเหล่านี้เอง ที่เป็นตัวการสำคัญทำให้ชีวิตคนเราต้องมีความดิ้นรนแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งอารมณ์ที่ดี (อิฏฐารมณ์) เมื่อสมหวังก็เกิดความพอใจเรียกว่า อภิชฌา แต่ถ้าได้รับอารมณ์ที่ไม่ดี (อนิฏฐารมณ์) ก็จะผิดหวังไม่พอใจ เรียกว่า โทมนัสไม่ว่าจะพอใจ หรือไม่พอใจล้วนเป็นกิเลสทั้งสิ้น บางท่านเรียกความต้องการในอารมณ์ที่น่ายินดีและปัดป้องอารมณ์ที่ไม่น่ายินดีนี้ว่า “ตัณหา” แต่ถ้าผู้ใดสามารถวางใจไว้ได้อย่างแยบคายหรือที่เรียกว่ามี “โยนิโสมนสิการ” ในสติปัฏฐาน 4 นั่นคือสามารถกำหนดสติได้เท่าทันในปัจจุบันอารมณ์ ว่ามีรูปอะไร หรือนามอะไรเกิดขึ้น สติและสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นในขณะนั้นย่อมป้องกันกิเลส-ตัณหา ทำให้อภิชฌาและโทมนัสเกิดขึ้นไม่ได้ จึงเป็นที่แน่นอนว่าอารมณ์ขณะนั้นย่อมปราศจากกิเลส เมื่อกิเลสไม่มี กรรมย่อมไม่เกิด ขณะนั้นจึงเป็นวิวัฏกรรม ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดผลคือวิบาก อันได้แก่รูปนามขันธ์ 5 ที่จะมีต่อไปในภายภาคหน้าได้อย่างแน่นอนวิปลาสธรรมทั้งหมดมีเกิดขึ้นมาได้ เพราะเราไม่เท่าทันในความจริงของชีวิตรูปและชีวิตนาม ที่เรียกว่า “อโยนิโสมนสิการ” แต่ขณะใดที่มี “โยนิโสมนสิการ” ขณะนั้นสติปัฏฐานก็เกิดขึ้นด้วย และเป็นที่แน่นอนว่าเวลานั้นวิปลาสธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่า โยนิโสมนสิการ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขประตูชีวิต ให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าไปเห็นความจริงว่า “ชีวิตที่ประกอบด้วยรูปนามขันธ์ 5 นั้น แท้ที่จริงเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” “การละวิปลาส ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง ตั้งแต่การละวิปลาสได้บางประการจนถึงการละได้ทั้งหมด จัดว่าเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติเพื่อสิ้นทุกข์ทั้งนั้น ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดอย่างหนึ่งของการเสด็จออกบรรพชาของพระพุทธเจ้า (Pawanee Boonwan, 2009: 53) ปปัญจสูทนีแสดงไว้ว่า “พระพุทธองค์ตรัสสติปัฏฐาน 4 ไว้ไม่ยิ่ง ไม่หย่อนกว่ากัน เพื่อละวิปลาส คือความงาม ความสุข ความเที่ยง ความมีตัวตน” (The Tipitaka with Translation Commentary Volume 17, p.546)

สรุปว่า ทิฏฐิวิปลาส คือ ทิฏฐิคลาดเคลื่อน ความเห็นผิดพลาดจากความเป็นจริง โดยเฉพาะเชื่อถือไปตามสัญญาวิปลาส หรือจิตตวิปลาสนั้น เช่น มีสัญญาวิปลาสเห็นเชือกเป็นงู แล้วเกิดทิฏฐิวิปลาส เชื่อหรือลง

ความเห็นว่าที่บริเวณนั้นมีงูชุม หรือมีจิตตวิลาสว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นต้องมีผู้สร้าง จึงเกิดทิฏฐิวิปลาสว่าแผ่นดินไหวเพราะเทพเจ้าบันดาล

3. การวิเคราะห์การถ่ายถอนอกุศลอุปปาทาน

อุปาทาน คือ การยึดมั่นถือมั่นทางจิตใจ ด้วยอำนาจของกิเลส ให้เป็นไปตามอำนาจของตัณหาหรือความพึงพอใจของตน อุปาทานจะก้าวล่วงหรือมีในขันธ์ห้าเท่านั้น สามารถละได้โดย การปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์แปด อย่างไรก็ตามมนุษย์นั้นเกิดมาพร้อมกับความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด และความต้องการของมนุษย์นี้เองที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ตามมามากมาย การที่เราจะเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ก็ควรจะศึกษาเข้าไปถึงเหตุปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้น นั่นก็คือความต้องการภายในจิตใจอันเป็นแรงจูงใจขั้นพื้นฐานนั้นเอง ทัศนะในเรื่องความต้องการของมนุษย์ โดยเรียกขานมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่มีความต้องการ (Wanting Animal) และยากนักที่มนุษย์จะสามารถบรรลุถึงความพึงพอใจใดๆ ได้อย่างสมบูรณ์ และ Maslow ได้จัดลำดับความต้องการนั้นออกเป็นขั้นๆ เริ่มตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐานไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นที่สูงกว่าตามลำดับ (Maslow, 1970, pp.24-25) และ “การที่มนุษย์เรายังคงเสพติดในวัตถุ พยายามเสาะแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อมาบำรุงบำเรออวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่ตาหูจมูก ลิ้นกาย เพื่อตอบสนองความสุขในด้านวัตถุ ชีวิตของเขาก็จะต้องวนเวียนอยู่กับการแสวงหา เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่เขาคิดว่าจะนำพามาซึ่งความสุข” (Phradhammapitaka (P. A. Payutto), 2000b, p.98) จึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมในปัจจุบันนี้เป็นสังคมแห่งการแสวงหาความสุข เพราะขาดแคลนจึงจำ เป็นต้องแสวงหา หรืออาจกล่าวได้ว่าสังคมในปัจจุบันนี้ล้วนเต็มไปด้วยความทุกข์เพราะทุกคนล้วนมัวแต่ตามหาความสุขที่อยู่นอกตัวนั่นเอง (Phradhammapitaka (P.A.Payutto), 2000b, p.93) อุปาทาน มี 4 ประการ ประกอบด้วย

ประการที่ 1 กามุปาทาน ยึดมั่นโดยความเป็นกามหรือของรักใครทั่วไป เห็นได้จากการที่คนเราตามธรรมดามีความติดพันในสิ่งที่น่ารักที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็น รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสสัญชาตญาณของคนเราย่อมรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเอร็ดอร่อยในกามคุณ 5 อย่างนี้ ตามหลักธรรมในพุทธศาสนาขยายออกไปเป็น 6 คือมีธรรมารมณ์เพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง หมายถึงสิ่งที่ผุดขึ้นในใจ จะเป็นอดีตปัจจุบันหรืออนาคตก็ได้เกี่ยวกับวัตถุภายนอกหรือภายในก็ได้ เป็นเพียงคิดฝันไปก็ได้แต่ทำให้เกิดความเอร็ดอร่อยเพลิดเพลินทางจิตใจในขณะที่รู้สึก อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นโดยความเป็นกามนี้เป็นอาสวะกิเลส (Boonmee Methangkun, Busakorn Methangkun, 2002, pp.3-10) เรียกว่า กามาสวะ เพราะจมอยู่ในความติดใจแสวงหากามคุณทั้ง 5 คือ “รูป เสียงกลิ่น รส และการสัมผัสถูกต้อง” อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นโดยความเป็นกามนี้เป็นโอฆะกิเลส เรียกว่า “กาโมฆะ” (Thai Tripitaka, 1/156/5)

ประการที่ 2 ทิฏฐุปาทาน ความยึดมั่นในทฤษฎีหรือทิฐิต่างๆ ความอยากให้เป็นหรือไม่ให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ตนต้องการ ย่อมทeให้เกิดความเอนเอียงที่จะยึดมั่นในทิฐิ ทฤษฎี หรือ หลักศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เข้ากับความต้องการของตน ความอยากได้สิ่งสนองความต้องการของตนก็ทำให้ยึดมั่นในหลักการแนวคิดความเห็น ลัทธิ ความเชื่อถือ หลักคำสอนที่สนองหรือเป็นไปเพื่อสนองความต้องการของตน (Thai Tripitaka, 1/155/45)

ประการที่ 3 สีลัพพตุปาทาน (ความยึดมั่นในศีลและพรตหรือยึดติดในวัตรปฏิบัติที่มุ่งหมายผิดทาง) หมายถึงความยึดมั่นถือมั่นในการประพฤติ กระทำ ที่ทำปรัมปราละสืบๆ กันมาอย่างงมงายไร้เหตุผลหรือที่คนนิยมเรียกกันว่าขลังศักดิ์สิทธิ์ คิดกันว่าเป็นสิ่งที่เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้และไม่ยอมเปลี่ยนแปลงที่จะสนองความอยากของตนได้ทั้งที่ไม่มองเห็นความสัมพันธ์โดยทางเหตุผล

ประการที่ 4 อัตตวาทุปาทาน (ยึดมั่นโดยความเป็นตัวเป็นตน) ความยึดมั่น ว่าตัว ว่าตนนี้ เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งเร้นลับอย่างยิ่ง สิ่งที่มีชีวิตทั้งหมดย่อมจะรู้สึกว่า มันเป็นตัวตนของมันอยู่ดังนี้เสมอไปอย่าง

ช่วยไม่ได้ เพราะมันเป็นสัญชาตญาณขั้นต้นที่สุดของสิ่งที่มีชีวิต และเป็นมูลฐานของสัญชาตญาณอื่นๆ เช่น สัญชาตญาณหาอาหารกิน สัญชาตญาณต่อสู้อันตราย หลบหนีอันตรายสัญชาตญาณสืบพันธุ์และอื่นๆ อีกมาก ซึ่งล้วนแต่อาศัยสัญชาตญาณแห่งความรู้สึกยึดถือว่าเป็นตัวตนทั้งนั้น มันต้องยึดมั่นว่า มีตัวเราเสียก่อนมันจึงไม่อยากตาย มันจึงอยากหาอาหารมาเลี้ยงร่างกายอยากต่อสู้เอาตัวรอด หรืออยากจะสืบพันธ์ของมันไว้

แนวทางทางการละอกุศลอุปาทานด้วยหลักอริยมรรคมีองค์ 8 อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นทางสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา ไม่เอียงไปที่สุดทั้ง สองข้าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตตกิลมถานุโยค เป็นหลักปฏิบัติพัฒนาตนไปสู่ภาวะที่ดี ปลอดโปร่ง โล่งเบาจากทุกข์ทั้งปวง สามารถละคลายจากอุปาทาน ความยึดมั่นในขันธ์ทั้งหลาย ได้ ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถฝึกอบรม และพัฒนาตนเองตาม หลักไตรสิกขาและดำเนินชีวิตให้ดีงาม โดยปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ 8 จนบรรลุเป้าหมายสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ถ้าบุคคลได้เจริญ อริยมรรคทั้ง 8 อย่างย่อมละอุปาทานได้ในที่สุด” (Phradhammapitaka (P. A. Payutto), 2000, pp.63-74).

สรุป อุปาทานเป็นเรื่องของอกุศลธรรมที่เป็นทั้งอุปาทานธรรม และอุปาทานสัมปยุตตธรรมที่เกิดเพราะอาศัยอกุศลธรรมที่เป็นทั้งอุปาทานธรรม และอุปาทานสัมปยุตตธรรม จากการขึ้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย 3 นัย คือ “อกุศลธรรมที่เป็นอุปาทานสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อุปาทานธรรม อาศัยอกุศลธรรมที่เป็นอุปาทานสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อุปาทานธรรม เกิดขึ้น และเพราะเหตุปัจจัย มี 3 นัย อกุศลธรรมที่เป็นทั้งอุปาทานธรรมและอุปาทานสัมปยุตตธรรม อาศัยอกุศลธรรมที่เป็นทั้งอุปาทานธรรม และอุปาทานสัมปยุตตธรรม และอกุศลธรรมที่เป็นอุปาทานสัมปยุตตธรรม แต่ไม่ใช่อุปาทานธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัยมี 3 นัยในเหตุปัจจัยมีหัวข้อปัจจัย 9 ในอารัมมณปัจจัยมี 9 ในอธิปติปัจจัย มี 9 และในอวิคตปัจจัยก็มี 9 เช่นกัน” (Thai Tripitaka, 44/1586-1587/350)

4. พระพุทธศาสนามหายาน

แนวทางการเสริมสร้างความเป็นโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนามหายาน คือ ศรัทธาบารมี 6 ปณิธาน 4 และ อุดมการณ์ 3 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำพามนุษย์ไปสู่แนวทางความเป็นโพธิสัตว์บนฐานจริยธรรมของพระพุทธศาสนามหายานได้ ความเป็นโพธิสัตว์บนฐานจริยธรรมของพระพุทธศาสนามหายานตามแนวพุทธจิตวิทยา จริยธรรมของพระพุทธศาสนามหายานมีแนวคิดหลักอยู่ที่เรื่องความกรุณาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องมีทั้งปัญญาและกรุณาควบคู่กันไปจึงจะสามารถบรรลุโพธิภาวะได้ ถือเป็นเอกลักษณ์ของฝ่ายมหายาน และแนวทางการเสริมสร้างความเป็นโพธิสัตว์บนฐานจริยธรรมของพระพุทธศาสนามหายานตามแนวพุทธจิตวิทยาใช้กลวิธีการสอนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์กมาพัฒนาเป็นกระบวนการสอน “การประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเรื่อง ศรัทธา เป้าหมายความเป็นโพธิสัตว์ บารมี 6 อุดมการณ์ 3 และปณิธาน 4 ดำเนินการสอนได้โดยอุบายและกลวิธีการสอนเพื่อให้พุทธศาสนิกชนจึงให้นำกลับไปปฏิบัติ และติดตามผลด้วยการประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมวิปลาสมีความสำคัญในหลักธรรมที่ควรละ เพราะเห็นผิดในขันธ์ 5 ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาธรรม ไม่ได้ฟังธรรม จะไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นขันธ์ 5 ว่าเป็นสิ่งที่โลกสมมติบัญญัติขึ้นสัตว์ บุคคลเรา เขา ยึดในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ยึดในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข ยึดในสิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา ยึดในสิ่งที่ไม่งามว่างาม (Thai Tripitaka, 21/49/79) ถูกความเห็นผิดชักนำไป ความคิดซัดส่ายไป มีความสำคัญคิดเห็นเป็นวิปลาส สัตว์เหล่านั้นชื่อว่าถูกเครื่องผูกของมารผูกไว้แล้ว เป็นคนไม่เกษมจากโยคะย่อมเวียนเกิดเวียนตาย เพราะขาดโยนิโสมนสิการ (Thai Tripitaka,11/311/286) คือ การพิจารณาในใจโดยแยบคายเพื่ออบรมพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดปัญญานั่นเอง

พระไตรปิฎกภาคพระวินัยในหมวดจุลวรรค ได้กล่าวถึงการสังคายนา 2 ครั้ง ในการประชุมสังคายนาครั้งที่หนึ่ง มีพระมหากัสสปะเป็นประธาน เมื่อเสร็จการสังคายนาก็ให้ผู้เข้าประชุมรับรองคัมภีร์ตามที่

สังคายนา แต่พระเถระปุรานผู้เข้ามาทีหลังปฏิเสธโดยสุภาพว่า ข้าพเจ้าได้ฟังธรรมและพระวินัย จากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าเอง ก็จะขอจดจำไว้ตามที่ได้ฟังมา แสดงว่า ในการประชุมครั้งแรกจึงยังไม่เกิดพระอภิธรรม มีแต่พระวินัยและพระสูตร การประชุมครั้งที่สองที่เมืองเวสาลี มีกล่าวในจุลลวรรคว่าเกิดความเห็นไม่ตรงกันระหว่าง คณะภิกษุฝ่ายตะวันออกและตะวันตกส่วนในหนังสือจดหมายเหตุทวีปวงศ์ของฝ่ายลังกา ให้รายละเอียดเพิ่มเติมในการประชุมครั้งนี้ว่าคณะฝ่ายแพ้ได้ประชุมต่างหากเรียกว่า “มหาสังคีติ” รวบรวมคำสั่งสอนซึ่งต่อมาเป็นของนิกาย“มหาสังฆกะ” ซึ่งต่อมาสันนิษฐานว่าเป็นมหายาน (Phiphob Tangkanasingha, 1964: 374-413) พระเจ้าอโศกมหาราชเสวยราชย์ ในปี พุทธศักราช 270 - พุทธศักราช 307 ตามหนังสือจดหมายเหตุมหาวงศ์ และทีปวงศ์ของฝ่ายลังกากล่าวถึง พระเจ้าอโศกจัดให้มีการประชุมสังคายนาครั้งที่ 3 ที่เมืองปาฏลีบุตร แต่ชื่อคัมภีร์ที่จารึกในเสาศิลาจารึก ซึ่งพระเจ้าอโศกแนะนำให้ภิกษุศึกษาก็ไม่ตรง กับชื่อในสูตรซึ่งเรามีอยู่ทุกวันนี้แสดงว่าในสมัยพระเจ้าอโศก คัมภีร์พุทธศาสนายังไม่ลงตัวแน่นอน ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎกปัจจุบัน การประชุมครั้งที่สามนี้ มีปรากฏแต่ในจดหมายเหตุของฝ่ายหีนยาน สมณทูตจีนที่มาอินเดีย เช่น ฟาเหียนและพระถังซัมจั๋งมิได้กล่าวถึง น่าจะเป็นการประชุมเฉพาะในหมู่ฝ่ายหีนยาน

พระไตรปิฎกภาษาบาลีดังที่เรามีในประเทศไทยนี้เขียนเป็นตัวอักษรในลังกาในรัชสมัยพระเจ้าอัตตคามนี ระหว่าง พุทธศักราช 513 - 525 คัมภีร์ที่กำหนดในครั้งนี้เป็นคัมภีร์ของฝ่ายพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท เนื่องจากพระพุทธเจ้าใช้ภาษาต่างๆ ตามที่ประชาชนใช้ ฉะนั้นคัมภีร์ภาษาบาลีจึงเป็นเพียงสำนวนหนึ่งของคำสอนพระพุทธเจ้า ในเสาศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมิได้ใช้ภาษาบาลีหลังจากพระเจ้าอโศกแล้วก็ไม่มีประวัติอันใดที่รู้แน่นอนจนถึงพระเจ้ามิลินท์ (ประมาณก่อน คริสตศราช 160 หรือ พุทธศักราช 384) กษัตริย์เชื้อสายกรีกครองเมืองบักเตรีย ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย พระเจ้ามิลินท์ได้โต้ตอบปัญหาเรื่องคำสอนพุทธศาสนากับพระภิกษุชื่อนามว่า “พระนาคเสน” หนังสือชื่อว่า “มิลินทปัญหา” เป็นคัมภีร์ที่ฝ่ายหินยานรับรองว่าถูกต้องตามหลักหีนยานจากนั้น ชาวกุษะได้บุกรุกดินแดนภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งคือพระเจ้ากนิษกะ (พุทธศักราช 621 - 646) นับถือพุทธศาสนา และจัดให้มีการสังคายนาครั้งที่ 4 ในการประชุมครั้งนี้ ฝ่ายหีนยานเถรวาทไม่มาร่วมประชุม มีแต่นิกายสรวาสติวาทของฝ่ายหีนยานมาร่วมในการประชุม ครั้งนี้ฝ่ายมหายานปรากฏตัวชัดในที่ประชุม ได้เขียนสูตรลังการของอัศวโฆษ ซึ่งเป็นฝ่ายมหายาน จึงเชื่อได้ว่า ฝ่ายมหายานปรากฏชัดขึ้นในการประชุมสังคายนาครั้งที่ 4

จากเรื่องต่างๆ ซึ่งกล่าวมาข้างต้นนี้จึงพอจะสรุปได้ว่า คำสอนพระพุทธเจ้าได้รวบรวมจากการทำสังคยานา ถึง 4 ครั้ง คำสอนแยกกันเป็นมหายานและหีนยานราวต้นคริสต์ศักราชคือประมาณ 2000 ปีมาแล้ว และในระยะนี้เอง ที่คัมภีร์หีนยานภาษาบาลีก็จดเป็นตัวอักษรในลังกาและคัมภีร์สำคัญฝ่ายมหายานคือสัทธรรมปุณฑรีกสูตร ก็จดเป็นภาษาสันสกฤตในอินเดีย จึงได้ความว่า คำสอนพระพุทธเจ้า ซึ่งต่อมาภายหลังมาแยกเป็นฝ่ายมหายานนั้น มีศึกษาปฏิบัติมาแต่ครั้งพระพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ในโลก แยกนับถือกันตั้งแต่ครั้งนั้น และจดเป็นอักษรหนังสือประมาณ 2000ปีมาแล้วเป็นภาษาสันสกฤต (Phrapreecha Tian-Kue/Pho-Ngern, 2018: 7) พระพุทธศาสนาในประเทศไทย นอกจากนิกายเถรวาท ที่มีสองฝ่าย คือ มหานิกาย ซึ่งเป็นนิกายดั้งเดิมและมีพระสงฆ์มาก ธรรมยุตนิกาย ซึ่งมีพระสงฆ์จำนวนน้อย เพราะเกิดในภายหลัง แล้วยังมีนิกายมหายาน ที่มีพระสงฆ์สองฝ่ายเช่นกัน คือ จีนนิกายและอนัมนิกาย ทั้งสองนิกายนี้มีวัตรปฏิบัติเหมือนกัน ต่างแต่โครงสร้างและสำเนียงการสวดมนต์ พระสงฆ์ทั้งสองนิกายนี้ต่างก็เป็นพระสงฆ์มหายาน และมีรากฐานจากพระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน พระคัมภีร์เล่มเดียวกัน ได้มีการทำสังคายนาเพื่อจัดระเบียบพระธรรมวินัยเป็นหมวดหมู่ สะดวกในการจดจำ เรียกว่าพระไตรปิฎกแต่ยังคงใช้วิธีท่องจำมิได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การทำสังคายนาได้ทำกันมาหลายครั้ง ด้วยเหตุผลเพียงประการเดียวคือ เกรงว่า “พระธรรมวินัยเสื่อมสูญไปหรือผิดพลาดไปจากเดิม โดยเฉพาะการทำสังคายนาครั้งที่ 5 ได้มีการจารึกพระพุทธวจนะเป็นลายลักษณ์อักษรบน

ใบลานด้วยภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่พระศาสดา ทรงใช้แสดงธรรมแก่พุทธสาวก อันเป็นต้นฉบับของพระไตรปิฎกฝ่ายนิกายเถรวาท มีจำนวน 45 เล่ม แบ่งออกเป็นวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก รวมเรียกว่าพระไตรปิฎก” (Danai Chaiyayotha, 1995, p.31)

5. บทสรุป

การปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน วิปลาส คือ ความสำคัญผิด คิดผิด เห็นผิด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในสภาพของไตรลักษณ์ อันเป็นไปในส่วนจิตและเจตสิก 3 ประการ คือ “สัญญาวิปลาส จิตวิปลาส และ ทิฏฐิวิปลาส”สาเหตุที่ทำให้เกิดวิปลาส นิมิตว่างาม คือราคะ ความเห็นแก่ความสุขในกามคุณ นิวรณ์ธรรมอันเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี อันประกอบไปด้วย กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจะกุกกุจจะ วิจิกิจฉา ทำให้จิตเศร้าหมอง อ่อนไหว ใช้การไม่ได้ ไม่ประภัสสร มีความฟุ้งซ่าน ไม่ตั้งมั่นเพื่อความสิ้นไปของอาสวะ และการปรับเปลี่ยนทิฏฐิวิปลาสด้วยการถ่ายถอนอกุศลอุปปาทานตามแนวพุทธศาสนามหายาน ด้วยการบำเพ็ญเพียรตามอุดมคติ 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 หลักมหาปัญญา ในส่วนปฏิบัติของบุคคลทางฝ่ายมหายาน ถือว่า บุคคลจะพ้นทุกข์ได้ด้วยการเข้าถึงศูนยตา มี 2 ชั้น คือ บุคคลศูนยตาและธรรมศูนยตา บุคคล ศูนยตาได้แก่การละอัสมิมานะซึ่งทำให้บุคคลบรรลุอรหันต์ส่วนธรรมศูนยตา ได้แก่การละความยึดถือแม้ในพระนิพพานซึ่งเป็นภูมิของพระโพธิสัตว์ชั้นสูง

ประการที่ 2 หลักมหากรุณา ได้แก่การตั้งโพธิจิตมุ่งพุทธภูมิ ไม่มุ่งเพียงอรหันต์ภูมิ ในทัศนะมหายานเห็นว่าอรหันต์ภูมิช่วยคนได้น้อย เพราะฉะนั้นจึงควรมุ่งพุทธภูมิซึ่งในขณะที่ยังมิได้บรรลุต้องสร้างบารมีเพื่อช่วยสัตว์ และทางฝ่ายมหายานย่อทศบารมีลงเหลือ 6 คือ

2.1 ทานปารมิตา พระโพธิสัตว์จะต้องสละทรัพย์ อวัยวะและชีวิต เพื่อสัตว์โลกได้โดยไม่อาลัย

2.2 ศีลปารมิตา พระโพธิสัตว์ต้องรักษาศีลอันประกอบ ด้วยอินทรีย์สังวรศีล กุศลสังคหศีล ได้แก่การทำความดีสงเคราะห์สัตว์ทุกกรณี สัตวสังคหศีลคือการช่วยให้พ้นทุกข์

2.3 กษานติปารมิตา พระโพธิสัตว์ต้องสามารถอดทนต่อสิ่งกดดันเพื่อโปรดสัตว์ได้

2.4 วิริยปารมิตา พระโพธิสัตว์ไม่ย่อท้อต่อพุทธภูมิ ไม่รู้สึกเหนื่อยหน่ายระอาในการช่วยสัตว์

2.5 ธยานปารมิตา พระโพธิสัตว์จะต้องสำเร็จในฌานสมาบัติทุกชั้น มีจิตไม่คลอนแคลน เพราะเหตุอารมณ์

2.6 ศาสนาปารมิตา พระโพธิสัตว์จะต้องทำให้แจ้งในปุคคลศูนยตาและธรรมศูนยตา

ประการที่ 3 หลักมหาอุปาย คือ พระโพธิสัตว์จะต้องประกอบด้วยกุศโลบายนานัปการ ในการช่วยเหลือ ปวงสัตว์ ต้องประกอบด้วยไหวพริบปฏิภาณในการเข้าถึงอธิมุติของปวงสัตว์เปรียบเหมือนนายแพทย์ผู้ฉลาดรู้จักวางยาให้ถูกโรคอาศัยข้อนี้แหละทางฝ่ายมหายานจึงได้เพิ่มเติมคติ ธรรมและพิธีการซึ่งไม่เคยมีในฝ่ายเถรวาทเข้ามามากมายโดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงอุบาย ชักจูงให้ผู้เขลาโน้มเอียงเข้ามาสู่สัจธรรมในเบื้องปลายเท่านั้น คุรุนาคารชุน ได้สถาปนาความ มั่นคงฝ่ายมหายานด้วยแนวคิดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ด้วยศาสนาปารามิตาหฤทัยสูตร พระสูตรสั้นๆ แต่มีสาระสำคัญอันเป็นบ่อเกิดแห่งความมั่นคงของมหายาน ในคัมภีร์มาธยมิกศาสตร์ ท่านคุรุนาคารชุน ได้เริ่มปณามคาถาในต้นปกรณ์ว่า “ไม่มีความเกิดขึ้น ความดับ ความขาดสูญ ความเที่ยงแท้ อรรถแต่อย่างเดียว อรรถนานาประการ การมาการไป ท่านใดกล่าวไว้ เป็นปฏิจจสมุปบาทธรรม ท่านผู้นั้น คือ พระพุทธเจ้า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้ดับเสียได้ ซึ่งปปัญจธรรมเป็นเลิศยิ่งกว่าวาทะทั้งหลาย”

บรรณานุกรม

Ariya Kooha. (2002). **Motivation and Emotion.** Pattani: Faculty of Education, Prince of Songkhla University, Pattani Campus, [In Thai].

Amnat Yodthong. An Analytical Study of Desires as Cause of The Conflict**. Peace Studies Journal Periscope MCU**. (Year 3, vol. 1, 2557): 1-22.

Boonmee Methangkun, Busakorn Methangkun (2002). **Phraapithammattasangha: Prajadhipok 7th. SamuichayaSangkhahawipak.** Bangkok: Liang Siang Printing House.

Chuan Xiaocholit. (1962). **Chinese-Thai Dictionary.** Bangkok: Nan Mee Company Limited.

Chatterjee, Satischandra. (1978). **The Nyaya Theory of Knowledge: A Critical Study of Some Problems of Logic and Metaphysics.** Calcutta: University of Calcutta.

Daisetz Teitaro Suzuki. (1949). **Introduction to Zen Buddhism.** London: Rider.

Daisetz Teitaro Suzuki. (1973). **Essays in Zen Buddhism. First Series.** London: Rider & Company.

Department of Religious Affairs, Ministry of Education. (1982). **Royal Thai Tipitaka. "On the occasion of the 200th Anniversary of Rattanakosin".** Bangkok: Publishing House, Department of Religious Affairs Ministry of Education.

Danai Chaiyayotha. (1995). **Religious cults and local belief systems and traditions.** Bangkok: Odeon Store Publishing House.

Dangtarin (2012). **The Mahasatipattithan 4 Sutra (Mahāsatipaṭṭhāna Iv).** Samutsakhon: United Products Press Co., Ltd.

Dhammadhara. **journal of Buddhist studies**. Vol. 6 No. 2 (Total No. 11) 2020: 175-210.

Klemm, David E. (1986). **Hermeneutical Inquiry.** 2 Vols. Atlanta: Scholars Press.

Maslow, A. H. (1970). **Motivation and Personality.** (2nd ed.). New York: Harpe r& Row.

_____. (1999). **Toward a Psychology of Being**. (3rd ed). New York: JohnWiley & Sons.

Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). **Thai Tripitaka the issue of Maha Chulalongkornrajavidyalaya.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.

Mahamakutrajawittayalai. (2014). **Thai Tipitaka Commentary in Thai 91 volumes.** (9 th edition). Nakhonpathom: Mahamakutrajavidyalaya Printing House.

Phiphob Tangkanasingha. (1964). **Theravada - Mahayana**. Bangkok: Housekeeping House Printing House.

Phradhammapitaka (P. A. Payutto). (2000a). **Essence of Buddhism**. Bangkok: Department of Religion. [In Thai]

_____. (2000). **Sustainable Life Development with Psychology.** Bangkok: Sahadhammika. [In Thai].

_____. (2015). **Buddhadhamma extended edition**. [Retrieved January, 2021]. [Online]. http://www. watnyanaves. net/uploads/File/books/pdf.

Phradhammapitaka (P. A. Payutto). (2 0 0 0). **Dictionary, Dharma Code.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.

Pawanee Boonwan. (2 0 0 9). **“ Study of the disorder that occurs in the practice of meditation”.** A Dissertation Degree of Doctor of Philosophy (Buddhist Psychology). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrapreecha Tian-Kue (Phongern). (2018). **“A Strengthening guideline of the Bodhisattva on the Ethical base of Mahayana Buddhism On Buddhist Psychology”.** A Dissertation Degree of Doctor of Philosophy (Buddhist Psychology). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Suzuki, Daisetz Teitaro. (1 9 7 3). **The Lankavatarasutra: A Mahayana Text**. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “นิติปรัชญาแนวพุทธ”

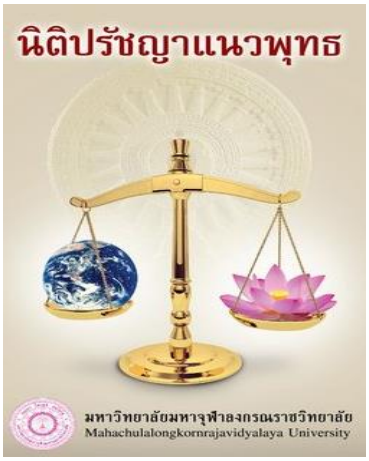

ชื่อหนังสือ: นิติปรัชญาแนวพุทธ
ผู้แต่ง: คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สำนักพิมพ์: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา
รูปแบบ: ปกอ่อน
จำนวนหน้า: 290
พิมพ์ครั้งที่ 1: เมษายน 2562
ISBN : 978-616-300-563-2

สุธีระ ชาญสมร
Sutira Chansamorn
นิสิตพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
Ph.D. student, Buddhism Program
วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Nakhon Sawan Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: Sutheera.chansamorn@gmail.com
วันที่รับบทความ (Received) : 19 เมษายน 2564
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 11 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 11 พฤษภาคม 2564

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “นิติปรัชญาแนวพุทธ” เป็นหนังสือประเภทตำรา แต่งโดย คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีเนื้อหาสาระแบ่งเป็น 9 บท มุ่งหมายให้ศึกษาศึกษาทฤษฎีและปรัชญาแห่งกฎหมายตามแนวพุทธปรัชญาทางกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ ที่สำคัญในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนปัญหารากฐานแห่งกฎหมาย เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายแนวพุทธกับกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ มุ่งหมายให้ศึกษาเรียนรู้ทฤษฎีและปรัชญาแห่งกฎหมายตามแนวพุทธ ปรัชญาทางกฎหมายของสำนักคามคิดต่างๆ ที่สำคัญในอดีตและปัจจุบันตลอดจนปัญหารากฐานแห่งกฎหมาย เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายแนวพุทธกับกฎหมายของสำนักความคิดต่างๆ

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิติปรัชญา เสนอขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความสำคัญและวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษาวาชา ความแตกต่างระหว่างวิชานิติปรัชญากับวิชานิติศาสตร์แท้ๆ นิติปรัชญาในแง่ปรัชญาและประโยชน์ของการศึกษานิติปรัชญา” เป็นการนำเสนอ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิติปรัชญาเชิงนิติศาสตร์ ที่เป็นศาสตร์เฉพาะแขนงหนึ่ง เป็นบทที่เสนอแง่กฎหมายในลักษณะทั่วๆ ไป ภายใต้หลักนิติปรัชญา (Philosophy of Law) หรือทฤษฎีและปรัชญาแห่งกฎหมาย ได้นำเสนอประเด็นปัญหาสำคัญ 3 ประเด็น คือ

“ปัญหาอภิปรัชญาทางกฎหมาย ปัญหาญาณวิทยากฎหมาย และปัญหาจริยปรัชญาของกฎหมาย โดยพยายามศึกษาและหาคำตอบประเด็นสำคัญ คือ “ปัญหาว่ากฎหมายที่แท้จริงคืออะไร (What the Law really is) ปัญหาว่ากฎหมายมีผลบังคับอย่างไร (How does it come to be binding?) และปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าที่เป็นภววิสัยในใจความต่างๆ ของกฎหมาย (The question of the objective value of our ideas of the low) เป็นปัญหาเกี่ยวกับการประเมินค่าของกฎหมายว่า “ดีหรือเลว ยุติธรรมหรืออยุติธรรม ... Castberg” (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2526, หน้า 153) นิติปรัชญาให้ความสำคัญในด้านมุมมองข้อบกพร่องทางกฎหมายเป็นวิธีการมองจากมุมมองภายนอกระบบกฎหมาย อัน เป็นวิธีมองกฎหมายแบบนิติปรัชญา โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้จักมองกฎหมายในเชิงปรัชญา เพื่อให้เข้าถึงวิญญาณของกกฎหมาย เป็นนักกฎหมายที่มีจิตใจเป็นนักกฎหมายอย่างท้จริง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาท หรือ ความสำคัญของกฎหมายในสังคม รูจักใช้ดุลพินิจ และหาเหตุผลกำกำการใช้ดุลพินิจ และเข้าใจความหมายคำว่า “ทำนองคลองธรรม” และ “ทำอย่างไรจึงจะได้กฎหมายที่ดีมาใช้ในสังคม ทำอย่างไรจึงจะสังคมมีความสุขได้ภายใต้กฎหมาย” วิธีการศึกษา โดยด้วยนำหลักกฎหมายมาวางแล้ววิเคราะห์ว่า กฎหมายคืออะไร การมองย้อนอดีตว่า ปัญหาที่มันเกี่ยวกันกับกฎหมาย รัฐ ความหมายของกฎหมาย ความชอบธรรมของการปกครอง

2. ข้อวิจารณ์

หลักการพื้นฐานที่ว่า “กฎหมาย ต้องมาจากธรรม ต้องชอบธรรม และต้องเพื่อธรรม” ในหลักการพื้นฐาน ของหนังสือ นับเป็นบทเริ่มแรกที่สื่อถึงประเด็นเนื้อหา ที่อ่านหัวข้อก็พอจะมองออกว่าพระพุทธศาสนาสอนอะไร วินัยและกฎหมายในมิติพุทธศาสนา คือ มีสาระอย่างไร คือ กฎหมายต้องมาจากธรรม ต้องชอบธรรมและต้องเพื่อธรรม ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า กฎหมายที่แท้จริงต้องเริ่มต้นด้วยธรรม มีธรรมและเป็นธรรม ทั้งตัวกฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายและผู้รับโทษทัณฑ์ตามกฎหมาย ธรรมเป็นเรื่องสำคัญและเป็นกฎิกาที่สมเหตุสมผลยิ่ง ผู้เขียนพยายามในอันที่จะชี้ว่า “การเคารพกฎหมายและกติกาสังคม เพราะกฎหมาย คือกฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้นหรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามหรือหรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ “แนวทางหรือแบบแผนความประพฤติทั่วๆ ไปหรือระบอบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม” วิชานิติปรัชญาที่สถาบันการศึกษากฎหมายในสังคมไทยให้ความสำคัญกับนิติปรัชญาในลักษณะที่แตกต่างกันไป จะเห็นได้จากการกำหนดให้นิติปรัชญามีสถานะที่แตกต่างกัน โดยในบางแห่งอาจเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนกฎหมายทุกคนต้องเรียน หรือเป็นเพียงวิชาเลือกที่อาจเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ หรือในสถาบันการศึกษาบางแห่งก็อาจไม่ได้มีวิชานิติปรัชญาอยู่ในหลักสูตรไว้ หมายความว่า “นิติปรัชญาไม่ได้เป็นความรู้ที่มีความจำเป็นสำหรับการสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายแต่อย่างใด” (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2563, หน้า 45-63) ในประเทศไทยวิชานิติปรัชญามีระยะก่อตัวของความรู้ด้านเริ่มจากทศวรรษ 2520 - 2540 เป็นต้นมามีเอกสารบางชิ้นที่อาจมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจถึงงานเขียนทางด้านนิติปรัชญาในช่วงเวลานี้ เช่น รองพล เจริญพันธุ์ (2524); ถนัด คอมันต์ (2530, หน้า 7; สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, (2540); ปรีดี เกษมทรัพย์, (2539); สมยศ เชื้อไทย (2548) นับว่าผู้บุกเบิกรุ่นแรกๆ ของวิชานิติปรัชญา

บทที่ 2 นิติปรัชญาในสำนักธรรมชาตินิยม ได้นำขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับ ประเด็นความหมายกำเนิด ลักษณะความสำคัญทางกฎหมายธรรมชาติและแบ่งยุคได้ 3 ยุค บ่งชี้ว่า “กฎหมามีวิวัฒนาการมาได้เพราะความรู้และความคิดมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ “ยุกที่ 1 ปรัชญากฎหมายธรรมชาติยุคอารยธรรมกรีก เป็นปฐมบทของวัฒนธรรมความรู้ที่เป็นระบบระเบียบของอารยธรรมตะวันตกสมัยก่อนคริสตกาล ยุคที่ 2 ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ และวิชานิติศาสตร์ยุคโรมัน เป็นยุคแห่งการเริ่มต้นวิชานิติศาสตร์และการปกครองอันเป็นระบบระเบียบครั้งแรกในโลกตะวันตก ยุคที่ 3 ปรัชญากฎหมายธรรมชาติในยุคสมัยกลาง ที่ศาสนา

คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกมีอิทธิพลสูงและประยุกต์เข้าร่วมกับกฎหมายธรรมชาติและมีสำนักความคิดทางกฎหมาย ประกอบด้วย

1. สำนักความคิดในทางกฎหมายธรรมชาติ
2. สำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง
3. สำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายคอมมิวนิสต์
4. สำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายสังคมวิทยา
5. สำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายสัจนิยม
6. สำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายประวัติศาสตร์

ประเด็นการวิจารณ์ที่หนึ่ง

กฎหมาธรรมชาติจะมีลักษณะที่เกี่ยวข้องด้วยเหตุผลที่แท้จริงถูกต้อง มีลักษณะทั่วไป ผูกพันกับทุกคนให้ต้องปฏิบัติ มีค่าบังคับเหนือกว่า กฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้น มีอยู่ภายในจิตใจของคน มนุษย์สามารถที่จะค้นพบว่าอะไรผิด-ถูก และมีลักษณะสากลไม่เปลี่ยนแปลง กฎหมายธรรมชาติมีลักษณะที่สำคัญ คือ “ใช้ได้ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ อยู่เหนือกฎหมายรัฐ และยังชี้ให้เห็นถึงนักกฎหมายธรรมชาติในอดีต คือ โสเครตีส เพลโต อริสโตเติลและสโตอิค รวมเรียกว่า “กฎหมายธรรมชาติยุคอารยธรรมกรีก กฎหมายคือคำสั่งคำบัญชาของรัฐที่ใช้ควบคุมความประพฤติของประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตามผู้ใดฝ่าฝืนโดยปกติย่อมได้รับโทษ” กฎหมายธรรมชาติสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 สมัย คือ

1. สมัยกรีก-โรมัน - กฎหมายในสมัยโรมัน เป็นกฎหมายอันเกิดจากจารีตประเพณีของชนชาติ หรือเกิดจากความเชื่อของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ โดยความเชื่อต่างๆนั้น มีต้นกำเนิดมาจากสาเหตุหลายปัจจัย เช่น มนุษย์นับถือพระอาทิตย์ เพราะพระอาทิตย์นำความอบอุ่นและแสงสว่างมาให้แก่มนุษย์เป็นต้น ดังนั้น กฎหมายในยุคนี้จะเน้นไปในด้านความเชื่อที่ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่เป็นความเชื่อที่มีเหตุและผลในตัวเอง

2. สมัยกลาง - ต่อมา สังคมมนุษย์มีความเจริญขึ้น ศาสนาเริ่มเข้ามามีอำนาจและบทบาททางการเมืองการปกครอง กฎหมายธรรมชาติจึงถูกอ้างอิงว่าเป็นกฎที่มาจากความประสงค์ของพระเจ้า ทำให้คนในสมัยนี้มีความศรัทธาในพระเจ้าอย่างมาก หากใครฝ่าฝืนหรือมีความเห็น ทัศนคติที่แย้งกับคำจากพระเจ้าจะถูกมองว่าเป็นพ่อมด แม่มด และถูกตัดสินโทษด้วยการประหารชีวิตโดยวิธีการที่ทารุณโหดร้าย อาทิ การจับมัดและเผาทั้งเป็น เป็นต้น ทำให้ในสมัยนี้แม้จะเป็นยุคสมัยที่ศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุด แต่ก็ถือว่าเป็นยุคที่มีความโหดร้ายป่าเถื่อนที่สุดเช่นกัน มนุษย์ในสมัยนี้จะมีความเชื่อในโลกหน้า อาทิ การทำบุญมากๆ เกิดมาในชาติหน้าจะร่ำรวย ความเชื่อเช่นนี้ส่งผลให้มนุษย์ไม่มองอยู่กับปัจจุบัน

3. สมัยใหม่ – หลังจากที่สังคมมนุษย์ศรัทธาในศาสนามาแล้วเป็นระยะเวลาร่วม 100 กว่าปี ได้มีการค้นพบสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้โดยคัมภีร์หรือความเชื่อต่างๆคือ “สิ่งต่างๆที่เกิดในวิทยาศาสตร์” อาทิ มีการค้นพบว่าโลกมิได้มีลักษณะแบน แต่มีลักษณะกลม มีการค้นพบว่าโลกมิได้เป็นจุดศูนย์กลางภายหลังจากการค้นพบระบบสุริยะที่มีดวงอาทิตย์เป็นจุดศูนย์กลาง เป็นต้น จากการค้นพบเหล่านี้ทำให้มนุษย์ตั้งข้อสงสัยว่าทำไมพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างโลกถึงไม่สร้างโลกเป็นจุดศูนย์กลาง ทำให้มนุษย์เสื่อมศรัทธาในพระเจ้าลงไป และหันกลับมาสนใจโลกในปัจจุบันที่พิสูจน์ได้กันมากขึ้น ในทางกฎหมาย เมื่อมนุษย์กลับมามองตนเองมากขึ้นจึงได้พบความมีสิทธิและเสรีภาพในตนเอง ในการเรียนกฎหมายก็จะใช้หลักเหตุและผล (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2552, หน้า 332)

บทที่ 3 นิติปรัชญาสำนักประวัติศาสตร์ ขอบข่ายเนื้อหารที่นำเสนอเนื้อหาครอบคลุมแนวความคิดแบบโรแมนติค (Romanticism) ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของนิติปรัชญาสำนักประวัติศาสตร์ การกำเนิดและบทบามความสำคัญของนิติปรัชญาสำนักประวัติศาสตร์ สาระสำคัญของความคิดของนิติปรัชญาสำนักประวัติศาสตร์ ข้อเสนอของสำนักประวัติศาสตร์ และได้ข้อสรุปว่า กฎหมายเป็นผลผลิตของพลังภายในสังคมที่ทำงานอย่างเงียบๆ และมีรากเหง้าที่หยั่งลึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาติ มีกำเนิดและเติมโตเรื่อยมาจากประสบการณ์และหลักความประพฤติทั่วไปของประชาชน และปรากฏอยู่ในรูปแบบประเพณี หรือ “จิตสำนึกร่วมกันของประชาชน” กายเป็นสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ หรือสำนักทฤษฎีทางกฎหมาย และเชื่อว่า “กฎหมายมาจากจิตวิญญาณของชาติ” (Folksiest)

ประเด็นการวิจารณ์ที่สอง

กฎหมายประวัติศาสตร (Historical Law) ผ่านวิวัฒนาการสังคมมนุษย์จากครอบครัวไปสู่ รัฐและจากศีลธรรมไปสู่กฎหมายว่า กฎหมาย คือ “กฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ในสังคม มีกระบวนการบังคับเป็นกิจจะลักษณะ” และยังอธิบายไว้ในนิติปรัชญาเบื้องต้นว่า “กฎหมายมีวิวัฒนาการมาคู่กับสังคมมนุษย์เป็นสามยุค ได้แก่ “กฎหมายชาวบ้าน กฎหมายของนักกฎหมาย และกฎหมายเทคนิค” (สมยศ เชอไทย, 2554, หน้า 64; 152-158) ตามแนวของสำนักประวัติศาสตร์ “ กฎหมายเกิดขึ้นจากจิตวิญญาณของประชาติ (Folksiest)” (ปรีดี เกษมทรัพย, 2552, หน้า 332) หมายถึงว่า “ความรู้สำนึกผิดชอบชั่วดีที่มีอยู่ในชนชาติใดชาติหนึ่ง ปรากฏในรูปศีลธรรมและจารีตประเพณีจนกลายมาเป็นหลักกฎหมายในวิชานิติศาสตร์หลักความยุติธรรม”(ดิเรก ควรสมาคม, 2558 หน้า, 1-16) และกฎหมายที่แท้จริง คือ “เหตุผลที่ถูกต้อง สอดคล้องกับธรรมชาติ แผ่ซ่านไปในทุกสิ่งทุก อย่าง สม่ำเสมอเป็นนิรนดร” (พิธินัย ไชยแสงสุขกุล, 2539, หน้า 9)

บทที่ 4 หลักนิติปรัชญาสำนักกฎหมายบ้านเมือง เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นมาแนวคิดสำคัญและวิเคราะห์แนวคิดของนิติปรัชญาสำนักกฎหมายบ้านเมือง” โดยนำเสนอผ่านหลักการ แนวคิดและทฤษฎีสำคัญ 4 ทฤษฎี ประกอบด้วย

ทฤษฎีที่ 1 ทฤษฎี “อำนาจอธิปไตย” ของ ฌอง โบเด็ง (Jean Bodin) เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้มีอิทธิพลอย่างมากในทางปรัชญาการเมือง ผู้วางแนวคิดว่า อำนาจอธิปไตยว่าเป็นของกษัตริย์จาก “ตำรา 6 เล่ม ว่าด้วยรัฐ (Six Books Concerning the State) และวิธีทำความเข้าใจกับประวัติศาสตร์” (Method for the Easy comprehension of History)

ทฤษฎี 2 นิติปรัชญาสำนักธรรมชาตินิยม เสนอขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย กำเนิดและวิวัฒนาการ ลักษณะความสำคัญของกฎหมายธรรมชาติที่แบ่งเป็น 3 สมัยทฤษฎี “สัญญาสวามิภักดิ์” ของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษที่ได้คิดทฤษฎีการเมืองขึ้นใหม่ โดยนำเอาศาสตร์ทางด้านธรรมศึกษา ปรัชญา และคณิตศาสตร์ มาผสมผสานกันเข้าเจ้าของวรรณกรรม “ส่วนประกอบของกฎหมายทางธรรมชาติและทางการเมือง” “รัฏฐาธิปัตย์” (Leviathan) ซึ่งถือว่าเป็นวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของฮอบส์ และยัง ถือว่าเป็นตำราปรัชญาการเมืองรัฐศาสตร์เล่มแรกของโลก

ทฤษฎีที่ 3 นิติปรัชญาสำนักประวัติศาสตร์ เสนอขอบข่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “แนวความคิดแบบโรแมนติค (Romanticism) ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ กำเนิดและบทบาทสำคัญ สาระสำคัญของความคิด ข้อเสนอ ข้อสรุปและการวิเคราะห์วิจารณ์ความคิดสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ ทฤษฎีกฎหมาย คือ รัฏฐาธิปัตย์ ของจอห์น ออสติน (John Austin) ที่เสนอแนวคิดว่า กฎหมาย คือ คำสั่งของรัฏฐาธิปัตย์ กฎหมายที่แท้จริงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กฎหมายที่พระผู้เป็นเจ้ากำหนดขึ้นใช้บังคับกับมนุษย์
2. กฎหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับมนุษย์ด้วยกัน

ทฤษฎีที่ 4 นิติปรัชญาสำนักกฎหมายบ้านเมือง เสนอขอบข่ายเนื้อหา ความเป็นมาของนิติปรัชญา แนวคิดของนักคิดสำคัญและวิเคราะห์แนวคิดของนิติปรัชญาสำนักกฎหมายบ้านเมือง หรือสำนักปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย (Legal Positivism) ทฤษฎีกหมายบริสุทธิ์ของ ฮานส์ เคลเซ่น ทฤษฎีที่พยายามแยกการศึกษากฎหมายออกจากสิ่งปะปนอื่นๆ เช่น ศีลธรรม การเมือง ความยุติธรรม และจากศาสตร์สาขาอื่น เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา เพื่อให้เกิดการศึกษากฎหมายในลักษณะที่มันบริสุทธิ์ เสมือนดั่งการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ ทำให้นิติศาสตร์เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาความรู้ที่เป็นภววิสัยเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จริง กฎหมายที่ถูกกำหนดและสร้างโดยมนุษย์ ศึกษาโครงสร้างทางรูปแบบของกฎหมาย โดยไม่ต้องไปสนใจเนื้อหาของกฎหมายในเชิงการเมือง ศีลธรรม ศาสนา ยุติธรรม หรือ นิติศาสตร์จะมุ่งศึกษากฎหมายอันเป็นบรรทัดฐานความประพฤติของมนุษย์ที่มีสภาพบังคับ บนแนวคิดที่ว่า “บรรทัดฐานทางกฎหมายที่เกิดขึ้นรวมกันเป็นระบบกฎหมายโดยตั้งอยู่บนบรรทัดฐานขั้นมูลฐานที่เป็นพลังฐานรากในการสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายอื่นๆ ขึ้นมา” (สุรินทร์ สฤษฎ์พงศ์, 2562, หน้า 21) “เคลเซ่นสร้างทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์ขึ้นบนรากฐานของแนวความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ จากการมองกฎหมายหรือวิเคราะห์กฎหมายเฉพาะตัวกฎหมายที่ปรากฏอยู่ล้วนๆ โดยแยกกันเรื่องศีลธรรม การเมือง ความยุติธรรม หรือสังคมวิทยาออกไป เคลเซ่นเห็นว่า ทฤษฎีกฎหมายจะต้องบริสุทธิ์ในแง่ที่ว่ามันจะต้องสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายขึ้นมาเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ” (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, หน้า 63)

ประเด็นการวิจารณ์ที่สาม

แนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองมีความคิดว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองซึ่งบัญญัติโดยรัฐเป็นกฎหมายที่แท้จริงมีความสมบูรณ์ในตัวเองไม่มีกฎหมายอื่นที่เหนือกว่า การแก้ไขข้อพิพาททั้งปวงให้คิดจากกฎหมายบ้านเมืองที่ใช้บังคับกันอยู่โดยไม่ต้องพึ่งพาหลักการอื่นใดที่สูงกว่า จอห์น ออสติน (John Austin) ให้คำจำกัดความกฎหมายบ้านเมืองว่าเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจอธิปไตยทางการเมืองซึ่งจะมีการลงโทษกับบุคคลที่ไม่เชื่อฟังคำสั่ง ดังนั้น กฎหมาย จึงประกอบด้วยองค์ประกอบสามประการ คือ

1. อธิปไตยทางการเมือง (Political sovereign)
2. คำสั่งของผู้มีอำนาจ (Command)
3. การบังคับใช้หรือบทลงโทษ (Sanction)

จอห์น ออสติน (John Austin) ยังได้ให้ความหมายของคำว่า “กฎหมาย” ว่า “กฎหมาย คือ คำสั่งคำบัญชาของรัฏฐาธิปัตย์ บังคับใช้กับราษฎรทั้งหลาย ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม โดยปกติแล้วผู้นั้นต้องรับโทษ” คำนิยามดังกล่าวนี้มาจากองค์ประกอบของทฤษฎีสำคัญ 5 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีคำสั่ง คำบัญชา (The Command Theory)
2. ทฤษฎีว่าด้วยรัฏฐาธิปัตย์ (The Sovereign Theory)
3. ทฤษฎีว่าด้วยผลบังคับทั่วไป (The General Application and Continuity)
4. ทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติตาม (The Observance Theory)
5. ทฤษฎีว่าด้วยสภาพบังคับ (The Sanction Theory)

บทที่ 5 สำนักความคิดกฎหมายทางสังคมวิทยายา เสนอประเด็นแนวคิด กรอบและขอบเขตด้านเนื้อหา คือ “ความเป็นมาและสาระสำคัญของความคิดกฎหมายทางสังคมวิทยา ในฝรั่งเศส ในเยอรมนี และในสหรัฐอเมริกา” ทฤษฎีความคิดทางกฎหมาย ความเป็นมาและสาระสำคัญของความคิดกฎหมายทางสังคมวิทยา ตามนักปรัชญาเมธีนามว่า ออกุสต์ กองต์ (Auguste Comte) ผู้บุกเบิกแนวคิดทางสังคมวิทยา ผู้ก่อตั้ง

วิชาสังคมวิทยาพยายามทำให้การศึกษาสังคมเป็นแบบ “วิทยาศาสตร์” โดยใช้คติปฏิฐานนิยม (Positivism) สิ่งที่ศึกษาต้องสังเกตและวัดได้เท่านั้น (Positivism) เป็นพื้นฐานสำหรับศาสตร์แขนงใหม่ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนที่หนึ่ง คือ ส่วนสังคมสถิต (Social statics) เป็นการศึกษาเรื่องกฎระเบียบ ความมั่นคงที่ทำให้สังคมรวมกลุ่มกันจนสามารถดำรงอยู่ได้ ส่วนที่สอง คือ “ส่วนพลวัตทางสังคม” (Social dynamics) เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาแบบแผนของ สถาบันสังคมต่างๆ โดยศึกษาปัจจัย 3 ด้าน คือ “ภาษา ศาสนา และส่วนแรงงาน” และแบ่งปรัชญาออก 3 ยุค คือ ยุคเทววิทยา (Theological stage) ยุคอภิปรัชญา (Metaphysic Stag) เป็นยุคที่มนุษย์แสวงหาความจริงโดยอาศัย การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยหลักการทางตรรกศาสตร์ และปรัชญา และยุควิทยาศาสตร์ (Positive Stage) เป็นขั้นที่มนุษย์พัฒนาภูมิปัญญาในการแสวงหา ความรู้ ได้อย่างมีระบบ มีความน่าเชื่อถือ เที่ยงตรง โดยนำวิธีการศึกษาที่ใช้ในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มาใช้ในการศึกษาสังคม รวมถึงกฎหมายระบบต่างๆ ด้วย (จิรโชค วีระสย, 2561 หน้า 260-272) ได้มโนทัศน์ในภาพรว่า สำนักกฎหมายทางสังคมวิทยา มีมโนทัศน์ข้อนข้างหลากหลายแนวทาง ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนสำนักความคิดทางกฎหมายสำนักอื่น

ประเด็นการวิจารณ์ที่สี่

สำนักความคิดกฎหมายทางสังคมวิทยายา มีทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นบทบาทความสัมพันธ์ของกฎหมายต่อสังคม ฐานคติคิดพิจารณาได้ถึงเรื่องบทบาทหน้าที่ (Functional) หรือการทำงานของกฎหมายมากกว่าการสนใจกฎหมายในแง่ที่เป็นเนื้อหาสาระเป็นนามธรรมลอยๆ แนวคิดทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีแนวคิดโอนเอียงใกล้ชิดความคิดแบบสังคมนิยมมี ลีออง ดิวกิต เป็นตัวแทนความคิด

2. กลุ่มที่มีแนวคิดโอนเอียงมาทางอนุรักษ์นิยม กลุ่มนี้มี รูดอร์ฟ ฟอน เยียริ่ง และรอสโค พาวด์ เป็นตัวแทนแนวคิด

บทที่ 6 นิติศาสตร์กับธรรมศาสตร์ตามแนวนิติปรัชญาเชิงพุทธ เสนอประเด็นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิติศาสตร์กับธรรมศาสตร์ ความสัมพันธ์และเป้าหมายของนิติศาสตร์กับธรรมศาสตร์เพื่อให้เข้าใจง่ายโดยแยกศึกษาถึงหลักพระธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติเพื่อความเห็นแจ้งและหลุดพ้น และพระวินัยที่เป็นข้อบังคับและพัฒนาการของการบัญญัติพระธรรมวินัย โดยเริ่มศึกษาจากความหมายที่พระ ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับนิติศาสตร์กับธรรมศาสตร์ไว้ว่า “คำวา ‘นิติศาสตร’ แปลกันวา วิชากฎหมาย หรือ ศาสตร์ว่าด้วยกฎหมาย แตที่จริงนั้นนเรานำคำนี้มาจากภาษาสันสกฤตซึ่งเปนภาษาของประเทศอินเดียที่มีอารยธรรมเกาแกแตโบราณ นิติศาสตรเปนคำทางวิชาการของประเทศอินเดีย สมัยกอนเรียกวา ชมพูทวีป ดูตามศัพท ‘นิติศาสตร์’ ตามความหมายที่ใชในประเทศอินเดีย จะเป็นวิชาทางด้าน รัฐศาสตรหรือวิชาการเมือง ดังเช่นในคัมภีรพุทธศาสนาวา “ขตฺติยธมฺมสงฺขาเต นีติสตฺเถแปลวา ในนีติศาสตรกลาว คือ ขัตติยธรรม ธรรมของกษัตริย คือ คุณสมบัติของผูปกครอง และหลักการปกครอง”(พระไตรปิฎกอรรถกถาขุทกนิกาย, เล่มที่ 8, หน้า 452) “นิติ” แปลวา การนำมีรากศัพท์เดียวกับคำว่า “นายก” ซึ่งแปลวาผูนำ คำเดิมในภาษาบาลีหรือสันสกฤตวา ‘นีติ’ มาจากธาตุเดียวกันกับนายก คือ นีแปลวานำ ‘นีติ’ จึงแปลวา การนำ นิติศาสตรที่แทเรียกวา ‘นีติศาสตร’ ภาษาไทยเรียกนิติศาสตรเพื่อทำใหสั้นนิติศาสตร แปลวา ศาสตรแหงการนำ หรือจัดดำเนินการขยายความหมายวาเปน ศาสตรแหงการนำคน หรือการนำกิจการของรัฐหรือการทำหนาที่ของผูนำ” (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตฺโต) (2541, หน้า 10-11)” สรุปแล้ว “หลักการของพระพุทธศาสนาตามหลักนิติศาสตร์แนวพุทธ คือ กฎหมายจะต้องมีแนวโน้มในการที่จะสร้างระบบสังคม จัดสรรสภาพแวดล้อม และวางรูประบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในทางที่เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้เข้าถึงจุดหมายของชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้นไป” (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562, หน้า 182)

ประเด็นการวิจารณ์ที่ห้า

นิติปรัชญาเป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายที่ดีและการปกครองที่ดี ใช้อาชญาหรือกฎหมายมาบังคับใช้ให้น้อยที่สุด ถ้าเป็นพระพุทธเจ้า จะไม่ต้องใช้เลยพระองค์จึงมีคุณสมบัติพิเศษที่ฝึกคนโดยไม่ต้องใช้อาชญาและที่จริงนั้นกฎหมายเองก็เป็นเครื่องมือฝึกคนมีจิตสำนึกและเป็นข้อฝึกตนไม่ใช่ข้อบังคับและทำให้ดียิ่งขึ้นไปอีก จนกระทั่งว่ากฎหมายเป็นเพียงเครื่องหมายรู้ร่วมกันในข้อสมมติของสังคมเท่านั้น” และทุกสิ่งทุกอย่างตามธรรมชาตินั้น เป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ผู้ประพันธ์ชี้ให้เข้าใจถึงคำว่า “ธรรม” ว่ามีความหมายเป็น 4 ความหมาย คือ

ธรรมในความหมายที่ 1 คือ ธรรมชาติ ตามหลักของพระพุทธศาสนาไม่มีอะไรที่ไม่ใช่ธรรมชาติก้อนดิน ก้อนหิน ก้อนกรวดและทรายอะไรก็ตามที่มันเป็นธรรมชาติ สูงขึ้นมาถึงสิ่งที่มีชีวิตสูงสุดมันก็คือธรรมชาติที่เป็นผลของการปฏิบัติหรืออยู่ตามธรรมชาติที่เรียกว่า “พระนิพพานยังเป็นธรรมชาติ”

ธรรมในความหมายที่ 2 คือ กฎของธรรมชาติ หรือ สิ่งที่บังคับธรรมชาติให้เป็นไปตามกฎนั้น ตัวธรรมชาติ คือ สภาวะธรรมทั้งหลาย กฎของธรรมชาตินั้น คือสิ่งที่บังคับธรรมชาติให้เป็นไป ถ้าสิ่งที่บังคับได้ก็เป็นไปตามที่บังคับที่บังคับไม่ได้ก็ยืนอยู่ สำหรับต้านทานกฎธรรมชาติ

ธรรมในความหมายที่ 3 คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ คือ ความที่มันต้องกระทำและไม่กระทำไม่ได้ ในที่นี้หน้าที่คือ สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่การหากิน จนถึงเรื่องจิตใจ

ธรรมในความหมายที่ 4 คือ ผลที่เกิดขึ้นด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎของธรรมชาติ คือ “ปฏิเวธธรรม” ถือเป็นหลักตายตัวว่า ผลจะเกิดขึ้นตรงตามกฎของธรรมชาติเสมอไปไม่มีใครแก้ไขได้ เช่นจะแก้ไขให้ผลของการทำดีออกมาเป็นความชั่ว ให้ผลของการทำความชั่วออก มาเป็นความดี อย่างนี้ไม่สามารถแก้ไขได้

บทที่ 7 นิติปรัชญาตามแนวพระพุทธศาสนา เสนอประเด็นสำคัญ คือ “ความหมาย พัฒนาการ แนวคิด หลักการ และเป้าหมาย ของนิติปรัชญาแนวพุทธศาสนา” เป็นการศึกษาที่ต่อยอดจากบทที่ 6 ว่าด้วยหลักธรรมศาสตร์แต่ประเด็นหลัก คือ “นิติปรัชญาที่ว่าด้วยหลักแห่งการศึกษาที่บริสุทธิ์และสุงยิ่งขึ้นเป็นการเจาะลึกกฎหมายในชั้นรากฐานแท้ๆ โดยมีการใช้พุทธธรรมเป็นฐาน ในการวิเคราะห์อย่างละเอียด เกี่ยวกับ “หลักการแห่งความเป็นจริงที่อยู่เหนือธรรมชาติ การปฏิบัติเพื่อให้ได้ประโยชน์จากความเป็นจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติ ตามพัฒนาการแนวคิดของนิติปรัชญาตามแนวพุทธศาสนา ในการแสวงหาความกระจ่างชัดถึงจุดมุ่งหมายแห่งกฎหมาย มีการโยงถึงคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ และคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ ที่ถือ “คัมภีร์ทั้งสองเป็นกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจกษัตริย์ในการปกครอง ในการออกกฎหมาย การตัดสินคดี กระบวนการยุติธรรม ตลอดจนระบบชนชั้นของสังคม” (ดิเรก ควรสมาคม, 2558, หน้า 1-16) อ้างหลักพุทธธรรมประกอบ เช่น หลักศีล 5 หลักการทางติติศาสตร์ในไตรภูมิพระร่วง หลักทศพิธราชธรรม หลักนิติปรัชญาในพระสูตร คือ อัคคัญญสูตร จักรวรรดิวรัตร กูฏทัตสูตร หลักกฎหมายตราสามดวง นิติปรัชญาในหลักจตรธรรม หลักไตรสิกขา และมรรคมีองค์ 8 ประการ สรุปแล้ว นิติปรัชญาชี้ให้เห็นว่า “กฎหมายไทยแต่บทแต่มาตราในมุมมองพุทธศาสนาแล้ว มีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับวินัยในพระไตรปิฎก เพื่อชี้นำพฤติกรรมของบุคคลและสังคมไปสู่การศึกษาอบรม ระบบการจัดสรรสังคมทั้งมวล

ประเด็นการวิจารณ์ที่หก

แนวคิดที่เชื่อว่า “หลักนิติศาสตร์หรือกฎหมายแม้จะมีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอและไม่สามรถที่จะชี้ชัดได้ว่าจะเป็นหลักประกันในอันจะทำให้ชีวิตดีงามและสังคมมีสันติสุขได้โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่มีและยอมรับความแตกต่างหลากหลายของประชาชน ที่มีฐานคติว่า “มนุษย์จะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยหลักการพื้นฐานและจิตใจที่เข้ากันได้ โดยไม่แบ่งแยกรังเกียจเดียดฉันท์กันและกันด้วยเรื่องชนชั้นสีผิว เชื้อชาติและลัทธิศาสนามีความเสมอภาคไม่เอารัดเอาเปรียบกัน สังคมจึงจะมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้”

(Phraphromkunaporn (Prayut Payutto), 2007, p.72) โดยต้องอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นฐาน สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีในชุมชน คือ หลักสาราณียธรรม 6 ประการ ประกอบด้วย

1. เมตตากายกรรมจะทำอะไรก็ทำต่อกันด้วยเมตตาใจรักหวังดี

2. เมตตาวจีกรรม จะพูดอะไรก็พูดต่อกันด้วยเมตตาพูดด้วยใจรัก

3. เมตตามโนกรรม จะคิดอะไรก็คิดต่อกันด้วยเมตตาคิดในทางที่จะแก้ไขปัญหาในทางสมัครสมานประสานส่งเสริม

4. สาธารณโภคิตาได้มาแบ่งกันกินใช้เรื่องการแบ่งปันลาภและเอื้อเฟื้อกันรวมถึงเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์จึงเป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่งในหลักการอยู่ร่วมกัน

5. สีลสามัญญตา ตั้งอยู่ในหลักความประพฤติเสมอกันคล้ายกับที่พูดว่ามีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายแล้วเสมอกันทั้งหมด

6. ทิฏฐิสามัญญตา เสมอกันโดยทิฐิหมายความว่า ยึดถือหลักการพื้นฐาน และอุดมการณ์ของสังคมร่วมกัน (Phraphromkunaporn (Prayut Payutto), 2007, p.74)

วินัยเป็นพุทธบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตและเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบความประพฤติความเป็นอยู่ในการวิธีดำเนินชีวิตของของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในสังคม ความหมายของวินัยของชาวพุทธจึงมีอยู่ 2 อย่าง คือ “อย่างที่หนึ่ง การฝึกให้มีความประพฤติและความเป็นอยู่เป็นระเบียบแบบแผนหรือการบังคับควบคุมตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนรวมทั้งการใช้ระเบียบแบบแผนต่างๆ เป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติความเป็นอยู่ของคนและกิจกรรมของหมู่ชน และอย่างที่สอง ระเบียบแบบแผนกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ที่วางลงไว้เป็นหลักหรือเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ฝึกคนหรือใช้บังคับควบคุมตนตลอดจนเป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติความเป็นอยู่ของคนและกิจการของหมู่ชนให้เรียบร้อยดีงามวินัยเป็นคำรวมของคำว่า ธรรมะ หรือ ธัมมะ มีความหมายว่า ประกอบอยู่ด้วยหรือเป็นระบบกฎระเบียบตามหลักพระศาสนาในประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์มองว่าคนควรที่จะมองว่ากฎเกณฑ์กติกาเป็นเครื่องฝึกตน เพื่อพัฒนาตนเสียมาก ไม่ควรที่จะมองในภาพลบอย่างเดียวควรมองภาพบกด้วย ทั้งนี้ยังมีข้อที่ควรเรียนรู้ที่จะเอามาปฏิบัติด้วยจิตใจที่รู้สึกว่าจะฝึกตัวเองเพื่อก่อให้เกิดผลอันดีงามอันจะยังประโยชน์ต่อตัวผู้คนผู้ปฏิบัติเองและสังคมโดยส่วนรวมต่อไปอีกมุมมองหนึ่งควรมองว่ากฎหมายเป็นเพียงข้อควรและระวังรู้ร่วมกัน เป็นแนวทางที่สังคมควรมีการพัฒนาทางจิตใจและปัญญาในขั้นสูงกฎเกณฑ์กติกาของสังคมนั้น มนุษย์สร้างขึ้นด้วยหลักการและเหตุผลเพื่อจะให้อยู่ร่วมกันด้วยดี และจะได้มีสภาพเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตที่ดีงามอย่างที่เราต้องการและอย่างที่มันควรจะเป็น” (Buddhadasa Bhikkhu, 2006, p.23) และหลักธรรมที่สอดกับหลักนิติศาสตร์ต่อมา คือ “หลักอปริหานิยธรรม คือธรรมที่จะทำให้ไม่เสื่อม” มีทั้งหมด 7 ข้อ คือ “ข้อที่หนึ่ง ประชุมกันเนืองนิตย์ ข้อที่สอง เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็อยู่จนเลิกโดยพร้อมเพรียงกัน ข้อที่สาม ไม่ถืออำเภอใจแล้วบัญญัติอะไรตามใจตัว หรือล้มเลิกถอนบทบัญญัติอะไรตามใจชอบ ข้อที่สี่ เคารพนับถือยกย่องบุคคลที่เป็นอาวุโสเป็นหลัก ข้อที่ห้า ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ให้มีการข่มเหงรังแกกุลกุมารี ข้อที่หก ให้ความสำคัญแก่เจดีย์ หรืออนุสาวรีย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เคารพ เป็นที่รวมใจของสังคม ข้อที่เจ็ด จัดอารักขาคุ้มครองป้องกันแก่พระอรหันต์” (Thai Tipitaka: 2; 10/134/-136/78-128)

บทที่ 8 นิติศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา เสนอประเด็นเกี่ยวกับ “ความหมาย ความเป็นมา และหลักการของนิติศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา” เน้นที่พระวินัย อันเป็นพุทธบัญญัติ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพื่อเกื้อกูลกับพุทธบริษัท เน้นสิกขาบทตามพระวินัย การอ่านหรือศึกษารายละเอียดในบทนี้ เท่ากับการอ่านพระวินัยปิฎกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์แล้ว มองเห็นทิศทางและเป้าหมายพระวินัยอย่าเด่นชัดยิ่ง เพราะได้ให้รายละเอียดในการบัญญัติสิกขาบทแต่ละข้อถึงมูลเหตุและสาเหตุ เกี่ยวกับวิธีการบัญญัติสิกขาบท

และพระวินัย หลักการของนิติศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา ว่าด้วยประโยชน์ 10 ประการในการบัญญัติพระวินัย ประโยชน์แก่บุคคล เจตนารมณ์แห่งพระพุทธบัญญัติ สุดท้าย คือ กระบวนการกำหนดโทษและการวินิจฉัยความผิดที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาสำหรับพนักงานสอบสวนสำหรับบ้านเมือง

ประเด็นการวิจารณ์ที่เจ็ด

บทที่ 9 นิติปรัชญาตามแนวคิดพุทธศาสนาเถรวาท เปรียบเทียบกับสำนักความคิดทางกฎหมายต่างๆ เสนอขอบข่ายเนื้อหา ดังนี้ “สาระสำคัญของปรัชญากฎหมายตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาทกับสำนักกฎหมายธรรมชาติ เปรียบเทียบปรัชญากฎหมายตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาทกับสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย และเปรียบเทียบปรัชญากฎหมายตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาทกับสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงแนวคิดเห็นรวบยอดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และสำนักกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. สำนักความคิดกฎหมายธรรมชาติ หรือสำนักธรรมนิยม (Natural Law School) สำนักความคิดกฎหมายธรรมชาติ เป็นสำนักความคิดที่มีกำเนิดและวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรีก สำนักนี้มีความคิดเห็นว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติเรียกว่า ‘กฎหมายธรรมชาติ’ (Natural Law) และเกิดจากธรรมชาติโดยตรงเหมือนปรากฏการณ์อื่นๆ ของโลก บ้างก็เชื่อว่าธรรมชาตินั้นคือพระผู้เป็นเจ้า ทำให้หลักเกณฑ์ทางศาสนา เหตุผลและศีลธรรม จึงเป็นสิ่งที่นักกฎหมายเชื่อว่าเป็นที่มาของกฎหมาย เพราะกฎหรือระเบียบใดที่ขัดต่อเหตุผลและศีลธรรมย่อมไร้สภาพบังคับทางกฎหมายทั้งสิ้น ซิเซโร นักปราชญ์ นักนิติศาสตร์ และรัฐบุรุษของโรมัน ได้อธิบายว่า “กฎหมายที่แท้จริง คือ เหตุผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ แผ่ซ่านไปในทุกสิ่งทุกอย่างสม่ำเสมอเป็นนิรันดร”

2. สำนักปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย (Positive Law) สำนักปฏิฐานนิยมทางกฎหมายหรือสำนักกฎหมายบ้านเมืองแนวคิดพื้นฐานของปฏิฐานนิยมทางกฎหมายและยืนยันว่า การดำรงอยู่หรือความสมบูรณ์หรือความเป็นกฎหมายนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมหรือความยุติธรรมที่ต้องมีในตัวกฎหมาย

3. สำนักกฎหมายทางประวัติศาสตร์ (Historical Law School) เกิดขึ้นมาจากการโต้แย้งแนวความคิดต่างๆ เช่น โต้แย้งแนวคิดกฎหมายธรรมชาติ เป็นต้น การโต้แย้งดังกล่าวได้แก่

3.1 การโต้แย้งกับแนวความคิดใน“เชิงเหตุผลนิยม” (Rationalism) แนวคิดกฎหมายธรรมชาติ (แนวคิดกฎหมายธรรมชาติจะเป็นแนวคิดโต้แย้งทุกสำนัก) กับแนวคิดที่ว่ากฎหมายธรรมชาติเสมอนกฎเกณฑ์ธรรมชาติที่มีลักษณะแน่นอน ทั่วไป ใช้ได้สม่ำเสมอครอบคลุมทั้งจักรวาล มนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

3.2 การโต้แย้งกระแสความเชื่อถือ และอารมณ์ยึดมั่นในการปฏิวัติของฝรั่งเศส (คริสต์ศักราช 1789) มุ่งล้างอำนาจการชอบธรรมของรัฐและประเพณีแบบเดิมโดยมีความเชื่อถือ ศรัทธาและเหตุผล และอำนาจเจตจำนงของมนุษย์ในการเอาชนะสถานการณ์ต่างๆ พร้อมกับการป่าวประกาศความคิด “แบบสากลนิยม” (Cosmopolitan Message) นั้นคือเป็นธรรมชาติหรือเป็นเรื่องเหตุผลนิยมที่ใช้บังคับครอบจักรวาล

4. สำนักสังคมวิทยากฎหมาย (Sociological Jurisprudence) หรือ แนวคิดนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Jurisprudence) เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นบทบาทความสัมพันธ์ของกฎหมายต่อสังคมโดยพิจารณาถึงเรื่องบทบาทหน้าที่ (Functional) หรือการทำงานของกฎหมาย มากกว่า การสนใจกฎหมายที่เป็นเครื่องมือของรัฐควบคุมคนในสังคม ในแง่ที่เป็นเนื้อหาสาระ เป็นนามธรรมลอยๆ โดยเน้นไปที่

การตรากฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมต่างๆ (Social legislation) ที่มีความมุ่งมั่นที่จะใช้หรือมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐควบคุมคนในสังคม เป็นกลไกในการแก้ปัญหาสังคมในเชิงบวก โดยนักกฎหมายมีหน้าที่ที่จะต้องค้นหา (สิทธิกร ศักดิ์แสง, 2562, หน้า 21-49)

ประเด็นการวิจารณ์ที่แปด

นิติปรัชญาแนวพุทธสอดคล้อกับแนวคิดในสี่มิติทางพุทธธรรมที่มองในมุมของหลักนิติศาสตร์ กฎหมายเป็นถือว่าเป็นเครื่องบังคับ และถือได้ว่าเป็นเรื่องขัดต่อความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกฎหมายในระดับที่พอรับกันได้หากสังคมใดมีคนที่เต็มไปด้วยความรู้สึกว่า “กฎเกณฑ์กติกาทั้งหลายในสังคมเป็นเครื่องบังคับกฎหมายหรือสังคมนั้นก็จะไม่ยั่งยืนในขณะเดียวกันก็มีมุมมองอีกด้านหนึ่งว่ากฎหมายเป็นเครื่องฝึกตน เป็นท่าทีแบบพระพุทธ ศาสนาที่มองว่ากฎเกณฑ์กติกาที่สร้างขึ้นมามีจุดประสงค์เพื่อสร้างสภาพเอื้อต่อสังคมที่จะเปิดโอกาสให้มนุษย์พัฒนาความสามารถที่จะมีชีวิตที่ดีงาม อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ได้เสนอว่าแง่มุมที่แหลมคมว่า “กฎมนุษย์ต้องไม่แปลกแยกจากกฎธรรมชาติ พัฒนาคนให้รู้จักเคารพสิทธิกันและกันแต่ต้องรู้ทันว่าที่แท้มนุษย์ไม่มีสิทธิ ถึงจะพัฒนาระบบขึ้นมาหลากหลายทุกระบบต้องลงกันได้บนฐานหนึ่งเดียวแห่งธรรม กฎหมายเพื่อสังคมมนุษย์จะไม่สมจริงถ้าหยั่งไม่ถึงความจริงแห่งธรรมชาติมนุษย์ จุดหมายของสังคมคือจุดหมายของกฎหมายแต่สุดท้ายจุดหมายของกฎหมายต้องสนองจุดหมายของชีวิตคน วินัยกับกฎหมายเป็นเครื่องจัดสรรให้เกิดโอกาสที่จะเป็นฐานของการพัฒนาสู่การสร้างที่สูงขึ้นไป วินัยกับกฎหมายช่วยจัดสรรสังคมดีที่เอื้อให้คนงอกงามมีชีวิตที่ดีคนยิ่งงอกงาม มีชีวิตที่ดีก็ยิ่งหนุนสังคมดีที่คนจะมีชีวิตงอกงาม การปกครองที่แท้และกฎหมายที่ถูกต้องมีจุดหมายสอดคล้องกับธรรมชาติมนุษย์ มีกฎหมายไว้จัดการปกครองเพื่อทำให้เกิดสังคมดีที่คนมีโอกาสพัฒนาชีวิตที่ดีงาม กระบวนวิธีในการบัญญัติข้อกฎหมายกฎหมายโดยหลักการกับกฎหมายโดยบัญญัติ กฎหมายที่แท้ประสานประโยชน์ของบุคคลกับสังคมและประสานสมมติของมนุษย์เข้ากับความจริงแท้ของธรรมชาติ”

3. บทสรุป

หลักการต่างๆ ในบทประพันธ์เล่มนี้ เป็นสาระของวินัย หรือเป็นเจตนารมณ์ที่แท้ของกฎหมาย ถ้าคนมีการศึกษาที่พัฒนาตนอย่างถูกต้อง ให้มีศรัทธา เห็นคุณค่า พร้อมและเต็มใจ สมัครใจที่จะปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ สังคมก็ไม่จำเป็นต้องมีการบัญญัติข้อกำหนดของกฎหมายหรือสิกขาบทในวินัย ในทางตรงข้ามการที่มีสิกขาบทหรือกฎหมาย ก็เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดความมั่นใจว่า จะมีการปฏิบัติให้เกิดผลตามหลักการเหล่านี้ ถ้าคนไม่ปฏิบัติตาม หรือเคลื่อนคลาดจากหลักการมากขึ้น ก็ยิ่งต้องมีการบัญญัติสิกขาบทหรือข้อกฎหมายมากขึ้นๆ และมักจะต้องมีการบัญญัติความผิดและการลงโทษมากขึ้น หรืออาจจะหนักขึ้นด้วย หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเคารพกัน เป็นไปเพื่อสงเคราะห์ ช่วยเหลือกัน เพื่อไม่ทะเลาะวิวาทโต้เถียงกัน เพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันเดียวกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดองในการทำงาน สังคมหรือประเทศชาติเมื่อยึดหลักสาราณียธรรม คือ หลักธรรมแห่งความรัก และความสามัคคีปรองดอง คิดถึงส่วนดีของกันและกันการพูดจาด้วยถ้อยคำดีๆ ไม่ซ้ำเติมกัน การแสดงออกทางกายด้วยการงดเว้นการทำร้าย ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่เบียดเบียนสร้างความทุกข์ให้คนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติซึ่งหากทำได้ประชาชนจะเกิดความรักความสามัคคีและหวงแหนร่วมกันปกป้องพิทักษ์คุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และ ปรับความเห็นให้เสมอกันโดยไม่ยึดความเห็นส่วนตนเป็นหลัก แต่ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เพียงเท่านี้ก็เพียงพอต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติหรือองค์กรทางสังคม หลักการศึกษาที่สะท้อนในมิติวิชา “นิติปรัชญา” ที่ใกล้ชิดกับหลักกฎหมายตะวันตกและศาสตร์ทางกฎหมายตะวันตก คือ ความในบทที่ 1-6 จากบทที่ 7-9 เป็นแนวพุทธ

ศาสนาและเสมือนการอ่านพระไตรปิฎก ในส่วนแรก คือ “พระวินัยปิฎก” และมีพระสูตรเข้ามาแทรกบ้างในบางประเด็น

บรรณานุกรม

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). **นิติปรัชญาแนวพุทธ.** พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จรัญ โฆษณานันท์. (2547). **นิติปรัชญา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดิเรก ควรสมาคม. (2558). **นิติศาสตร์ไทย: บทวิเคราะห์จากรากฐานในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์.** วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม, 2558: 1-16.

ปรดี เกษมทรัพย์. (2552). **นิติปรัชญา.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). **วินัย: เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด.** กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ.

พิธินัย ไชยแสงสุขกุล. (2539). **นิติปรัชญาเล่มที่ 1 ว่าด้วยทฤษฎีพื้นฐานทางกฎหมาย.** กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญ จำกัด.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). **นิติศาสตร์แนวพุทธ.** (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา

สมยศ เชื้อไทย. (2554). **คำอธบายกฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป.** (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

----------. (2554). **นิติปรัชญาเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

----------. (2555). **นิติปรัชญา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

Gore, Senator Albert A. (1992.). **Earth in the Balance**. Boston: Houghton Miffin Co.

Hacker, Andrew. (1992). **Two Nations.** New York: Charles Scribner’s Sons.

Howard, Philip K. (1994). **The Death of Common Sense**. New York: Random House, Inc.

Joshi, Lalmani. (198). **Studies in the Buddhistic Culture of India.** Delhi: Motilal Banarsidass.

Naisbitt, John. (1984). **Megatrends.** New York: Warner Books, Inc.

Patterson, James, and Kim, Peter. (1992). **The Day America Told the Truth**. New York: Penguin Books USA Inc.

Rolston, Holmes. (1988). **Environmental Ethics.** Philadelphia: Temple University Press.

Walker, Benjamin. (1968). **Hindu World**. 2 vols. London: George Allen & Unwin Ltd.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธมัคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

วารสารพุทธมัคค์ ของศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารพุทธมัคค์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าของผู้นิพนธ์บทความในวารสารพุทธมัคค์

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน

2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น

3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธมัคค์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธมัคค์แล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธมัคค์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารพุทธมัคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสั้นขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่งถึง พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร. 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถ.จรัญสนิทวงศ์ 72 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 086-0864258 หรือ

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ maghavin9@yahoo.com พร้อมโทรแจ้งบรรณาธิการวารสาร หรือ

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน (https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bdm) พร้อมโทรแจ้งบรรณาธิการวารสาร

JOURNAL OF BUDDHAMAGGA

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม